

คำไท-ไทย

ภาษาอายตอน-พ่าเก๋

บรรจบ พันธุเมธา

คำไท-ไทย

ภาษาอายตอน - ฟ่าเก้

ภาษาและหนังสือ

(๑)

คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอง

บทที่

ภาษาอ้ายตองในอัสสัม เป็นภาษาไทยอีกภาษาหนึ่งซึ่งยังมีผู้พูดอยู่ เช่นเดียวกับภาษาพม่าและคำไต ที่เรียกชื่ออ้ายตองนั้นเรียกตามเสียงชาวพม่า เพราะฟังผิดกว่าเสียง อ้ายตองของเจ้าของภาษาภาษาอังกฤษเขียน Aiton แต่เดิมเราจึงเรียกว่า อายตง ตามตัวเขียนอังกฤษนั้น แต่จะเรียกชื่ออย่างไร ก็ดูเหมือนจะไม่ช่วยให้รู้ว่าชื่อนั้นเป็นคำไทยแท้หรือเป็นคำคนต่างถิ่นต่างเผ่าต่างกลุ่มเรียก จะอาศัยพิจารณาจากประวัติ ก็เล่ากันว่าหลายกระแส ทั้งที่เป็นชาวอ้ายตองเล่าเองและชาวไทถิ่นอื่นเล่า

ไม่ว่าผู้เล่าจะเป็นชาวใด เป็นที่รู้กันทั่วว่า ชาวอ้ายตองนั้นดั้งเดิมเป็นชาวไตมาอยู่ที่เมือง^๒ กอง^๒ คือเมืองกลอง (ปัจจุบันเมืองกลองหรือ เมือง^๒ กอง^๒ อยู่แถบเมืองขางห่างกันราว ๖๐ ไมล์ แต่อยู่ไกลจากมิตจินาร่วม ๒๐๐ ไมล์) นายยู เอ็น โคชาน์กล่าวว่าในหนังสือเรื่องบันทึกสั้นๆ เกี่ยวกับชาวไต ว่าคน

อ้ายตองหรืออายตองเป็นคนเชื้อสายไตมาจากเมืองกลอง มีหน้าที่จัดหาข้าวให้แก่เจ้าฟ้า และทอพรมมาอยู่ในอัสสัม เพราะไปทำผิด ไม่ปรากฏชัดว่าเรื่องใด คนอ้ายตองเกรงราชภัยจึงต้องอพยพหนีมา (ฟังเรื่องหาหน้าที่ให้เจ้าฟ้าแล้วออกจะแปลก เพราะเจ้าฟ้าของพวกไทไม่ได้มีชีวิตหรือหาอย่างกษัตริย์จีน จึงไม่น่าจะเป็นไปได้ ไม่ทราบว่ามีเขียนไปได้หลักฐานจากไหน เมื่อพบกันยังไม่ได้เห็นข้อความจึงไม่ได้ชักถามให้ละเอียด คงจะได้เข้ามาจากเรื่องของคนไทเผ่าอื่นจึงพูดกันว่า ที่ใดชื่ออ้ายตอง นั้นเป็นเพราะไปผิดลูกสาวเจ้าฟ้า (คงหมายถึงไปทำผิดมีราย) จึงถูกตอง แต่ชาวอ้ายตองฟังแล้วเคืองใจ หว่าพูดอย่างนเป็นการพูดเหยียดหยามกัน พูดให้เป็นทีเสียดเสียแก่กัน)

เมื่ออพยพเข้ามาในอัสสัมแล้วคนกลุ่มนี้ได้แยกย้ายกันอยู่ ๒ แห่งด้วยกัน นายยู เอ็น โคชาน์กล่าวตามบันทึกของฮันเนย์กับสำมะโน

ประชากรของอินเดีย ค.ศ. ๑๙๕๑ ว่าชาวอ้ายตองที่แยกกันอยู่ ๒ แห่งนั้นพวกหนึ่งอยู่ในเขตสหิสาคร อีกพวกหนึ่งอยู่ที่ภูเขานาก แต่เมื่อบันทึกลงในสำมะโนประชากร กลับบันทึกว่าคนเหล่านั้นเป็นชาวชานหรือไทใหญ่แทบทั้งหมด ทั้งที่อยู่แถบสหิสาครกับภูเขานาก ดร. เกรียร์สัน ผู้อำนวยการทำการสำรวจทางภาษาของอินเดีย ยังได้กล่าวว่าพวกอ้ายตองพูดภาษาไทยอย่างพวกไทใหญ่ในพม่าด้วยซ้ำไป ส่วนว่าคนเหล่านั้นอพยพเข้ามาอยู่ในอัสสัมเมื่อใดนั้น ไม่มีผู้ใดรู้ อาจจะไล่ๆ กับเวลาที่พวกพม่าเข้ามา และที่เรียกกันว่าอ้ายตองนั้นเป็นเพราะคนเหล่านั้นตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ท่ามกลางพวกนาคากลุ่มที่เรียกว่าอ้ายตองหรืออายตอง ภูเขานาก

ส่วนจากถ้อยคำของชาวอ้ายตองเองนั้น กล่าวว่าหมิ่นชื่อว่าอ้ายตอง เป็นเพราะเมื่อออกจากเมืองกลองมาก็ได้มาอยู่ที่ตองอ้ายตอง อันเป็นที่อยู่ของพวกคำไต แต่แรกก็อยู่ด้วยกันเรียบร้อยดี แต่เมื่อตั้งถิ่นฐานกันอยู่กันอย่างพอเพียงแล้ว แต่ต่อมาภายหลังเจ้าฟ้าคำไตกับเจ้าฟ้าอ้ายตองเกิดไม่ถูกใจกัน คือทางฝ่ายอ้ายตองได้หมั้น (เม่น) มาตัวหนึ่ง ทางคำไตอยากได้ก็ไม่ยอมให้ ครั้นมาเห็นพวกอ้ายตองวันๆ (คือกันทุก) เตรียมจะเข้าพมในวันรุ่งขึ้นเพราะเป็นวันดี ก็ผลึกผลึกตบตีสำหรับกันทุกล้มลงหมด พวกอ้ายตองทนไม่ไหวจึงต้องเกิดรบกัน (การวันทุกหรือกันทุกเป็นงานขาก (ต่อหน้า ๑๑๒)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

“ไม่แข็งแรงก็เพราะไม่ทำงาน” แม่แกว่า นาง
ปั่นพื้พำกับตัวเองสองสามคำ แล้วจึงได้พูดออกมาดังๆ
“ทำไมลิเจ็งมันไม่ท้องเอง ไม่ออกลูกเองเสียเลยละ
จะได้รู้แล้วรอรอดไป”

แล้วก็ถึงวันทีลิเจ็งจะต้องพามัทรังจากคอยเข้าไป
พักคลอดในจังหวัด

เขาพามัทรังไปลาพ่อและแม่

ลิตูผู้เพื่อนนั้นคอกจะเกรงใจลกสะโก้อย

เขาารู้สึกว่ามัทรังเป็นผู้หญิงอยู่ในที่ที่เจริญที่สุด
แล้วต้องเป็นฝ่าย ‘เสียสละ’ ในการแต่งงานกับลูกชาย
ของเขาและตามมาอยู่บนคอยนี้

แต่สำหรับแม่แก นางก็ยังคงเป็นผู้หญิงซึ่งมีความคิด
แบบแม่ผู้ธรรมดาๆ

จะเจริญแค่ไหน นางไม่รู้ด้วย เมื่อแต่งงานกับ
ลูกชายของนางก็ต้องเป็นลูกสะใภ้ และนางก็มีสิทธิ์ที่จะ
ชอบหรือไม่ชอบ

หลังจากนั้นนางไม่มีใครจะพูดกับมัทรัง เพราะนางมีความ
รู้สึกว่าการหล่อนแย่งเอาลิเจ็งไปเป็นของหล่อนคนเดียว

แล้วยังให้ลูกชายที่นางภูมิใจนักหนาปรนนิบัติหล่อน
เสียอีกด้วย

ลิตูให้พรมัทรังให้มัลลูกชาย แม่แกขัดว่า

“มัลลูกชายให้เอาไปปรนนิบัติเมียอีกนั่นะ”

“เจียบเถอะนะ”

ลิตูครุภรรยา ชักถามลูกชายอีกสองสามประโยค
แล้วลิเจ็งก็พามัทรังลาพ่อแม่ออกมาข้างนอก เขาไม่ยอม
ให้มัทรังนั่งอยู่ข้างในนานๆ

เด็กผู้ชายต่างแห่กัน ไปส่งครุภรรยาของพวกเขาถึง

ถนนสายนอกกลางจากคอย

พวกเด็กๆทำให้มัทรังตื่นตื้นใจจนน้ำตาคลอ

ลิเจ็งต้องอุ้มเอาลูกที่อลังมาด้วย ที่จริงจะฝากเอา
ไว้กับแม่ของเด็กหรือครอบครัวของเขาก็ได้ แต่ลิเจ็ง
อยากตามใจมัทรัง เพราะเห็นหล่อนบ่นว่าสงสารลูกที่
ไม่ยอมให้กลับไปสกปรกมอมแมมอยู่ในบ้านอับๆอีก

เลยดูออกจะทุลักทุเลสักหน่อยสำหรับการเดินทางไกลๆ

(อ่านต่อฉบับหน้า)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ละเอียด ผิดไม่ได้ จึงมีภายิตไทใหญ่
ว่า ถิ่นวันหูกหย่าเปื้อนกุ้ยคือคน
คันหูกหย่าไปขอยฝ่าย (กุ้ย = ฝ่าย)
เพราะฉะนั้นเมื่อมีคนมารบกวนหรือ
แกล้งกันเช่นทว่านจึงเป็นเรื่องใหญ่
ได้) พวกกะฉิ่น และขาง (คือ
พวกนาคา และชาวเขาน้อยด้วย)
ร่วมมือกับพวกคำตี้ พวกอายตอน
สู้ไม่ได้จำต้องหนีจากที่อยู่นั้น เล่าว่า
ตอนทหนมามันเป็นตอนกลางคืน
ต้องเอาไม้ผูกหางหมาไว้ให้ตม้อง
ให้ดูเหมือนว่ายังมีคนอยู่ จะได้ไม่มีใคร
ติดตามมา

เมื่อออกจากที่นั้นมา ได้เข้ามา
อยู่ในอัสสัม ได้มาอยู่หน้าหอก ต้าปา
เจ้าฟ้าอาหมส่งอำมาตย์นำเรือไป
รับมา ต่อมาเมืองอัสสัมเกิดศึก พม่า
ยกมาตี และชนะ ภายหลังอังกฤษ

ได้เข้ามาครอง ชาวอายตอนได้
โยกย้ายที่อยู่มาหลายต่อหลายแห่ง
เช่นที่โยรหัด และคูปโบโรน พวกที่
ข้าพเจ้าได้พบและบันทึกเสียงมานั้น
เป็น ชาวอายตอน อยู่ตำบล
บอราบัตเติร์ ในเขตมิกิริฮิลส์
หมู่บ้านบอราควา สยาม อยู่สองฝั่ง
แม่น้ำสุพรรณสิรี แต่มีได้ตั้งบ้าน
เรือนอยู่ริมตลิ่งที่เดียว คงจะเกรง
ผากัน (ตลิ่งทลาย) แต่ละบ้าน
ปลูกหลักเข้าไปไม่น้อย ริมตลิ่งที่เป็น
หาดทรายจึงมีแต่วัชพชขึ้นเป็นพง
ในปัจจุบันมีหลายครอบครัวอพยพ
ไปอยู่ในเขตพรมแดนตำบลจ้องคำ
อันเป็นที่อยู่ของพวกคำตี้ การพูดจา
จึงต้องเอาเข่งเป็น คือเอาอย่างเขา
เพื่อไม่ให้ฟังแปลกกว่าคนอื่น ภาษา
ของชาวอายตอนเหล่านั้นจึงต้อง

แปลกไปบ้าง ยิ่งชาวอายตอนมีเสียง
รควบในคำหลายต่อหลายคำด้วยกัน
ทั้งมีเสียง ด และ บ ซึ่งเสียงเหล่านี้
ไม่มีในภาษาอื่น ยิ่งทำให้ชาว
อายตอนรู้สึกตัวว่าตนเองพูดไม่
เหมือนเพื่อน เมื่อถูกทักก็มักจะรีบ
เปลี่ยนเสียง เช่นเขาพูด ข้า เป็น
ขร้า เฮ็ดขร้า คือเอาไปเป็นข้า
ข้าพเจ้าทักขึ้นด้วยความแปลกใจว่า
ออกเสียง ข้า เป็น ขร้า ด้วยหรือ
เขารับเปลี่ยนเสียงเป็นข้าทันที ด้วย
สำคัญว่าที่เขาถูกทักเพราะพูดผิด
หาว่าไม่ว่า ข้าพเจ้าตื่นเต้นเพียงไร
ที่ได้ยินเช่นนั้น และเมื่อได้ยินเขาพูด
คำ ครั่งเคร่า ก็เอะใจเกรงว่า ข้าพเจ้า
ถึงกับตัดสินใจหักล้างกันที่หมู่บ้าน
เขาทันที แทนที่จะเดินทางต่อไป
ในตอนเย็นวันนั้น ❀

มี 29 ฉบับ 45 / 13 ก.พ. 20

ภาษาและหนังสือ

๓ คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

สว

ดังกล่าวก่อนหน้านี้แล้วว่า ภาษาอ้ายตอนมีลักษณะเด่นสำคัญอย่างหนึ่งในเรื่องเสียงคือมี ร ควบในคำที่ภาษาอื่นโดยเฉพาะภาษาภาคกลางไม่มี ทั้งยังมีเสียง คบ ฟร ซึ่งภาษาไทยในเครือไทใหญ่ไม่มี แต่มีในภาษาภาคกลาง นอกจากนี้ยังมีเสียง ร ควบในคำอื่นๆ เป็นต้นว่า กุร ขุร คุร จุร คุร บรุ ปรุ พรุ และ ตรุ ลักษณะเช่นนี้มีส่วนคล้ายภาษาภาคกลางกับภาษาอาหม ทั้งยังมีมากกว่าภาษาอาหมและภาษาภาคกลางด้วยซ้ำไป ทั้งนี้เพราะ จุร กับ คุร ควบ ไม่มีในคำไทยและอาหม ภาษาอาหมมีแต่ กุล กุขร ปรุ ผรุ มรุ และ มุล (ภาษาอ้ายตอนมีแต่ กุล กับ ปรุ ที่แปล ล ควบ) ด้วยเหตุที่มีส่วนคล้ายคลึงกันดังกล่าวข้างต้น ทำให้ดูเหมือนว่าชาวอ้ายตอนผู้พูดภาษาอ้ายตอน เป็นพวกที่เคยใช้ภาษาอาหมหลงเหลืออยู่ ทั้งๆที่ภาษาอาหมตายไปนานนับร้อยปีมาแล้ว ในปัจจุบันไม่มีผู้ใดพูดภาษาอาหมได้ มีก็แต่ต้องจากคัมภีร์ที่

อธิบายความหมายของคำแต่ละคำไม่ได้ เพราะไม่ได้ใช้ แม้จะมีพจนานุกรมภาษาอาหม - อังกฤษที่โคลาบินทร บาร์ว รับหน้าที่ทำเมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๖ เป็นเวลา ๖๐ ปีมาแล้ว แต่ก็ไม่มีเครื่องหมายกำหนดเสียงสูงต่ำ ทำให้กำหนดไม่ได้ว่าคำที่หมายนั้นๆมีเสียงสูงต่ำต่างกันอย่างไร เป็นอันว่าภาษาสูญไปอย่างรื้อฟื้นขึ้นมาได้ยาก แต่ชาวอาหมก็ได้พยายามจะรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ อย่างน้อยก็พยายามถ่ายทอดความรู้จากคัมภีร์เก่าๆ ที่มีอยู่นับร้อยนับพันให้ออกมาปรากฏจนได้ ทางภาครัฐอัสสัมจึงจ้างชาวอ้ายตอนมาอ่านคัมภีร์ภาษาอาหมเหล่านั้น แล้วให้บันทึกตามสำเนียงภาษาอ้ายตอนไม่ทราบว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากเสียงภาษาอาหมตรงกับภาษาอ้ายตอนเป็นส่วนมากแล้ว การรู้ภาษาอ้ายตอนก็นับว่าเป็นแนวเทียบให้รู้ภาษาอาหมได้ทางหนึ่ง

เสียงสระ สระในภาษาอ้ายตอน

เช่นเดียวกับภาษาพม่าก็โดยมากมีแต่เสียงสระเดี่ยว ได้แก่ อะ อา อี อึ อู อึ อึ เออะ เออ เอะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เออะ ออ มีทั้งหมด ๑๔ เสียง แต่คำที่มีเสียง เออะ เออ มีเพียงไม่กี่คำ ได้แก่ เติ้งๆ (เสียงฉ้องดังมยุฯ) กับ มั่นๆ (มันเลียน)

ส่วนสระผสมนั้นมี ๕ เสียงเช่นเดียวกันคือ เอา อาว โอ อาย กับ เอ-อ อันเป็นเสียงอา+อ เช่นเดียวกับไทลื้ออื่นๆ และคำที่เขากออกเสียงนี้ตรงกับคำที่เราเขียนด้วยไ้ไม่มีส่วนแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้ นอกจาก เตอ-อ^๒ = ตอ กับ เหมอ-อ = หมอ (= ปรับ) และเบอ-อ = เป้า

เสียงสระสั้นยาว เมื่อมีตัวสะกดภาษาอ้ายตอนออกเสียงสั้นแทบทุกเสียง ไม่ต่างกับภาษาไทลื้ออื่น ต่างกันก็แต่ภาษาภาคกลางเท่านั้น คือ

อา-อะ เช่น สาด-ซัด^๑ (เสียดากข้าว) ดำ-ด้า บาก-บั๊ก (เสียงสูงต่ำยังไม่ได้อธิบาย จึงใช้เครื่องหมายที่กำหนดเสียงพอลใกล้เคียงไปก่อน) หลาบ(จ่า)-หลับ ขาก-หัก

หยาบ อยาก-หักหยาบ
อือ-อึ เช่น กิน-กิ้น^๒ กับ-กิบ^๓
สับ-ซับ คม-คัม ยด-หยัด ขน-ขัน
ขม-ขัม^๒ ลม-ลัม^๒

อุ-อุ เช่น จูบ-จูป สูด-ซูด
ดูด-ดุด ผูก-ฟูก ปลุก-ปูก พูน-ปุ่น^๒
มูก-มูก

อือ-อึ เช่น คัด-คัต บก-ป๊ก

ถ้าเทียบสระภาษาอ้ายตอนกับภาษาภาคกลาง จะเห็นว่ามีลักษณะตรงกันกับภาษาพม่าและภาษาไทยถิ่นอื่นคือ สระผสมของภาษาภาคกลางเป็นสระเดี่ยว (ต่อหน้า ๑๑๔)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

กลิ้งเข้าไปอยู่ใต้พระราชอาสน์
เจ้าชายจึงทรงมีเวลาพอจะคิดหา
ทางปราบพ้อมคในร่างโก้วลงให้
ได้ เจ้าชายทรงคอยจนกระทั่ง
โก้วพ้อมคขึ้นคอเข้ามาใต้พระ-
ราชอาสน์ เพื่อจะมาจิกเม็ดทับทิม
เม็ดนั้น เจ้าชายก็ทรงจำแลงร่าง
เป็นเม็ดคมตัดคอโก้วลงนับ หัวโก้ว
ขาวขาดกระเด็น

พระราชากับอำมาตย์ยังตื้นตัน
หนักแน่นไปอีกทีเห็นชายหนุ่มหน้าตา
หล่อเหลาคลานออกมาจากใต้พระ-
ราชอาสน์ พระราชาตรัสถามว่า

“ท่านเป็นอะไรกันแน่ เป็น
ปราชญ์ผู้หนึ่ง หรือเป็นโก้วขาว หรือ
เป็นเม็ดทับทิม”

“ไม่ใช่ทั้งนั้นพะย่ะค่ะ ทั้งๆที่
เมื่อกูรู้ใหม่ๆ ข้าพระองค์เป็นเม็ด
ทับทิมที่แตกจากผลทับทิมนั้น”

เจ้าชายอัศจรรย์ใจเหลือเรื่อง
ตั้งแต่ต้นนับแต่ที่พ้อมคพาตัวมา
จากบ้านเมืองของราชบิดา พระ-
ราชาทรงฟังด้วยความสนพระทัย
ครั้นเจ้าชายตรัสเล่าจบ ก็ตรัส
ขึ้นว่า

“ข้าเธอ และเชื่อดูว่าผู้หญิง
ที่ถูกพันนาการด้วยผม นั้นคือ
ลูกสาวข้าเอง”

“ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง” เจ้าชาย
ตรัสละล้าละลัก “ข้าพระองค์ขอทูล
สู่ขอพระธิดาเดี๋ยวนี้เลย เพราะ
ข้าพระองค์สาบานไว้ตั้งแต่แลเห็น

พระธิดาในสวนว่า จะต้องแต่งงาน
กับเธอให้ได้ จะไม่ยอมแต่งงาน
กับคนอื่นเลย”

พระราชาก็โปรดให้พระธิดา
เข้ามาเฝ้า เมื่อพระธิดาเปิดผ้าคลุม
หน้าออก ทรงเจ้าชายทรงเจ้าหญิง
พระธิดาต่างจำกันได้ เจ้าหญิงจึง
ทูลพระราชาวา

“เรื่องที่เจ้าชายตรัสเล่านั้น
ถูกต้องโดยตลอดพะยะค่ะ”

พระราชาก็ไม่ทรงขัดข้อง
โปรดให้จัดพิธีเสกสมรสทันที มังาน
เลี้ยงงานรื่นเริงตลอดเวลา ๔๐ วัน
ทั้งเจ้าชายและเจ้าหญิงได้อยู่ด้วยกัน
อย่างมีความสุขสืบไป

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ที่มีที่ เกิดแห่งเดียวกันในภาษา
อายตอน ดังนี้คือ

เออ เป็น อ้อ เป็นต้นว่า เดือด
-ดุด เดือน-ดิน^๒ ผือก-พริก เจือก
-งัก เจอน-งัน เมือง-มั่ง^๒ เป็ลือก
-ปึก^๑ เหลือก (ตา) - หลัก เหลือบ
(ตัวสัตว์) - หลัก เลื่อม-ลุ่ม เหลื่อม
(งู) - หล่ม มะเขือ-ปะเขือ เสือ-สือ
เสือ-สือ เหนือ-หนือ

เออ เป็น อ เช่น (ชาย) เพื่อย
-พู^๒ เป็ลือย-ปุย^๒

เอย เป็น อี เป็นต้นว่า เกิดขว
-กว^๒ เคยว-กว เขยง-ขิง เสียน-
สัน เสียง-สิง เคยว-คว^๒ เหนียง-
หนิง เขยขบ-ขบ เมย-ม^๒ เสย-ส^๒
เบย-บ เร็วราช-รราย

เอย เป็น เอ เช่น เลย-เล^๒

เอย เป็น แอ เช่น เบยว-แบว

เพียง (= เสมอ แค) - แป้ง^๒

โอ เป็น อ เช่น ฝไ-ปะผอย

อัว เป็น อู เป็นต้นว่า งวง-

งุง^๒ กลวง-กุง^๒ กล้วย-ก้วย สวน-

โสน (กระ) บวย-บุย^๒ มวย(ผม) - มุย^๒

หวยก-หุยก นวล-นุ่น^๒ ห้วย-หุย

กลัว-กัว^๒ ตัว-ตุ^๒ บัว-บู^๒ ถัว-ถู^๒ ผัว

-ผู้ วัว-ว^๒ หัว-ห

อัวเป็นอ เช่น ขวบ(บ) - ขอบ

มีที่แปลกกว่าสังเกตอยู่คำหนึ่ง

คือ เสียงอัว เป็น อา ได้แก่ ค้วย

เป็น ค้าย ค้วยกัน เป็น ค้ายกัน^๒

ส่วนสระเดี่ยว ภาษาอายตอน

ออกเสียงต่างกับภาษาภาคกลาง

หลายเสียงด้วยกัน ถ้าสังเกตดูจะ

เห็นว่า เสียงสระหน้าและหลังจะ

กลายเสียงไปในระหว่างสระพวก

เดียวกัน และสระหลังกลายเป็นสระ

กลางหรือสระกลางกลายเป็นสระ

หลังก็มี สระหน้ากลายเป็นสระ

กลางและสระกลางกลายเป็นสระ

หน้าก็มีดังนี้คือ

สระหลังกับสระหลัง มีสระโอ

-อ เช่น โกอง-กุง กด-กุด ก้ม-กุ่ม

ขม-ขุม โจร-จุน^๒ ส้ง-สุง ดง-ตุง^๒

ฝน-ฝน หมก-มุก ยก-ยุก ตบ-ตูป

โอ-ออ เช่น บ่ง-บ่อง หยด-หยอด

ออ-โอ เช่น ก่อ-ก่อ กอ-ก่อ^๒ พ่อ-

โบ ม่อ-ม่ หน่อ (ไม้) - โหนม่

ห่อ-โฮ ห่อ-โฮ อู-โอ เช่น อุด-

โอ็ด รุ่ง(กินน้ำ) - รุ่ง บุย(ปาก) -

บ้อย ออกเสียงเป็น บ้อย ก็มี

สระหลังกับ สระกลาง มี สระ

โอ-อี เช่น อุด-อูป เออ-อ เช่น

เขย-ขุย เบ็ด-ปัด อี-อ เช่น พัน-

พัน^๒ ผัน-ผุน พม-พม^๒ อัดอัด-อุด

เจ้อ-อ^๒ อุดอ^๒ อา-อุ เช่น ฟาง-
ฟ้ง^๒ ย่า

สระหน้ากับสระหน้า มีสระเอ-
อ เช่น เหล็ก-ลัก เกล็ด-กิบ เข้ม-
ขิม เจ็ด-จิด เสน-สน เป็ด-ปัด
เอ็น-อน^๒ เอ-แอ เช่น เม่น-แม่น
เค้ง-แด้ง แอ-เอ เช่น แก่-เก้ แก่

-เก้ แพร-เพ^๒ แม่-เม้ แพร-เพ^๒
อ-เอ เช่น สี่ซอ-เสตง อ-แอ เช่น
ฉีก-แสก ปลิว-เปี้ยว^๒

สระหน้ากับสระกลาง มีสระเอ
-อ เช่น เย็น-ย่น อ-แอ เช่น
สะอึก-ซแซก อ-อ เช่น รับประทาน
อา-แอ เช่น กาว-แป็น แก้ว^๒

สระหลังกับสระกลาง มี สระ
เอ-อ เช่น เงิน-จิ้น^๒ เซ้ง-จ้ง^๒
อะ-อ คือ มั่น (หมายความว่า เขาคณ
เด็ว)เป็น มั่น^๒ เช่นเดียวกับภาษา
พม่า

มีอยู่คำหนึ่งที่สระหน้ากลาย
เป็นสระหลัง คือ ยม-ยุ่ม ♣

วงกลมแห่งเมฆเฝ้าสุวรรค์ - ต่อจากหน้า ๑๖

ไม่เป็นการแปลกอะไรที่อันนาจะอยู่ที่บ้านนาน
เพราะหล่อนทำงานได้คุ้มค่า แต่ที่ลำบากก็คือบรรดา
เพื่อนบ้านใกล้เคียงซึกจะสงสัยในตัวพ่อของลูกชาย
อันนาเพราะไม่เคยมาเยี่ยมลูกเลย และถ้าหากอันนาไม่
สามารถจะทำให้ใครๆ ได้เห็นตัวพ่อของเด็กได้แล้ว ก็
คงจะเกิดการนิทานกันอย่างยาวนานใหญ่ในหมู่บ้านนั้น

เช้าวันอาทิตย์หนึ่ง พี่ชายของอันนาจึงจัดแจงผูก
รถและตะโกนเรียกอันนาให้ไปรับลูกวัวจากหมู่บ้าน
ใกล้ๆ ด้วยกัน ระหว่างทางที่หนึ่งโยกเยกมานั้นพี่ชายก็
บอกกับอันนาว่าเขาหาผู้ชายให้หล่อนได้คนหนึ่งแล้ว
เป็นลูกจ้างนาที่กำลังเจ็บหนัก เมื่อทั้งสองคนไปถึง
กระท่อมของชายคนนั้นก็เห็นร่างที่แผ่หนึ่งห่มกระดุก
นอนแช่ว ผงกหัวแทบจะไม่ขึ้น

ชายคนนั้นจึงจะแต่งงานกับอันนา อีกฟากหนึ่ง
ของเตียงคือหญิงชราที่เป็นแม่ของเขา นางได้รับเงินค่า
ตอบแทนที่ลูกชายได้ยอมแต่งงานกับอันนา

การต่อรองเรื่องเงินเสร็จสิ้นลงใน ๑๐ นาที แล้ว
อันนากับพี่ชายก็ไปซื้อลูกวัว ได้มีการทำพิธีแต่งงาน
ปลายอาทิตย์นั้น ในระหว่างที่พระผู้ทำพิธีพืชม้าบตวาด
ในการแต่งงานอยู่นั้น ชายคนเจ็บจึงอ้อนนาเขม็งอยู่
ตลอดเวลา พี่ชายของอันนาเชอแนว่าอีก ๒-๓ วันข้าง
หน้าหล่อนจะต้องได้รับมรดกอย่างแน่นอน หลัง
จากนั้นก็ทำให้เรื่องเป็นว่าสามี่ของอันนาเกิดตายเสีย
กลางทางขณะที่เดินทางมาหาเมียและลูก คงจะไม่มี
ใครมานั่งระแวงสงสัยอีกต่อไปในการที่แม่มาซักคน
หนึ่งจะอาศัยอยู่กับพี่ชายของตน

หลังพิธีแต่งงานอันแปลกประหลาดที่ไม่มีเสียง
ระฆังหรือดนตรีใดๆทั้งสิ้น ไม่มีทั้งสาวพรหมจรรย์หรือ

แขกเข้าร่วมด้วยแล้ว อันนาก็กลับมาบ้านอย่าง
ปลอดโปร่ง อาหารมื้อหลังแต่งงานของอันนาก็คือขนม
ปังหนึ่งก้อนกับมันหมูหนึ่งแผ่นซึ่งไปตัดมาจากห้องเก็บ
อาหาร แล้วทั้งอันนาและพี่ชายก็เข้าไปที่เตียงเด็ก ซึ่ง
เดี๋ยวมื้อเช้าแล้ว อันนาจัดแจงจึงผ้าปูที่นอนเสีย
ใหม่และหัวเราะกับพี่ชาย

แต่มรดกมั่งคั่งจากชายคนเจ็บก็ยังไม่มีมา

ในอาทิตย์ถัดไปและถัดไปก็ยังไม่มีข่าวคราวใดจาก
หญิงชราผู้นั้น อันนาบอกใครต่อใครไว้ว่า สามี่กำลัง
เดินทางมาหา และถ้าเกิดมีคนถามว่าเขากำลังอยู่ที่ไหน
หล่อนก็จะบอกว่าหิมะที่ตกลงมาจนหนานนั้นทำให้เขาเดิน
ทางช้าไปบ้าง แต่หลังจากที่เวลาผ่านไปอีก ๓ อาทิตย์
พี่ชายของอันนาก็ออกเดินทางด้วยความกระวนกระวาย
ใจไปที่หมู่บ้านใกล้ๆ เขาก็สุวรรค์อีก

ตกดึกเขายังได้กลับมา อันนายังตื่นอยู่และรีบวิ่ง
ไปที่ประตูเมื่อได้ยินเสียงรถโยกเขยกเข้ามา และเห็น
ว่าพี่ชายก็อยู่ปลดวัวออกจากกรอย่างเชื่องช้าและหัวใจ
ของอันนาก็ห่อเหี่ยว

เขานำข่าวร้ายมา ที่กระท่อมเขาได้พบคนซึ่งจวน
จะตายแล้วนั้นกำลังนั่งเคี้ยวอาหารเย็น สวมเสื้อเชต
เพียงตัวเดียว ชายคนนั้นกลับฟันไขมาได้อย่างดี พี่ชาย
ของอันนาไม่ได้มองหน้าหล่อนเลยเมื่อเล่าเรื่องราวเหล่านี้ให้ฟัง
ลูกจ้างนาซึ่งซื้อออทเทอเรอ และแม่ของเขา
ต่างก็ประหลาดใจเช่นเดียวกัน แต่ทั้งคู่ก็ยังไม่ได้ตัดสินใจ
แต่อย่างใดว่าจะทำอะไรต่อไป สำหรับตัวพี่ชายอันนา
นั้นเห็นว่าท่าทางของออทเทอเรอก็ไม่เลวนัก เขาพูด
น้อย และห้ามปรามแม่ของตน เมื่อนางเริ่มต้นจะคร่ำ
ครวญว่าเขาได้เมียที่ไม่ได้รักใคร่ และแถมยังมีลูกติด→

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาాయตอน

weiter: $\frac{1}{2}$ Strukturme 0 u 5.

เสียงพยัญชนะภาษาอายตอน
ต่างจากภาษาถิ่นอื่นตลอดจนภาษา
ภาคกลางตรงที่นอกจากจะมีเสียง
พยัญชนะควบกล้ำดังกล่าวก่อนแล้ว ก็ยัง
มีพยัญชนะที่ออกเสียงเป็นเสียงก้อง
หลายเสียงด้วยกัน ได้แก่เสียง ย
และเสียง ก อย่างเสียง ฎ ในภาษา
อังกฤษ ไม่ทราบว่าจะจะเป็นเพราะ
ผู้บอกเล่าคืออายน เป็นชาวอายตอน
เชื้อสายจริงกือนหรืออย่างไร จึง
ได้ออกเสียงต่างกับคนเชื้อสายอื่น
ไปบ้าง เพราะบางคนออกเสียง
ได้ยินไม่ชัดมากเท่า

พยัญชนะทั้งหมดได้แก่ ก ข
 หรือ ค ก (เสียงก้อง) ง จ หรือ
 ฌ ฎ ฏ หรือ ท น บ ป ผ
 หรือ ฟ ฝ หรือ พ ม ย ร ล ว ห
 หรือ ฮ และ อ

พยัญชนะควบกล้ำได้แก่ กุ
กฏ ขุร กุร จุร คุร บุร ปุร ปล
พร ตร

คำห่มเสียง ก. (กอง) ส่วนมาก
มี ร ควบและเป็นคำเลียนเสียง
ธรรมชาติทุกคำ ทั้งนตามทพเขาพัง

เป็นเช่นนั้น ได้แก่ กรุ^๕รำน^๕กรุ^๕รำน^๕
เป็นเสียงข้างหัดไม้ดั่งโครมๆ กรุ^๕ร^๕
กรุ^๕ร^๕ แกร^๕ร^๕ ๓กรุ^๕ร^๕ เป็นเสียงฟาดน
เปรียงๆ กรุ^๕วกรุ^๕รว เป็นเสียงกวาง
ฟานรื่อง กรุ^๕ร^๕มา^๕กรุ^๕ร^๕มา^๕ เป็นเสียง
ไม้ดั่งโครม กรุ^๕ร^๕ เป็นเสียงดั่ง
ครอกๆในจมูก กรุ^๕ร^๕๓^๕กรุ^๕ร^๕๓^๕ เป็น
เสียงเด็กหายใจดังฟัดๆ แด^๕กรุ^๕กรุ^๕
เป็นคำเด็กโหยจจ เสียงเหล่านไม้
มีในภาษาภาคกลาง แม้ในภาษา
พม่าและภาษาไทยถิ่นอื่นๆ

คำ^๑หมี^๑เสียง^๑ ญ มี^๑เพียง^๑ ๒ คำ^๑
เท่านั้น คือ ญำ-พบ (คำ^๑พม่า^๑จู่^๑ร่า)
กับ แจ่ง^๑ญา^๑ - พะ เทียบกับคำ^๑
แม่^๑พม่า^๑ ของภาษาพม่า^๑เกี^๑ เสียง ญ
ชน^๑จุม^๑กน^๑ในภาษาพม่า^๑เกี^๑มีคำ^๑เพียง
๔ คำ เป็นคำ^๑บาลี^๑บ้าง พม่า^๑บ้าง มี
คำ^๑ไทย^๑อยู่^๑เพียงคำ^๑เดียว หรือจะเป็น
ภาษา^๑อื่น^๑นอกจาก^๑บาลี^๑กับพม่า^๑ก็^๑ไม่
ทราบ^๑ได้^๑แน่

คำทมิฬเสียง ค มอญเป็นอันมาก
ที่ใช้ตรงกับคำภาษาภาคกลาง ใน
เมื่อภาษาไทยใหญ่ออกเสียงเป็น ล
และภาษาพม่าออกเสียงเป็น น ได้

แก้คำ คำ คี^๑ (คิ้วและคิ้วดำ) คี^๑
(คู) คี^๑ (เสียงคังและจก เราใช้
กลายเพี้ยนคังไป) ค่าง คัดไม้ (คัด
ไม้) ปัน คัน^๒ (เป็นศัพท์ขุดดิน) คน
(อย่างคนไปจ้างไถเรอน) คับ คาม
คำ^๑ (ทั้งคานา สด้าและคำขาว กือ
ปลุกข้าวแบบหยอดเมล็ดข้าวลงไป
ในหลุม) คำ (อย่างที่เราใช้ผสมชา
พลอย) คำ (ด้าม) ใต้ (เสียงสั้น
กว่าใต้ของเรา) ค้าย^๒ (ค้าย=เปล่า
หรือ เทานัน ที่เราใช้เคียวค้าย เขา
ใช้ชื่อ ปะลึงค้าย^๒=อยู่ลำพังคนเดียว
ถนัดนอนใช้หลาย และ น้าย^๒) ค้าย
(=ไหม) ค้าย (=ด้วย) ค้าว^๑ ตก หรือ
ลูกค้าว (กระดุก) เตื่อ-อ^๑ (=ไค)
เตื่อ-อ^๑=ท่าไหน กะเตื่อ-อ^๑=ท่าไร
กัน^๒ โกเตื่อ-อ^๑=คนไหน คัด (คัด)
คั้น^๒ (คิน) คับ (คิบ) คิว^๑ (เคียว)
ป้า ปะคูก (ปลาตุก) คึง^๑ ถิ่น (ตง
เถื่อน คอป่า) คึง (กระดังง์ผัดขาว)
คุด (คุด) คั้น (คั้น) คิม^๑ (คิม) คัด
(เคียด คอ รอน) คม (คัม) แค้ง^๑
(แดง) แคต (แคต) แค้ง (เค้ง)
แค้น^๑ (แค่น) แค้น สันค็อกๆ (สัน
คอกๆ) (เกี้ยว) ค้อง^๑ (เกี้ยวของกัน
ทางเขยสะเก้ โยค้อง^๑ เม^๑ ค้อง^๑ -
พ้อดองแม่ดอง เป็นคำที่พ้อแม่ทั้ง
๒ ฝ่ายเรียกกันและกัน) ค้อน^๑ ก้าง^๑
(ดอนกลางค้อที่สันทรายกลางน้ำ)
ค้อย^๑ (คอย)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

แก้คำ ดิน หรือ ดินไฟ^๒ ที่หมาย
ว่า ดินไฟ เป็นต้น

คำที่มีเสียงบ ของภาษาอ่ายตอน
ก็ตรงกับคำที่ใช้ในภาษาภาคกลาง
มากคำด้วยกัน ซึ่งต่างกับภาษาไทย
ใหญ่ที่ใช้ ว และ ม พวกชานเหนือ
ใช้ ว ส่วนชานใต้ใช้ ม เช่น บ้าน
ใช้ ว กับ ม่าน ยอด ใช้ วอดกับ
มอด เป็นต้น ส่วนภาษาพม่าใช้ ม
คำที่ใช้ตรงกันได้แก่ บักบ่า (บ่า
หัวไหล่) บ่า (หก ดังที่เราใช้ทุก
บ่าๆ) บ่า บี้ (เบย) บู้^๒ (บัว) บือ
(เบือปลา) บือ (เบืออาหาร) บัก
(หน้าปาก) บ้าง^๒ (บางกั้น^๒ บ้าง^๒ = คน
แบบบาง หรือคนบางไม่หนาแน่น)
บัต (บาด) บ่าน ผ้าใบ^๒ (ผ้าสไบ
เฉียง) เบ้า^๒ (เบ้า) เบ้า (บ่าว =
หนุ่ม ปิ่น^๒ เบ้า=เป็นหนุ่ม) เบื่อ-อ^๒
ไม (ใบไม้) เบื่อ-อๆ (=ใบ หมาย
ว่า งง จังจัง พูดไม่ออกเพราะ
ตกใจ) บัด (เบ็ด) บัด (บิตผ้า หรือ
สไบ) บั้น^๒ (บิน) บั้น (บั้น) บับ
(บับ) บึง^๒ (กระบุง) บึง (บึงและ
หนอง) บุ่ม (บ่มอย่างบ่มหนอง)
บู้^๒ (กระบวยตักน้ำ) แบก แบ่ง
(แบ่งและเบ่ง) แบ้ว (เบี้ยว) บอก
(บอกเล่าและกระบอก) บ่อง (บ่ง
อย่างบ่งเสียน) บอด บือน^๒ (บอน
ใบเผือก) โบ้ยบ หรือ บอยบ
(บู้ปากเป็นอาณัติสัญญาณให้รู้)

คำเหล่านี้ตรงกับคำภาษาอาหม
หลายคำด้วยกัน และยังมีคำ บั้น
ที่แปลว่า บ่า ภาษาอ่ายตอนใช้คู่กับ
คำ บ่า เป็น บ่าๆบ่นๆ บ่าๆว่นๆ ก็
ใช้ หมายว่า บ่าๆบอๆ

คำที่มีเสียง ค และ ข ในภาษา
อ่ายตอนบางคำตรงกับที่ภาษาภาค
กลางใช้เสียงอื่นคือ

บ เป็น ค เช่น ขอกย้า^๒ คือ
ดอกไม้ (ภาษาอาหมใช้ บล็อกไม้)
บ้อง^๒ พัก ก็คือดอกผัก

บ เป็น ว เช่น บัด คือ หัวัด
ดังใช้ ปิ่น^๒ บัดปิ่น^๒ ไร่^๒ (เป็นหัวัด
และไร่) บ้าง^๒ เช่น มัดบ้าง^๒ คือ
มัดแห้วหรือร้อย เข้วบ้าง^๒ คือพัน
แห้ว พันหรือ ใช้ แหม่ง เช่น

เข้วแห้ว=พันแห้ว ก็มี

บ เป็น ฟ เช่น บ้อง^๒ คือฟอง
ส่วนที่ภาษาภาคกลางใช้ บ
ภาษาอ่ายตอนใช้เสียงอื่นคือใช้เสียง
ม ก็มี คือ บางเป็น ม้าง^๒ เช่น ม้าง^๒
กั้น^๒ = บางกั้น บ่ม (ให้สุก) เป็น
หม่ม เช่น หม่มหมักโหม่ง=บ่มมะม่วง
ใช้ ว ก็มี คือ บ่าย เป็น หวาย เช่น
หว่ายห้อย^๒ = ป้ายห้วยเรือ

ภาษาอ่ายตอนมีคำที่มีเสียง ร
เป็นพยัญชนะต้นมากมายหลายคำ→

ความรัก
เป็นความสุข
ที่ไม่มีอะไรแทนที่ได้
นอกจาก ...

Sing

ลิ๊งค์

ลิ๊งค์ Sing
เบียร์ไทยแท้
รสชาติเยี่ยม

ด้วยกัน บางคำเมื่อเทียบกับภาษา
ภาคกลางปรากฏว่าไม่ได้ใช้ ร แต่
ใช้ ห แทนเช่นเดียวกับคำภาษา
อาหม จึงชวนให้คิดว่าคำดังกล่าว
ของภาษาของเราเดิมคงออกเสียง ร
เช่นเดียวกัน ภายหลังเสียง ร ในคำ
บางคำกลายเป็น ห ฮ ไปดังนี้

ร-ร เช่น รัง-รัง สายรัง =
เข็มขัด สายรัดเอว รังกินน้ำ-รัง
จันทน์ (ออกเสียงรังก็มี) กระรอก

-หนุ่รอก รอบ-ร้อบ เร็ว-รี้ เร็ว
ราย-ร่าย รัก-เร่-เรื่อ-เรื่อ รัง-รัง^๒
รังนก-รังนก ร่า-ร่า ขูร่า-หั่วเราะร่า

ห-ร เช่น หัก-หรัก หอก-
หрок หาด-หัด (ภาษาอาหมมีคำ
มากกว่านคอม ห่า-รา หาบ-หราบ
ห็น-หริน ลูกเห็บ-หริด (ถิ่นฮัน
เรียกมะหิด) เห็บ-หีบ หั่ว-หรุ หก
-รุก ห่ม-หรม ห้วย-ห้วย ห่อ-ห่อ
หาย-หราย หาว-หราว หั่ว-หั่ว

หอน-หอรอน)

นอกจากนี้คำที่เราออกเสียง
ร อ้ายตอนออกเสียง ห-ฮ เป็นต้น
ว่า รัก(หาไม้)-หัก ราก-ฮัก รัด-
ฮัด ไร-ฮื่อ^๒ ไร-ฮื่อ รัน-ฮัน รด-
ฮัด เรือง-ฮื่อ^๒ เรือด-ฮัด รบ-ฮีบ
แรก-แฮก (อย่างแรกนา คือเริ่มลง
มือทำนา) ส่วนที่ออกเสียง ห ฮ
ตรงกันก็มี เช่น แหบ-แหบ หก-ฮก
ห่าน-ห่าน หาม-หาม ห่ม-ห่ม ♣

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ - ต่อจากหน้า ๑๒

ของการประชุมใหญ่คราวนี้แสงหาความร่วมมือจาก
องค์กรต่างๆ ดังกล่าว

กลุ่มซิกข์ มี ดร. โกपाल ซิงห์เป็นประธาน ที่
ประชุมกล่าวว่า ศาสนาซิกข์เป็นศาสนาสากล ไม่ใช่
ศาสนาประจำภูมิภาค ศาสนาซิกข์สอนเรื่องภราดรภาพ
ความสามัคคีระหว่างศาสนา ความเป็นธรรมในสังคม
สิทธิมนุษยชน ขันติธรรมในศาสนา ความเสมอภาคแก่
สตรี ศาสนาซิกข์ไม่ถือในเรื่องชนวรรณะ ผิวพรรณ
หรือเชื้อชาติ จะเห็นได้ว่าในคัมภีร์ครันท์ของซิกข์มีบท
สวดของมุสลิม ฮินดูและนักศาสนาที่จากวรรณะชั้นต่ำ
ศาสนาซิกข์เข้าถึงสันติภาพในจิตใจ ในสังคมและใน
สากลโลก บทสวดประจำวันของซิกข์นั้นเพื่อความสันติ
ของพลโลก จึงเห็นได้ว่า หลักธรรมของซิกข์นั้นคล้อง
จองกับหัวข้อของการประชุมคราวนี้คือ “สันติภาพโดย
ทางศาสนา” ที่ประชุมเห็นว่า การประชุมใหญ่คราวนี้
ต้องหาแนวทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ให้ได้

ศาสนิกชนเช่น ฮินดู บูดาย โซโรอัสเตอร์ ซินโต
ขงจื้อ จะประชุมกลุ่มกันภายในหรือไม่ ฉันไม่ทราบ
เพราะไม่ได้แถลงในที่ประชุมใหญ่และไม่ได้ออกแถลง-
การณ์เช่นที่กล่าวข้างต้นด้วย บางทีบางศาสนิกมีผู้แทน
เข้าประชุมไม่น้อยมาก ไม่ได้ประชุมกลุ่มกันก็ได้

ลองอ่านรายงานข้างต้นของทั้งสี่ศาสนานี้ อย่าง
หิโนจีพิจารณาอีกครั้ง เธอจะมองเห็นว่า มนุษย์ทุกรูป
ทุกนามมีความบกพร่องประจำตัวทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น
การทำงานของส่วนรวมจึงมีผลหลักเป็นเงาตามตัว

ในโอกาสเดียวกัน บางกลุ่มได้ทำรายงานของตน
เสร็จแล้ว ฉันขอสรุปรายงานของกลุ่มที่หนึ่งที่ฉันร่วมอยู่
ซึ่งมีศาสตราจารย์โยชิอากิ โออิซากะเป็นประธาน กลุ่ม
นี้เห็นว่า ศาสนาทั้งหลายต่างมีเป้าหมายอันเดียวกันใน
ข้อหนึ่งซึ่งมุ่งยังสันติสุขของปวงชน ให้มีความเป็นธรรม
และเกิดทุนเกียรติคุณของมนุษยชาติ ขอให้เราร่วมเหตุ-
การณ์ต่างๆ ในอดีตที่เกิดขึ้นในนามของศาสนา และ
ต่อไปขอให้เราร่วมมือกันทำงานเพื่อสร้างและทำ
สันติภาพของโลก อิทธิพลของโลกตะวันตกไม่สามารถ
สนองความต้องการทางจิตของประชาชนได้ การไม่ใช้
กำลังทำลายกันนั้นเป็นบันไดขั้นแรกของการสร้าง
สันติภาพ อย่างไรก็ตาม ความสงบสุขต้องเริ่มที่จิตใจ
ก่อน เราต้องเลิกคิดว่า ศาสนา เท่านั้นที่ผูกขาดในเรื่อง
สันติภาพ การลดหย่อนความตึงเครียดต่างๆ นั้นจะเอื้อ
อำนวยให้เกิดสันติภาพได้เช่นกัน เราต้องสร้างมนุษย-
ธรรมสากลขึ้น ให้อาณาจักรและศาสนจักรทำงานร่วม
กัน ให้มีการพบปะสนทนาระหว่างศาสนิกต่างๆ ให้บ่อย
ครั้ง คำว่าสันติภาพ ความเป็นธรรมและความปลอดภัย
นี้ต่างมีส่วนเกี่ยวเนื่องกัน สันติภาพไม่ได้หมายถึงการ
ปลอดภัยจากสงครามเท่านั้น แต่ต้องปลอดภัยจากความหวาด
กลัว จากการข่มขู่เนื่องจากการขัดแย้งกันทางลัทธิ
การเมืองด้วย แทนที่จะเจรจากันหลังสงคราม ควรใช้
การเจรจากันก่อนเพื่อระงับข้อพิพาท ข้อมูลขั้นต้นของ
ความปลอดภัยนั้นไม่ใช่อยู่ที่การสร้างสมอาวุธ แต่ที่การ
เคารพในสิทธิแห่งมนุษยชน ให้ดำรงความยุติธรรมและ

๕๕๙ ๕๖๖๔๗ ๒๗ ก.พ. ๒๕๒๐

ภาษาและหนังสือ

๓

คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

เขียน พ-พ

นอกจากภาษาอ้ายตอนจะมีเสียง ด บ ร ที่ภาษาไทยถิ่นอื่นไม่มีใช้ นอกจากภาษาภาคกลางดังกล่าวนั้น ก็ยังมีเสียง ฝ ฟ ที่ไม่มีในภาษาไทยใหญ่ ต่างออกเสียงเป็น ผ พ มีแปลกก็แต่ชาวพม่า บางคนออกเสียง ฝ ฟ ได้ แต่คำที่เขาออกเสียง ฝ ฟ บางคำก็สับสนของเรา ก็เราออกเสียง ฝ ฟ เช่น ผ เขาจะออกเสียงเป็น ผ พ เป็น ผ ครั้นถึงคำ ผ เขากลับออกเสียง ผ จึงทำให้เกิดความสับสนเข้าใจยาก ถ้าหากไม่ฟังความแวดล้อมให้ดี

คำที่ออกเสียง ฝ ฟ ในภาษาอ้ายตอน บางคำออกเสียง ฝ ฟ ได้ อย่างเดียว เท่าที่ปรากฏมีอยู่เพียงคำสองคำเท่านั้น ได้แก่ ผัก ใช้ในคำ ผักผักผ่านผ่าน ขยายคำ หน้า (มาก) เป็น หน้าผักผักผ่านผ่าน หมายถึงมากมายก่ายกอง ผอก=เริ่มสู้กัน หรือเริ่มชนกันอย่างไ้ เช่น ไ้ผอกกัน^๒ = ไ้เริ่มชนกัน นอกนั้นเป็นคำที่ออกเสียงได้ทั้ง ผ พ และ ฝ ฟ บางคำเราใช้ ฝ ฟ แต่บางคำ

เราใช้ ผ พ บางคำก็ไม่มีใช้ในภาคกลางมีแต่ในภาษาไทยถิ่นอื่น

คำที่ออกเสียงได้ทั้ง ผ พ และ ฝ ฟ คำที่ใช้ในตรงกับภาษาภาคกลาง แต่ภาษาภาคกลางออกเสียง ฝ ฟ ไม่มีที่ออกเสียง ผ พ ได้แก่

ฟ้า=ฟ้า หรือ ฟ้า (น้ำฟ้าหรือน้ำฟ้า=ฝน) ฝ=ผา หรือ ฝ่า (หมายถึงทั้งฝ่าเรือนและหินผา) และ ฝ่าแผด ใช้ ลูกผา หรือ ลูกผา ฟูๆ = ฟูๆ หรือ ฟูๆ ฝ่อๆ = ฝ่อๆ หรือ ฝ่อๆ (เสียงขู่) ผัก = พักหรือพัก (อย่าง พักดู หรือ พักดู = ผักดู) ฟาก = ฟาก หรือ ฟาก (อย่าง ฟากฮัน^๒ = ฟากเรือน) ผัก (= สับ มีใช้เฉพาะแต่ส้มผัก) = ผัก หรือ ผัก ผง = ผง หรือ ผง ผัด = ผัด หรือ ผัด ฟาด = ฟัด หรือ ฟัด (เช่น ฟัดลูกอ่อน - ตีเด็ก) ฟาน = ฟาน^๒ หรือ ฟาน^๒ ฟัน = ฟัน หรือ ฟัน เช่น ฟัน หรือ ฟัน^๒ = ฟันตัว ฟาน = ฟาน หรือ ฟาน ไฟ = ไฟ^๒ หรือ ไฟ^๒ มะไฟ = มากปะไฟ^๒ หรือ มากปะไฟ^๒ ฝ่าย = ผา หรือ ฝ่าย (ใช้ ช่องฝ่าย หรือ

ช่องผาย=เหมืองผาย) ฟาง = ฟัง^๒ ยา หรือ ฟัง^๒ ยา ผง = ผง หรือ ผง ฟัน = ฟัน^๒ หรือ ฟัน^๒ ฟัน = ฟัน หรือ ฟัน (หมายถึงทั้ง ฟัน และ ฟัน) ฟม = ฟม^๒ หรือ ฟม^๒ เพื่อย = พัย^๒ หรือ พัย^๒ (ดังใช้ พัย^๒ คำ^๒ (ชายของชายกา) กับ พัย^๒ ไม่ (ชายของร่มไม้) ผือ = ผือ หรือ ผือ เขาหมายถึงไปไม่ทรวงเกลือกกลาด ดังใช้ ผือไม่ผือ คอก หรือ ผือไม่ผือคอก

ส่วนที่ภาษาภาคกลางออกเสียง ผ พ ภาษาอ้ายตอนออกเสียง ผ พ ก็ได้ ฝ ฟ ก็ได้ ได้แก่

ผา ในคำ หินผา อ้ายตอนออกเสียง ผา และ ผา ผ = ผ หรือ ผ ผัว = ผ หรือ ผ (ดังใช้ ผ^๒ หรือ ผ^๒ - ผัวเมีย) ผู = ผู หรือ ผู เช่น ไ้ผูหรือ ไ้ผู = ไ้ตัวผู) แพร = เพ^๒ หรือ เพ^๒ (ผาเพ^๒ หรือ ผาเพ^๒ = ผาแพร) แพร = เป^๒ หรือ เป^๒ (เช่น เป^๒ ค้ำ^๒ หรือ เป^๒ ค้ำ^๒ = แพรขาว) แผ = เป^๒ หรือ เป^๒ (เช่น เป^๒ หรือ เป^๒ เข้าไว) แผ-อแหง = แผเข้าไว (ตาก) ให้ แห้ง ผัก - ผักหรือผัก (= ผักหรือกับข้าว) พันธ = พัน^๒ หรือ พัน^๒ (เช่น พัน^๒ เข้า = พันธขาว พัน^๒ กั้น^๒ = พันธกั้น) พาย = พาย^๒ หรือ พาย^๒ (เช่น ไม่พาย^๒ หรือ ไม่พาย^๒ = ไม่พาย) พราย^๒ = พาย^๒ หรือ พาย^๒ (เช่น สพาย^๒ หรือ สพาย^๒ = สพาย ด้าย^๒ พาย^๒ หรือ ด้าย^๒ พาย^๒ = ดายพราย หมายถึงตายทั้งกลม) ไ้-พาย หรือ พาย (ใช้ว่า ตูพาย หรือ ตูพาย = ตูไ้ หมายถึงเล่นไ้) ผัด = ผัดหรือผัด (ปะผัด หรือ ปะผัด คือ ผริก ปะผัดผัด หรือ ปะผัดผัด คือ ผริกผัด) (อ่านต่อหน้า ๑๑๒)

บรรจบ พันธุมธิดา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

หมู่หลายเหล่าได้รับการนับถือว่าเป็นเจ้าของถิ่นกำเนิด

(อ่านต่อฉบับหน้า)

๖๒๙ ๒๖๖ ๔๘ ๖ ๖๖.๑.๒๕๓๐

ภาษาและหนังสือ

(๕)

คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

๗๖๖๖๖ ๖ ๖

ที่กล่าวไว้เรื่องพยัญชนะ
ควบกล้ำในภาษาอ้ายตอนว่า ได้แก่
กร กล ขร คร จร ตร นร ปร ปล
ศร หรือ พร และ ตร นน ทจริงยังมี
ศร อีกเสียงหนึ่ง ที่ต่างกับของ
ภาษาภาคกลางเป็นอันมาก เพราะ
ในภาษาภาคกลางไม่มีเสียง จร ตร
และ ตร ที่ออกเสียงกล้ำกันสนิท
แม้ในภาษาอาหมที่มีเสียงควบกล้ำ
หลายเสียงก็ไม่มีเสียงดังกล่าว มีแต่
เสียง กล ขร หรือ คร ปล ศร หรือ
พร แต่ ภาษาอาหมมีเสียง บล และ
มุล ถึงแม้เราก็มักมี ม กับ ล
อย่างคำแมลง เมล็ด แต่เราไม่ได้
ออกเสียงกล้ำกันสนิทเท่า ถึงใน
ภาษาไทยใหญ่จะมีคำที่มีเสียงควบกล้ำ
บันทึกไว้ ทั้งนี้ตามที่ปรากฏใน
พจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-อังกฤษ
(พิมพ์เมื่อ ๕๖๖๖ มาแล้วคือในค.ศ.
๑๙๑๑) แต่เท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน
ออกเสียงแยกหมดแล้ว บางคำบันทึก
ว่าออกเสียงได้ทั้งสองอย่างเช่น
บร่า=ใช้การไม่ได้ไร้ประโยชน์ใช้
บร่า (ชะหระ) ก็ได้ ตร่า=ธรรมะ
กฎหมายใช้ ตร่า (ตะร่า) ก็ได้ คำที่

จร และ ศร ควบ บางคำมีใช้ใน
ภาษาอื่นด้วยเช่นในภาษาพม่า แต่
ออกเสียงควบกล้ำสนิทไม่ได้ เสียง
แยกกัน และ เสียง ร ก็ออกเสียง
ไม่ได้กลายเสียงเป็น ล เช่น แมง^๒
จรัส^๒=แมลงปอ ภาษาพม่าใช้
แมง^๒จะ^๑ลาง^๒ อ้างจรัส=อ้างชาวข้าว
(ทำด้วยทองเหลือง) พม่าใช้ อ้าง^๑
จะ^๑ลาง^๑ เป็นต้น ดังจะกล่าวต่อไป
นอกนั้นไม่มีใช้ตรงกับภาษาไทยอื่น
เลย

เสียงควบกล้ำที่ภาษาอ้ายตอน
ใช้ตรงกับคำไทย และคำภาษาอาหม
เห็นจะได้แก่คำ กล้าง^๒ (=กลาง)
กับ กล้อง^๒ (=กล้อง) ครึงครึง (ครึง
หรือเท่าๆ กัน) อาหมใช้ พัวครึง
กล้าง (=ผ่าครึ่งกลางหมายความว่าครึ่ง)
นอกนั้นใช้ตรงกันแต่เพียงบางภาษา
(เสียงต่างกันไปบ้าง) คือภาษา
อ้ายตอนมีคำ ครึงครือ^๒=เครื่องเครา
คือสิ่งของ ทรัพย์สินสมบัติ พัวครึง^๒=
พราวกัน จากกัน พัวม=พร้อมก็
รวมมอ^๒กัน พัวมจ้อย=พร้อมช่วย
ก็ รวมกันช่วยกัน พัว=พัว
ปรัย^๒=ปลาย ปรัย^๒ไม่=ปลายไม้

พัวคำ^๒ หรือ พัวคำ^๒=กะพริบ
ตา ปรัค=ปรี๊ด หรือพลาด เช่น
ลัมปรัค=ลัมพลาด หรือ ปรัคลัม
= ลัมปรี๊ดลัมลง ครัมท่วงนัค=
แรวด์กนก เราใช้ ครัน หรือ ครัน
(เครื่องดักนกหรือไก่ทำเป็นบ่วง)
คำที่ใช้ตรงกันทุกภาษาคือ พัว=
พระ เจ้าพัว คือพระพุทธรเจ้า(ภาษา
อาหมใช้ พัว และ พุระระ)

ภาษาอาหมมีใช้ตรงกับภาษา
ภาคกลางหลายคำเหมือนกันคือ
กลัน^๒=กลิ่น (เขียน กิ่น ออกเสียง
กลิ่น ที่จริงที่เขียนเป็นอักษรโรมัน
ในพจนานุกรมอาหม-อังกฤษของ
โกลาบจันทร์ บาร์ว เป็นเสียง เอ
แต่ปรากฏในอักษรอาหมเป็นสระ อี
หาใช่ เอ ไม่ ทั้งนี้เทียบกับอักษร
ของคนไทที่พูดไทได้ ในอดีตสมัย
พม่าและคำคำ รูปสระ อี นั้นเป็น
รูปอักษรที่เขียนอย่างหวัดๆ ผู้ทำ
พจนานุกรมคงไม่เคยเห็นวิธีเขียน
เช่นนั้นจึงกำหนดไม่ถูก เหมเอา
เป็นเสียง เอ ทั้งที่รูปสระ เอ มีอยู่
แล้ว เขียนต่างกันเป็นอันมาก
ส่วนเสียงสูงต่ำกำหนดไม่ได้เพราะ
ในภาษาอาหมไม่มีเครื่องหมายเสียง
สูงต่ำ ทั้งที่อาจจะมีเสียง แต่ไม่
กำหนดเครื่องหมายก็ไม่ได้ จึง
ถือตามเสียงภาษาอ้ายตอนไปก่อน
นวล้าง^๒=นวลาง ปัน^๒กลัน^๒ คี
น่าจะตรงกับคำ เป็นเกลื่อน แต่ภา
ษาอาหมหมายความว่า คนเป็นโรคเรื้อน ป
(เขียน ป) = พลุ ปล้า^๒ (เขียน ป
ปลัก = เปลือก ปลอง=ปล้อง (เขี
ปล้อง) เช่น ปลองแขน ปลองนี้
ปล้องแขน ปล้องนิ้ว เมล่ง=แ
แต่หมายในภาษาอาหมว่า หึง
กับปลวก (อ่านต่อหน้า ๑๑

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

เมื่อเห็นเสียแล้ว ไม่มีสักชิ้นเดียว”

“ถ้าอย่างนั้นก็ต้องเกิดเหตุจริงขึ้นในบ้านนายแล้วละ”

“นั่นซิ ข้าไม่ยกู่มาก่อน”

“ถ้าอย่างนั้น นายลองบอกขอเจ้าขโมยตัวนั้นให้ข้ารู้ได้ไหม ข้าจะได้จับมาคืนเสีย”

“มันก็ยากอยู่นะ” ออตาลังเลใจ เพราะสัตว์ทุกตัวต่างก็ติดต่อกัน “ใครละควรจะถูกลงโทษ”

“ไม่รู้ละ ข้าจะกลับบ้านอยู่เดี๋ยวนี้แล้ว” งูตอบอย่างเคืองๆ

“ข้าต้องรู้ให้ได้ว่าใครเป็นขโมยตอนสัตว์พวกนั้นกลับมา”

งูโกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยงออกจากที่นั่นไป แต่ไปได้เพียงหน่วยเดียวก็กลับมาซ่อนอยู่หลังประตูบ้านออตา ออตาเองก็อยู่นิ่งไม่ได้ ต้องออกไปสำรวจตรวจตราหาตัวขโมย ครั้นเดินผ่านประตูตรงทุ่งซ่อนตัวอยู่ก็เลยฉกกัดเอา ออตาเลยไปไหนไม่ไหว กลับไปนอนในบ้าน เพราะขาที่ถูกงูกัดปวดมาก ทันใดนั้นกบก็กลับมาแลเห็นเข้า จึงถามว่า “นายเป็นอะไรไป”

“อะไรไม่รู้กัดเอาตรงประตูบ้านนั่นแหละ” ออตาตอบ

“อะไรนะกัด เออะ ถึงจะเป็นอะไรก็ต้องไปดูให้รู้แน่” พูดแล้วก็กระโดดออกไปที่ประตูบ้าน ทุ่งซ่อนตัวอยู่ก็เลยฉกกัดเข้าไปด้วย กัดแล้วงูก็เลื้อยหนีไป กบถูกงูกัดตาย ออตาติดตามด้วยพินิจ

เรื่องนี้เลยติดลึงด้วยคติที่ว่า ผู้ประพฤติน่าอวดไม่เต็มมาสู่ผู้อื่นด้วยดังกบทำให้ออตานายของตนถูกงูกัดตาย เพราะตนไปขโมยเนื้อของนายเอาไปกินนั่นเอง ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ครุ^๒ = เครือ กุ^๑ = เกือบ

คำที่ภาษาอาหมใช้ตรงกับภาษาอ่ายตอน โดยเฉพาะที่มี ร ควบ มีอยู่เพียงคำ ๔ คำ (๔) เพียงคำเดียว ภาษาอาหมหมายถึง นาฬิกานอกนั้นเป็นคำที่ต่างคนต่างมี

ใช้ และใช้ไม่ตรงกับภาษาภาคกลาง คือไม่มีเสียงควบกล้ำในคำภาษาภาคกลาง ทั้งๆ ที่มีคำนั้นใช้ คำภาษาอ่ายตอน ได้แก่ ขร้า = ข้าง ทาส ครีบ = กีบ สุรันหัน = ฟัน ฟันเห็น พริก = เฟือก ปริง = ฟัง นอกนั้นเป็นคำที่ได้จากภาษาอื่นได้แก่ เจ้าสุรจากคำ อาจารย์ ในภาษาสันสกฤต เสร์ เช่น เสร์มะยัง^๒ = สิริไม่มี เขาหมายความว่าความสงบสงัดไม่มี จากคำ สิริ ในภาษาบาลี จุร่อย หรือ สุร่อย = สร้อยสังวาล สร้อยหลายๆสายสวม สะพายแล่งอย่างสร้อยตัวเป็นเครื่องอิสริยาภรณ์ สวมมากสายหรือน้อยสายตามตำแหน่ง จากคำ จุลอย (ออกเสียงสุลอย) ในภาษาพม่า เราออกเสียงไม่มี ร ควบเป็น ส้อย ทั้งๆ ที่เขียน ร ไว้ด้วย ส่วนคำ

บรู^๑ = ไม้ รันดูราวกับจะรวบเสียง บ+ร เข้าด้วยกัน แต่คำปฏิเสธในภาษาอ่ายตอนใช้ มะ และ รู้ ก็ใช้

ส่วนภาษาอาหมมีคำหลายคำที่ใช้ ร ควบแต่ในภาษาภาคกลางไม่มี ได้แก่ คำ ครุ = ขอบ คร้าย^๒ = คาย คร้าย^๒ พ่า = ไข่พ่า หมายถึง กษัตริย์ ครว = เขียวคอกพินหรือ เขียว = สีคราม หรือ = คาว อย่างเห็บคาวปลา ขรม = ขม ขรอง = ของ ตัว ปลอง = ตาพอง มักขรู = มะเขือ สุรา = ผา (หิน) สุรง = ฟุ้ง (อย่างฟุ้งฝัน) เสอ-อ = ผา สุรม = ผม สุรอง = ผง ฟัน มักหรง = กานสงสัยจะตรงกับคำ มะเฟือง เมลข = แลบอย่างฟ้าแลบ (คนถนัดใช้ พ่าแม่บ เมอแทรก ล กล้าจึงเป็น เมลข หรือ แลลข ส่วนเราใช้ แลข จึงดูเหมือนแทรก ม ที่จริงน่าจะเป็นการรวบเสียงแบบ กับ แลข ของแต่ละถิ่น เข้าด้วยกัน) เทยกภาษาอาหมมาให้อ่านในหนังสือเห็นว่า คำที่เราไม่มี ร ควบ แต่ถนัดอ่านเข้ามีใช้นั้นจะหมายความว่า แต่เดิมเราอาจ

ออกเสียงคำนั้นๆ มีเสียงควบกล้ำก็เป็นได้ ภายหลังเสียงควบหายไป

คำที่ภาษาอ่ายตอนมี ร ควบ แต่ถนัดอ่านเช่น พ่าแก่ ไทใหญ่ ไม่มีได้แก่ คร้าง^๒ = ค้าง^๒ หมายถึง เคียง เชร่าไม่ = เชาไม่ ในพ่าแก่ คือคำเข่าไม้ของเรา ขรง = ขง หมายถึง ไบเว เป็นแอ่ง ครม อย่าง ครมขนต่าง^๒ = คม ในพ่าแก่ หมายถึง สะหนทางด้วยหนาม หมายถึง แร้วดักนกก็ได้ เข้าแคร่ม = เข้าแม่^๒ คือข้าวตังใช้ตรงกันทั้งพ่าแก่และไทใหญ่ (แม่^๒ = เกวียน) นกขรา = ไก่ขภาษาไทใหญ่หมายถึง ไก่ฟ้า ภาษาอ่ายตอนหมายถึง นกกระทา สมสุร = เสียม พ่าแก่มี พ้าง^๑ หมายถึง เครือขุดทำด้วยเหล็กชนิดต่างๆ สุราย ผาย คือลม ปรีว^๒ = ปิ้ง^๒ ในภาษาพ่าแก่ หมายถึง ต้มใบหูตรงที่จะสุราร = พาว^๑ = ไปรย สุรารคำ^๒ หะ พาว^๑ คำ^๒ = ไปรยคำคือโหมณา หรือ = แม่หมอดมอ^๑ ภาษาพ่าแก่เหมเพื่อ ผักกล้วยกระสือ

๖๖๖ ๔๙ ๖๓๕๑.๔๕๔๐

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

(๖)

๐๖ ๕๐๐๖ พันหนวณลพทณณ

คำที่มี ร ล ควบในภาษาอ้ายตอน เมื่อเทียบกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ แล้วพอสรุปได้ดังนี้คือ

เมื่อเทียบกับภาษาภาคกลาง จะเห็นว่าคำพวกหนึ่งที่ใช้ ร ล ควบตรงกันทั้งสองภาษา คือคำใดที่ภาษาอ้ายตอนใช้ ร ภาษาภาคกลางก็ใช้ ล ด้วย คำใดใช้ ร ภาษาภาคกลางก็ใช้ ร ตรงกัน ได้แก่

กล้าง^๔=กลาง กล้อง^๔=กลอง
คร่ง=กรัง คร่งเคร้า^๔=เครื่องเครา
พร้อม=พร้อม พร้าก=พราก พร้ม
คว่ำ=กะพริบตา พร้า=พริ้ว พร้า=พระ ครัม (แรวด์กนก)=กรีนหรือกรีน

อีกพวกหนึ่งใช้ต่างไปทั้งที่เชื่อได้ว่าเป็นคำเดียวกัน คือใช้ ร ล สลับกันไปได้แก่คำ ปรัด^๔=พลาต ปราย^๔=ปลาช และที่ภาษาอ้ายตอนมี ร ล ควบ แต่ภาษาภาคกลางไม่มี ได้แก่ ขร้า=ข้า ข้าทาส ครีบ=กิบ
สุรันหัน=ผืนเห็น (ภาษาไทยเครือไทใหญ่ออกเสียง ฝ ฝ ไม่ได้ ดังเคยกล่าวแล้ว ต้น จึงออกเสียงเป็น ผัน

และมีเสียง ร ควบในอ้ายตอน) พรัก=เผือก ปรัง=พัง (ถันอ่อนออกเสียง พัง เป็น ปัง เมื่อมี ร ควบในอ้ายตอนจึงเป็น ปรัง) ส่วนคำที่ภาษาภาคกลางมีเสียง ร ล ควบ แต่ภาษาอ้ายตอนไม่มีเสียงควบกล้ำอยู่ไม่น้อย เช่น เกรอ เป็น คอ^๔ พลุ เป็น ปุ^๔ เกลือ เป็น กอ^๔ กลวง เป็น กู^๔ ปลิด เป็น ปัด จะไม่กล่าวถึงโดยละเอียด เพราะเป็นลักษณะเช่นเดียวกันกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ โดยมาก

เมื่อเทียบกับภาษาไทยถิ่นอื่นๆ มีภาษาพม่าเก่ากับไทใหญ่เป็นต้น จะเห็นว่าคำมากมายหลายคำที่มีเสียง ร ล ควบในภาษาอ้ายตอน แต่ไม่มีเสียงควบกล้ำในภาษาเหล่านั้นโดยเฉพาะภาษาพม่าเก่า ดังที่ยกให้เห็นคราวที่แล้ว เช่น เขร่ากับเข่า (คำนี้ตรงกับเขย่า) ขร่งกับขง=โป เว้าเป็นแอ่ง) เข้าครุ่มกับเข่าหม่ม (ข้าวตัง) คราว=พาว^๔ (ไปรบ) คำอื่นนอกจากที่กล่าวแล้วยังมีอีกได้แก่คำ นุกจอกปรักกับโนกจอก^๔ ป้า^๔

(นกกกระจาบ) ที่จริงภาษาพม่าเก่ามีคำที่ออกเสียง ร ล กล้าอยู่บ้าง ๒-๓ คำ แต่คำเหล่านั้นไม่มีที่ใช้ในภาษาอ้ายตอน ได้แก่ พร (เสียงนกกบิน) เจ้าพรว้า=พระ เปลัน^๔ เซ้น^๔ หรือ เปลัน^๔ เซ้น^๔ ปลาน^๔ ชาน^๔=กระโดก กระเดก พุดเห็นบนแนมประชิด ประชันก็ได้ ปลอก^๔=เสียงปลาเล็กกระโดดจากน้ำ คลู=เกลียว กลุ่มกล่า=ทันที่ทันใด มัก^๔คลง=ของเล่นของเด็กที่ตมสันดั่งปองแปง ฯลฯ ดังได้เคยกล่าวมาแล้ว

ยังมีคำอีกพวกหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นคำที่ออกเสียงควบกล้ำมาแต่เดิม เช่นเดียวกันทั้งภาษาอ้ายตอนและพม่าเก่า แต่ในปัจจุบันภาษาพม่าเก่าออกเสียงแยกเป็นสองพยางค์ ไม่มีเสียงควบกล้ำอย่างอ้ายตอน ทั่วๆ ที่เชื่อนั้นได้ว่าเป็นคำคำเดียวกัน ได้แก่

โปริม (หัวหอม) พ่าเก้ใช้ ปะ^๔หลอ^๔ โปริจ (กระเทียม) เป็น ปะ^๔ลัว^๔ จิง^๔ พักปรัม^๔ (ผักโขม) เป็น พัก^๔ ปะ^๔หลม ในพม่าเก้กูร่า (ต่างประเทศ) เช่น มั่น^๔กูร่า^๔=มันฝรั่ง มะขอกูร่า^๔=มะเขือเทศ กูร่าผัก=ชาวยุโรปคนผิวขาว ภาษาพม่าเก้ใช้ ทะ^๔ล้า^๔ มันฝรั่ง เรียก มั่น^๔ ทะ^๔ล้า^๔ ปลัก (ขโมย) พ่าเก้ใช้ ปะ^๔ลัก

ถ้าภาษาบาลีสันสกฤตที่ออกเป็นเสียงควบกล้ำในภาษาอ้ายตอนก็แยกเสียงในภาษาไทยใหญ่ได้แก่ ปลั่ง (ปลั่งก) ไทใหญ่ใช้ บะหล่าง กลึง (กรูชา) เป็น ทะ^๔หล่ง

ถ้า ปะ^๔ลัก ในพม่าเก้ น่าสงสัยว่าจะเป็นคำแยกเสียงจากปลักของอ้ายตอน (อ่านต่อหน้า ๑๑๐)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

เจ้าฟ้าเองก็ทรงจนปัญญาจึงโปรดให้มหาดเล็กไปต้อนร้องขาว ที่เขาเรียก ต่งทอง^๒ ป้าวยำ^๒ ว่า ถ้าผู้ใดทำให้เสียงนั้นหายไป จะยกพระธิดาให้

เด็กนั้น ก็ใช้คนไปทูลถามเจ้าฟ้าว่า ถ้าคนอาสาไปแก้ไขเป็นคนยากจนอย่างตน เจ้าฟ้าจะประทานให้ไหม เจ้าฟ้าก็ตรัสตอบ

มาว่า ถ้าแก้ไขให้ดังเดิม ก็ จะประทานให้ทั้งนั้นไม่ว่าใคร เด็กนั้นจึงขอผ่านมากันเจ็ดชั้น เจ้าฟ้าก็โปรดหาให้ เด็กนั้นก็ใช้ผ้าเช็ดทั้ง หับของพระธิดา มั่นนุกุระวัทท์ก็ติดอยู่ที่ออกหมด เสียงนกท่ร้อง กระวัทท์ก็ดังออกมาจากที่นั้นก็หายไป เจ้าฟ้าจึงต้องประทานพระธิดาให้ตามสัญญา

เรื่องนี้ได้ให้คิดว่าอันคนในเม็ง^๒ ก้าง^๒ = (เมืองกลาง) คือในโลกนี้ บทจะขน (คือมบุญวาสนา) ก็ ขันได้ไม่ยากอะไร เพราะฉะนั้นถึงยากจนก็อย่าไปทุกข์ร้อนคร่ำครวญ แต่ถึงมั่งมีก็อย่าไปหัวเราะชอบอก ชอบใจจนเกินไป ดังกล่าวเป็นคำ ของเขาว่า “ผานแผพหย่าปี้^๒ ให้ มากแผพหย่าปี้^๒” ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

มาเป็น ปะลัก หรืออายตอนจะรวบ คำปะลัก มาเป็น ปลัก ทั้งนี้เพราะ ภาษาพม่าเก่าคำ ปะ^๑ ลงหน้าคำมีความหมายว่า ผู้ ปะ^๑ลัก=ผู้ลัก

นอกจากนี้ยังมีคำอื่นๆ ที่เป็น คำควบกล้ำในภาษาอายตอนด้วยการ รวบคำ ๒ พยางค์มาเป็นคำพยางค์ เดียว เมื่อเทียบกับคำภาษาพม่าเก่า หรือภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ดังต่อไปนี้

ปรั๊ก=พรั่น พ่าเก้ใช้ หม่อฮุก ฮุก คงเป็นคำเดียวกับ รุก ปข้างหน้า อาจเทียบเท่ากับ มะ^๑ (ภาษาพม่าเก่าใช้ทั้ง หม่อและมะ^๑ โดยเฉพาะเมื่อ ไม่เน้นเสียง) ปรั๊ก จึงอาจรวบเสียง จาก ปะรุก ที่เทียบเท่ากับ มะฮุก (ที่จริงอาจเทียบกับภาษาภาคกลางก็ได้ เพราะมีบางคนออกเสียง พรั่น ว่า พรุ่น และเทียบได้กับคำ พรุก หรือ ต่อโพรก ของภาษาภาคใต้ บางท้องถิ่น

ปรั๊ว^๒=มะริน ก็เทียบทำนอง เดียวกัน พ่าเก้ใช้หม่อฮ้อ^๒ หรือมะ^๑ ฮ้อ^๒ ถ้าออกเสียง มะ เป็น ปะ (คน ภาคกลางออกเสียงมะรินเป็นปะริน ก็) และ ฮ้อ^๒ เทียบกับ ร้อ^๒ คำปรั๊ว

ก็รวบเสียงจาก ปะ+ร้อ นั่นเอง

สุรรับ เช่น สุรรับแอ้ง หมายถึง ฝา ฝาปิดหม้อน้ำ คำนี้ น่าจะรวบ เสียงจาก ผา (=ฝา)+รับ (=หับ คือ ปิด) ภาษาพม่าเก่าคำ ผาฮับ=ฝาหับ คือ ฝาปิด แต่ที่จริงคำ หับ=ปิด ใน ภาษาอายตอนก็ใช้ หับ ตรงกัน เช่น หับปะ^๑ตี^๒=ปิดประตู ไม่ได้ใช้ รับ คำนี้จึงนับว่าชวนฉงนอยู่

หมักปรั๊ด = ลูกเห็บ ถิ่นอื่นๆ เรียกลูกเห็บว่า มะ^๑เฮ็ด^๑ เช่นเดียวกับในภาษาพม่าเก่า คำเฮ็ด^๑คงจะตรงกับคำ รีด ของอายตอน และ มะ^๑ เทียบได้กับ ปะ ปรั๊ด จึงน่าจะรวบ เสียงมาจาก ปะ+รีด

ปรั๊ด=จะกละ บางที่ก็แยกเสียง เป็นปะรีด เช่น แม่ปะรีด=หญิงจะ กละ ภาษาพม่าเก่าใช้ ปะรีด ฮิด เทียบ ได้กับ รีด ปะ ที่ใส่ข้างหน้าอาจ หมายได้ว่า ผู้ อย่างในพม่าเก่าและ ปรั๊ดก็ คือ ปะ+รีด=ผู้ที่จะกละ

บรู=ไม่รู้ ถิ่นนี้จะมาจาก บ+รู ในภาษาภาคกลาง แต่ที่จริงภาษา อายตอนไม่มีทั้งคำ บ กับ รู เพราะ คำปฏิเสธรเขาใช้ มะ ส่วนคำ รู ก็

ใช้ ฮู คำปรั๊ดจึงออกเป็นคำแปลก ไม่แน่ว่าเสียงควบกล้ำได้มาเพราะ รวบเสียงจาก บ+รู หรือมีมาจาก ภาษาอื่นใดอีก

กาวเกร=รักแร้ คำนี้ ภาษาไทใหญ่ใช้ ถึงแต่ พ่าเก้ใช้ แก่แอ และ คำที่ใช้ ก่าเล่ น่าสังเกตว่า คำท้าย ของภาษาอื่นๆ รวมทั้งภาษาภาค กลางเป็น ร ล และ ส (ซึ่งเทียบ เท่ากับ ร) เป็นแอ เล และ แอ ส่วน คำหน้าใช้ต่างกันไปตามถนัดเป็น รัก ถึง แก่ และกั ภาษาอายตอน เป็น กาว ซึ่งไม่อาจกำหนดได้ว่า เหตุใดจึงใช้ต่างกันไปเช่นนั้น แต่ เกร ของอายตอนนั้นพอจะกำหนดได้ ว่าอาจรวบเสียงมาจาก ก+เร อาจ กร่อนเสียงมาจากกั้ง แก่ หรือ ก่า ข้างต้น หรืออาจแบ่งผิดจากรัก ของ ภาษาภาคกลาง กท้ายคำติดมาด้วย หรือมีฉนั้นก็อาจได้มาเพราะเห็น คำอื่นๆ มี อะ อยู่หน้า คำนี้ก็จะไม่มี อะ ด้วย แต่ก็หาได้ออกเสียง อะ เต็มที่ไม่ กลับรวบเสียงเข้ากับ เร ทำให้กลายเป็นคำเดียวกัน เป็นคำ พยางค์เดียวทมิ ร ควบกล้ำ ♣

ภาษาละหับวังสือ

คำไท-ไทย ภาษาอีสาน

คำเลียนเสียงธรรมชาติเป็น
เสียง กุร ได้แก่ กุรกก-เสียงไม้หัก
เช่น กุรกกไม้หักมา²=เสียงไม้หัก

เสียง **คร** ได้แก่ **คร**ก^๒ฯ-เสียง
 ใหญ่คำราม เช่น **ละ**ต^๒ตังโม**คร**ก^๒ฯ
 =เสียงคำรามดังครอกๆ **คร**ง^๒ฯ-
 เสียงกรอบแกรบ เช่น ไม้**แ**ห้ง
ครง^๒ฯ=ไม้**แ**ห้งกรอบแกรบ บร**า**บ^๒ฯ-
 เสียงเสือกคำราม เช่น สือ**ม**ำ^๒โม
 บร**า**บ^๒ฯ=เสือกคำรามโฮกๆ **คร**ว^๒ฯ-

เสียง จร ได้แก่ จรฺตฺย=เสียง
 สกนอย่างซกผา เช่น ซกผาไม้ตะ
 จรฺตฺย=ซกผาดังแต่ๆ จรฺบ ๗-
 เสียงดังเบาอย่างเขียดกระโดด เช่น
 นิดปาดแหวนจรฺบ ๗=เขียดปาด
 กระโดดดังเบา จรฺว-เสียงเด็ก
 ร้องไห้ เช่น ลูกแอมให้จรฺว=เด็ก
 ร้องไห้ซอๆ จรฺกฺย=เสียงนก (บาง
 ชนิด) ร้อง เช่น นกให้โมจรฺกฺย=
 นกร้องดังจีบๆ จรฺบ ๗ ก็มีใช้หมาย
 อย่างเดียวกัน จรฺกฺย=เสียงจ่อมๆ
 อย่างเสียงท่อน้ำ เช่น ผ่าต้าง^๒
 ค่น้ำไป^๓ ภาจรฺกฺย=เดินท่น้ำกือเดิน
 ไปในน้ำเสียงดังจ่อมๆ ใช้ จรฺก
 ก็ได้ เวลาขำไปในน้ำและดังจ่อมๆ
 แต่ถ้าขำไปในโคลนเสียงกลายเป็น
 จรฺบ ๗ เช่น ผ่าต้าง^๒ น้อ-อ^๒ ตาบก
 โมจรฺบ ๗=เดินไปในโคลนดังฟอด
 แฟด แต่ถ้าเป็นของตกน้ำเขาใช้
 จรฺก ๗ เช่น ของตกน้ำโมจรฺก=
 ของตกในน้ำดังป้อม จรฺตฺย-เสียง
 ดุนนม ใช้ได้ทั้งคนทั้งสัตว์ เช่น
 ลูกอ่อนจัน^๒ จโมจรฺตฺย=เด็กกินนมดัง
 จิบๆ ลูกวัว (ลูกวัว) ก็ดัง จรฺตฺย
 เช่นเดียวกัน (อ่านต่อหน้า ๒๔๗)

Ph. D. นิรุติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ได้รับการ 'ประยุต์' อีกชั้นหนึ่ง การประยุต์ที่น่าจะทำกันก็คือการนำผลการวิจัยมาปรับให้เข้ารูปของตำรา หรือการรวบรวมความรู้จากงานวิจัยต่างๆ มากลั่นกรอง แล้วเรียบเรียงเป็นตำรา ผู้ที่จะได้รับผลจากงานประยุต์นั้นก็คือนักเรียนและนักศึกษา ยังมีนักวิชาการอยู่อีกจำนวนหนึ่งที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าเรื่องภาษาและวรรณคดีไทย เพื่อขอรับปริญญาชั้นสูงจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ แต่ก็ไม่ได้สนใจที่จะเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนไทย ไม่สนใจแม้แต่จะลงแรงแปลวิทยานิพนธ์ของตนออกมาเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย ในอีกแง่มุมหนึ่ง ก็มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่มีมุ่งจะเผยแพร่ความรู้ไปในวงกว้าง ต้องการที่จะสื่อสารกับมวลชน หรือปวงชน ในบางครั้งก็อาจจะมิได้ 'วิจัย' ให้ละเอียดลึกซึ้งเท่าใดนัก หรือบางครั้งก็วิจัยตามทฤษฎีที่ตนชอบ ความเข้มข้นของเนื้อหาจึงจำเป็นต้องอ่อนไปเป็นธรรมดา สรุปได้ว่าเรายังหาทางสายกลางไม่พบ

๓. ผลการวิจัยกับนโยบาย

ถ้าจะเทียบกับการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจจะเป็นเพื่อผ่นเกินไปที่นักวิชาการทางมนุษยศาสตร์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านภาษาและวรรณคดี จะคาดหวังว่าผลงานวิจัยของตนจะไม่มีผลโดยตรงต่อการวางนโยบายของประเทศในระยะนี้ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าความอิทธิพลแบบนั้นจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่เราอาจจะปลอบใจตัวเองได้ว่ามีสังคมอารยะไม่กี่แห่งในโลกนี้ที่การวิจัยทางด้านภาษาและวรรณคดีจะไปมีบทบาทในการวางนโยบาย หรือองค์การบริหารของรัฐจะมาใส่ใจกับผลงานวิจัยในด้านนี้ ประสบการณ์ที่มีมามักจะไปในทางตรงกันข้าม นักวิชาการด้านภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศษอาจจะยืนยันได้ว่า ราชบัณฑิตของฝรั่งเศสนั้นสร้างขึ้นมาเพื่อสนองนโยบายและเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของการปกครองมากกว่า (ตอนหน้า - ปัญหาที่ควรวิจัยในสาขาสถาปัตยกรรมและวรรณคดี)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

เสียง สุร ได้แก่ สุร่าฯ=เสียงเข่าตั้นไม้ เช่น ละ^๒ลิ่ง^๒เขาไม้ สุร่าฯ=ลิงเข่า (ต้น) ไม่ดังกราวๆ ขุริกฯ=เสียงน้ำหยด เช่น น้ำย่อย ขุริกฯ=น้ำหยดตื้นๆ สุรบุฯ=เสียงและอาการเคี้ยวอาหาร ดังใช้ว่า จิน^๒สุรบุฯ=กินต้อยๆ เชร็กฯ=เสียงดังอย่างเสียงแทงเต่า ดังใช้ สากเต่าตี ข้าย^๒ไมเชร็กฯ=แทงเต่าที่ทรายดัง พลิกฯ เชร้ง - เสียงของหนักตก เช่น พรวส่อนก้าไม้ก้าเชร้ง=พรวาหลุดตกดังพลั้ง แต่ถ้ำตกไปในน้ำ ใช้ ขุร็อก เช่น มัดตอกก้า^๒น้ำไม้ ขุร็อก=มัดตอกในน้ำดังป้อม ขุริด-เสียงยิงธนู (ดังหวิว) เช่น ย่อ^๒กั้ง^๒แล่นไป^๒ก้าขุริด=ยิงธนูถูกธนูแล่น

ไปดังหวิว

เสียง คร ได้แก่ ครบครับ-เสียงข้างกระดิกหู ครุงฯ-เสียงพาลัน ใช้ พาคัง^๒ครุงฯ=พาลันกรีนๆ

เสียง บุร ได้แก่ บุร่อ=เสียงนกบินชนฟ้าพร้อมกัน เช่น นกบิน^๒บุร่อ-นกบินพรู บุร็กฯ-เสียงเท้าน้ำมากๆ เช่น โล้น้ำบุร็กฯ=เท้าน้ำพล้งๆ บุร้ง-เสียงต่น้ำ เช่น อ้าบ น้ำไข่น้ำบุร้งฯ=อาบน้ำต่น้ำดังป้อมแถม บุร้งฯ-เสียงพุดจ้อคนเดี่ยว เช่น ค่านคำ^๒บุร้งฯ=พุดจ้อคนเดียว ถ้าเด็กพุดจ้อจะ ใช้ ลูกอ่อนค่านคำ^๒บุร้งฯ=เด็กพุดจ้อจะ บุร้งฯ-เสียงหงๆ เช่น โด^๒บิน^๒มา^๒บุร้งฯ=ตัวต่อบินมาหงๆ บุร็อกฯ-

เสียงนาเดอด เช่น น้ำพุดบุร็อกฯ=น้ำเดอดพล่านๆ บุร็อกฯ-เสียงทอ้งร้อง ใช้ ต้องไหม้บุร็อกฯ=ทอ้งร้องจ้อกๆ

เสียง ปุร ได้แก่ ปุร็กฯ-เสียงเท้าน้ำ เช่น โล้น้ำปุร็กฯ=เท้าน้ำปุร้ง-เสียงของเล็กๆ ตกน้ำ เช่น หมักค้อไม้ก้าปุร้งก้า^๒น้ำ=ผลไม้ตกเสียงดังป้อมในน้ำ ปุร้ง-เสียงขอหนักตกน้ำ เช่น กุน^๒หวานก้า^๒น้ำไม้ก้าปุร้ง=คนกระโดดน้ำดังตุ้ปุร็อกฯ-เสียงเอะอะบึงบึงอย่างเวสโกรธ เช่น ฮิดจ้าก้าปุร้ง-โกรธเอะอะบึงบึง

เสียง สุร พุร ได้แก่ พุรวัด เสียงหวดไม้ เช่น เอ้า^๒ไม้พัด

หุ้รัด=เอาไม้ฟาดมาดัดควบ หุ้รัดๆ
-เสียงผลุบผลับอย่างทำเร็วๆ เช่น
หุ้รัดๆหุ้รัดๆ=ทำผลุบๆผลับๆ หุ้ร่ง-
เสียงของทำด้วยโลหะหล่น ขานส่อน
ตุ้กโม้กาหุ้ร่ง=ขานหลุดตดั่งเพลง
หุ้รุดๆ=เสียงวักกินหญ้า เช่น วักกิน^๒
ถ้าหุ้รุดๆ = วักกินหญ้าดังฟังๆ ใช้

หุ้รัดๆ ก็ม
คำที่เลียนเสียงเช่นที่กล่าวข้าง
ต้นจะเห็นว่าเสียงสารพัด ทั้งเสียง
สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต เสียงที่เกิด
จากการกระทำ เช่น เสียงยานา
ห้องน้ำ ห้องโคลน เสียงเทน้ำ เสียง
ของตกน้ำ เสียงคนพูด เสียงคน

โกรธ คำดังกล่าวที่ใช้คำภาคกลาง
เทียบไว้ บางคำไม่แน่ใจว่าหุ้ร่ง
ภาคกลางฟังเป็นเช่นนั้นหรือไม่ เช่น
เสียงแทงเต่า เสียงวักกินหญ้า บาง
คำไม่อาจหาคำเทียบได้ เช่น เสียง
ช้างกระดิกหู เป็นต้น

ไปช่วยงานยกช่อฟ้า - ต่อจากหน้า ๕๓

ที่พิเศษท่านว่าเป็นของดีประจำวัดคือ แหวนและ
เสมาเป็นรูปนายเจ้าอาวาส ลงสีสวยสด หุ้มพลาสติก
กับรูปสิงห์แกะแล้วกดพิมพ์เป็นวัสดุสีขาว จะเป็น
พลาสติกหรือกระดุก หรืออย่างอื่นใดไม่ได้ไ้ถาม ทั้ง
ไม่กล้าแตะต้องหีบขมมาพิศดู กลัวจะเกิดมลทิน
เพราะความเป็นหญิง เหมือนอย่างเรื่องนางสุธัมมาที่
ท่านเล่าให้ฟัง

ตามธรรมเนียมการเบ็ดงาน ต้องมีผู้กล่าวรายงาน
ต่อประธานในพิธี แล้วผู้เป็นประธานกล่าวตอบ ตอน
อ่านรายงานคนยังพอมือสมาธิฟัง เพราะเริ่มพิธีใหม่ๆ
ได้ความว่า วัดyclนเป็นวัดเก่า สร้างแต่ครั้งกรุงศรี
อยุธยาเป็นราชธานี ชาวบ้านช่วยกันซ่อมสร้างทำนุบำรุง
เรื่อยมา และบริจาคที่ดินร่วมสิบไร่ ช่อฟ้าแต่ละอัน
มีมูลค่าเบ็ดเสร็จสามหมื่นบาท ผู้เป็นประธานในพิธี
เป็นพระภิกษุ เพราะฉะนั้นเมื่อท่านกล่าวตอบ คนจึง
พนมมือฟังเป็นอัตโนมัติ ที่แรกๆมีขยั้งพนมสูงอยู่แ่ก่อก
แล้วค่อยลดลงมาวางที่ตัก เพราะท่านตอบนาน ท่าน
เริ่มต้นว่า ขณะนี้ได้ฤกษ์แล้ว ทว่า ฤกษ์ดี คือ มีวัน
มีครู มีขณะที่เป็นมงคล แล้วท่านก็อธิบายต่อไปว่า
วัดน้อย ชื่อน้อยก็จริง แต่ความจริงไม่น้อย เพราะ
เจ้าอาวาสตัวใหญ่ ใจใหญ่ เจ้าอาวาสนั่งอยู่ข้างๆท่าน
เป็นการพูดแนะนำมากมาย แล้วกล่าวไปเรื่อยๆเพลินจน
ใกล้เพล ซึ่งน่าจะเลิกฤกษ์ไปแล้ว พระอันดับรูปหนึ่ง
อดรอนทนไม่ได้ ลุกจากอาสนะ ขันนาฬิกาตั้งเรือนเล็ก
ให้ท่านดูตรงหน้า ท่านเลยหยุดพูด

เกยฟังการพูดแล้วเคยคิดอยู่ในใจเหมือนกันว่า
เมื่อใดจะหยุดพูดเสียที แต่ไม่เคยเก่งขนาดลุกขึ้นเตือน
ใคร ไม่มีฤกษ์ฆานาที่และการฉันทเพลเข้ามาเป็นความ

จำเป็นที่ต้องเตือน

คราวมาถึงตอนยกช่อฟ้า ความจริงชักขึ้น ผู้เป็น
ประธานผูกแพรเชือกไม้เข้ากับช่อฟ้า ใช้ลวดรัดให้อยู่
กับที่ เป็นแพรสามชั้นสามสี คือ ชมพู แดง เขียว
คงจะตั้งใจให้ปลิวสะบัดสะดุดตาเวลาเลือนลอยขึ้นไป
ตรงส่วนที่เป็นหยักของช่อฟ้า คล้องห่วงมาลัยสามห่วง
เจิมกระแจะแล้วผูกสายสัญญาณโยงต่อมาจากมืออาวาส
อุปาสิกาเข้ากับลวดเส้นใหญ่ที่เป็นรอก ลวดเส้นหนึ่ง
อยู่กับช่อฟ้า ลวดอีกเส้นหนึ่งมีเชือกต่อยาวไปไกลให้
ชาวบ้านจับ เพราะฉะนั้นเมื่อชักช่อฟ้าขึ้นสู่หลังคาพระ
อุโบสถ ชาวบ้านจึงสาวเชือกลง พระเป็นผู้ให้สัญญาณ
ทางเครื่องกระจายเสียง ท่านส่งให้หยุดสาวเชือก
ต้องหยุด

วันนั้นท้องฟ้าโปร่ง แดดไม่จัด ดวงหน้าทองหลาย
ที่แหงนมองตามช่อฟ้าขณะเลือนลอยขึ้นสู่ฟ้านั้นเป็น
ดวงหน้าของคนไทยที่มีความหวัง ในการกระทำที่เรียก
ว่า พิธีกรรม นั่นเอง คือ ของดี ความสำคัญมิได้อยู่ที่
ผลอันปรากฏแก่ตา แต่อยู่ที่ใจ เป็นเครื่องแสดงออก
ซึ่งพลังสามัคคีอันมีศาสนาเป็นจุดรวมยึดเหนี่ยว ใครจะ
เห็นว่าล้าสมัยเหลวไหลเป็นเพียงกระพริบของศาสนาก็ตาม
ที่ เปลือกข้อมกุ่มกันรักษาเนื้อใน

วัดyclน ไม่ไกลจากตัวเมืองอ่างทอง แต่อุปาสิกา
ทั้งหลายนั่งผ้าลายโจงกระเบนเป็นส่วนมาก อาจเป็น
เพราะเป็นงานของรุ่นผู้ใหญ่ หากางเกงกับเสื้อขิดไม้พรม
มีแต่ชาวกรุงนุ่งกางเกง เดินทางไกลในประเทศ นุ่ง
ผ้าถุงไทยสะดวกและสบายกว่ากางเกงทั้งเวลานุ่ง
และถอด

ภาษาและหนังสือ

(๑)

คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

คำควบกล้ำ - คำขึ้นต้น

คำควบกล้ำในภาษาอ้ายตอนที่ใช้เป็นคำนามกริยาหรือคุณศัพท์ส่วนมากใช้ไม่ตรงกับภาษาไทยอื่น ๆ ทั้งนี้ นอกจากคำบางคำที่ยืมมาจากภาษาพม่า คำดังกล่าวได้แก่

คำนาม มีคำ ๒ คำ หมายถึงเห็ด หรือ เนื้อแข็งที่แปลแห่ง ๒ คำ กะจ้าน^๑ = หลังบ้าน มักอยู่ทางทิศเหนือ เพราะถ้าทำได้ เขาจะหันหน้าบ้านไปทางทิศใต้ (ทิศใต้จึงเรียก ป้าย^๒ จ้าน^๓ = ปลายชาน) ไม่กล้อ^๔ = ไม่ขนาดใหญ่กว่าจะโค่นได้นั่นยาก

หมัก^๕ ครึง^๖ = ลูกกะพรวน (ภาษาพม่าเรียก หมัก^๗ คลึง^๘ หมายถึงของเล่นสำหรับเด็กที่มดุม ๒ ข้าง เมื่อแกว่งหรือสั่นดุมจะกระทบดังปองแปง) บรุง^๙ = เหว ครัม^{๑๐} = แร้วตักนก เข้านครัม^{๑๑} = ข้างตัก หมักคร้อ^{๑๒} = ของเล่นสำหรับเด็กที่พม่าเรียก หมัก^{๑๓} คลึง^{๑๔} นั่นเอง นุกบรา^{๑๕} = นกกระทา บร้า^{๑๖} = ข่า คนใช้ นุกโบร^{๑๗} = นกชนิดหนึ่งตัวเล็กกว่าไก่

แม้ง^{๑๘} จร้าง^{๑๙} = แมลงปอ จราบ

หรือ จรอม^{๒๐} = ศาลา (จากคำพม่า จรบ หมายถึง ที่พักคนเดินทาง กล่าวจากคำ จ้า=กิน และ รบ=หยุด คำนี้พม่าแยกเสียงเป็น จ้า^{๒๑} ล้อม หมายถึง ศาลาสำหรับอุบาสกอุบาสิกา ชุมมนุสวตมมนตร์หรือถวายดอกไม้พระ ภาษาไทใหญ่ใช้ จ้า^{๒๒} รอม^{๒๓}) จร้าง^{๒๔} = บัญชี มีใช้ว่า บ้างจร้าง อย่างบัญชีของพระยาขม ดังที่ใช้ขุนแผนกับบ้างจร้าง^{๒๕} = พระยาขมจดลงบัญชีไว้ (ภาษาไทใหญ่ใช้ จ้าง^{๒๖} ร้าง^{๒๗}) จากคำพม่า จ้าง^{๒๘}) จร้าง^{๒๙} = เศษสตางค์ หมายถึงเงิน เช่น จร้าง^{๓๐} ย้ง^{๓๑} = เงินไม่มี จ้าง^{๓๒} = อ้ายตอนพวกหนึ่งแยกเป็น จ้าง^{๓๓} เท่า กับ จ้าง^{๓๔} ก้อน จ้าง^{๓๕} - คำเรียกเด็กขออนุญาตว่า แม่จ้าง^{๓๖} ไร่จ้าง^{๓๗} ซึ่งได้มาจากเสียงร้องเขยของเด็กที่เขาเรียกจ้าง^{๓๘} นเอง จ้าง^{๓๙} = อ่างทองเหลืองใช้ชาวข่าเรียก อ้างจ้าง^{๔๐} (คำนี้เป็นคำพม่าใช้ ชลู่ ภาษาไทใหญ่ใช้ จ้าง^{๔๑} หล่ง ภาษาพม่าใช้ จ้าง^{๔๒} ล้าง^{๔๓} อ้าง^{๔๔} จ้าง^{๔๕} ล้าง^{๔๖} หมายถึงอ่างใหญ่ใช้ซักผ้าล้างผัก) จ้าง^{๔๗} = ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีใบใหญ่มี

ใช้ห่อเกลือ จ้าง^{๔๘} หรือ ย้าง^{๔๙} จ้าง^{๕๐} = ต้นไม้ชนิดหนึ่งใบคล้ายใบหญ้าบางที่จึงเรียก ย้าง^{๕๑} จ้าง^{๕๒} ชาวไทอ้ายตอนใช้ใบองุ่นไฟนบท้องหญิงคลอดลูกใหม่ๆ จ้าง^{๕๓} หรือ ส้าง^{๕๔} = ส้าง^{๕๕} ส้าง^{๕๖} นางกษัตริย์ (คำนี้ได้จากภาษาพม่า จ้าง^{๕๗} หมายถึงส้าง^{๕๘} สวมสะพายเฉียงเป็นเครื่องอิสริยาภรณ์ มีสายมากน้อยตามตำแหน่ง ภาษาไทใหญ่ใช้ จ้าง^{๕๙} หรือ จ้าง^{๖๐} หมายถึงอย่างเดียวกัน ภาษาพม่าใช้ ส้าง^{๖๑} ย้าง^{๖๒} ล้าง^{๖๓}) ส้าง^{๖๔} ส้าง^{๖๕} ก็ใช้ หรือ ส้าง^{๖๖} จ้าง^{๖๗} ก็ใช้ อ้าง^{๖๘} พ้าง^{๖๙} แฉง^{๗๐} = โรคจิตสติ

ส้าง^{๗๑} = อาจารย์ พระภิกษุ (คำนี้เป็นคำพม่า จ้าง^{๗๒} แปลว่า ครู ทั้งทางศิลปะและศาสตร์และภิกษุสงฆ์ จากคำ อาจารย์ ภาษาสันสกฤต) ส้าง^{๗๓} = เหรียญราคา ๔ แอณา ส้าง^{๗๔} ล้าง^{๗๕} = ๔ แอณา เหรียญราคา ๔ แอณาอันหนึ่ง ปัจจุบันเท่ากับ ๒๕ ไปซาใหม่) เสร^{๗๖} = สิริ เขาหมายความว่าความสงบเสงี่ยม

คร้าง^{๗๗} = ธรรมะ กฎหมาย เช่น ก้าง^{๗๘} พ้าง^{๗๙} คร้าง^{๘๐} = คุณพระคุณธรรมะ คร้าง^{๘๑} = จงหัดตัวเล็กขนาดอ้ายแอต

นุกจอกป้าง^{๘๒} = นกกระเจิบ ป้าง^{๘๓} = มะรัน ป้าง^{๘๔} ไร่^{๘๕} = หัวหอม ป้าง^{๘๖} จ้าง^{๘๗} = กระเทียม ป้าง^{๘๘} น้ำ^{๘๙} = ดอกพลับพลึง ป้าง^{๙๐} (หรือปะหรง^{๙๑} ก้าง^{๙๒}) = ตะคร้ำ ชาวเขามีสายหนังแขวนที่หน้าผาก หมักป้าง^{๙๓} = ลูกเห็บ ป้าง^{๙๔} หู^{๙๕} = ใบหู ป้าง^{๙๖} = พุ่ง^{๙๗} น พัก^{๙๘} ป้าง^{๙๙} = ผักโขม พัก^{๑๐๐} ป้าง^{๑๐๑} = ผักชนิดหนึ่ง เป้าง^{๑๐๒} = ผลไม้รสขมชนิดหนึ่ง หมักป้าง^{๑๐๓} = ผลไม้ชนิดหนึ่งมีรสเปรี้ยว ปล้าง^{๑๐๔} = ขมิ้น

(อ่านต่อหน้า ๑๐๓)

บรรจบ พันธเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

มาก่อนตะวันตกดินก็แล้วกัน อยู่บ้านคนเดียวทั้งคืนไม่ไหวหрок ข้ากลัว”

ชายนั้นก็ออกเดินทางแต่ตรู่ แต่ถึงจะไปแต่เช้าเพียงไร ก็ทำได้ กลับก่อนตะวันตกดินทันเวลา กำหนดไม่ ทงนเพราะญาติินอยู่ไกล หนทางก็ต้องขึ้นเขาลงห้วย เมื่อเห็นผัวยังไม่กลับตามเวลาที่กะไว้ เมียก็อดเป็นทุกข์ไม่ได้ เกรงว่าผัวของตนจะถูกฆ่าตามทาง เมื่อคิดไปคิดมา เกรงว่าตนเองก็อาจจะถูกฆ่าตายได้ ถ้ายังคงอยู่ในบ้าน คิดดังนั้นแล้วหญิงผู้เป็นเมียก็วิ่งออกจากบ้านเตลิดเข้าไปในป่า

ครั้นเมื่อผัวกลับมาถึงบ้านจึงเห็นบ้านว่างไม่มีคน มองหาจนทั่ว

บ้านก็ไม่พบ ชายนั้นคิดว่าเมียคงจะถูกฆ่าตายเสียแล้ว คิดแล้วก็อดเศร้าโศกไม่ได้ ชายนั้นจึงตัดสินใจฆ่าตัวตายโดยใช้ไม้ทิ่มแทงตนเอง

พอทำไปแล้วก็อดเสียใจไม่ได้ เพราะไม้ทิ่มแทงนั้น ทำให้เจ็บปวดอย่างสาหัส มีหน้าชาตึงเท่าไรๆ ก็ยังไม่ออก ชายนั้นก็คิดว่าอย่างไรเสียตนคงจะต้องตาย คิดถึงเรื่องตายแล้วก็กลัว ชายนั้นจึงร้องประกาศแก่กานูนีอันเทพบนสวรรค์ว่า

“ข้าเสียใจที่พยายามฆ่าตัวตาย ที่จริงข้ายังไม่อยากตายหрок แต่ข้าก็ทนเจ็บไม่ไหว”

เทพกานูนีอันทรงสงสารชายผู้โง่เขลาเบาปัญญา จึงปรากฏกาย

ให้เห็น พลาตรัสว่า

“ยังไม่อยากตายหрок ค่ะ ข้าก็จะให้เจ้ามีชีวิตอยู่ต่อไป แต่เพื่อเป็นการลงโทษ ข้าต้องทำให้ตัวเจ้ามีขนยาวรุงรัง และไม่ทิ่มแทงกันอยู่จนกลายเป็นหาง ตอนนีไปเที่ยวหาเมียของเจ้าในป่าเถอะ นับแต่นั้นต่อไป จงดูแลเมียของเจ้าให้ดีๆ”

ชายนั้นก็ปฏิบัติตามเทพกานูนีอันโดยดี ไม่ช้าก็ได้พบเมียในป่า ทั้งผัวทั้งเมียก็อยู่ด้วยกันในป่าเรื่อยไป เพราะชายนั้นเกิดอับอายขายหน้าในเรื่องที่เกิดขึ้น และชายนั้นก็ได้กลายเป็นลิงตัวแรกของเขาไป เมื่อมีลูกมีหลานมา ลูกหลานก็ได้กลายเป็นลิง มีขนยาวรุงรังมีหางเช่นเดียวกับพ่อของตน •

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ผฺรง (หรือผฺงก็ใช่) = ผง
เจ้าพฺร่า = พระพุทธเจ้า ปะพฺรือ = แม่ผด พ่อผด ผฺรง = หลัว ผฺรือ = ฝ้าหม้อน้ำ พฺรึก = ผือก ลูกตมพฺร่า = ลูกกำพฺร่า (ภาษาไทยใหญ่และพม่าใช้ ลูกตมพะ) ผฺรว หรือ ผาว ก็ใช่ = โรคภัยแรงชนิดหนึ่งอาจเป็นไข้ทรพิษหรือหิวาตกโรค

คำกริยา ได้แก่ กฺลึง^๒ กฺลึง^๒ = โคลงเคลง เช่น สอ^๒ กฺลึง^๒ กฺลึง^๒ = เรือโคลงเคลง

ครฺับ = จัด เช่น ครฺับของครฺับลึง = จัดข้าวของให้เข้าที่ กฺน^๒ ครฺับกฺน^๒ = คนเข้าแถว ครฺุ่ม = ต้อย่างต๊าดบตี กลอง ใช้ว่า ครฺุ่มแสงครฺุ่มกลอง^๒ ครฺุ่ม = สะหนทางไว้ด้วยหนามเป็นต้น ดังใช้ เอาหนามครฺุ่มบนต้าง = เอา

หนามสะหนทาง ครฺว่าไค = ว่าร้ายลับหลัง (ภาษาไทยใหญ่ใช้ คำจ้อขายแสง พม่าใช้ คำจ้อคำแสงเป็น - ทำลายชื่อเสียงคนอื่น)

สุรฺาน = มีลูกปวเณบ ดังใช้ เมลฺูกอ่นสุรฺาน = แม่เด็กมีลูกปวเณบ บรฺาย = ดึง เช่น บรฺายคฺยอ่า = ดึงหญ้า สุรฺาว = โปรว เช่น สุรฺาวเข้า = โปรวข้าว สุรฺาวคํม^๒ = โฆษณาเผยแพร่ว่าว

ปฺรฺาแซง^๒ = เตรียมแรงโดยเฉพาะเวลาจะสู้กับคนอื่น ดังใช้ ปฺรฺา^๒ แซง^๒ ต้า^๒ กน^๒ = เตรียมแรงเอาต้นยันดินเพื่อจะสู้กับเขา ปฺรฺาย = ฟัน (ด้วยพฺร่า) เช่น เอา^๒ พฺร่าปฺรฺาย = เอาพฺร่าฟัน พรฺุดเปฺรฺก = ฟัน - หนามนคร

พฺรฺิบต้า^๒ หรือ พฺรฺิบต้า^๒ ก็ใช่ = กะพริบ พฺร่า = ละทิ้ง เช่น พฺร่าสอนล็ก = ทิ้งเรียน พฺร่าอิม = ทิ้งงาน พฺร่าไค^๒ = ทิ้งการไค (ภาษาไทยใหญ่ใช้ พ่า พ่าม^๒ = วางมือ ละมือ ภาษาพม่าใช้ ผ่า = เลิก ละ เช่น ผ่า^๒ น้ำโลม^๒ = หย่านนมแม่) สุรฺัน = ผัน พฺรฺอม = พร้อม รว่ม พฺร่าก = พราก ปฺรฺัง^๒ = พัง ผาปฺรฺัง^๒ = ตกลงพัง คำขยายนาม ได้แก่ กฺรฺา^๒ = ต่างประเทศ เช่น มน^๒ กฺรฺา^๒ = มนฝรั่ง ปะชือกฺรฺา^๒ = มะเขือเทศ

แควรม = เปราะ เช่น ไม่แควรม ต้าพกรฺม^๒ = ไม่เปราะจะหักมา ปฺรฺิด = จะกละ เมปฺรฺิด = หึงจะกละ

สุรฺาย-กม เจือ-อ^๒ สุรฺาย = ใจคม→

คือ ตลาดหลักแหลม (คนถิ่นอื่นใช้
ขาย)

คำขยายกริยา นอกจากคำ
เลียนเสียงธรรมชาติดังกล่าวไว้คราว
ที่แล้ว ก็ยังมีคำขยายกริยาอื่นๆ อีก
ดังนี้

คร่ำ^๒=เคียง เช่น นังคร่ำ^๒
= นังเคียงข้างกัน คร่ง^๒=กร่ง^๒
เช่น แบ่งคร่ง^๒=แบ่งกร่ง^๒ แบ่งให้
เท่ากัน ครุ^๒=จุด^๒ ดังหน้าตาด

เช่น ฮีต๊ะมู^๒ครุ^๒=ทำงานจุด^๒
ครุ^๒ครุ^๒=กะทันหัน เช่น มัว^๒ครุ^๒
ครุ^๒=มากะทันหัน ครุ^๒=เสียงและ
อาการที่ถูกหนามตำ เช่น หนาม
จอกมัว^๒ครุ^๒=หนามตำมาดังคลิก
ครุ^๒๒=บ้องๆ เช่น ไข่^๒ครุ^๒๒=
เดินบ้องๆ ครุ^๒=คำขยาย คำ^๒
เช่น ไม้คำ^๒ครุ^๒=ไม้แห้งตาย

จรั^๒=คำขยาย ยืน (=เงียบ)
ยืนจรั^๒=เงียบอย่างบ้านมีคนตาย

บรตั^๒=คำขยาย ล่าน (และ)
เข้าล่านบรตั^๒=ข้าวและ บร็อง^๒=
แต่ลำพัง เช่น ไข่^๒บร็อง^๒=ไข่^๒บร็อง^๒
แต่ลำพัง บร็อง^๒=พ่อแม่พี่น้องเหลืออยู่
ใช้ ไข่^๒บร็อง^๒=ปวดแสบปวดร้อน
ใช้ ไข่^๒บร็อง^๒
ปลุกปลุก=ปล้นปล้น ไว้ว
ไม่ได้

พรั^๒=จัด อย่าง สัมพรั^๒
= เปรยจัด พรั^๒=ตุ้ตะ เช่น ไข่^๒
พรั^๒=อ้วนตุ้ตะ •

สัทวิทยา - ต่อจากหน้า ๓๐

ใช้เฉพาะเวลาเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับยามราตรี
เท่านั้น นอกนั้นเป็นพระราชอุทยาน สระน้ำลดหลั่นลง
ไป บนยอดเขานี้มีธารสายน้ำไหลลงมาด้วย ไม้ดอกไม้อีก
ไม้หนึ่ง นามว่า สักกาดำ

ดวงตาข้าพเจ้าเป็นมันงามของคนบรรยายแลไปไกล
ปากเจรจาว่า

“ทางเข้านอนอยู่ทางทิศตะวันตกอย่างไรเล่า บ่อม
เชิงเนินด้านแรกนั้นสร้างด้วยดินมีคลองคัน บ่อมที่สอง
ถัดเข้าไปสร้างด้วยอิฐ มีคลองขนาบเช่นกัน เชิงเนินใน
สุดสร้างด้วยเศษหินมีกำแพงแข็งแรง ... เจ้าเห็นไหมว่ามี
น้ำถึงสามชั้น บนบ่อมเชิงเนินนี้มีทวารรักษาการณ
เข้มแข็ง สะพานชั้นในสุดทุกด้านเป็นสะพานหินได้
เช่นนั้นแล้วจะหาอันตรายจากที่ไหนได้”

นางกุนธิพิชย์หน้าเนิบๆ เป็นเชิงรับ “มันคง
ปลอดภัยยิ่งกว่าอนาถาประหลาดท่านัก”

“ก่อนถึงเขตพระราชฐานชั้นในยังมีกำแพงสูง
ล้อมรอบ รอบกำแพงนั้นเป็นที่พำนักของกองทหารรักษา
พระองค์ แม้พระราชอุทยานเชิงเขาก็ยังมีกำแพงล้อม
กรอบเป็นช่วงๆ...เออะ...เจ้ากับข้าคงมีเวลาได้สำรวจ
ทุกตารางนิ้วหรอก”

เสียงความขำให้สัญญาณเตือนข้างจะลงจากที่สูง
นางพิชยาตอนใจขาว ภารกิจใหม่เอี่ยมกำลังจะเริ่มขึ้น
ในเขตพระราชวังใหม่ภายในเวลาไม่นานนัก ลงจาก
หลังช้างพร้อมนางกุนธิแล้ว นางก็รีบสาวเท้าไปรอรับ

เสด็จพระราชดำเนินลงมาตามหน้า พระนางศรีเทวีทรง
หันพระพักตร์มาทอดพระเนตร แล้วทรงแย้มพระโอษฐ์
รับสั่งขึ้นว่า

“ก้นนั้นเป็นครั้งแรกที่เราจะอยู่กัน ทูลกระหม่อมมี
พระราชดำริจะเสด็จขึ้นประทับในปราสาทบนยอดเขา
เพื่อเอกราช เจ้าสองคนก็รู้แล้วไม่ใช่หรือว่า บนยอดเขา
นั้นนอกจากทูลกระหม่อมและข้า ไม่มีใครได้รับอนุญาต
ให้ขึ้นไป นอกจากเจ้าหน้าทูลแลรักษา แต่ก็ต้องกลับ
ลงมาทันทีที่เสร็จภารกิจ ถึงอย่างนั้นก็เกิด ข้าได้สั่งให้
เจ้าพนักงานจัดที่พักให้เจ้าทั้งสองในตึกบนที่ราบหน้า
บันไดราชสีห์ บริเวณนั้นมีบ่อรักษารักษ์ของทหาร
องครักษ์อีกด้วย ต่อเมื่อข้ากลับลงมาอยู่ข้างล่าง เจ้า
ทั้งสองจึงจะกลับลงมาได้”

นางพิชยาได้รับสนองพระเสาวนีย์แล้วจึงสาวเท้าตาม
เสด็จไปโดยไม่รอช้า สองข้างทางพระเจ้ากัศปะมหา
ราชเสด็จพระราชดำเนินนั้น คือกองทัพสิงหลอัน
ประกอบด้วยนายทหารทุกเหล่า เสียงถวายพระพรอื้อ
ดังมาจากเหล่าข้าราชบริพารฝ่ายในที่รอรับเสด็จอยู่ตาม
ชั้นบันไดอันลาดชันสู่ตัวภูเขาสิริยาอันโดดเด่นเป็นสง่า
ใต้ท้องฟ้าสีคราม

ไม้ดอกหลากสีปลูกได้ระดับตามแนวภูเขาที่สูงต่ำ
ลดหลั่นเป็นชั้นเชิง จากทางเดินที่ชันสู่ที่สูงวนเวียนไป
ตามแนวไหล่เขานั้น เหล่านางพระกำนัลผู้มั่งคั่งที่เฝ้า
แห่นางพากันออกมาต้อนรับหน้าบันไดเขาในระดับที่หนึ่ง

๙๒๙ ๙๙๙ ๙๙๙ ๙๙๙

ภาษาและหนังสือ

๑

คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

๙๙๙ ๙๙๙

คำควบกล้ำในภาษาอ้ายตอน เท่าที่กล่าวมาแล้ว ปรากฏว่ามีแต่คำที่มี ร ล ควบเท่านั้น ส่วนที่มี ย ควบ มีแต่คำ ขย้า ใช้เฉพาะ ต้องขย้า=ท้องเสีย อยู่คำเดียว ส่วน ว ควบไม่มีเลย ทั้งนี้เห็นว่าต่างกับภาษาถิ่นอื่นๆ ทั้งพม่า ไทใหญ่ และภาษาภาคกลาง

ภาษาพม่าก็มีคำที่มี กย และ ขย หรือ คย ควบ แต่คำเหล่านั้น โดยมากเป็นคำภาษาพม่า ภาษาไทใหญ่ก็มีคำหลายคำที่บันทึกไว้ในพจนานุกรมเป็นตัวเขียน กย และ ขย หรือ คย แต่ที่ออกเสียงจริงๆ นั้นเฉพาะพวกขานเหนือและไตเม่า จึงจะออกเสียงควบกล้ำกันตามรูปเขียนนั้น เช่น กย็อง = วัด ขย้า = วาง ละ ยุตี้ เช่นเดียวกับภาษาพม่า แต่พวกขานใต้ โดยเฉพาะแถบเมืองนายน จะออกเสียงตามเสียงพม่า พม่าออกเสียง กย เป็น จ และ ขย หรือ คย เป็น ฉ หรือ ช ดังคำ กย็อง เป็น จ็อง ขย้า^๒ เป็น ข้า ภาษาอ้ายตอนก็ออกเสียงทำนองเดียวกัน แต่ที่ละ ย เสีย และคงไว้

แต่พยัญชนะต้น ก็มี สระเปลี่ยนไปบ้างก็มี เมื่อเทียบกับภาษาพม่า คำเหล่านั้นมีดังนี้คือ

พม่าก็มีคำ กย้าก หมายถึงอ่านทวนซ้ำไปซ้ำมา (ภาษาไทใหญ่เขียน กยัก เช่นเดียวกับพม่า หมายถึง อ่านดังๆ ทวนไปทวนมา กยักไล่ หมายถึง ท้องได้ขึ้นใจ) ภาษาอ้ายตอนออกเสียง เกก ใช้ เกกเล็ก หมายถึง ท้องหนังสือ เช่น ลูกอ่อนเกกเล็ก = เด็กท้องหนังสือ

กย้าง ในภาษาพม่าก็หมายความว่า ผักฝ่นตนเอง (ภาษาพม่า คำ กยง หมายถึง กระทำ และ กยั้ง = การกระทำ นิเสธที่ได้จากการกระทำ การปฏิบัติ ภาษาไทใหญ่ใช้เช่นเดียวกัน) ภาษาอ้ายตอน ใช้ แก้ง^๒ หมายถึง การกระทำหรือความประพฤติเช่นมีข้อนิทานว่า ยั้งต้าง^๒ แก้ง^๒ ต้าง^๒ = เอาอย่างการกระทำดี หรือความประพฤติดี

กย็อง ในภาษาพม่าก็หมายความว่า วัดในพุทธศาสนา (พม่าใช้ กยอง เช่นเดียวกับไทใหญ่ แต่คนส่วนมาก

ออกเสียง จ็อง) ภาษาอ้ายตอนออกเสียง จ็อง

ขย้า^๒ ภาษาพม่าก็หมายความว่า เล็ก ยุตี้ วางมือ เช่น ขย้า^๒ สอนเล็ก = เล็ก เรียนหนังสือ และ ต้องขย้า^๒ = ท้องร่วง (ภาษาพม่าใช้ ขย = วาง ละไว้ พักไว้ชั่วคราว ไทใหญ่ใช้ ขย้า มักออกเสียงกันว่า ข้า ข้าไว้ = วางไว้) ภาษาอ้ายตอนออกเสียง ขย้า ดังกล่าวข้างต้น

ขย้าก = ครึ่ง หน ในภาษาพม่าก็ ขย้าก หนึ่ง สองขย้าก = ครึ่งหนึ่ง สองครึ่ง (พม่าใช้ ขยอก เป็นลักษณนามหมายความว่า ครึ่งหรือท่อย่าง ตักลง หรือนาฬิกาตี เช่น ตขยอกตี = ตีครึ่งหนึ่ง หมายถึงเสียงตักลงหนึ่งที่ แสดงว่าเป็นเวลา ๕.๐๐ น.)

ภาษาอ้ายตอนใช้ แกก แก่ง = ครึ่ง หนึ่ง ที่หนึ่ง

ปย็อย = สนุก ร่าเริง ในภาษาพม่า เฮตปย็อย = สนุกร่าเริง (พม่าใช้ ปย็อย หมายถึงเช่นเดียวกัน ภาษาไทใหญ่ก็ใช้รูปเขียนเช่นนั้น แต่ที่ออกเสียงจริงมักออกเสียง เปี้ยว กับกับ ม่น ใช้ เฮตเปี้ยวเฮตม่น = สนุกสนาน) ภาษาอ้ายตอนใช้ แบ้ว ใช้กับกับ ม่น เป็น แบ้วๆ ม่นๆ หมายถึง ยินดีปรีดา

พย้าง^๒ ภาษาพม่าก็ หมายถึง ใช้การไม่ได้ ไร้ประโยชน์ (คำพม่าใช้ พยง หมายถึง ใช้ไม่ได้ ไม่มีประโยชน์ คำไทใหญ่ใช้เช่นเดียวกัน) ภาษาอ้ายตอนใช้ พ้าง กั้น^๒ พ้าง = คนไม่ได้เรื่อง ใช้การไม่ได้

พย้าตล้า = ขำระและตลึง ความใช้ในภาษาพม่า (คำนี้ไม่มีใช้ในภาษาไทย (ต่อหน้า ๑๑๕

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ดอกไม้ข้างกำแพง - ต่อจากหน้า ๒๑

เคยนิยมกันเป็นการใหญ่ระหว่างมหาสงครามครั้งที่ ๒ แต่เมื่อเข้าสู่ภาวะปกติแล้วการร่าวกลับซบเซาในเมืองไทย ในขณะที่เดียวกับที่ไปยึดเกรียวกราวอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านหลายแห่ง

ดูเหมือนจะเข้าใจกันว่าคนไทยทุกคนร่าวได้ถึงแม้ว่าจะไม่เคยหัดมาก่อนเลย

ก็อาจจะจริง แต่ที่ถูกควรหัดบ้างเพื่อให้สวยงามน่าชมมากกว่าธรรมดา ก็ไม่ถึงกับจะต้องร่าตามท่ามาตรฐานของศิลปิน แต่ควรขัดเกลาท่วงท่าของเราให้ดูงาม

ขึ้น อย่าให้เป็นท่าควักกะบิหรือท่าแรงกระพอบก อันจะทำให้เสียสง่าราศี

ขอสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมไทยแท้กับการร่าวไปรดย่าปล่อยให้เสื่อมทรามไปเสียเลย

หนุ่มสาวชาวไทยทุกคนควรรำเป็น รำงาม และใช้ร่าวในการสมาคมได้โดยไม่ขัดเขิน

หญิงไทยคนใดออกงานสมาคมแล้วแสดงความรังเกียจการร่าว หญิงไทยคนนั้นแหละคือ วอลล์ฟลาวเวอร์หรือดอกไม้ข้างกำแพง ❀

คุณอยากได้สามแบบไหน - ต่อจากหน้า ๒๐

เรียกว่าไม่เป็นคนจุใจไม่เอาไหน

- อยากให้ผู้ชายเป็นผู้มีคุณสมบัติวิชาความรู้ที่จะซ่อมแซมข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้าน หรือวิชาพิเศษเฉพาะตัว เช่น ไล่เกาะอกหักก็พอจะซ่อมแซม ไฟฟ้าเสียพอจะดูแลให้ได้ สี่ห้องซัดก็พอทาไหว หรืออีกประการน้ำไหลไม่ได้หยุดก็พอเปลี่ยนได้ ทำให้ถึงต้องการอย่างนั้น ผู้หญิงเราต้องการประหยัดหรือ ก็อาจจะใช้แต่หลายคนตอบว่า เธอมีใจที่เขามีวิชาช่าง (อะไรต่ออะไรก็ตาม) คิดตัวมันแสดงความเป็นชายของเขา แม้แต่การปลูกต้นไม้เก่งก็เถอะ ภริยาบางคนคุยฟุ้งในความสามารถพิเศษของสามีตัวไปได้เจ็ดวันเจ็ดคืนทีเดียว

- อยากให้เขาสนใจในศาสนา ในทันเห็นจะต้องพูดถึงว่าโดยส่วนรวมก็อยากให้สามีของตัวรู้จักบาปบุญ

คุณโทษเท่านั้นเอง นั่นหมายถึงว่าเขาได้แสดงตัวเป็นบุคคลที่ดีเพื่อให้ลูกหลานได้ทำตาม

นอกจากนั้นก็เป็นข้อปล้ำข้อย่อยที่ผู้หญิงต้องการ เช่น เข้ากับญาติพี่น้องของภริยาได้ดี เป็นตัวของตัวเองไม่ใช่เป็นคนโลเลไม่หลักปักชควาย หูเบา ฯลฯ

คุณผู้หญิงที่อ่านคอลัมน์นี้ลองอ่านให้แฟนดูมั่งก็ได้ แล้วลองถามเขาว่าเขายอมรับความเห็นข้างกันหรือไม่ เขาอยากเป็นผู้ชาย (สามี) สมบูรณ์แบบรึเปล่า? หรือคุณจะลองพิจารณาก็ได้ว่าสามี่ของเราเมื่ออะไรๆ อยู่ใน ๖-๗ ข้อ ตันนั้นบ้างหรือไม่ แต่แน่นอนแหละก็อย่างบอกไว้ข้างต้นแล้วว่า ความอยากได้นั้นห้ามกันไม่ได้ แต่ได้จริงๆ แล้วจะเป็นอย่างนั้นหรือเปล่านั้นก็คงจะแล้วแต่ดวง

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

ภาษาพม่าใช้ **มฺรต**) ภาษาอ่ายตอนใช้ **แพกตฺร** = ตัดสินความ คำ **มฺรต** ในภาษาพม่าหมายความว่า ตัด (ออกเสียง พยัค) จึงหมายความว่า ตัดออกเป็นสองได้ ภาษาอ่ายตอนจึงใช้คำ **แพก** หมายความว่า หย่าขาดกันได้ ใช้ **พยัค** ออกเสียงต่างกันไป (คำนี้ไม่มีในภาษาพม่าแท้หรือไทใหญ่)

มฺยัค - ภาษาพม่าแท้ใช้หมายความว่า

ศักดิ์สิทธิ์ กวรวัดการะบูชา เช่น **โกน^๒มฺยัค** = คนกวรวัดการะบูชา **บั้งมฺยัค** = ของศักดิ์สิทธิ์ (คำพม่าใช้ **มฺรต** หมายความว่า ยอดเยี่ยม ภาษาไทใหญ่ใช้เช่นเดียวกัน ใช้ **มฺรต** เหล็กมี ออกเสียงกันโดยมากกว่า **แมค** เหล็กมี ภาษาอ่ายตอนใช้ **แพมค** หมายความว่า ทรงคุณธรรมเช่น **กัณ^๒ยัง^๒แพมค** = ผู้หญิงทรงคุณธรรม มีศีลมีสัตย์

มีคำหลายคำที่ภาษาพม่าแท้กับไทใหญ่ใช้คำพม่ามาใช้ แต่ในภาษาอ่ายตอนไม่มีใช้ และมีบางคำที่ภาษาพม่าแท้ก็ไม่มีเสียง ย กวบ

มฺว = ภาษาอ่ายตอน หมายถึง เชื้อสาย เช่น **มฺวเขกัณ^๒ไต^๒** = เชื้อสายเขาค้นไทย ภาษาพม่าแท้ใช้ **เมว^๒** - ชนิด ประเภท เผ่า เช่น **โกน^๒ต้างเมว^๒** - คนต่างเผ่า (คำพม่าใช้ →

อโห้ หมายความว่า ชนิด ภาษา ภาษา
ไทใหญ่ใช้ โห้ หมายเช่นเดียวกัน
มักออกเสียงว่า เหียว)

คำ เป็น^๒ = แบ มีใช้ในภาษา
ถิ่นต่างๆ ภาษาพม่าใช้ เป็น^๒ หรือ^๒
= แบมือ เป็น^๒ โห้^๒ = แบปาก
หมายความว่า คุยโม้ อวดตัว ภาษา
อ่ายตองก็ใช้ เป็น^๒ หรือ^๒ = แบมือ
กัน ภาษาเหนือ ใช้ เป็น ภาษา
อีสานก็ใช้ เป็น คำนี้ น่าสงสัยว่าจะ

มีที่มาจากคำพม่า ปุรุ หรืออย่างไร
คำนี้ออกเสียง ปุยาน หรือ พุยาน
ออกเสียงเร็วๆ เสียงก็ฟังคล้ายเสียง
แอ หรือ เอีย (พม่าออกเสียง ร เป็น
ย หากคำนี้มาจากคำพม่า ก็ถือได้
ว่าออกเสียง ย ควบ)

คำ แค่มสำ ในภาษาอ่ายตอง
หมายความว่า สุขสบาย ภาษาพม่าใช้
แค่มซ้ำ^๑ = สุขสมบูรณ์ คำนี้ ภาษา
ไทใหญ่ใช้ คัยสำ คล้ายกับภาษา

พม่า คัยสำ หมายอย่างเดียวกันว่า
อยู่ดีมีสุข ถ้าใช้คำไทใหญ่ใช้ว่า
หุยหลักหนวน = อยู่ดีกินอร่อย เสียง
ย ควบ หายไปในภาษาอ่ายตองและ
พม่า แต่ออกเสียงอย่างรูปเขียนคือ
เป็น ข หรือ ค ที่ไม่มี ย แต่ในภาษา
ไทใหญ่คนมักออกเสียงเป็น ช ตาม
พม่า ออกเสียงเป็น ชำสำ ใช้เป็น
คำที่ทักทายกันอย่างที่เราใช้คำ สวัสดี

ใต้ฟ้าสี่คราม - ต่อจากหน้า ๑๘

เมื่อก่อนมาส่งให้เนะ”

เพื่อนของลูกบอกเขาอย่างขมขื่นล่อเลียน

“น่ากลัวจะกลับมาเร็วๆ นีกระมัง”

ลูกตั้งของจดหมายจากยามที่สะพานอยู่ส่งให้ลิเจ้ง
บอกว่า

“หนูเล่าไปฝากมาให้ เขาจะไปข้างล่างมา เพิ่ง
กลับมาเมื่อเย็นวานนี้เอง”

ลายมือของมิตรทำให้ลิเจ้งรู้สึกใจเต้นแรง เขาฉีก
จดหมายออกดูทันที ท่ามกลางสายตาอยากรูของพวก
ผู้หญิง

มีรูปขนาดโปสการ์ดสอดมาด้วย ลิเจ้งดึงออกมา
ก่อนจดหมาย

ใจเต้นแรงยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อเห็นรูปภาพนั้นถนัด
ลูกสาวของเขาเอง แน่ละ ตัวนิดเดียว นอนครึ่งนั่ง
อยู่ในเบาะสวยงามภายในเก้าอี้หวายรูปกลม

ดูแข็งแรง สมบูรณ์ และน่ารัก

มีลายมือของมิตรเขียนกำกับไว้ใต้รูปว่า

‘เมรีฝากความรักมาถึงพ่อ’

เมรี ลูกสาวของเขาชื่อ เมรี ชื่อนางในวรรณคดี
ไทยเช่นเดียวกับมิตร

ลิเจ้งลืมหยิ่งเก๋เสียสนิท ลืมทุกคนนอกจากเด็ก
ผู้หญิงตัวน้อยนิดภายในรูปภาพนั้น เขาถูกรูปภาพนั้น
กลับเข้าข้างใน อยากนั่งดูพิศดูให้เต็มอ้อม ให้สาสมกับ
ความรักและความคิดถึงลูกซึ่งเขายังไม่เคยเห็นหน้าเลย

แต่พอได้ยินเสียงพวกผู้หญิงหัวเราะกันคิกคัก เขา
ก็กลับโผล่ออกมาอีก ลืมไปว่าพวกหล่อนยังไม่ได้ไป

๑. พี่ชายเลาปา ๒. ตาม

พวกหล่อนล่อเลียนลิเจ้งอีกคนละคำสองคำ แล้วจึง
ได้ผลไป

ลิเจ้งเงยบไม่พูดอะไรเลย ปลอบให้เพื่อนๆ ของ
หล่อนคุยกันถึงลิเจ้ง มัทธิ และหยิ่งเก๋

จางสีว่า

“พวกผู้ชายเขาชอบหยิ่งเก๋กันทั้งนั้น ตูส^๒ของฉัน
เขาก็ชอบ รู้ไหม พวกผู้ชายเขาอยากอพยพเข้าไปปลูกฝิ่น
กันบนดอยลึกๆ ไกลๆ เขาอยากปลูกฝิ่นเหมือนก่อนๆ นี้”

“แต่ลิเจ้งเขาคำน”

หม่วสีก้าว หล่อนเป็นลูกสะใภ้คนที่สี่ของหัวหน้า
หม่วซอ

“พ่อผัวของฉันเขาก็เห็นด้วย เห็นเขาบอกว่าจะ
ให้พวกผู้ชายอพยพไปก่อน กับพวกผู้หญิงบางคน”

“ผู้ชายบางคนเขาก็ไม่อยากจะไป แต่ส่วนมากอยาก
เพราะปลูกฝิ่นขายได้กำไรดีกว่าปลูกอย่างอื่น”

“แต่ลิเจ้งเขาว่าเดี๋ยวนี้ไม่เหมือนแต่ก่อน พวก
เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเขาปราบกันเข้มแข็ง เขาไม่ยอม
เหมือนแต่ก่อนแล้ว”

อีกคนหนึ่งคำน หล่อนเป็นน้องสาวของลิถาย
เพื่อนชอบพอของลิเจ้ง

ลิถายจะพูดเป็นประโยคแรก หล่อนอุทานว่า

“ฮิ ลิเจ้งเขาเป็นห่วงเมียเขาเนะ”

“แต่ถ้าเขาไปกับหยิ่งเก๋ ก็ต้องแปลว่าเขารัก
หยิ่งเก๋” จางสีว่า และกล่าวต่อไป

“แล้วเขาก็จะไปแต่งงานกันที่หมู่บ้านใหม่”

กราวน ลิถายเงยบ (อ่านต่อฉบับหน้า)

๙ 30 ธ.ค. 1 / 18 Dec 2550

ภาษาและหนังสือ

๑ คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอง

คำที่มี ว ควบไม่ปรากฏมีใช้ใน ภาษาอ้ายตองเลย ทั้งๆที่ในภาษา อื่นอื่นๆมีใช้อยู่บ้างไม่มากนัก้อย ทั้งภาษาพม่าไทใหญ่และภาษาภาค กลางต่างมีใช้ คำเหล่านี้เมื่อเทียบกับ ภาษาอ้ายตอง จะปรากฏว่าภาษา อ้ายตองไม่มี ว ควบในคำนั้นๆ คำ เหล่านี้มีเพียงบางคำเป็นคำภาษา พม่า นอกนั้นไม่ใช่ จึงต้องถือว่า เป็นคำไทมาแต่ดั้งเดิม หรืออาจจะ มีที่มาจากภาษาอื่นก็ได้ คำที่มี ว ควบได้แก่

กวาง เป็น ก้าง^๒ ในอ้ายตอง (ท.ญ. ใช้ ก้าง พม่าใช้ ก้าง^๒ เช่น กัน)

กว้าง เป็น ก้าง ในอ้ายตอง (ท.ญ. ใช้ ก้าง พม่าใช้ ก้าง^๓)

กว่า ในภาษาไทใหญ่หมายถึง ไป ภาษาพม่าใช้ ก้า^๑ (ไม่ว่า เป็นคำพม่าว่า ตวา (=ไป) หรือไม่) ภาษาอ้ายตองก็ใช้ ก้า

ขวัญ อ้ายตองใช้ ขอน ทั้งขอนแก่น = ขวัญหัวและขอนแก่น^๒ ขอนคัง^๒ = ขวัญในตัว ภาษาไทใหญ่ก็ใช้ ขวัน แต่ภาษาพม่าใช้ ขอน เช่นเดียวกัน

คำที่มี ว ควบ

ขวา อ้ายตองกับพม่าใช้ ขา เช่นเดียวกัน ไทใหญ่ใช้ ขวา หรือ กว่า

ไขว หรือ ไขว อ้ายตองใช้น้อย เช่น นังข้อยตั้น^๒ = นังไขว่ห้าง พม่าใช้ ค้อย^๑ นังค้อยตั้น^๒ ก็คือนังไขว่ ห้าง ภาษาไทใหญ่ใช้ ขวาย ขวายกุด = นังขดสมาริ

ขวย = หันหรือเห มีใช้ทั้งใน ภาษาไทใหญ่และพม่า ขวยโต^๒ พม่าหมายความว่า หันร่างไปมาอย่าง เวลาฝึกทหาร ขวยเมือ^๒ = หันหลัง กลับบ้าน ภาษาอ้ายตองใช้ ขาย เช่น ขายหุฮือ^๒ = หันหรือเหหัวเรือ

ขวาก ภาษาไทใหญ่ก็ใช้ ขวาก แต่อ้ายตองใช้ คัก และพม่าใช้ กัก^๑

ขวง ภาษาไทใหญ่ก็ใช้ ขวง แต่อ้ายตองใช้ ขง เช่น เอ้า^๒ ไม่ ขงต้าง^๒ = เอ้าไม่ขวงทาง พม่าใช้ ขง เช่นเดียวกับ

ขว้าง ภาษาอ้ายตองใช้ ข่าง เช่น ข่างไม่ล่อน = ข้างไม่กอนคือ ไม่ท่อนสนๆ คำนี้ไม่มีใช้ทั้งใน ภาษาไทใหญ่และภาษาพม่าใช้ หีม และป้อ แทน

ขวาน ภาษาอ้ายตองใช้ ขาน พม่าใช้ ข้างขานและขาน ภาษา ไทใหญ่ใช้ ขวาน ก็มี ขวาน ก็มี

แขวน อ้ายตองกับพม่าใช้ แขน แต่ไทใหญ่ใช้ แก่น

คำว่า ภาษาอ้ายตองใช้ คุ่ม เช่น ลักอ่อนคุ่ม = เด็กกว่า คุ่มหวาน คุ่มอ่าง = คว้าซามคว้าอ่าง ภาษาพม่าใช้ โข้ม^๓ ภาษาไทใหญ่มีใช้ทั้งมี ว ควบและไม่มีวคือใช้ ค่อมและคว้าม

ความ ใช้หมายถึงทั้งภาษา ความ คำและเพลง อ้ายตองใช้ คำ^๒ เช่น คำ^๒ อ้ายตอง^๒ = ภาษาอ้ายตอง โม คำ^๒ = ร้องเพลง ภาษาพม่าใช้ คำ^๒ ถือว่าเพี้ยนเสียงจาก คว้าม^๒ ภาษา ไทใหญ่ใช้ทั้ง คว้าม และ คว้าม

ควาย ใช้ คำ^๒ ทั้งในอ้ายตอง และพม่า ภาษาไทใหญ่ออกเสียง กว้าย

ควัก เป็นคำพม่าหมายถึง นับ คิดคำนวณ ไทใหญ่ใช้เช่นเดียวกัน น แต่ภาษาอ้ายตองใช้ ตาก = คิด คำนวณ ภาษาพม่าใช้ ตัก เช่น ตักมวดจ้า^๑ = คิดคำนวณดวงชาตา หมายถึง คิดเอาเองก็ได้ เช่น มั่น^๒ ตักเอ้า^๒ = เขาคิดเอาเองว่า

ยังมีคำอื่นที่ภาษาอ้ายตองคง ว ไว้ แต่ละพยัญชนะต้นเสีย ได้แก่

ไกว ภาษาอ้ายตองใช้ ไหว เช่น ไหวมื่อ^๒ คือ ไกวมือ หมายถึง แกว่งแขน ไหวไม้ คือ เขย่าต้นไม้ ที่จริงอาจเป็นคำเดียวกับ ไหว กลอง อย่างที่ใช้ในภาษาอื่นเช่น ไหวค้อน เอ็น^๒ ไหวค้อน^๒ = เรือนไหวโยกกลอง

กว้าง ภาษาไทใหญ่หมายถึง ง- งงนั้น ด้วยความตกใจกลัวหรือความ แปลกใจ ภาษาพม่าใช้ ว้าง^๑ หมายความว่า งง งงววย (อ่านต่อหน้า ๕๓)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการแผนงานกรมราชบัณฑิตยสถาน

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ - ต่อจากหน้า ๑๔

การศึกษาแก่นักเรียนของไทยจะต้องใช้ความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับภาษาตะวันออกหลายภาษา รวมไปถึงจนถึงภาษาเขมรด้วย การวิจัยนั้นอาจจะต้องเป็นโครงการร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการหาหลักฐานทางเอกสารในยุคเดียวกันกับยุคอักษรไทยอุบัตินั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการในระยะต่อมา เช่น การเปลี่ยนแปลงการวางรูปสระและวรรณยุกต์ เราอาจจะต้องสืบหาเหตุผลว่าเหตุใดจึงมีการเปลี่ยนแปลงเช่นนั้น การเทียบเคียงกับเขมรและลาว อาจจะเป็นสิ่งที่เล็งขมิได้ การนำเครื่องพิมพ์มาใช้มีอิทธิพลอะไรหรือไม่กับวิวัฒนาการของตัวอักษร การที่นครเมืองไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองพยายามจะเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาไทยและการสะกดอักษรมีหลักการทางวิชาการอะไรหรือไม่ การคิดแบบพิมพ์ดีดสมัยใหม่แบบใหม่จะมีผลอะไรต่อวิวัฒนาการของอักษรไทยหรือไม่

๒๒. มาตรฐานของภาษาไทย

มีผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยหลายท่าน พยายามจะชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาแบบนั้นถูกแบบนั้นผิด ข้อที่ควรคิดก็คือว่า มาตรฐานของภาษาขึ้นอยู่กับอะไร ถ้าเราตั้งกฎเกณฑ์ที่ตัดสินการใช้ภาษาแบบใหม่ๆ มากเกินไป ภาษาอาจจะไม่เจริญงอกงาม หลักการใหญ่ควรจะขึ้นอยู่กับว่า

ภาษาที่ใช้สื่อสารหรือสื่อความได้สมบูรณ์หรือไม่ ถ้าสื่อสารได้ก็ควรจะนับว่าใช้ได้ บทบาทขององค์กรเช่น 'ราชบัณฑิต' เช่น ราชบัณฑิตยสถานของฝรั่งเศส เป็นบทบาทที่มีผู้โต้แย้งตลอดมา เพราะภาษาไม่ต้องการที่จะมีตำรวจมากคอยควบคุม สิ่งที่เราควรวิจัยก็คือ เราจะหาอะไรมาวัดได้ว่าการสื่อสารด้วยภาษาที่สมบูรณ์นั้นเป็นอย่างไร

๒๓. ความไม่ตายตัวของภาษา

ภาษาที่ไม่สมบูรณ์ คือภาษาที่ไม่ได้ใช้ และไม่ได้ใช้ในการสื่อสารประสพการณ์ของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ประเทศที่เคยตกเป็นประเทศราชของมหาอำนาจตะวันตกมักจะประสบกับปัญหา ทั้งอินโดนีเซีย และมาเลเซีย ก็กำลังมุ่งหน้าพัฒนาภาษาของตนขึ้นมาให้เป็นเครื่องมือสื่อสารที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ไทยเราอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบ เพราะเราใช้ภาษาของเราเองมาเป็นเวลานาน จะมีปัญหาบ้างก็เห็นจะมาจากการนำเอาวิทยาการแผนใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ จากโลกตะวันตกมาใช้ โดยที่เราไม่มีภาษาของเราเองจะรับได้ ภาษาไทยเปลี่ยนแปลงรวดเร็วพอสมควร เราจะต้องศึกษาว่าที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะอะไร เป็นเพราะการติดต่อกับต่างประเทศใช่หรือไม่ หรือเป็นเพราะเราเปิดประตูปรับประสพการณ์ใหม่อยู่เสมอ (ตอนหน้า-ปัญหาที่ควรวิจัย)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

อย่างคนตกใจหรือตกใจตื่นใหม่ๆ เช่น โก็น^๒อัน^๒ลู่กว้าง^๒ = คนนอนหลับลุกขึ้นมาทำอะไรไม่ถูก ภาษาอายตอนใช้ ว้างว่าง มักใช้กับ เบื่อ-อู = ใ้ๆ เป็นเบื่อ-อูว่างๆ หมายถึง งง จังจ้ง พูดไม่ออกเพราะตกใจ คำที่ละพยัญชนะต้นทำนอง นมในถนอนด้วย เช่นคำ ควาย ภาษาไทใหญ่ออกเสียง หว้าย และคำ ไกว ภาษาภาคใต้ออกเสียง เว ดังนั้น เป็นต้น

ยังมีคำอื่นที่ภาษาถนอนมีวควบ แต่ภาษาอายตอนหรือแม่ภาษาพ่าเก้

ไปใช้คำอื่นแทนเช่น

กวักม้อ ไทใหญ่ใช้ กวก กวกม้อ ภาษาอายตอนใช้ พ้าย^๒ม้อ^๒ เช่นเดียวกับพ่าเก้

ควาก ไทใหญ่ใช้ ขวาก หมายถึง ทำให้กว้าง กว้างออก ภาษาพ่าเก้ใช้ คัก เช่น คักคัก=ควาก คือ ผ่าขาดแยกตรงตะเข็บ คำนี้อายตอนไม่มีใช้และคำต่อไปนี้ก็มีใช้เช่นกัน คือ

กวัก คำนี้ในภาษาไทยใหญ่ หมายถึง เป็นจุด เป็นรอยเปื้อนหรือจุด รอยเปื้อน แต่ภาษาพ่าเก้ก็มีใช้

กวัก หมายถึง ลามอย่างซึกลัก หรืออย่างโรคผิวหนังบางอย่าง ไม่น่าจะเป็นคำที่มีมาเดียวกันหรือไม่ แต่ไม่ใช่คำภาษาพม่า

กวัก คำไทใหญ่ได้จากพม่า หมายถึง สักจากพระ พ่าเก้ใช้ ทัก ลัก ทัก คือสักจากพระ

การที่กล่าวถึงเรื่องเสียงควบกลามายืดยาว เพราะเป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่นำสังเกตด้วยว่าคำไทยมีลักษณะอย่างภาษาคำโดด ไม่น่าจะมีเสียงควบกลา แต่เมื่อมีก็นำคิดว่า เป็นดั้งเดิมหรือได้มาจากภาษาอื่นใด *

ภาษาและหนังสือ

(๑๐)

คำไท-ไทย ภาษาอายตอน

คำไท-ไทย ภาษาอายตอน

คำที่ ๖ ควบที่กล่าวถึงคราวที่
แล้วในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เทียบกัน
นั้น จะเห็นได้ว่าคำภาษาพม่าอยู่
หลายคำด้วยกัน ตามธรรมดาภาษา
พม่ามักจะเขียนอย่างหนึ่งออกเสียง
อย่างหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องตัวสะกด
บางคำสะกดด้วยแม่กด แต่ออก
เสียงเป็นแม่ก (แต่บางสระออก
เสียงเป็นแม่กดก็มี) บางคำสะกด
ด้วยแม่ก กลับออกเสียงเป็นแม่กด
พยัญชนะต้นคำก็มีหลายเสียงที่ออก
เสียงเปลี่ยนไป เป็นต้นว่า พยัญชนะ
วรรค จ ได้แก่ จ ฉ ช ฌ ออกเสียง
เป็น ส ซ ส่วน ส กลับออกเสียง
เหมือน th ของภาษาอังกฤษ บางที่
ฟังคล้ายเสียง ต ถ้า ญ ควบกันออก
เสียงเป็น จ ญ ควบออกเสียงเป็น
ฉ ช ดังนั้นคำข้ามจากพม่าจึงมาออก
เสียงต่างกันไป แล้วแต่ผู้ใดเลือก
ออกเสียงตามรูปเขียน หรือ
เปลี่ยนแปลงเสียงเองตามสะดวก
หรือตามถนัดของผู้พูด คำภาษา
อายตอนที่เป็นไปตามลักษณะดัง
กล่าวมีย่อยหลายคำ ได้แก่

คำที่ออกเสียงตัวสะกดผิดไป
จากรูปเขียน มีคำ จัก หรือ จัก
เจือ-อ^๑ ก้อจิตหรือจิตใจ ที่ออกเสียง
ต สะกดเป็นแม่กกก็คงเป็นเพราะ
ออกเสียงตัวสะกดตามพม่า แต่
พยัญชนะคงออกเสียงตามเสียง จ ที่
เคยออกเสียงมา พม่าออกเสียงคำ
จิต ว่า เช็ก (ภาษาพม่าก็ออกเสียง
จัก)

รก หรือ รก้ายะ ในภาษา
อายตอนคือคำ รูปกาย ที่จริงแม่กบ
ภาษาพม่าออกเสียงเป็นแม่กดก็มี
หรือแม่กกก็มีโดยเฉพาะเมื่อมากับ
สระ อ กับ อี เสียงจะเป็นแม่กก คำ
นี้จึงออกเสียง รก ในภาษาอายตอน
ไม่ได้ออกเสียง ร เป็น ย ตามคำพม่า

แพ็ก ที่หมายว่า ตัดสินความ
หรือ แพ็ก หมายว่า หย่าขาดจากกัน
คำพม่าใช้ ผุรต ออกเสียง พุยาค
ไม่ได้ออกเสียงเป็นแม่กก คงจะ
จะสำคัญผิด คำนี้จึงออกเสียงเป็น
แม่กก

ยังมีพยัญชนะต้นบางเสียงได้
แก่เสียง ก และ ข หรือ ค คนไท

บางถิ่นโดยเฉพาะชาวไทยใหญ่ในรัฐ
ชานได้แถบเมื่อนาน ออกเสียงคำ
ทม ก เป็นพยัญชนะต้นและมากับ
สระหน้า อี เอ แอ เป็นเสียง จ และ
ข หรือ ค ที่มากับสระหน้าเช่นเดียว
กัน เป็น จ กับ ข เช่น กิน เป็น
จิ้น เก้า (หน้าต่างหรือประตูชนิด
เป็นแผงใช้ไม้ไผ่ เป็นคำได้จาก
ภาษาพม่า) เป็น เจ้า แง เป็น
แจ้ง ข เป็น ขี เบว (เทียบคำเขี้ยว)
เป็น เจว (บางที่ฟังคล้าย โจว) แ้ง
เป็น แง แต่แรกก็สงสัยว่าคนแถบ
นี้ได้อิทธิพลจากภาษาพม่า เพราะ
พม่าออกเสียง ญ เป็น จ ญ เป็น ฉ
ข ดังกล่าวข้างต้น แต่เมื่อพบคนไท
เหนือพูด คำมได้เหนือ จากยูนนาน
ออกเสียง กิน เป็น จิ้น ทำนองเดียว
กันกับชาวไทยขาวออกเสียง ข
เป็น ฉ ข เช่น ขับ เป็น ขับ เบา
เป็น เบ้า ใบ เป็น ใบ และ กุร กับ
คร เป็น จ เช่น กรง เป็น โจ้ง ครก
เป็น จัก เครื่อง เป็น เจ้ง ตะไคร้
เป็น หอมเจือ-อ ไคร้ เป็น จ้า ฯลฯ
ก็ชวนให้คิดว่าเสียงที่ต่างไปดังกล่าว
นี้คงเป็นเสียงที่มาจากแต่ดั้งเดิม หาก
จะข้ามจากภาษาอื่นก็คงไม่ใช่ภาษา
พม่า

ภาษาอายตอนก็คงจะเป็นภาษา
ที่รักษาเสียงดั้งเดิมไว้ได้ แม้จะ
ไม่ก็คำก็ตาม คำที่บันทึกลงไปเป็น
หลักฐานแน่นอน ได้แก่คำ กิน เป็น
จิ้น^๒ เก้า (อย่างเกี้ยวผลไม้) เป็น
จิบ เช่น ละ^๒ ลัง^๒ หันหมักสุม^๒ จิบ
เอ้า^๒ จิ้น^๒ = ลิงเห็นผลไม้สุกมากับเอ
กิน ส่วนคำอื่น ๆ อย่างเช่น แก้ง^๒ =
ความประพฤติ หรือ หมักแก้ง =
มะขาม (อ่านต่อหน้า ๑๒๐

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ครึ่งคนครึ่งดอกไม้ เขาเดินรำไปรอบๆเช่นเดียวกับกลีบ
กุหลาบที่ร่วงหล่นลอยไปตามสายลม แล้วเขาก็โอบ
ไปทาบรอบลูกให้ลูกขึ้นมาเต้นระบำด้วยกันอย่างรำเริง
เมื่อบเพลงก็พาเธอกลับไปทาบเธอแล้วเขาก็หายตัวว
ไปในราตรีกาลนั้น

เด็กสาวตนหนึ่งรู้ว่าฝันไป ก็มลงเก็บกุหลาบที่ตก
อยู่แทบเท้า กลิ่นของกุหลาบทำให้เธอนึกถึงความฝัน
ซึ่งยังอยู่ในความทรงจำ เธอชมอย่างเศร้าๆเมื่อรำพวง
คำพูดของชายหนุ่มในฝัน

“จงลืมตาเถิดสาวน้อย มันนั่นแหละคือวิญญาณของ
ดอกกุหลาบที่เธอพามาจากงานเต้นรำกาลนั้น”

ผู้แสดงเป็นเด็กสาว เป็นเด็กสาวจริงๆ เธอชื่อ
เจนนิเฟอร์ ฟอนเดอลินเด็น เข้าใจว่าเป็นศิษย์เอกของ

มาดามเดมอนที่มีความสามารถมาก เพราะเป็นคนเดียว
ที่แสดงในชุดต่างๆถึงสามชุด ส่วนผู้แสดงเป็นวิญญาณ
ดอกกุหลาบคือคุณบุญชัย ลือวาร ซึ่งชอบเต้นบัลเล่ต์
เช่นเดียวกับที่ชอบว่ายนน้ำแข่งขันทำชื่อเสียงให้แก่
ประเทศชาติ

ผมอยากพูดถึงการแสดงทุกชุด แต่คงจะยืดเยื้อไป
จึงขอสรุปเพียงว่า เจเนเวียฟ เอสปันยอล (Genevieve
Espagnol) หรือมาดามเดมอน (Madame Damon)
เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาบัลเล่ต์
และการจัดแสดงบัลเล่ต์ในประเทศไทย ในระยะยี่สิบปี
มานี้ หวังว่าเธอจะยังมีผลงานอันน่าสนใจติดตามต่อไป
อีกนาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

แม้จะบันทึกด้วย ก แต่เวลาออกเสียง
เสียงก่อนไปทาง จ คำที่มีเสียง ข ค
กับสระหน้าบางคำ เช่น ขี เสียง
คล้าย จ เวลาผู้พูดไม่ได้ระวังตัว

ยังมีเสียง ก ที่ออกเสียงเป็น จ
ได้แก่คำ เค็ม เป็น เจ้ม^๒ ในไทใหญ่
และ แจ้ม^๒ ในพม่าและอ้ายตอน
คำ กอ^๒ แจ้ม^๒ ในอ้ายตอนคือต่าง
ขเถาที่ใช้ใส่เวลาต้มถั่วทำให้เปื่อย
เร็ว เรียก น้ำเค็มแจ้ม^๒ ก็ได้ เค็ม
ทั่วไปใช้ ขม (=ขม) (เจ้ม^๒ ในไท-
ใหญ่หมายถึง หวาน ก็ได้ จะพูดให้
เข้าใจง่ายต้องบอกว่า เจ้มเก้อหวาน
คือหวานน้ำตาล หรือ เจ้มเก้อเจ้ม
คือ เค็มเกลือ)

เสียง ย ที่เป็นเสียงโฆษะหรือ
เสียงก้องในภาษาอ้ายตอนก็มีลักษณะ
เช่นเดียวกับภาษาไตเหนือในยูนนาน
ที่ออกเสียงคำที่มีเสียง ย เป็นเสียง
ก้อง แต่ไม่ทุกคำไป คำที่ออกเสียง
ก้องได้แก่ ย่า=ยา มักเรียก ลีย่า
(อเป็นคำจีน หมายถึง เขียวยา)

หย่า=ยา ที่หมายว่ารักษา หยิม=ขม
ย่า=ทำลาย ย่อม=ข้อม ที่ไม่ใช่เสียง
ก้องก็ได้ แก่ ย่อม=ข้อม คือ
ลดลง หยอม=ขอม ยั้ง=ยง แต่ภาษา
อ้ายตอนออกเสียงก้องทุกคำไป

เสียง ว ภาษาอ้ายตอนบางคำ
ก็คล้ายเสียงก้อง แต่ไม่ชัดเจนเท่า
เสียง ย ภาษาไตเหนือในยูนนานก็
ออกเสียงบางคำเป็นเสียงก้อง บาง
คำเสียงไม่ก้อง ที่ออกเสียงก้องได้
แก่ ว่า=ว่า ห้วน=ห้วน ว้อน=
วอน วั้น=วัน ไว้=ไว เร็ว วิด=วิด
แห้ว=แห้ว เช่น ขนแห้ว=ปาก
แห้ว ที่ออกเสียงไม่ก้องได้แก่
หวาย=หวาย เว้ง=เวียง หวาน=หวาน
วัด=วัด (ก.)

การที่ออกเสียงก้องบ้างไม่ก้อง
บ้างไม่แน่ว่าเป็นเพราะต้องการแยก
เสียงแยกความหมาย หรือเป็นไป
เพราะเสียงสระต่างกัน หรือเหตุ
อันใด แต่มันก็คิดว่าเสียงที่ชาวไต
เหนือในยูนนานออกเสียงเป็นเสียง

ก้อง หรือที่ชาวไทอ้ายตอนออกเสียง
เป็นเสียงก้องด้วยนั้น อาจได้มาจาก
ภาษาจีน โดยเฉพาะจีนกลาง
(ผู้ชำนาญภาษาจีนชาวอเมริกันกล่าว
ว่า จากคุณมิงในยูนนานไปปักกิ่งใกล้
กว่าที่จะลงมาสู่ภาคใต้ตลอดไปถึง
ชายทะเล) เพราะปรากฏว่าชาวไต
เหนือในยูนนานจีนมากัดลอกและ
อุทิศถวายวัดในการบำเพ็ญกุศล ถอ
เป็นเรื่องทางศาสนาที่จะต้องขนิตน
ว่า นโมตุสสะ และลงท้ายว่าขอให้
ผู้อ่านได้ไปสู่สุวรรณภูมิพพานสมดัง
ปรารถนาด้วย ถ้อยคำที่ใช้ในเรื่อง
ก็มีคำภาษาจีนปนอยู่ แม้ผู้อ่านเป็น
ไทนองและแปลให้ฟัง บอกได้ว่า
คำใดเป็นคำจีน คำใดไม่ใช่ ทั้งนี้
แสดงว่าผู้อ่านหนังสือออกก็ก
ต้องเรียนภาษาจีนไปด้วย หรือไม่
เช่นนั้นก็ต้องเรียนวิชาต่างๆเป็น
ภาษาจีน จึงสามารถนำคำภาษาจีน
มาผูกเข้าเป็นบทกลอนได้ อิทธิพล
ภาษาจีนจึงติดตาม *

๖30 ลว ๖ ๒๔ เม. ๖๐

ภาษาและหนังสือ

๑๑) คำไท-ไทย ภาษาอ้ายตอน

ได้กล่าวเรื่องสระ พยัญชนะมา
มากแล้ว คราวนี้จะได้กล่าวเรื่อง
เสียงสูงต่ำต่อไป แม้ว่าภาษา
อ้ายตอนก็เป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งใน
อีสาน แต่ไม่ได้หมายความว่าคนไท
ถิ่นอื่นจะฟังเข้าใจกันได้โดยตลอด
ชาวฟ้าแก่กล่าวว่า เสียงภาษา
อ้ายตอน ฟังคล้ายเสียงภาษา
กรุงเทพฯ ที่ข้าพเจ้าพูด เขาจึงฟัง
เข้าใจไม่ตลอด แม้จะเป็นคำคำเดียว
กัน อนึ่งเสียงที่เป็นคำคำเดียวเมื่อ
นำมาประสมกันเข้า หรือเมื่อก้าว
เป็นประโยค เสียงจะต่างกันไป
และเสียงที่ต่างนั้น มักเป็นเสียงที่มี
อยู่ในตัวของคำนั้นๆ เช่น เสียงเอก
จะมีท้ายเสียงเหมือนเสียงจัตวา
เมื่อใช้เป็นคำซ้ำ คำหน้าจะเป็นเสียง
เอก คำท้ายจะเป็นเสียงจัตวา เช่น
บริกๆ (เสียงเพี้ยนดังหลังๆ) จะออก
เสียงเป็น บริกบริก

เสียงทั้งหมดในภาษาอ้ายตอน
มีทั้งหมด 7 เสียง ซึ่งจะกำหนด
หมายเลขกำกับไว้ เพราะเสียงบาง
เสียงแม้จะใช้เครื่องหมายเสียงสูงต่ำ

๖๓๐ ลว ๖ ๒๔ เม. ๖๐

ตามภาษาภาคกลาง ก็ไม่อาจออก
เสียงให้ตรงตามเสียงของเขาได้
เสียงที่กำหนดต้องเทียบกับเสียง
ภาษาภาคกลาง คำที่มีใช้ตรงกับ
เสียงภาษาภาคกลางมีดังนี้ คือ

เสียง 1 เป็นเสียงตรี คำที่
อ้ายตอนออกเสียงเป็นเสียงตรี เมื่อ
เทียบกับคำภาษาภาคกลางมักจะตรง
กับคำที่มีเสียงเอก คำตายเสียงยาว
แต่ที่เป็นเสียงสั้นก็มีบ้าง ได้แก่คำ
ขวาก-ข้าก ขาด-คัด แยก-แก็ก
เจ็ด-จิด เจ็บ-จิบ สาด(เสื่อ)-
ซัด หนัก-นัก ตก-ตัก ปัก-ปัก
เบ็ด-ปัด เบ็ด-ปัด-ปัด-ปัด

คำเหล่านี้นอกจากจะออกเสียง
เป็นเสียงตรีแล้ว เสียงยังจะสั้น
กว่าเสียงในภาษาภาคกลาง ส่วน
ที่เป็นคำเสียงเอกแต่ไม่ใช่คำตาย
แล้วออกเสียงเป็นเสียงตรีเช่นนั้นก็มี
บ้าง ได้แก่ กัก-กัก อ่าง-อ่าง อ่าน

(นับ)-อ้าน อั้น-อั้น

ส่วนที่ภาษาอ้ายตอนออกเสียง
เป็นเสียงตรี แต่ภาษาภาคกลางไม่
ใช้เสียงเอกก็มี เป็นเสียงโทบ้าง

จัตวาบ้างคือ เสียง-งัง คับ-คับ
หรือกรับ ที่เป็นเสียงสามัญก็มี
เช่น แฉงแฉว (นก)-นุกแซ้ว
ห่างผา

เสียง 2 เป็นเสียงตรีแต่ท้ายคำ
เป็นเสียงโท แต่ก่อนไปทางเสียง
ตรี จึงได้บันทึกด้วยเครื่องหมาย
เสียงตรี แต่ใส่เลข 2 กำกับไว้ด้วย
เสียงนี้ของอ้ายตอนตรงกับคำที่มี
เสียงสามัญในภาษาภาคกลาง
ได้แก่คำ กวาง-ก้าง กั้ว-กั้ว
กิน-จิ้น คน-กิ้น ควาย-กาย
ไท-ไต้ เบา-เบ้า ไป-ไป
ปลา-ป้า มา-มา เมือง-มั่ง
เล็-เล็ ล้ม-ล้ม นอน-นอน
รู-อู รวง-ฮ้าง อั้น-อั้น โอ-โอ

ส่วนคำที่ภาษาภาคกลางออก
เสียงอื่น แต่อ้ายตอนออกเสียงเป็น
เสียงตรีท้ายโทตรงกับเสียง 2 นี้
ได้แก่ เถา-เต้า กั่ว-กั่ว และยังมี
คำที่มีตัวสะกดเป็นคำตาย หลายคำ
ออกเสียงเป็นเสียง 2 แทนที่จะเป็น
เสียง 1 ได้แก่ กะพริบตา-พับต้า
ครึกๆ-เสียงดังตัวใหญ่คำราม จิกๆ
-เสียงหมาเห่า แก้งๆ = อาการไข้
เช่น ลุ่มแอ่นไข่ม้วนๆ

เสียง 3 เป็นเสียงเอกที่มีท้าย
เสียงเป็นเสียงจัตวา บางทีก็ฟัง
คล้ายเสียงจัตวา มีลักษณะเสียงหยุด
ในคอด้วย เมื่อเทียบกับคำภาษา
ภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นคำที่เป็น
เสียงเอกคำเป็น และมักเป็นคำที่อยู่
ท้าย อาจท้ายคำประสม คำซ้อนหรือ
ท้ายประโยค ถ้าหากเปลี่ยนที่ไปอยู่
ข้างหน้าก็ออกเสียงเป็นเสียงเอก
เช่นเดียวกับภาษาภาคกลาง ท้าย
เสียงจัตวา (อ่านต่อหน้า ๕๔)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ - ต่อจากหน้า ๑๒

ทำงานเป็นทีม และในบางครั้งอาจจะต้องกำหนดโปรแกรมการวิจัยให้แก่ตนเอง เราต้องปรับ 'ความสนใจส่วนตัว' กับ 'ความต้องการส่วนรวม' ให้เข้ากันได้

๔. การพัฒนาการวิจัยทั้งสอง

ความต้องการในทางตำรา

'ความต้องการส่วนรวม' ประเภทหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดก็คือ ความต้องการตำราในทุกระดับ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ (ก.๓) เกี่ยวกับการวิจัยวิธีและวิธีการปฏิบัติ เราควรระมัดระวังที่จะนำเอาผลของการวิจัยวิธีมาประยุกต์ให้เข้ากับความต้องการของเรา การขาดตำราเป็นผลให้การเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีไม่ได้อะไร

เท่าที่ควร ข้อบกพร่องนี้ย่อมจะส่งผลไปถึงการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ถ้าหนังสือมาแล้วจะไปเป็นนักวิจัยได้อย่างไร ปัญหาของบ้านเราจึงมีลักษณะเป็นลูกโซ่เช่นนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับวิทยาการสาขาอื่น การแปลตำราต่างประเทศ หรือการเรียบเรียงตำราโดยอาศัยความรู้จากต่างประเทศ เป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากนัก และก็เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปได้ แต่เราไม่สามารถจะไปอิงตำราต่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษาและวรรณคดีไทยได้ การสร้างตำราในแขนงนี้จึงควรจะต้องมีความจำเป็นเร่งด่วนจริงๆ

(ตอนหน้า-แนวทางการพัฒนาการวิจัยด้านภาษาและวรรณคดี)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ไม่ปรากฏชัด เช่น ไก่ไข่ เป็นไก่ไข่ เป่าปี่ เป่าปี่ แต่กลับเป็นไข่ไก่ก็จะเป็น ไข่ไก่ ฉะนั้น ถ้าจะเทียบกับเสียงภาษาภาคกลางก็ถือว่า เสียงเอกคำเป็นของภาษาภาคกลางตรงกับเสียงเอกในภาษาอีสานตอน แต่เป็นเสียงเอกที่ต่างไปจากธรรมดา จึงได้ใส่เลข ๓ กำกับไว้ คำเหล่านี้ได้แก่ ก้าย-ก้าย^๓ ไก่-ไก่^๓ ไข่-ไข่^๓ เข้า-เข้า^๓ เหา-เหา^๓ หน่อ-หน่อ^๓ ส่อง-ส่อง^๓ แบ่ง-แบ่ง^๓ บ่าว-บ่าว^๓ ใหม่-ใหม่^๓ ออ^๓

แต่ภาษาภาคกลางเป็นคำตาย เสียงเอกก็ไม่ได้แก่ ดับ-ดับ^๓ ตาบ-ตาบ^๓ บุป-บุป^๓ เขียดปาด-กิดบด^๓ หมาก-หมาก^๓ ตัวเหลือง-เหลือง^๓ ลายคำภาษาภาคกลางเป็นเสียงเอกคำ

เป็นอ้ายตอนเป็นเสียงโทก็มีเช่นหนึ่ง-สิ่ง

เสียง 4 เป็นเสียงโท เทียบกับภาษาภาคกลาง คำเสียงตรี อ้ายตอนออกเสียงเป็นโทเช่นเดียวกับไทถิ่นอื่นๆแทบทุกถิ่น เช่น ชัก-ชัก ชน-ชน เช็ด-เช็ด เข้า-เข้า พร้อม-พร้อม ฟ้า-ฟ้าหรือฟ้า ย่อย-ย่อย รัก-รัก แต่ที่ออกเสียงเป็นเสียงเอกก็มี เช่น ชด-ชด

เสียง 5 เป็นเสียงเอกธรรมดา ตรงกับเสียงเอกในภาษาภาคกลาง เช่น แก่-แก่ ขาก-ขาก ส่อง-ส่อง ต่า-ต้า ต่าง-ต้าง ดัด-ดัด

เสียง 6 เป็นเสียงจัตวา แต่ไม่ใช่เสียงจัตวาแต่ต้นคำอย่างภาษาภาคกลาง ได้แก่ ขัน-ขัน ขาย-ขาย

สืออย่างสือโคล-สือ^๒ สือขอ-เสด็จ-เสด็จ ส่น-ส่น ผา-ผา หมา-หมา หมู-หมู

เสียง 7 เป็นเสียงโทที่มีเสียงตรีอยู่ต้นคำด้วย ตรงกับคำเสียงโทในภาษาภาคกลาง เสียงนี้ถ้าฟังเผินๆก็จะว่าเสียงตรงกับคำที่มีเสียงโทในภาษาภาคกลางทีเดียว เสียงจึงต่างกับเสียง 4 อยู่บ้าง เมื่อเขียนตามธรรมดาไม่อาจบอกได้เช่น กล-กเกล้า-เกล้า ไกล-ไกล-ไกล ชั่ว-ชั่ว (=ชั่วขณะหนึ่ง) ไก่-ไก่ บ่อน-บ่อน ไต้-ไต้-ไต้ ล้าง-ล้าง ล่า-ล่า เจ้า-เจ้า *

แก้คำผิด ฉบับที่ ๓ แล้วหน้า ๕๓ ดูว่าก = สกจากพระ แก่เป็น ดูว่าก

นกน้อยจากภูเข - ต่อจากหน้า ๕๓

"ไม่ตรอกที่จะเอาสัตว์ป่าไปเลี้ยงในเมือง"

"แต่ถึงเราไม่ขอไป คนอื่นเขาก็จะขอ ฉันจะเลี้ยงให้ดีที่สุด ให้เหมือนกับที่มันเคยอยู่ในป่า"

"ถึงยังงี้ก็ไม่เหมือน มันจะรู้สึกว่ามันถูกขังอยู่ในน่อง"

"จะทำไงถ้านอนขอไป แล้วเลี้ยงไม่ดี..."

ฉันทำสหายอย่างอ่อนหวาน แล้วรดกลองร่าวกนกนชาย ไม่ตรอกเลขจนนิดเดียว รู้สึกใจที่เอาชนะใจหัวใจว่า วันหนึ่งข้างหน้า ฉันจะต้องรู้สึกเสียใจเรื่องนี้ และกับตัวเอง... (ยังมีต่อ)

๒๒๙ ๒๖/๔ ๒๕๑๑

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย

ได้เทียบคำไทยกับคำต่างประเทศมานานแล้ว กลับมาเทียบคำไทยกับคำไทยถิ่นต่างๆดูบ้าง ที่จริงไม่ว่าจะกล่าวถึงคำต่างประเทศใดก็ตาม ข้าพเจ้ามักหยิบยกคำไทยถิ่นที่มีเสียงและความหมายคล้ายคลึงกันมาเทียบให้เห็นอยู่เสมอ และถิ่นที่ชุกมากแล้วเสมอ คือ ไทใหญ่ โดยเฉพาะในรัฐชาน บางทีก็กล่าวถึงภาษาพม่า ซึ่งคงจะไม่ค่อยเป็นที่รู้จักหรือได้ยินชื่อมาก่อน บางคนพอรู้บ้างว่า เป็นภาษาของคนไทยในอัสสัม ก็เลยทึกทักเอาว่าเป็นภาษาเดียวกับภาษาอาหม แท้ที่จริงไม่ใช่

อันภาษาไทยถิ่นต่างๆ เคยมีนักภาษากำหนดแบ่งเป็นภาษาไทยตะวันตกได้แก่ลาว ไทดำ ไทขาว ไทหนุง และอื่นๆ และภาษาไทยตะวันตกได้แก่ภาษาไทยใหญ่และภาษาในเครือเดียวกัน ได้แก่ภาษาคำตี้ ซึ่งมีผู้พูดภาษาคำตี้ทั้งในพม่าและ

อัสสัม ในพมามีอยู่ ๒ แห่ง คือ ที่แถบแม่น้ำชินตวิน เรียก สิงกะลิง คำตี้ กับคำตี้ไหลงที่ปูเตาในแคว้นมิดจินา คิดพรมแดนชิดกับอัสสัม ภาษาไตเมอในรัฐชานเหนือริมแม่น้ำเมอ กับภาษาไตเหนือ (ไตเหนือ) ในชุนนาน ส่วนในอัสสัมแบ่งเป็นพวกพูดไทยได้กับพูดไม่ได้ พวกพูดไทยไม่ได้ ได้แก่พวกอาหม พวกตุง กับพวกไตค่ายัง ที่พูดไทยได้ ได้แก่พวกคำตี้ พม่าและอ้ายตอง พวกคำตี้ในอัสสัมเป็นคนไทยพูดไทยได้กลุ่มใหญ่ คนพูดภาษาไทยถิ่นอื่นเป็นคนกลุ่มน้อย เมื่อพูดกับคนคำตี้ก็ต้องพูดภาษาคำตี้ หรือไม่ก็ดัดเสียงให้คล้ายคลึงเขา จึงดูเหมือนภาษาไทยของคนพูดไทยได้ในอัสสัมมีแต่ภาษาคำตี้ภาษาเดียว ข้าพเจ้าเองในตอนแรกก็สำคัญเช่นนั้น เพิ่งมีรัฐภายหลังว่ายังมีภาษาอ้ายตองและพม่าแก่ที่ผู้พูดภาษา

ทั้งสองเป็นคนละพวกกับคำตี้

เมื่อได้ไปพบคนไตไหลงที่อพยพไปอยู่ในมิดจินาและพวกเขาว่าเขาก็คือพวกไตเมอนั่นเองและอพยพมาจากเจ้าน้ำคำตี้ และได้กลับมาพบพวกพม่าในอัสสัมอีกครั้งหนึ่ง ได้ศึกษาภาษาของเขาเทียบกับภาษาคำตี้ จึงได้เห็นว่ภาษาพม่าคล้ายคลึงกับภาษาไตเมอหรือไตไหลงเป็นอันมาก ซึ่งก็ต่างกับภาษาคำตี้ไม่น้อย เพียงแต่ดัดเสียงอย่างเดี๋ยวกงไม่พอ จะต้องได้เรียนรู้ลักษณะภาษาและวิธีพูดของเขาด้วยจึงจะพูดได้เป็นที่เข้าใจกัน จนทำให้ดูเหมือนว่าภาษาคำตี้ไม่ใช่ไทยแท้ ชาวคำตี้เองก็ยืนยันว่า ตามตำนานกล่าวว่าพวกเขาจะได้ผสมกับพวกชิเบตเพราะได้มีเจ้าชายชิเบตพาทหาร ๕๐๐ คน ข้ามเขตแดนเข้ามาอยู่ที่คำตี้ไหลงนั้นและไม่ปรากฏว่าได้กลับไป จึงเชื่อว่าคงจะได้มีเขาคำตี้ และมีลูกหลานกลายเป็นคนคำตี้ไป →

หมายเหตุ ในที่นี้ขอเขียนชื่อภาษาไทยในถิ่นต่างๆ เป็น ไท เพื่อให้เห็นต่างกับภาษาไทย ทั้งถิ่นในประเทศและภาษาไทยภาคกลาง ทั้งผู้พูดภาษาถิ่นดังกล่าวข้างต้นไม่เข้าใจเลยว่า เหตุใดคนไทย จึงเรียกตัวเองและเรียกพวกเขาว่า ไท แทนที่จะเป็น ไค อย่างที่เขาเรียกกัน กับทั้งยังมี อ ในคำ ไท เวลาเขียนเสียอีกด้วย

บรรจบ พันธุมธนา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

เมื่อครั้งที่เจ้าเสือข่านฟ้า เจ้าผู้ครองเมืองเมา (เดิมเมืองเมาอยู่ที่เจ้านั้น รึมน้าเมา ต่อมาได้ย้ายไปตั้งใหม่อยู่ฝั่งตรงข้ามในเขตยูนนานปัจจุบัน) ได้แผ่อำนาจจักรไปกว้างไกล ถึงขนาดยกทัพไปตี

บ้านเป็นเมืองต่อมาในภายหลัง ได้
เรียกชื่อว่า เมืองท่าเก๋ (เมืองท่าเก)

ชาวฟ้าแก้วว่าชื่อเขาควรออกเสียง
เป็น ฟัวแก้ว เขาว่าจากคำผาแก้ว คง
จะอาศัยที่มาจากผาใหญ่ดังกล่าวนั้น
แต่เหตุใดจะมีคำ แก้ว อยู่ด้วย จะ
หมายความว่าแก้วแก้วหรืออย่างไรไม่เป็น
ที่ยืนยัน บางทีว่าได้ชื่อมาจาก
หนองกาแก้ว ซึ่งหมายความว่า หนองนก
พิราบ อันเป็นที่แห่งแรกที่พวกฟ้าแก้ว
ไปหาน้ำกินอยู่ แต่ตามตำนานของชาว
ฟ้าแก้วกล่าวว่าหนองนั้นเรียกหนองเต่า
ทั้งชื่อฟ้าแก้วก็เป็นที่รู้จักกันในหมู่คน
คำดีในพม่า ดังที่กล่าวว่ายังมีคน
ฟ้าแก้วอยู่ที่เมืองคอม (ต่อหน้า ๑๒๖)

รายงานมิตรภาพและหนังสือ

นัดแรกของแนวร่วมนักเขียนฯ

คณะผู้จัดได้เชิญนักเขียนที่ผลงานอยู่ในความนิยม
แพร่หลาย เป็นวิทยากร ที่ไปตามการเชิญในโอกาสนั้น
มี 'รพีพร' และ 'อ้อย อัจฉริยกร' นักเขียนชายทั้งสอง
ท่าน ตามข่าวชั้นต้นว่า คณะผู้จัดได้ติดต่อเชิญนักเขียน
หญิงสองท่านด้วย คือ 'สวรรณี สกนธา' และ 'กฤษณา'

คณะผู้ริเริ่มเชิญชวนและจัดการพบปะเป็นกลุ่ม นักเขียนหนุ่มสาวที่ปรารถนาจะเห็นวงการเขียน-อ่านวรรณกรรม ได้ช่วยกันผดุงส่งเสริมความก้าวหน้าของวรรณกรรมไทย วัณณ์ วรธยากร นักกลอนรุ่นใหม่ เป็นผู้ประสานงาน ได้ระบุในจดหมายเชิญพบปะว่า “เป็นการพบสนทนากันระหว่างนักเขียนและผู้สนใจวรรณกรรมทั่วไป เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ ในศิลปสร้างสรรค์วรรณกรรม” (อ่านต่อหน้า ๑๓๓)

ในปัจจุบันดังกล่าวแล้ว การที่มิชาว
พม่าก่อพิษพจากตำบลโหมกงเข้าไป
อยู่ในอัสสัมนั้นคงจะเป็นเพราะนิสัย
ที่ทนทุกข์มิได้ แม้จะต้องโยกย้าย
จากถิ่นเดิมเดินทางด้วยความยาก
ลำบากไปหาถิ่นที่อยู่ใหม่ก็ยอม และ
การโยกย้ายก็ย้ายอย่างไม่หวนกลับ
เพราะปรากฏว่าได้เอาสิ่งสำคัญ
จำเป็น ของ เขา ไปด้วย หมค
โดยเฉพาะดินหอมสำหรับทำคราม
ข้อมฟ้า

ชาวไทพม่าแสดงให้เห็นลักษณะ
นิสัยดังกล่าวนี้ในตอนแรกก็คือเมื่อ
เจ้าแปงแขวมาครองเมือง เจ้าแปง-
แขวได้ลงโทษชาวบ้านที่ทำสะพาน
หว่าทำสะพานไม่เรียบร้อย มีรูช่อง
ทำให้ขาม้าตกไปในช่อง และวิวต่าง
ที่บรรทุกลูกของมา ตกลงไปในน้ำ เจ้า
แปงแขวจึงจับมัดละขากับละงาย
ชาวบ้านสองคน ชาวบ้านอื่นทน
ไม่ได้ จึงชวนกันขับเจ้าแปงแขวไป
พ้นเมืองพม่า ความล่วงรู้ถึงเจ้า
พม่า จึงได้ลงโทษเจ้าแปงแขวซ้ำ
ให้เป็นคนเฝ้าทำเรือ ต่อมาได้ส่ง
แขญ่ม่านฟ้า (แขญ = อำมาตย์) มา
ปกครองคนก็ไม่ชอบ ต้องส่งตัว
กลับอีก

ตอนนั้นเมืองพม่าก็ยังไม่เป็น
บ้านเป็นเมืองเรียบร้อย จนกระทั่ง
สืบต่อมาเจ้าเสือแปงฟ้ามาครองอยู่
ที่เจ็ดถ่าน ได้ตั้งเจ้าม่านฟ้ามาครอง
และกำหนดอาณาเขตเมืองให้แน่นอน
คือ ทิศใต้จดคอคยู่ ทิศเหนือจดคอคย

ปาดไก่อ ทิศตะวันออกจดผาตางถ้ำ
และทิศตะวันตกจดถ้ำจ้างผาแดง
ผู้คนพลเมืองได้ระบุนับไว้มากมาย
หลายกลุ่ม ที่เป็นไทยเป็นพวกบ้องกัน
บ้านเมืองมี ๔๔ กลุ่ม มีชาวเขารวม
๑๒ กลุ่ม และยังมีชาวเขาที่ยังไม่
เจริญอีกตั้ง ๖๐ กว่ากลุ่ม

ภายหลังอาณาจักรเมมาเสื่อม
อำนาจลง ดินแดนรัฐชานที่เคยเป็น
ที่อยู่ของคนไทย ก็ได้ตกอยู่ในอำนาจ
ของพม่า แม้เมืองพม่าจะมีเจ้าผู้ครอง
เป็นชาวพม่าด้วยกัน แต่ทุกอย่าง
ต้องแล้วแต่ความเห็นชอบของเจ้า
มังตรา (กษัตริย์พม่า) ชาวไทพม่า
ไม่พอใจที่อยู่ใต้อำนาจของพม่า จึง
ได้ไปร่วมมือกับพวกกะฉิ่น ถึงกับ
ฆ่าควายกินเลี้ยงสถาบันกันในปี
พ.ศ. ๒๓๑๓ และในพม่าขึ้นชาวพม่า
ก็อพยพข้ามเขาปาดไก่อเข้าไปใน
อัสสัม และได้ไปพำนักที่ตำบล
หนองเต่า (แถบโลหิตในปัจจุบัน
อยู่ในพรมแดนอินเดีย) กษัตริย์พม่า
รู้เข้าจึงส่งมังกลาไปคุมทหารติดตาม
ไปเอาตัวกัน แต่มังกลาไปพุดจา
เกลี้ยกล่อมอย่างไร ชาวไทพม่า
เหล่านั้นก็ไม่ยอมกลับ มังกลาไปจึง
กลับไปด้วยความผิดหวัง เสียเวลา
ไปถึง ๓ ปี

อัสสัมขณะนั้นกษัตริย์อาหม
ปกครองอยู่ พวกพม่าที่อพยพมาจาก
โหมกงมาอยู่ที่หนองเต่าได้ ๓๐ กว่าปี
กษัตริย์อาหมรู้เรื่องเข้าจึงส่งเรือมา
รับไปอยู่ที่โกกิลามุข และเดินทาง

ต่อไปอยู่ที่เดชอยใกล้กับเมืองโยรหัด
ในปัจจุบัน ส่วนพวกที่ไม่ได้ไปใน
ครั้งนั้นได้ตามไปอยู่ที่เดชอยด้วยกัน
หมดในปี พ.ศ. ๒๓๔๔ เมื่อครั้งที่
พม่ามาตีอัสสัม จึงได้พบพวกพม่า
อยู่ที่เดชอย พม่าจึงได้กวาดต้อน
กลับไป จะให้ไปอยู่ที่ตำบลโหมกง
ดังเดิม คนเหล่านั้นเกรงกลัวจำต้อง
ยอมปฏิบัติตาม แต่เมื่อเดินทางมา
ถึง น้ำจืด ฝนตกหนักไปต่อไปไม่ได้
จึงต้องย้อนกลับมายังอัสสัมดังเดิม

ในปัจจุบันชาวไทพม่าตั้ง
ถิ่นฐานบ้านเรือนเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ
๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งอยู่ที่เมืองมาเชริตา
เรียก พม่าเก้เหนือ อีกกลุ่มหนึ่งเรียก
พม่าเก้ใต้ อยู่แถบเมืองนหาระกะเตีย
กับชัยปุระ คนทั้งสองกลุ่มอยู่ริมน้ำ
หกด้วยกัน ไม่มีความต่างกันทาง
ภาษา ไม่ว่าจะเป็นเสียงหรือถ้อยคำ
ที่ใช้ จำนวนคนที่ใช้ภาษานี้มี
จำนวนไม่มากนัก เพียงเรือนพัน
โอกาสจะเพิ่มมีน้อย เขาไม่แต่งงาน
นอกกลุ่มได้ นอกเสียจากจะได้รับ
ความเห็นชอบจากคนเมือง (ชาว
เดชวยกันมีจำนวนห้าคนขึ้นไป) เสีย
ก่อน ถ้าจะผันผิมดิของกลุ่มก็ต้อง
ออกไปอยู่ต่างหากพ้นจากหมู่บ้าน
ของเขา

ด้วยเหตุที่ภาษาพม่าไม่ค่อยเป็น
ที่รู้จักดังกล่าวแล้ว จึงจะได้นำเรื่อง
ลักษณะภาษาของเขามากกล่าวเทียบ
ให้เห็นไว้มากในโอกาสต่อไป

(ยังมีต่อ)

ภาษาและหนังสือ

(๕)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

๕๖๕

ภาษาพม่าเป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่ง
ลักษณะทั่วไปของภาษาจึงไม่สัต่าง
กับภาษาไทยภาคกลางมากนัก ที่ต่าง
กันเห็นจะเป็นระบบเสียง อันได้แก่
เสียงสระ เสียงพยัญชนะและเสียง
สูงต่ำ แต่ด้วยเหตุที่ภาษาพม่าเป็น
ภาษาเครือเดียวกับภาษาไทยใหญ่
กล่าวแล้ว ระบบเสียงของภาษาพม่า
จึงมีส่วนใกล้เคียงกับภาษาไทยใหญ่
แม้กระนั้นก็ยังมีความต่างกันไปบ้างดังนี้
ทั้งภาษาพม่าและไทใหญ่มี
เสียงทั้งสระและพยัญชนะน้อยกว่า
ของเราหลายเสียงคือ

เสียงสระ ส่วนมากเป็นเสียง
สระเดี่ยว รวม ๑๔ เสียง เสียงตาม
แบบการเขียนภาษาพม่ามีดังนี้

อะ อา อี อี อู อู อี อี เออะ
เออ เออะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เออะ
ออ

สระผสม มีเพียง ๓ เสียงคือ โอ
หรือ อาย เอ หรือ อาว กับเออ-อ

(เสียงนี้เป็นเสียงสระผสมอา+อ
เป็นเสียงที่มีทั้งในภาษาพม่า ไทใหญ่
คำไตและอื่นๆ ซึ่งบางที่เสียงไม่เป็น
อา+อ กลายเป็นเสียง เอ (คือเสียง
อา+อ) อย่างชาวสามก่าในรัฐชาน
และเสียงนี้ไม่มีในภาษาไทยภาค
กลาง จึงไม่มีอักษรบันทึกเสียง
จึงใช้ เออ-อ ไปพลาบก่อนพอให้
เป็นที่สังเกตว่าเป็นเสียงต่างไป ซึ่ง
ฟังเสียงคล้าย เอ แต่ไม่ใช่ เอ
อย่างของเรา เพราะมีเสียง อา ผสม
อยู่ด้วย คงจะเป็นเพราะเราออก
เสียง อา+อ ไม่ได้ เราจึงออกเสียง
เป็น อา+อ เท่ากับเสียงโอ และคง
จะให้เป็นที่สังเกตว่า ไม่ใช่เสียง
เดียวกับโอ ที่เรามีใช้อยู่ จึงใช้เครื่องหมาย ใ
ไม่มีว้นบันทึกแทน คำที่
เราเขียนด้วยไม้ว้น ภาษาที่มีเสียง
เออ-อ ออกเสียงเป็น เออ-อ ทั้ง
หมด เช่น ให้ เป็น เออ-อ (ไท
ใหญ่) เออ-อ (พม่า) ไส เป็น

เออ-อ ทั้งสองภาษา นำแปลกที่
ภาษาไทยถิ่นในประเทศทั้ง เหนือ
ใต้ อีสาน ไม่มีเสียงนี้ คงมีแต่คำ
หรือ ของภาษาเหนือ ที่หมายความว่า ให้
มีเสียงคล้าย เออ-อ ที่ออกเสียง
อา+อ เป็น อา+อ มิได้มีแต่ในถิ่น
ภาคกลางเท่านั้น เด็กชาวไทยใหญ่
ในบัจจุบันนี้ในบางท้องถิ่นก็ออก
เสียงเช่นนั้น เช่น กวอะเหลอ-อ
(ไปไหน เหลอ-อ เทียบได้กับ ไ
ใด) พูดเป็น กวอะไหล ที่จริงก่อน
กล่าวถึงภาษาพม่า น่าจะได้กล่าว
ถึงภาษาไทยใหญ่ก่อน แต่ด้วยเหตุที่
ได้เขียนเรื่องลักษณะภาษาไทยใหญ่
ไว้แล้วในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับ
ฉลองอายุครบ ๑๕ ปี พระยาอนุนาน
ราชชน ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๑ จึงจะ
ไม่นำมากล่าวในที่นี้ แต่จะเทียบให้
เห็นไว้บ้างเมื่อมีส่วนต่างกัน)

แต่ถึงแม้จะมีเสียงสระเดี่ยว
ตรงกันทั้ง ๑๔ เสียง ภาษาพม่าก็ยัง
มีบางเสียงที่ออกเสียงต่างกับของเรา
และของภาษาไทยใหญ่คือ

เสียงแอ ตามธรรมชาติเสียงแอ
ไม่ว่าไทใหญ่หรือพม่า เสียงไม่เป็น
เสียงเปิดเท่าของเรา บางที่เสียง
คล้ายเสียงสระผสม อี+อะ แต่ใน
ภาษาพม่าก็ยังออกเสียงต่างไปคือ
ถ้าสระแอ นั้นมีตัวสะกดเป็นแม่กก
หรือแม่กง เสียงจะเป็น อา+อี
สะกดคล้ายกับโอ+ตัวสะกด เสียง
โอ มีตัวสะกดไม่มีในภาษาของเรา

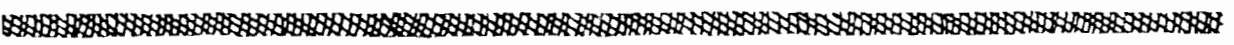
บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำที่มีเสียงเช่นนี้เช่น pipe (ไป๊ป) ในภาษาอังกฤษ กับ ไวทย ไสนุข ในสันสกฤต จึงเป็นเสียงแอในไทย เป็นแอ็บ กับ แพทย์ และ แสนย์ (อย่างแสนยานุภาพ) ภาษาไทใหญ่ ก็ไม่มีเสียงเช่นนี้ แต่เสียง ไอ มีตัวสะกดโดยเฉพาะ ก สะกด และ ง สะกด มีในภาษาพม่า เมื่อนำคำพม่ามาใช้ ภาษาไทใหญ่มักออกเสียงเป็นแอ เช่น laing (ไตง)= เสา หลักระยะทาง ๒ ไมล์ ไทใหญ่ ก็ใช้ แดง ตรงกับคำไท ลัก (=หลัก) ซึ่งหมายถึงหลักกับบอกระยะทาง ช่วงละ ๒ ไมล์ taik (ไตก) = เปรียบ ไทใหญ่ใช้ แดก และสระนี้

ของพม่าก็มีตัวสะกดได้เพียง ก กับ ง เท่านั้น เสียงภาษาพม่าตรงกับเสียงของพม่าที่เดียว เช่น khaik¹ (ไก๊ก) คือ แวก haik⁴ (ไฮ๊ก)=แรก เริ่ม ต้น เช่น haik⁴ na² (ไฮ๊กน้ำ)= แรกนา เริ่มต้นทำนา saing¹ (ไซ้ง)=ฉาบ laing¹ (ไล้ง)=สว่าง (เพื่อให้ อ่านง่ายสะดวกและกำหนดได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับคำไทยของเรา จึงจะเขียนเป็น แอ เช่นเดียวกับคำที่มีตัวสะกดอื่นๆ) เสียง ออ เสียงนี้ก็ทำนองเดียวกันกับ แอ คือถ้ามมีตัวสะกดอื่นๆ ภาษาพม่าก็ออกเสียงเป็น ออ เช่น

เดียวกับภาษาของเราและไทใหญ่ แต่ถ้ามมีตัวสะกดเป็น ก กับ ง เสียงจะกลายเป็นเสียง อา+อ+ตัวสะกด เสียงคล้าย เอา+ตัวสะกด เสียงนี้ไม่มีในระบบเสียงของไทย เพราะสระเอาหรืออาวของเรา หรือแม้ไทใหญ่ มีตัวสะกดอีกไม่ได้ แต่เสียงเช่นนี้มีในภาษาพม่าโดยเฉพาะมี ก กับ ง สะกด เช่น maung (เมาง)=กาน้ำ หน้ำผู้ชายสามัญอย่างคำ นาย เรา ออกเสียงเป็น ออ คือ หม่อง ภาษาไทใหญ่ก็ออกเสียง ออ เช่น maung (เม้าง)=หม่อง ไทใหญ่ใช้ ม้อง caung (เซ้าง)=เผ้าคอบ เผ้าจ้อง (อ่านต่อหน้า ๑๒๓)

‘สมปอง’

รายงานมีตรภาษาและหนังสือ

วรรณกรรมประชาชน

จาก วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน ของ นสึนิ วิฑูรธิศานต์

ความเคลื่อนไหวทางด้านวรรณกรรมมีมากขึ้น โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคมปี ๒๕๑๖ มีงานวรรณกรรมที่แตกต่างจากแนวเดิมพิมพ์แพร่หลาย และกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้จัดแสดงนิทรรศการด้านวรรณกรรมให้ข้อนิทรรศการว่า วรรณกรรมประชาชน แสดงถึงงานของนักเขียน และเรื่องเกี่ยวกับนักเขียนเป็นรายบุคคล หลังจากนั้นไม่นาน สำนักพิมพ์สยามวรรณกรรมได้จัดพิมพ์บท วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน เสนอประชาชนผู้สนใจ นสึนิ วิฑูรธิศานต์ เป็นผู้ศึกษา ค้นคว้าวิเคราะห์

วรรณกรรมแนวประชาชน คืออย่างไร

กล่าวสั้นๆ วรรณกรรมแนวประชาชน คืองานเขียนต่างๆ ไม่ว่า บทกวี เรื่องสั้น หรือนวนิยาย ที่มีเนื้อหาสาระใกล้ชิดกับชีวิตของประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ มิใช่กลุ่มย่อยกลุ่มใด ชีวิตประชาชนส่วนใหญ่ปกติไม่ปรากฏในงานวรรณกรรมเก่าๆ มากนัก

งานวรรณกรรมแนวประชาชน มีจุดหมายปลายทางเสนอให้ผู้อ่านมากกว่าวรรณกรรมเดิมที่มุ่งหวังเพียงความสนุกสนานเรีงรมย์ หรือมีลักษณะผ่อนคลาย วรรณกรรมแนวประชาชนส่วนใหญ่มีลักษณะชี้ทางออกเพื่อชีวิตที่ดีกว่าเดิมไว้ด้วยเสมอ นักเขียนกลุ่มแนวเขียนอย่างใหม่ปฏิเสธงานประเภทเพื่อผินตามโครงเรื่องของ→

สุวัฒน์ ศรีเชื้อ โกสุม พิสัย ‘ศรีดาวเรือง’ และ
‘กรณี ไกรลาส’

นศินี วิทุรสารนต์ ได้วิเคราะห์งานของนักเขียน
เหล่านั้นไว้อย่างละเอียด ผู้สนใจงานวรรณกรรมสมัย
ใหม่น่าที่จะติดตามและหาอ่านเพื่อความเข้าใจงานของ
คนรุ่นใหม่

นักเขียนที่ผู้วิเคราะห์วางน้ำหนักความสำคัญไว้ให้
เห็นจะเป็นงานของนักเขียนสตรีที่ชื่อ ‘ศรีดาวเรือง’ แม้
งานที่ปรากฏจะไม่มาก แต่ด้วยเนื้อหาและรูปแบบที่งาม
และง่าย ก็ทำให้หลายคนได้ตื่นตื้นกันมาก โดยเฉพาะ
เรื่อง แก้วหยดเดียว ของเธอ แก้วหยดเดียว มีโครงเรื่อง
ง่ายๆ ที่กล่าวถึงกรรมกรในโรงงานแก้วที่เกิดปัญหาเรื่อง
แรงงาน และสุดท้าย แก้วหยดเดียวที่โรงงานนั้น
ก็เป็นต้นเหตุสู่แห่งอื่นๆ กล้ายๆ น้ำผึ้งหยดเดียว ทำให้
กรรมกรเข้าใจปัญหา และหาหนทางต่อสู้เพื่อชีวิตที่
ดีกว่ามากขึ้น

จากงานของ ‘ศรีดาวเรือง’ ผู้เขียนได้สรุปรูปแบบ
เป็น ๒ ลักษณะ คือ

แบบแรก ใช้ความคิดสืบเนื่องเป็นตัวดำเนินเรื่อง
มุ่งเน้นที่ความเข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง โดยใช้ภาษาง่ายๆ
สละสลวย และให้อารมณ์สะเทือนใจ และใช้ความคิด
ของตัวละครตัวใดตัวหนึ่งดำเนินเรื่อง

แบบที่สอง ใช้การเล่าอย่างตรงและง่ายที่สุดเป็น
ตัวดำเนินเรื่อง งานของ ‘ศรีดาวเรือง’ มีลักษณะการ
เขียนที่ง่ายและจริงใจ

‘ศรีดาวเรือง’ มีงานเป็นที่น่าสนใจ จน นศินี สรุป
ไว้ว่า “เป็นนักเขียนสตรีคนล่าสุดที่เห็นความแปลก
ใหม่” และ “เป็นความหวังของวงการวรรณกรรม
ประชาชนด้วย”

นานๆ จะมีการพูดถึงงานวรรณกรรมในลักษณะ
วิเคราะห์อย่างละเอียดลออสักครั้ง หลังจากมี ส่องไทย
ที่ ชลธิรา กลัดอยู่ เป็นบรรณาธิการรวบรวมแล้ว ก็ดู
จะมี วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน ของ นศินี
วิทุรสารนต์ นั้นแหละที่วิเคราะห์และนำงานที่เด่นให้ได้
ศึกษา นอกจากจะได้ความรู้เชิงวิชาการแล้ว ยังได้รู้ถึง
เนื้อหาที่ประกอบการวิเคราะห์นั้นอีกด้วย ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๕

ระแวดระวัง ไทใหญ่ใช้จ้อง = จ้อง
บางที่ใช้จ้องคำ = จ้องตา thauk
(เถากุ)-ช่วยเหลือ อัมชฺ ไทใหญ่ใช้
ทอก kauk (เถากุ) = คอก ไม่ตรง
ไทใหญ่ใช้ ก๊อก ภาษาพม่าก็ออกเสียง
อย่างเดียวกับคำพม่าที่มีสระ เอา มี
ตัวก กับ ง สะกดเช่น theauk⁴ (เท่าก)
-อัมชฺ ช่วยเหลือ (คำพม่า) และ
thaung¹ (เท่าง)=ถูก ก็เป็นคำพม่า
เช่นเดียวกัน คำที่ไม่ใช่คำพม่า

ก็ออกเสียงเช่นเดียวกันคือ auk¹
(เอ้ากุ)=ออก auk¹ aik¹ (เอ้าก)
ไอ้กุ)=สมอง naung⁴ (เน้าง)=น้อง
khaung⁶ (เข้าง)=ของ (แต่เพื่อให้
ดูง่ายก็จะเขียนเป็น ออ เช่นเดียวกับ
กับตัวสะกดอื่นๆ)

ยังมีเสียง ออ มี น สะกดใน
ภาษาพม่า มีเสียงแปลกจากเสียง
ออ ธรรมดาไปบ้าง มีเสียงคล้ายมี
เสียงอ+อา+น เช่นคำ นอน ท่อน

เสียงเป็น น้วน คว่น หรือ น้วน
คว่น เสียงเช่นนี้มีปรากฏในภาษา
จีนกลางเช่น tuan⁴ (ตุ๊ว่น) หรือ
ถ้าออกเสียงสั้นก็เป็น ต้วน = ตอน
ท่อน และคำที่เขียน นอน ในภาษา
พม่าออกเสียง หน้วน เสียงภาษา
พม่าก็จะออกเสียงตามแบบภาษาใด
ภาษาหนึ่ง หรือทั้งสองภาษา หรือ
อย่างไรกำหนดไม่ได้แน่

วัน ๒๙ ธ.ค. ๖ ๑๖ ๔๖ ๑๙

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

script.

เสียงพยัญชนะ ภาษาพม่าไม่มี ได้กำหนดเสียงสูงต่ำในรูปพยัญชนะ อย่างภาษาไทย เสียงสูงต่ำเช่น ข กับ ค เขากำหนดเป็นรูปอักษรอย่าง เดียวกัน แล้วจะออกเสียงสูงต่ำ อย่างไรก็ได้ ไม่จำกัด ทั้งนี้เช่นเดียวกับ ภาษาไทใหญ่ เพราะฉะนั้นเสียง พยัญชนะของเขาจึงมีไม่มากมาย เท่าของเรา รวมแล้วได้เพียง ๑๖ เสียงเท่านั้น พจนานุกรมภาษา พม่า-ไทย-อังกฤษ (ข้าพเจ้าได้จัดทำ ขึ้น แต่ยังไม่ได้ตีพิมพ์แพร่หลาย) จึงมีอักษรเพียง ๑๑ ตัว ทั้งรวม อ เข้าเป็นพยัญชนะด้วย

พยัญชนะเดียว ได้แก่ ก ข (หรือ ค) ง จ ส (หรือ ช) ฌ ต ถ (หรือ ท) น ป ผ (หรือ พ) ม ย ล ว ห (หรือ ฮ)

เสียงที่เรามีแล้วเขาไม่มี นอก ไปจากเสียงสูงต่ำที่เรากำหนดไว้เป็น คู่กัน ก็ได้แก่ ฉ ช ด ข ฝ ฟ และ ร

พยัญชนะควบกล้ำ ภาษาพม่ามีทั้ง ข ร ล และ ว ควบ ส่วนมาก เป็นคำได้จากภาษาพม่า นำสังเกต ว่าภาษาพม่าไม่มีเสียง ร ที่เป็น พยัญชนะเดี่ยว แต่มีเสียงควบกับ พยัญชนะอื่นได้ ซึ่งก็มีเพียง ๒ คำ เท่านั้น คำภาษาพม่าที่มีพยัญชนะ ควบและขึ้นต้นได้แน่ชัดว่าเป็นคำ ภาษาพม่าอันนี้ก็ได้ ออกเสียง เหมือนกับภาษาพม่าเสมอไป

คำที่มี ย ควบ ได้แก่ กุย ขุย ปุย หุย และ มุย ภาษาพม่าคงออก เป็นเสียงพยัญชนะต้นนั้นควบเสียง ย แต่เสียงควบกล้ำนั้นไม่ได้สนิท เป็นเสียงเดี่ยว พม่าออกเสียง ปุย หุย และ มุย หรือ ปุร หุร มุร เป็น เสียงควบกันสนิท แต่ กุย พม่าออก เสียงเป็น จ และ ขุย เป็นเสียง ช เช่น กุยีน ออกเสียงเป็น เจ็ง แปล ว่า ตาบาน (ไทใหญ่และพม่าใช้ กัน) กุยม (มาตราเงินพม่า) ออก

เสียง จัต (ไทใหญ่ใช้ จัต) เขย ออกเสียง ชี แปลว่า จาม (ไทใหญ่ โดยเฉพาะในรัฐชานได้แถบเมือง นายออกเสียง ชี ทั้งที่เขียนด้วย ข ช้อนกับคำ จ้าม เป็น ชีจ้าม) ขุย ออกเสียง ชะ แปลว่า ทำให้ตก วาง ลง (ไทใหญ่และพม่าใช้ ขุย แต่ เสียงไทใหญ่ฟังคล้าย ชัว พม่าออก เสียง คล้าย หมายถึง เลิก ยุติ วางมือ) พม่าออกเสียง กุย ขุย เป็น กุย และ ขุย หรือ คุย แล้วแต่เสียง คำที่มี กุย และ ขุย ควบในภาษาพม่าก็มี ทั้งที่เป็นคำภาษาพม่าและคำพม่า เอง ดังนี้

คำมี กุย ที่เป็นคำพม่าได้แก่ กุย้าม=หยาบคาย (พม่าเขียน กรม ออกเสียง จ้าน=หยาบ) กุย้าง=ฝึก ฝึกฝนตนเอง (พม่าเขียน กุยง ออก เสียง จัน หมายถึง ปฏิบัติ ประพฤติ ฝึกฝน) โกยักแบ่น=กินบดอย่างหิน บดยา แต่เขาใช้บดน้ำพริกตามแบบ ชาวอินเดีย (พม่าเขียน เกยากปุยญ ออกเสียง จักปี้ หมายถึง หินกลมๆ อย่างเขียงชนิดที่ผู้หญิงพม่าใช้ฝน ษะนัตคำทาตัวให้เหลือง) กุย้อง= วัดอย่างวัดในพุทธศาสนา (พม่า เขียน เกยาง ออกเสียง จ้อง หมายถึง ได้ทั้งวัดทั้งโรงเรียน) ส่วนคำที่ไม่ ปรากฏในคำพม่า น่าจะเป็นคำพม่า เอง ได้แก่ กุย้า=หิ้ง และ กุย้าก =อ่านทวนซ้ำไปมา

(อ่านต่อหน้า ๑๑๕)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๙

คำมี ขย ที่เป็นคำพม่า ได้แก่
ขย้อด=โปรดสัตว์ ปล่อยประโลม
(คำพม่าเขียน ขยออด ออกเสียง ชัด
หมายความว่า ปล่อย ปล่อยปล่อย ถอด)
กับ ขย้า=เล็ก ขยติ วางมือ ดังกล่าว
ข้างต้น ส่วนคำพม่าเองมีคำ ขย้าก
(เสียงพูดเร็วๆคล้าย แกะก) หมาย
ว่า ครั้ง หน สามขย้าก=สามครั้ง

คำที่มี ปรย ดูเหมือนจะเป็นคำ
พม่าเสียทั้งนั้น ได้แก่ ปรย้า=แสดง
อวด โชว์ (พม่าเขียน ปร ออกเสียง
ปุยะ หรือ เปีย) กับ ปรย้าก=เสีย
ชำระการใช้การไม่ได้ (พม่าเขียน ปรยก
ออกเสียง เปียด) ปรย้าง=ร้อนเปรี้ยว
(พม่าเขียน ปรง ออกเสียง ปิน
หมายความว่า แรง รุน) ปรย้าน = แปล
(พม่าเขียน ปรน ออกเสียง ปร้าน
หรือ เปียน) ปรยือ = สนุก ร่าเริง
(พม่าเขียน ปรือ ออกเสียง ปรือ ฟัง
คล้าย เปียว) ปรยือ - กระบอกอย่าง
กระบอกบิน (พม่าเขียน ปรูาง
ออกเสียง ปรืออง)

คำที่มี พย ก็เป็นคำพม่าทั้งหมด
ที่พม่าเคยมาใช้ ได้แก่ พยัก=ทำให้
เสีย เช่น พยักถัก=ขัดฆ่าตัวหนังสือ
ที่เขียนผิด (พม่าเขียน พยอก ออก
เสียง พยัด หรือ เพียด) พย้าง =

ใช้การไม่ได้ ไร้ประโยชน์ (พม่า
เขียน พยง ออกเสียง พยั้น หมายความว่า
ไม่เข้าเรื่อง ไม่ได้ผล) พย้าดล้า=
ชำระและตัดสิ้นความ (พม่าเขียน
ผุดตรา ออกเสียง พย้าดตรา)

คำที่มี มย ที่เป็นคำ พม่า
ได้แก่ มย้ากแล = กล มายาศาสตร์
(พม่าเขียน มยอกกลณ ออกเสียง
หมือยดหลั) มย้าต=ศกดิ์สิทธิ์ กวร
สักการบูชา (พม่าเขียน มยรต ออก
เสียง มย้าต หรือ เมียด หมายความว่า
ประเสริฐ) คำที่เป็นภาษาพม่า
เองได้แก่ มหุยม = หิม มยอก
= ประดับประดา โดยเฉพาะ
สถานที่ที่จะมีงานฉลอง มยือ =
แอบดู

คำที่มี ล ควบ มีเพียงไม่กี่คำ
โดยมากเป็นคำพม่าเอง ได้แก่ กุล
ขล ตล และ ปล

คำที่มี กุล ได้แก่ กลุ่มกล้า=
ทันทีทันใด

คำที่มี ขล หรือ คล ได้แก่ คลู=
เกลียวอย่างเกลียวขวิด มักคลึง=
ป้องกัน ของเด็กเล่น

คำที่มี ปล ได้แก่ ปล้าก=พลาด
เช่น โลมปล้าก=ล้มพลาด ปลัน
เช่น=ไม่เรียบร้อย กระโดดกระเดก

ปลือก = เสี่ยงปลาตัวเล็กๆ โดดขึ้น
เหนือน้ำ

คำที่มี ตล ที่เป็นคำพม่าได้แก่
ตล้า=กฎหมาย พระธรรม เช่น สอ
ตล้า = เทศน์ ตล้าง=ลานนวดข้าว
(คำพม่าทั้งสองเขียน ตรา ออกเสียง
ตะยา กับ ตลง ออกเสียง ตะถัน)
ที่พม่าพม่าเองได้แก่ ตลือ=ชอ (ที่
จริงคำนี้ใช้หลายภาษา เขมรเขียน
หุร ออกเสียง โตร หรือ ตูรว พม่า
ใช้ ตยอ)

คำที่มี ร ควบ มีเพียง ๒ คำ คือ
พُر ได้แก่คำ พุร้า=พระพุทธรูป
เรียก ห้างพุร้า (ร่างพระ) พระพุท-
เจ้าเรียก เจ้าพุร้า (เจ้าพระ) ม้าย
พุร้า คือไหว้พระ (คำนี้พม่าเขียน
ภุรา ออกเสียง พุ่ย้า พวกยะไข่
ออกเสียง ผุร้า) พุระ=เสียงนกบิน
พुरुไปมากมาย นับเป็นเรื่องแปลกที่มี
เสียง ร ควบในคำทั้ง ๒ นี้

คำที่มี ว ควบ มีแต่ ขว ได้แก่
ขวาน=ขวาน กับ ขวาช=หั่น คำ
ทั้งสองนี้ใช้อย่างไม่มีเสียง ว ควบ
ก็มี คือ เป็น ขาน กับ ขาย แสดง
ว่าเวลาล่วงไปคนออกเสียงควบ
อย่างนั้นไม่ได้ เสียง ว ควบจึง
หายไป

๒๒๘/๒๕๑ ๒๓ ม.ค. ๒๕๑๙

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ด้วยเหตุที่สระและพยัญชนะ
ของภาษาพม่ามีเสียงไม่เท่ากับภาษา
ภาคกลาง เมื่อเทียบกันจึงจะเห็นว่า
ต่างกัน คือบางเสียงภาษาพม่ามี
แต่ภาษาภาคกลางไม่มี และบาง
เสียงภาษาภาคกลางมี ภาษาพม่า
ไม่มี เสียงที่ต่างกันนั้น บางที่ต่างกัน
เป็นระบบ คือ ภาษาภาคกลางเป็น
เสียงหนึ่ง และภาษาพม่าต่างไปเป็น
อีกเสียงหนึ่ง คำใดๆที่มีเสียงเช่นนั้น
ก็จะต่างกันไปเช่นเดียวกัน แต่ที่
ไม่เป็นเช่นนั้นก็มี ดังจะเทียบไว้
ต่อไปนี้

สระที่มีในภาษาภาคกลางแต่
ไม่มีในภาษาพม่า ได้แก่สระผสม
เอีย อัว เอือ ภาษาพม่าออกเสียง
เป็นสระเดี่ยวที่เป็นสระพวกเดียวกัน
คือสระหน้า หรือกลาง หรือหลัง
ด้วยกัน ดังนี้

สระหน้า เอีย เป็น เอ ในพม่า
เช่น เขีย - เคีย^๑ เสีย - เส เมีย - เม^๒

เงียง-เห่ง เวียง-เว้ง^๒ เขียด-เค็ด^๑
เลียบ-เลียบ^๑ เปียม-เปียม^๑ เสียน-
เสน^๑ เขียว-เขว

เอีย เป็น อี ก็มีในพม่า เช่น
เลียบ-ลียบ เรียบ-อิก เหลียว-หลิว

เอีย เป็น แอ เช่น เบียว-
แห้ว^๑ เกรียม-แจ่ม^๑

ที่ต่างไปนอกระบบ คือไม่ใช่
สระหน้าด้วยกันก็มีได้แก่เสียง เอีย
เป็น เออ ที่เป็นสระกลาง เช่น เขียง
เป็น เขียง หรือเสียง เอีย เป็น โอ
เหนียว เช่น ข้าวเหนียว เป็น
เข้าโหล่น (คำนี้ไม่แน่ว่าออกเสียง
ตามเสียงจีนหรือเปล่า จีนใช้ โน
โน้หมี่-ข้าวเหนียว)

สระหลัง อัว เป็น โอ ในพม่า
เช่น ถัว-ไท^๑ กลัว-โก^๒ ไม่รวก-
ไม่ไธก พวก-โป๊ก ร่วง-โห่ง
หนวด-โนด^๑ ถ้วน-โถ้น^๑ รวบ-อูบ
ท่วม-โถม^๑ กลัว-โก^๑

อัว เป็น อุ เช่น ถัว-บู

อัว เป็น ออ เช่น ช่วย-จ้อย
ที่เสียง อัว เป็น เอา ซึ่งเป็น
สระผสมด้วยกันก็มี เช่น หน่วง-
น้อง^๑

สระกลาง เอือ เป็น เออ ใน
พม่า เช่น เกลือ-เกือ^๑ เกรือ-เกือ^๑
เซือ-เจือ เสือ-เสือ เสือ-เสอ
เปลือก-เป็ก^๑ เมื่อง-เม้ง^๑ เลือด-เล็ด
เพื่อน-เปิ่น ตัวเหลือบ-โต^๑ เล็ก^๑
เลื่อม-เหล่ม^๑ เลือย-เหล่อ

เอือ เป็น อือ เช่น เชือก-จิก^๑
เกรือง-ชุง เรือง-ฮัง^๑

เสียง เอือ เป็น โอ ที่เป็น
สระหลังไม่ใช่สระกลางด้วยกันก็มี
เช่น เหนือ-โนย^๑ เปลือย-โปย^๑
เปือย-โปย^๑ ลูกเดือย-มากโลย^๑
กระบวย-โมย^๑

สระที่ภาษาพม่ามี แต่ภาษา
ภาคกลางไม่มีก็ได้แก่เสียง อา+อ →

หมายเหตุ เสียงสูงต่ำของพม่าไม่ตรงกับ
ของเราหลายเสียงด้วยกัน (ดังจะกล่าว
ต่อไป) เราจึงไม่มีเครื่องหมายเสียงกำกับ
ต้องใช้เลขเป็นเสียง ๑ ๒ ๓ ที่ใส่เลข ๓
กำกับไว้ เพื่อให้รู้ว่าเป็นเสียงเอกที่ต่าง
กับเสียงเอกธรรมดา ก็จะมีเสียงหยุด
ในก้อยด้วย

ส่วนคำที่มีเครื่องหมายเสียงตรีนั้น
เสียงไม่ตรงกันทุกคำไป คำที่มีหมายเล
๑ เป็นเสียงสามัญท่ายตรี ไม่ใช่เสียงต
เต็มๆเสียง เทียบกับคำที่มีเสียงเอ
ของเรา ส่วนคำที่มีหมายเลข ๒ เป็นเสียง
ตรีแท้ ออกเสียงเต็มเสียง เทียบกับคำ
มีเสียงสามัญของเรา

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

พื้นันทักเป็นเออ-อ ดังกล่าวไว้คราว
ก่อน และภาษาภาคกลางออกเสียง
เป็น ไอ แต่เขียนด้วยไม้ม้วน คำที่
เราใช้ไม้ม้วน ภาษาพม่าแก้ไขออก
เสียงดังนี้ กอ ไส-เซอ-อ¹ โจ-
เจือ-อ² ให้-เหอ-อ³ โน-เนอ-อ²
ไหม-เมอ-อ¹ สะเก-ลูกเบือ-อ
โบ-เมอ-อ² โหล-เลอ-อ (คือ
ละเมอ นอน²เลอ-อ-นอนละเมอ)
ไต-เตอ-อ³ โหญ-เยอ-อ¹ ไกล-
เกอ-อ³ โกร-เฟอ-อ (ภาษาเหนือ
ใช้ ไผ จึงเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับ
เฟอ-อ) โกร-เขอ-อ³ ไซ-เจอ-อ
ไซ-เจอ-อ ไผ-เพอ-อ¹ ไซ-

เหมอ-อ ไค-เลอ-อ โย-เยอ-อ²
ไส-เสอ-อ
มีคำที่พม่าแก้เสียง เออ-อ
แต่เราไม่ได้เขียนด้วยไม้ม้วน อาจ
ไม่รู้ว่ำนั่นเดิมออกเสียงเป็นเออ-อ
ได้แก่คำ ไค-เตอ-อ ไหม (ปรับ)-
เมอ-อ (คำ เหม-อ² อีกคำหนึ่งที่
พม่าแก้ไขกับ เภา เทียบได้กับคำ
มิง กู ของเรา ไม่แน่ว่าจะเป็นคำ
เดียวกันที่กลายจากกันหรือไม่ เพราะ
ใช้ต่างลักษณะกัน ภาษาพม่าแก้ไขได้
ถ้อยคำ เมอ-อ กับ เภา เป็นคำหายากที่
ใช้ได้แต่แก่ผู้น้อย อย่างคนใน
รัฐชานได้แถบเมืองน่าย เขาใช้เป็น

คำกลางๆ เมื่อต้องการใช้แก่เจ้านาย
หรือผู้นับถือ จึงใช้ เหม-อ (เจ้า³)
ยังมีคำอีกมากมายที่พม่าแก้
เสียงสระต่างกับของเรา ทั้งๆที่ต่าง
ก็มีสระนั้นๆ ใช้ จึงต้องถือว่าต่าง
เลือกออกเสียงตามถนัดของตน สระ
ที่ต่างกันนั้นบางที่ต่างในระหว่าง
สระหน้าหรือกลาง หรือหลังด้วยกัน
แต่บางที่ก็ต่างระหว่างสระหน้ากับ
กลาง หรือสระกลางกับหลัง หรือ
สระหลังกับกลาง ดังนี้
ที่ต่างกันระหว่างสระพว
เดียวกัน ได้แก่
(อ่านต่อหน้า ๑๑๖)

‘สมปอง’

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ

แนววิจารณ์วรรณกรรม

ในวันเสาร์ที่สิบห้าที่ ๒ ของเดือน สยามภาษา
และหนังสือแห่งประเทศไทย จัดให้มีนิทรรศการหนังสือ
เล่มที่พิมพ์ออกใหม่ของแต่ละเดือนที่ผ่านมา ณ ห้อง
หนังสือประชาชน กรมประชาสัมพันธ์ และในช่วง
ตอนบ่ายได้จัดให้มีการอภิปรายเป็นการเพิ่มความรู้แก่
ผู้สนใจอีกด้วย เมื่อวันเสาร์ที่ ๘ พฤษภาคมที่ผ่านมา ได้
จัดมูมพิเศษแสดงหนังสือเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรม
และเชิญอาจารย์ชลธิรา กลัดอยู่ จากคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้สนทนาเรื่อง แนววิจารณ์
วรรณกรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจได้บันทึกไว้

ผู้สนทนาบอกเล่าเรื่องราว ขณะกำลังศึกษา
ถึงวิวัฒนาการของหนังสือประเภทปกอ่อนหรือปกเกิด-

บึกอยู่ และหลังจากที่ได้สืบสาวลำดับความเป็นมา โดย
ถือเอาช่วงเวลา ๑๔ ตุลาคม '๖๖ เป็นเส้นแบ่งความแตก
ต่างระหว่างก่อนและหลังช่วงเวลานั้น ทำให้ได้เข้าใจ
ถึงที่มาของแนวการวิจารณ์วรรณกรรมอย่างใหม่ และ
สังเกตได้ชัดว่า การวิจารณ์หนังสือมีมากขึ้น

ผู้สนทนาให้นิยามตามความรู้สึกของเธอว่า “การ
วิจารณ์ก็คือการที่ผู้อ่านเผยแพร่ความรู้สึกนึกคิดของ
ตนเองอันเกิดขึ้นจากการอ่าน ทำให้ผู้อ่านอื่นๆได้รับรู้
เข้าใจเรื่องราวมากขึ้น จะเป็นด้วยการพูด การเขียนก็ดี
ซึ่งมีทั้งเห็นด้วย คัดค้าน หรือสนับสนุนก็ตามที่”

เคยพิจารณาการวิจารณ์ในวรรณกรรมไทยย้อนไป
ดูว่าเริ่มต้นแต่เมื่อใด เข้าใจว่ากวีตั้งแต่ยุคอยุธยา →

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๓

สระกลางด้วยกัน คือ อะ - อี
กัน - กัน^๒ มั่น-มัน^๒ (สรรพนาม)
ท่ง - ต่ง^๑ ต่ง - น่ง^๑ (คำประหนึ่ง
หนึ่ง คงเป็นคำเดียวกับ น่ง ที่ตรงกับ
ต่ง นี้เอง หาใช่ น่ง ที่เป็นจำนวน
นับไม่) อา-เออ ฟาง-เพ่ง
เอาอย่าง-เอาเหยิง เออ-อี เงิน-
งิน เซิง (ชั้นเซิง)-จิง

สระหน้าด้วยกัน คือ อี-เอ บิน
เม้น^๒ บึง-เหย วิต-เวด^๑ หัง=แก้ง
ฉิว (เร็ว)-เจิว สี่ซอ=เสตุล^๒ ดีด-
-เนต อี-แอ ปลิว-แป้ว^๒ กระบริบตา
-แปบต้าว^๒ ฉีก-แจ็ก^๑ เอ-อี เหม็น
-หมิน เหลน-หลิน ตัวเดิน-มัน^๒
เอ-แอ เก้ม-แจ้ม^๒ เบ่ง-แม้ง^๑
เม่น-เหม่น^๓ เล่ม-แหล่ม^๓ เขม่น-
ชะเหม่น แอ-อี แกบ-ฮิบ^๑ หรือ
ตบ^๑ แมว-มัว^๒ แว่ว-ฮัว แอ-เอ
แข่ง-แก้ง^๑ แซ่-เจ้ แผ้ว- (เก็บกวาด

ให้เรียบร้อย) -แผ้ว^๓ แบง-เบ้ง^๒
ถั่วระ-ถั่วเฮ

สระหลังด้วยกัน คือ อุ-โอ รุ่ง-
โต่ง ดุ่น-โหน่น^๓ บุญ-ม้วน^๒ พุ่ง-
โพ่ง อุด-ไธด^๑ ปลุก-โป๊ก^๑ อุ-ออ
รุด-ฮอด โอ-อุ ขุม-ขุม ขน-ขุน
ผม-ผุม จอร์-จิ้น^๒ ร่น-หุ่น หล่น-
หลุ่น สะกด-ชะกิด^๑ โอ-ออ หยด-
ฮัด ออ-โอ กรอบ-โหม่ม^๓ อ่อน-
ไอน^๑

ที่ต่างกันระหว่างสระต่างพวก
กัน ได้แก่ อะ-อี จักตอก-จัก^๑ตอก
หรือกลับกันเป็น อี - อะ หยิก-ฮัก
อะ-แอ ขมับ-ชะแมบ เหม็นคาว-
หมินแก้ว^๒ ข้า-แย้ม เอ-อา เข็บ-
ฮับ เออ-อา เพ่อ-หา ปี่ฟ้า-อย่าเพ่อ
อี - อุ ชิน (ตะกั่วชนิดหนึ่ง) - จิ้น^๒
(ตะกั่ว) อี-อี ธิบ-ฮับ อี-แอ ปลิว
-แป้ว^๒ อี-โอ ข่ม-ข่มโข (ข่มหัว)

เออ-อุ กระเทย-ตัย^๒ เป็ด-ปัด^๑
เออ-โอ เขย-โขย อี-อุ จิด-จิด^๑
พ่น-พุ่น^๒ ฟ่น (อย่างพ่นดิน) - ฟุ่น
พม-พุ่ม^๒ อี-อี สะดือ-สายลี^๒ โล-
อา ตบ-ต๊าบ^๑ ต๊าบ^๑ หน้า^๓ คือ
ตบหน้า โอ-อี อด-ฮับ โอ-เออ
ถม-ถม

เสียงสระสั้นยาวก็ยังคงต่างกัน
คือคำที่มีตัวสะกดและเป็นสระเสียง
ยาวในภาษาภาคกลางจะเป็นสระ
เสียงสั้นในภาษาพม่า เช่น กีบ-กิบ^๑
จิม-จิม^๒ จุง-จุง^๒ ลูก-ลูก คิม-คิม^๒
ห็น-ฮ็น^๒ หม่น-มัน ขวาก-กัก^๑
แต่ที่ภาษาของเราออกเสียงสั้น ภาษา
พม่าออกเสียงยาวก็มี คือคำที่เป็น
สระโอมี่ตัวสะกด เช่น นก - โนก
ต้น-โต่น และยังมีคำอื่นๆ คือ ไพร์-
ฮ้าย^๒ ข่อ-หย่อ (เสียงยาวกว่า ออ
ของเรา) ไพ่-พาย ♣

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

พยัญชนะที่ภาษาพม่าไม่มี แต่
ภาษาภาคกลางมี อันได้แก่เสียง
ฉ ช ดบ ฝ ฟ และ ร ดังกล่าวแล้ว
คำที่ใช้พยัญชนะนั้นๆจะออกเสียง
พยัญชนะต่างกันไปเป็นเสียงที่มีอยู่
อันมีที่ใกล้เคียงกันหรือใกล้เคียงกัน
โดยมาก คือ

ฉ ษ ออกเสียงเป็น จ คือ ฉัก-
แจ็ก^๑ ฉก-โจ๊ก^๑ ฉิว (เร็ว)-แจ้ว
ชาย-จ้าย ชาย (ตะวัน)จาย ช-จ
ช่อ-จ้อ ช้า-จ้า ออกเสียงเป็น
ต ษ ก็มี คือฉัด-ชิด แฉบ-ชะแลบ
ฉัก-ชัก (อย่างกังไม้ฉักจากต้นเมือ
เวลาพายุมา)

ค ออกเสียงเป็น น (ไทใหญ่
ออกเป็นเสียง ล) ค-^๒ น^๑ คำ-น้ำ^๑
ค-^๒ น^๑ คำ-น้ำ^๑ คัด-นัด^๑
คืบ-นับ^๑ คำ-น้ำ^๑ ค้ำ-หน้า^๑
คำ-หน้า (ปลูกข้าวไร่ด้วยวิธีหยอด
เมล็ดข้าวลงในหลุม) ออกเสียงเป็น ล
ก็มี คือ เดชโย-เลื้อ^๒ไก่อ^๑ คั้น-หลั่น^๑

ด-^๑ ล^๑ (กักรวดเคียวอย่าง ลมนำ
ลมเหล่า^๑ ลมหย่า^๑ คือ ลมนำ
ลมเหล่า ลมยา) ด-^๑ ล^๑ เช่น
เคียวกับโน้ม^๑ ด้วย-โหลย^๑ ดี
(อวัยวะ)-^๑ ล^๑ สะดือ-สายล^๑
ที่ออกเสียงเป็น ม ก็มี คือ ดอกไม้
เป็น มอก^๑ มอก^๑ หย่า^๑ คอง-ม้อง^๑

บ ออกเสียงเป็น ม (ไทใหญ่
ในรัฐชานไตออกเสียง ว ส่วน
ชานเหนือออกเสียง ม) บ้า-โหม้า^๑
(หัวบ้า) บ้า-หมา^๑ เบื่อ-เมือ^๑
(เบื่อ รำคาญ) บ่อ-ม้อ^๑ บ่ม-มัม^๑
กระบวย-มัย^๑ กระบอ-ม็อก^๑
บาด-ม๊าด^๑ บ่าน-หม่าน^๑

ฝ ฟ ออกเสียงเป็น ผ ฟ คือ
ฟ้า-ฟ้า ผา-ผา ฟู-^๑ ฝู-^๑ ฝือ-เฟอ
(เกลือ) ผาก-ฟ้า^๑ ผาก-ฟ้า^๑
ผ้ง-ผ้ง ผาด-ฟ้า^๑ ผาด-ฟ้า^๑
พั่น-พั่น^๑ พั่น-พั่น ฝ-ฝอย ออก
เสียงเป็น ฝ ก็มีคือ ฝัก-มะบัก
เผ้า-เบื้อ-อ

ร ออกเสียงเป็น ฮ คือ รว-โห
รัง-ฮัง^๑ ร้าง-ฮ้าง รัด-ฮัด รับ-
ฮับ แรก-แฮก ร้อง-ฮ้อง รก-ฮ็อก
รวบ-ฮุบ ร่ม-ฮัม^๑ เรือน-ฮั่น^๑
ที่ออกเสียงเป็น ล ก็มีคือ ราน (กิ่ง)
- ลั่น รอด-ลอค

ส่วนพยัญชนะที่ต่างกันต่างมี
แต่ก็ยังใช้ต่างกัน คือ

ค ออกเสียงเป็น ก ในภาษา
พม่าคือ กค-ก กู-กู กาง-ก้าง^๑
กาน-ก้าน^๑ กบ-กบ กัม-กัม^๑
กา-ก้า^๑ กน-ก๊น^๑ กลาด-กาด
กลอง-ก้อง ที่ก้องเป็นเสียง ค ก็มี
คือ กา-ก้า^๑ (มุงเรือน) เครือ-
เกื้อ^๑ แคว-แคว^๑ ก้าง-ก้าง กวน
-ก้น^๑ ก้น-ก้น^๑ กร้าน-ก้าน

ท ออกเสียงเป็น ต คือ ท่า-ต้า
ท่า-ต้า ท-ต ทัว-ไต่ แท้-แต่
ไท-ไต้^๑ ท้าว-ต้า ทบ-โตบ
ท้อ-ต้อ ทัก-ตก ท่อน-ต่อน
เสียง ด ออกเสียงเป็น ต ก็มีคือ ถือ
-ตือ ขเถา-น้ำเต้า (น้ำค้างขเถา)
เถาะ-เตื่อ ส่วนที่ ท กงออกเสียง
เป็น ท ก็มีได้แก่ เฒ่า-เถ้า^๑ ท่วม
โถม^๑ ท่า (กอย)-ถ้า^๑

พ ออกเสียงเป็น ป คือ พ-ป
พู-ปู พื่อ-ปื่อ พาด-ปาด พาน-
บ้าน พุ่ง-ปุ่ง พึง-ปึง แพง-เป็ง^๑
พลู-ปู แผลง-^๑ แม้ง^๑ ปู่^๑ ที่ออก
เสียงเป็น พ ก็มีคือ พระ-พรว^๑
พุง-ปลุง-โพง (กระเช็น) พลัว-
พัว^๑ พราง-พ้าง^๑ พราก-ผาก^๑
ไฟ-ฟ้าย

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ที่น่าสังเกตคือถึงแม้ ข ถ ผ จะเป็นพยัญชนะเสียงสูงคู่กับ ก ท พ ตามลำดับ แต่คำที่มี ข ถ ผ จะคงที่ เสียง ข ถ ผ จะไม่เปลี่ยนเป็น ก ต ป อย่าง ก ท พ เช่น ขา-ขา แขน-แขน ข-ข^๕ ถ-ถ^๕ ฎ-ฎ^๕ เถอ-เถอ ผ่า-ฟ้า^๑ ผูก-ผูก^๑ ผัง-ผัง^๑ จึงน่าจะคิดว่า เสียงสูงต่ำ ทั้ง ๒ ชุดนี้เดิมจะไม่ได้ออกเสียงเดียวกัน ดังที่นักภาษาศาสตร์บางคนคิดว่าเสียง ก ท พ นั้นแต่เดิมจะออกเสียงเป็นเสียงโฆษะอย่างภาษาบาลีสันสกฤตและอังกฤษ

นอกจากนี้ยังมีเสียงอื่นๆ ที่ใช้ต่างกัน เห็นได้ว่าจะต่างคนต่าง

เลือกใช้ตามถนัด คือ

ก-จ คือ ก่อ-จ้อ^๑ (ก่อเป็นรูปอย่างเจดีย์) นวก่อ-นวจ้อ^๑ ที่กลับกันก็มี ก่อ-ก จ่อ-จ้อ^๑ ก-ส คือ ตะกอน-ฮ้อน^๒

ข-ช คือ ขม่น-ชะ^๑ หม่น ขมับ-ชะ^๑ แม่บ ขม่อม-ชะ^๑ หม่อม

ค-จ คือ เก้ม-แจ้ม ค-ต คือ แคบ-ต๊ับ ค-ส คือ เครือ-เฮือ^๒

ตะกรับ-โฮบ^๑ แคบ-ฮิบ^๑

ง-ห คือ เห่งอ-เฮอ^๑ หงาย-หาย หงอน-หอน หงอก-ฮอก^๑

เห็งอก-เฮ็ก^๑ แหงน-แหน

จ-ต คือ จัก-ตัก หรือกลับกัน

ต-จ คือ ตักแตน-จ๊ะ^๑ แต้น เต๋ยม

(ตั้งแต่) - เจ้ม^๒

ช-ค คือ ช่ง-คิง ช-ส คือ ช่น (ของบ้าน) - ฮ่าน

บ-ป คือ ผักบั้ง-ผักปั้ง บ-อ คือ บ้วนปาก - โอ่น^๑ ปาก^๑

ป-ม คือ ปั่น-มุ่น

ฟ-ส คือ แฟบ-แฮบ^๑

ย-ง คือ ไดย่น-จิน^๒ (หมายความว่า รุสีก-ด้วย)

ว-ป คือ ไหว-ป่าย^๑ ว่ายน้ำ - พ่าย^๒ น้ำ อย่างปลาหรือหมาว่ายน้ำ

ล-น คือ ล่น-หน่น ล้ม-หน่ม^๑ ที่กลับกันคือ น-ล คือ นุ่ม-ลุ่น นม-โล้ม (อ่านต่อหน้า ๑๒๓)

‘สรุป’

รายงานปีตรภาษาและหน่วยสื่อ

วิเคราะห์วรรณกรรมที่เป็นพิษ

นักวรรณกรรมรุ่นใหม่หลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ได้ประเมินคุณค่าของวรรณกรรมโดยวิเคราะห์ผลสะท้อนต่อสังคม และจัดนิทรรศการเสนอการวิเคราะห์ลักษณะที่ถือว่าเป็นพิษในงานวรรณกรรม

วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งแห่งองค์ประกอบของวัฒนธรรม ปกติย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่เสมอ คนรุ่นใหม่มีการเคลื่อนไหวแสดงออกในนิทรรศการ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยวรรณกรรมเป็นพิษ ได้แสดงผลการศึกษาและวิเคราะห์ถึงคุณค่าของวรรณกรรมปัจจุบัน

สรรพสิ่งทุกอย่างมีลักษณะในตัวเองอย่างน้อย ๒ ประการคือ

คุณสมบัติด้านที่เป็นประโยชน์หนึ่ง และส่วนอีกด้านหนึ่งก็ก่อลักษณะที่เป็นโทษ หรือที่มักจะได้ยินกันบ่อยๆเสมอว่า เหยี่ยงไม่ได้มีด้านเดียว วรรณกรรมก็มีใช้จะมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ ความงาม เลอเลิศ จนไม่มีข้อบกพร่องแต่ฝ่ายเดียวก็หาไม่ได้

วรรณกรรมหรือวรรณคดี ได้เกรี้ยวกราวและมีผู้มาสนใจมากเอาเมื่อมีผู้เสนอให้ เสาวรรณคดี ซึ่งเป็นเพียงการจัดให้พินิจวิเคราะห์วรรณกรรมกันใหม่อย่างจริงจัง ทั้งในด้านดีและด้านเสียที่จะเกิดแก่ผู้อ่าน วรรณคดีและวรรณกรรมนั้นยุคหนึ่งสมัยหนึ่งอาจจะเหมาะสม แต่ครั้นสภาพเหตุการณ์และเวลาเปลี่ยนแปลงไป อาจจะไม่เหมาะสมแก่คนอีกยุคหนึ่ง การวิเคราะห์วรรณกรรม →

วิเคราะห์วรรณกรรมที่เป็นพิษ - ต่อจากหน้า ๑๔

๔. การใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องบิดเบือนการต่อสู้เพื่อสังคมที่ดีกว่าเดิมของประชาชนไปสู่เส้นทางอันพยายาแบ่งแยกประชาชนออกจากกัน

วรรณกรรมปรากฏอยู่ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือแม้แต่บทวิทยุ

โทรทัศน์ และบทเพลง โดยส่วนใหญ่เนื้อหายังไม่ดีพอและไม่ช่วยสร้างค่านิยมใหม่ หรือสร้างสำนักที่ถูกต้องแก่ประชาชน มโนธรรมหรือจิตสำนึกของผู้สร้างงานเท่านั้นทำให้วรรณกรรมต่างๆ หมดพิษภัย และก่อประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ในสังคมแห่งชาติ ♣

คำไทย-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๓

ต ข - จ คือ ซอก ซอย - จ็อก อู้^๒ จ็อก ชม - จม^๒ ไม^๒ เซ็น (ไม้สอดเข้ากับลูกตั้งเรือนฝากระแจะอ่อน) เจ็น^๒ ผา สอ - จ้อบ จ้อบค้ำ - สอตามความ สะอึก - จ๊ะ^๑ เอ๊ะ^๑ ตาลัก - จ๊ะ^๑ หมัก

เสียงควบกล้ำในภาษาภาคกลางส่วนมากถ้าเป็น ร ล ควบ เสียงหายไป ที่ยังมีอยู่ก็คือคำ พระ - พร้า^๑ ดังกล่าวแล้ว ถ้าไม่หายไปเสียงจะกลมกลืนกับพยัญชนะต้นเป็นเสียงหนักคือ กร - ข คือ เกรียม - แซ่ม^๓ กรอบ - ค่อบๆ (กรอบอย่างขนมปัง)

บางที่กลายเปลี่ยนเสียงอื่น เช่น กล้าย - ง้าย^๑ กลิ่น - ิ่น^๒

ส่วนที่มี ว ควบ เสียงว หายไปก็มี เช่น แคว - แคว^๑ น้า แวน - แวน บางที่เปลี่ยนสระไปด้วยก็มีคือ ขวัญ - ขอน คว้น - ก้อน^๒ กว่า - ไ้ม^๓ ไกว - ก๊อ^๒

พยัญชนะตัวสะกดที่ใช้ต่างกันมีหลายคำ พวกหนึ่งต่างกันที่ตัวสะกดได้แก่ ภาคกลางไม่มีตัวสะกดแต่พาดักมี คือ แบม^๑ - เป้น^๒ มีอ^๑ ย - ยัก^๑ ที่ภาคกลางมีตัวสะกด แต่พาดักไม่มีก็คือ เดอ^๑ - เลอ^๒ ไก^๑

เลอ^๑ - เหลอ^๑ ลูบ - หลู หลัวตา - หลัวตา^๑ เมอ^๑วาน - มะ^๑ง้า^๑ มะ^๑ริน - เมอ^๑ฮอ^๑ สับ - ส้า^๑

อีกพวกหนึ่งใช้ตัวสะกดต่างกันคือ ก สะกด - ข สะกด ได้แก่ ลูกเข้า - ลูกเข้า^๑ ก - ง คือ ออก^๑ - โอ้ง^๑ ไก^๑ ค - ก คือ ขุด - คุ^๑ ขัด - ซัก^๑ ข - ค คือ ลูกเห็บ - มะ^๑เฮ็ด^๑ เป้น^๑เห็บ - เป้น^๑เน็ด^๑ ข - ม คือ เห็บหมา - เหมฮอก แอบ - แอ้ม^๑ ขบ - โยม ข - ก คือ ตัวเหลือบ - โต^๑เล็ก^๑ นอนหลับ - นอน^๑นั๊ก^๑ น - ง คือ สัน - สั้ง^๑ ง - ม คือ พง - ปุ่ม^๑ ♣

ตอบปัญหา - ต่อจากหน้า ๑๕

ของตนเองเข้า ท่านจะน้อยใจเสียใจแน่ เพราะแม่ธรรมดาคงไม่มีก่นที่จะเข้าใจได้ว่า ลูกของตนเองมักจะไม่นึกกลับมาเปิดใจปรึกษาตน แต่จะหันไปหาคนอื่นมากกว่า

ปัญหาของ 'ลูกสะ' คงไม่เกินแก่ ไม่ว่าลูกจะเป็นหญิงหรือชาย เริ่มได้ตั้งแต่เป็นคนโตขึ้นด้วยการเป็นตัวของตัวเองเสียที ชอบใครไม่ชอบใครก็ให้ขมขื่นแถมใส่กับเขาไว้ ไม่ได้ความรักก็ยังจักได้เพื่อน ยิ่งกับคนที่เรา 'สน' ด้วยแล้ว ยากจะขมขื่นกับเขา คนที่วิไลเขาก็

ทำกันอย่างนั้น ไม่ว่าอีกฝ่ายหนึ่งเขาจะรักชอบเราหรือไม่ก็ตาม และก็ขอให้วิไลต่อไปด้วยการหักทาบ จะทำเป็นธรรมนิยม หรือจะทำให้แน่นแฟ้นอบอุ่นกว่าปกติก็ย่อมได้ตามใจชอบ ได้โอกาสพูดจาพูดคุยได้ก็ทำ ครั้นไม่น่าจะยากเพราะเขาใจว่ารู้จักกันอยู่แล้ว ปลอใจและตัวให้เป็นธรรมชาติ (เท่าที่ขอบเขตจะอำนวย) แล้วทุกอย่างก็จะเกิดมีมาตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นไมตรีจิต มิตรภาพ หรือความรัก ♣

๒๑ ม.ย. ๒๕๒๑

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ภาษาพม่าเป็นภาษาที่มีเสียงสูงต่ำเช่นเดียวกับภาษาเรา แต่เสียงสูงต่ำไม่ตรงกัน บางเสียงก็ไม่มีในระบบเสียงสูงต่ำของเรา เพราะฉะนั้นจึงไม่อาจใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ที่เราได้อยู่ได้ ต้องคิดหาเครื่องหมายอื่นๆ กำกับ แต่เครื่องหมายบางอย่างไม่มีใช้ในการพิมพ์ จึงต้องใช้เลขกำกับเป็นเลข 1 2 3 4 5 6 เสียงสูงต่ำในภาษาพม่ามีทั้งหมด ๖ เสียงด้วยกัน ลักษณะเสียงแต่ละเสียงมีดังนี้คือ

เลข 1 แทนเสียงสามัญหายตรี คือ ต้นคำเป็นเสียงสามัญเช่นเดียวกับเสียงสามัญของภาษาภาคกลาง แต่ท้ายคำเสียงขึ้นสูงเป็นเสียงตรี คำที่มีเสียงเช่นนี้ได้แก่ ไก่^๑ ไก่^๑ ซาก^๑ เจ็บ^๑ ตัด^๑ เสียงนี้เมื่อมากับตัวสะกดที่เป็นคำตายดังคำทั้งสามข้างท้าย ก็ออกเสียงสระชัดกว่าให้เป็นเสียงสามัญ แล้วจึง

ลงท้ายเป็นเสียงตรี เช่นเดียวกับคำที่มีตัวสะกดเป็นคำเป็น

คำที่มีเสียง 1 เมื่อเทียบกับคำไทยภาคกลาง จะตรงกับคำที่มีเสียงเอก ของภาษาภาคกลาง ดังคำข้างต้น ไก่^๑ = ไก่ ไก่^๑ = ไก่ ซาก^๑ = ซาก เจ็บ^๑ = เจ็บ ตัด^๑ = ตัด ส่วนคำอื่นๆ ที่มีใช้ตรงกันก็เทียบกันได้เช่นเดียวกันคือ เก้า-เก้า^๑ เป้า-เป้า^๑ โห-เหว^๑ - หัวเหว^๑ ต้า-ต้า^๑ ปี่-ปี่^๑ เบื่อ-เบื่อ^๑ เขี้ยว-เขี้ยว^๑ ห่อ-ห่อ^๑ อยู่-อยู่^๑ เก็บ-เก็บ^๑ ขุด-ขุด^๑ ผุด-ผุด^๑ เปลือก-เปลือก^๑ บ่ม-บ่ม^๑ หยวก-โยก^๑ ห้าง-ฮ้าง^๑ อ่าน-อ่าน^๑

เลข 2 แทนเสียงตรี ของภาษาภาคกลาง แต่ท้ายคำเสียงขึ้นเหมือนเสียงโท ไม่มีเครื่องหมายใดๆ กำกับแทนเสียงให้ตรงตามเสียงนี้ได้ จึงต้องใช้เครื่องหมายเสียงตรีเช่นเดียวกับคำที่เป็นเสียง 1 แต่เพื่อให้รู้ว่าเสียงต่างกันจึงใช้เลข 2 กำกับ

เช่น ก้า^๒ ก้า^๒ จู้^๒ ไซ้^๒ ซ้าย^๒ โต^๒ ป้อ^๒ ม้อ^๒ คำที่มีเสียงนี้ไม่มีตัวสะกดเป็นคำตายเลย มีแต่คำเป็นคือ กั้น^๒ คุ้ม^๒ โจ่ง^๒

คำที่มีเสียง 2 ตรงกับคำที่มีเสียงสามัญของภาษาภาคกลาง ดังคำข้างต้นตรงกับคำ กา (นก) กา (มุงเรือน) งาม ไซ ทราย ตัว ปอ มือ กั้น คุ้ม และวง ตามลำดับ นอกจากนั้นยังมีคำอื่นอีกได้แก่ คำก้า^๒ (ทอง) ช้ง-จ้ง^๒ ชม-จัม^๒ (ยินดี) ซอย-ซ้อย^๒ งาม-งัม^๒ ทาง-ต้าง^๒ ตาย-ต้าย^๒ โทน-โทน^๒ นา-น้า^๒ เบา-เม้า^๒ ย้ง-ย้ง^๒ ลม-โลม^๒ วี-ว^๒ (พัด) เรือน-เรือน^๒

เลข 3 แทนเสียงเอกของภาษาภาคกลาง แต่ท้ายคำมีเสียงหยุดในคอ เวลานั้นก็จึงต้องใช้เครื่องหมายเสียงเอก แต่มีเลข 3 กำกับ ทั้งนี้เพื่อให้ต่างกับคำที่มีเสียงเอกธรรมดา (อันได้แก่เสียง 5 ที่จะกล่าวต่อไป) ได้แก่ คำ ก้า^๓ ซ้อ^๓ เจ้า^๓ เส้า^๓ หน้า^๓ ผ่า^๓ ไหม^๓ ที่เป็นคำตายก็มีแต่ไม่มากนักได้แก่ จิก^๓ ผาก^๓ จุป^๓

คำที่มีเสียง 3 ตรงกับคำที่มีเสียงโทของภาษาภาคกลาง ดังคำข้างต้นตรงกับ กล้า ข้อ เจ้า เส้า หน้า ผ่า ไหม เชือก พราก และจูบ นอกจากนั้นก็ยังมีอีกคือ แก้ม-แก้ม^๓ ข้าง-ข้าง^๓ ส้น-ส้น^๓ ต้ม-ต้ม^๓ ท้า-ท้า^๓ (กอย) ค้าย-หน้า^๓

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

(=ไหม) บัน-บัน^๓ ผัง-ผัง^๓ บ้าน-
หม่าน^๓ หม่า-หม่า^๓ เหล้า-เหล้า^๓
ว้าย-หว้าย^๓ ห้าม-ห้าม^๓ ออ-ออ^๓

เลข 4 แทนเสียงโทของภาษา
ภาคกลาง ได้กำหนดไว้บันทึกเฉพาะ
อักษรโฟเนติก เมื่อบันทึกด้วยอักษร
ไทยไม่มีปัญหา เพราะเสียงตรงกับ
เสียงโทของเรา จึงใช้เครื่องหมาย
เสียงโทแทนได้ ไม่จำเป็นต้องใส่เครื่อง
หมาย

คำที่มีเสียง 4 คือเสียงโทโดยตรง
กับคำที่มีเสียงตรีของภาษาภาคกลาง
อันเป็นลักษณะเสียงสูงต่ำตรงกัน
ระหว่างภาษาภาคกลางกับภาษาไทย
ถิ่นอื่นๆแทบทุกถิ่น เช่น คำ-กำ

ง้าง-ง้าง ช-จ ช้า-ช้า ทำ-ตำ
น้ำ-น้ำ ฟัน-ฟัน ม้า-ม้า ล้าง-ล้าง
เว้น-เว้น รู้-รู้

แต่ภาษาพม่ามีความแปลก
พิเศษ คือ คำที่ออกเสียงโทโดยตรง
กับคำที่ภาษาภาคกลางออกเสียงโท
โดยเฉพาะคำที่มีตัวสะกดเป็นคำ
ตาย และเสียงมักจะสั้นเข้า แม้
เสียงสระอา ออ จะไม่สั้นเท่าเสียง
สระอะ เอา แต่สั้นกว่าเสียง อา
ออ จึงใส่ไม้เอกไว้ด้วยเพื่อให้เป็น
ที่สังเกต แม้ว่าจะไม่มีแบบการเขียน
เช่นนั้นในคำไทยของเราก็ตาม เช่น
กราบ-กำบ คอก-ค็อก เงือก-เง็ด
เงือก-เง็ก (กระแซ้) ซาก-ซำก

นอบ-น๋อบ นอก-น๋อก มาก-มำก
ขอด-ข๋อด ลอก-ล๋อก รอบ-ร๋อบ
พวก-บ๋วก มัด-ม๋ัด แลบ-แมบ
รวบ-ร๋วบ

เลข 5 แทนเสียงเอกของภาษา
ภาคกลาง ด้วยเหตุที่เสียงตรงกัน
เวลานับที่นับเป็นไทยจึงไม่ได้ใส่เลข
กำกับไว้

คำที่มีเสียง 5 ตรงกับคำที่มี
เสียงโทของภาษาภาคกลางเช่นเดียว
กับเสียง ๓ ดังกล่าวข้างต้น เช่น
คำ-กำ ง้าย-ง๋าย ช้อ-ช้อ ท-ต
เน้า-เน๋า ฟ้า-ฟ๋า แม่-แม๋ ย่า-หย๋า
ล้าง-หล่าง ร่ว-โหม่ หน่าสังเกต
คือ คำที่มีเสียง 5 (ต่อหน้า ๑๒๗)

‘ป. สติร’

รายงานนิทรรศการและหนังสือ

ตลาดหนังสือในกรุงลอนดอน

คนอังกฤษเป็นชาติหนึ่งที่ชอบหนังสือกันอย่าง
จริงจัง สิ่งที่น่าสนใจในเรื่องนี้อย่างหนึ่ง คือตามร้าน
ขายหนังสือจะมีคนแน่น (มาก) อยู่เป็นประจำ ทั้งที่
ไปซื้อและที่ขึ้นเปิดพลิกดู (แต่ก็มักจะจบลงด้วยการซื้อ ไม่
เล่มใดก็เล่มหนึ่ง) นอกจากนี้ ตามป้ายจอดรถหรือใน
รถเมล์ รถไฟ รถใต้ดิน คนอังกฤษแทบทุกคนจะมีหนังสือ
ติดอยู่ในมือ ถ้าไม่ใช่หนังสือพิมพ์รายวัน ก็จะเป็น
หนังสือเล่มที่ยังอ่านค้างอยู่ หรือแม้แต่หนังสือปริศนา
อักษรไขว้ในขณะที่กำลังนั่งพาหนะกลับบ้านก็ยังมิ สรุ
แล้วจากการสังเกตการณ์ด้วยตนเอง เห็นได้ชัดว่าคน
อังกฤษพอใจในการฆ่าเวลาด้วยการอ่านหนังสือมาก
ทีเดียว

เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ปัญหาที่ตามมาก็คือ เขาอ่าน
หนังสือประเภทไหนกันบ้าง รสนิยมในการอ่านหนังสือ
เป็นเครื่องบ่งชี้รสนิยมพื้นฐานของผู้อ่าน ในกรุง
ลอนดอนประกอบด้วยคนอังกฤษหลายประเภท ถิ่นที่
ศึกษา พ่อค้า นักธุรกิจ คนทำงานในสำนักงาน ร้านค้า
และแม่บ้าน เป็นสิ่งแน่นอนที่คนเหล่านี้ย่อมมีความ
สนใจในหนังสือต่างๆชนิดกันไป ผู้ชายชาวอังกฤษ
ทุกคนมักอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ไม่ฉบับหนึ่งก็ฉบับใด
ชายบางคนอาจนั่งอ่าน *The Times* อย่างสม่ำเสมอ
บนรถไฟตลอดชีวิตที่มีคนขับ ซึ่งกำลังแล่นอยู่บนถนน
ริเจนท์ หรือชายบางคนอาจนั่งอ่านแดดยามสาย อ่าน
Daily Mirror อยู่ในสวนสาธารณะที่จัตุรัสสแตล →

สารคดีวิชาการทั้งนั้น ที่ร้าน Dillon's จัดหมู่หนังสือเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิของสตรีไว้ในจำพวก 'หนังสือการเมือง' แสดงว่ามองเห็นความสำคัญของขบวนการนี้ไม่น้อยทีเดียว หนังสือเกี่ยวกับสตรีที่น่าสนใจที่ร้าน Dillon's ได้แก่ *Woman's Estate* ของ Julie Mitchell *Capitalism, the Family, and Personal Life* ของ Eli Zaretsky *Feminism and Socialism* รวบรวมโดย Linda Jenness *The Dialectic of Sex* ของ Shulamith Firestone ฯลฯ หนังสือเหล่านี้มีสารบัญชคล้ายๆ กันคือ กล่าวถึงสิทธิของสตรีที่น่าจะมีแต่เสียไป หรือถูกกดไว้เพราะเหตุใด สิ่งต่างกันคือความเห็นของผู้เขียนที่แสดงทัศนะออกมานักเขียนบางคนอ้างถึงมาร์กซ์ เอนเกล เม้าเซตุง ในการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ ส่วนบางคนก็อ้างความสามารถที่หญิงได้แสดงออกมาจนเป็นที่ประจักษ์แล้ว เป็นเครื่องเรียกร้อง (หรือยืนยัน) สิทธิที่ต้องมี

หนังสืออีกประเภทหนึ่งในตลาดหนังสือกรุงลอนดอนที่น่าสนใจ คือหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งมีมากมายหลายชนิด จัดพิมพ์ด้วยปกแข็งสอตสังคางาม มีเรื่องและรูปภาพน่าอ่าน ที่ร้านฟอยล์ส (รวมทั้งร้านอื่นๆ) จัดแผนก

หนังสือเด็กไว้โดยเฉพาะ ซึ่งมีสัดส่วนใหญ่ไม่แพ้หนังสือผู้ใหญ่ ได้สอบถามผู้ขายได้ความว่า แม่ชาวอังกฤษจะซื้อหนังสือให้ลูกของตนอ่านอย่างจริงจัง บางคนเป็นลูกกำพร้า ก็จะกลับมาทุกๆ ระยะเวลา เพื่อเลือกหนังสือเปลี่ยนไปตามวัยของบุตร และการเลือกนั้นไม่ยากเย็นเลย ในเมื่อหนังสือเด็กในอังกฤษมีแบ่งเป็นตามวัย ตั้งแต่เด็กเล็กเพิ่งหัดอ่าน เด็กวัยเริ่มเข้าโรงเรียน เด็กวัยประถม มัธยม และเด็กวัยรุ่น ดังนั้นจึงไม่น่าพิศวงเลยที่ว่า ทำไมผู้ใหญ่ชาวอังกฤษจึงมีนิสัยรักการอ่านมากมายนัก ในเมื่อได้รับการปลูกฝังมาอย่างดียิ่ง เช่นนี้ ในจำนวนหนังสือเด็กเหล่านี้ มีหนังสือเพศศึกษา ซึ่งวาดรูปประกอบพิมพ์ที่สวยงามรวมอยู่ด้วยหลายเล่ม สำหรับเด็กวัยต่างๆ กัน การมีหนังสือเด็กมากเช่นนี้เป็นเครื่องบ่งชี้ข้อประการหนึ่งว่า การเขียน การจัดทำ และการพิมพ์หนังสือเด็กจะต้องเป็นธุรกิจที่กว้างขวางมากในประเทศอังกฤษ

หวังว่าการ 'ตะแค้น' ตลาดหนังสือกรุงลอนดอนอย่างสังเขป คงพอจะสร้างภาพการอ่านหนังสือของชาวลอนดอนได้บ้างว่า เขาสนใจหนังสืออย่างไร และมี ความเหมือนหรือแตกต่างกับของไทยอย่างไร ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๓

เป็นคำที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียงต่ำ และเป็นพยัญชนะโฆมะ ซึ่งในภาษาไทยและไทถิ่นอื่นๆ ไม่ได้ถือเป็นลักษณะเด่นสำคัญอย่างภาษาบาลีสันสกฤตและอังกฤษได้แก่ ก ง ข ท น พ ม ย ร (ออกเสียง ฮ) ถ ว ส่วนคำที่มีเสียง ๓ กวจะมีแต่คำที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียงสูงและเสียงกลางและเป็นพยัญชนะโฆมะคือ ก จ ฉ ต บ ป ผ ห อ

แต่ก็มีคำที่มีพยัญชนะเสียงต่ำ และพยัญชนะโฆมะบางเสียงอีกด้วยคือ มื ง ข ท น ม ย ล ว ร (ออกเสียง ฮ) ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

เลข 6 แทนเสียงจัตวาของภาษาภาคกลาง ที่จริงเสียงไม่เป็นเสียงจัตวาตลอดคำอย่างของเรา โดยเฉพาะเมื่อมากับคำอื่นและอยู่ท้ายคำท้ายประโยค เสียงลงท้าย

เหมือนมีเสียงหยุดในคอเช่น คำลงท้ายประโยคเมื่อเป็นคำถาม เช่น สัตี^๑กำ (เธอทั้งหลายจะไปหรือ) บัง^๒ตี^๑เหมอ (ลาจะกลับบ้านหรือ) คำที่มีเสียง 6 ตรงกับคำที่มีเสียงจัตวาของภาษาภาคกลาง เช่น แขน - แขน สัน - สัน ถาม - ถาม หนา - หนา ผี - ผี ผัง - ผัง หมา - หมา แหลม - แหลม หวี - หวี หาย - หาย หงาย - หาย หงอน - หอน ♣

๒๙ ธ.ค. ๖๑ ๑๓ มี.ค. ๖๒

ภาษาและหนังสือ

(๕)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

เสียงสูงต่ำในภาษาพม่าที่เทียบกับภาษาภาคกลางดังที่กล่าวไว้คราวที่แล้ว จะเห็นว่าเสียงต่างกันไปเป็นระบบคือ

ภาษาภาคกลางเสียงสามัญ เช่น กิน เป็นเสียงตรีท้ายโทในภาษาพม่า เป็น กั้น^๒

ภาษาภาคกลางเสียงเอก เช่น ไก่ เป็นเสียงสามัญท้ายตรีในภาษาพม่าเป็น ไก^๑

ภาษาภาคกลางเสียงโท เช่น เจ้า เป็นเสียงเอก มีเสียงหยุดในคอในภาษาพม่า เป็น เจ้า^๓ และภาคกลางเสียงโท เช่น แจ้ง เป็นเสียงเอกธรรมดา ในภาษาพม่า เป็น แจ้ง^๕ เสียงโทคำตาย เช่น เลือด เป็นเสียงโทในภาษาพม่า เป็น เล็ด^๔

ภาษาภาคกลางเสียงตรี เช่น น่อง เป็นเสียงโทในภาษาพม่าเป็น น่อง^๔

ภาษาภาคกลางเสียงจัตวา เช่น

พม่า เป็นเสียงจัตวาในภาษาพม่าเป็น พมา^๖

แต่ก็มีข้อยกเว้นที่คำบางคำไม่เป็นไปตามระบบดังกล่าวข้างต้นคือ

คำที่เป็นเสียงสามัญของภาษาภาคกลางตรงกับเสียงอื่นในภาษาพม่าก็มีดังนี้

เสียงจัตวา ได้แก่ กระเช็น-เสน ผู้ชาย-ปะจ้าย มะไฟ-มะ^๑ไฟ มะเฟื่อง-มะ^๑เฟื่อง ประดู-ปะ^๑ดู

เสียงเอก ได้แก่ พง-โป้ง เกรียม-แจ่ม^๓ คำ (ปลูกข้าวไร่)-หน้า ตะแคง-แส^๓แก^๓

เสียงโท ได้แก่ ชาย (อย่างตะวันตก)-จ้าย ขอ (เป็นขอไว้ใช้งาน)-ข้อ

เสียงตรี ได้แก่ ชาย-จ้าย^๒ เปลือง (เงิน)-โปย^๒ เฮย-เฮย^๒

คำที่เป็นเสียงเอกของภาษาภาคกลาง ตรงกับเสียงอื่นๆ ของภาษาพม่าก็มีคือ

เสียงเอก ได้แก่ สนั่น-ชะ^๑หน่น ขม่อม-ชะ^๑หม่อม เขม่น-ชะ^๑หม่น หนึ่ง-หนึ่ง ระหว่าง-หว่าง แต่ง-แต่ง^๓ สับ-ส้า^๓ เคี้ยว-เหลว

เสียงโท ได้แก่ ประคบ-โก๊บ ขาก-คาก ขุด-กุด สะกด-ชะ^๑กุด ขมับ-ชะ^๑แม่ม หลุด-ลุด อีก-อีก

คำที่เป็นเสียงโทของภาษาภาคกลางตรงกับเสียงอื่นของภาษาพม่าก็มีคือ

เสียงสามัญท้ายตรี ได้แก่ กวน-กั้น^๑ แคน-ตั้น^๑ เทือก-เติก^๑ (โคลน) มัด-มด^๑ ยาก-ย้าน ถิ่น-ถั้น^๑ แพบ-แฮบ^๑

เสียงตรี ได้แก่ ทม-ตัม^๒ (ท่อย่างมัด) ตะไกร-เต้า^๓ไก^๒ ข่อม-ข้อม^๒ ไพร-ฮ้าย^๒ ห่าย-ฮ้าย^๒ (แพหรือเสื่ออย่างเสื่อการพนัน) ช่วย-จ้อย^๒

คำที่เป็นเสียงตรีของภาษาภาคกลางตรงกับเสียงอื่นของภาษาพม่าก็มีคือ

เสียงสามัญท้ายตรี ได้แก่ คด-ไคด^๑ พลัว-ฟัว^๑ มด-มด^๑

เสียงตรี ได้แก่ กล้าย-ง้าย^๒

เสียงเอก ได้แก่ ชู้-จู้^๑ ชุบ-จูป^๑ ช้อน-ต้อน^๑ (ช้อนปลา) ใช้-ส้าย^๑ (ใช้จ้าย) ย้าย (แยกย้าย)-หย้าย

คำที่เป็นเสียงจัตวาของภาษาภาคกลาง ตรงกับเสียงอื่นของภาษาพม่าก็มี คือ

เสียงสามัญท้ายตรี ได้แก่ ฟา (ภาชนะ)-ผาฮับ^๑ ผินหรือหิน (อย่างหินหน้าหินหลัง)-วัน^๑

(อ่านต่อหน้า ๑๒๕)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ให้เขาได้มากกว่านั้นเท่านั้นเอง อย่าไปซาบซึ้งนี้กว่า
เขาปล่อยเรามาเพราะเอ็นดูอะไรนั่นเลย

ยิ่งกว่านั้นยังทั้งพิชรายไว้ในใจสาว ทำให้โหยให้
คิดถึงคนึงฝันต่อมายังไม่รู้จบ อาจจะมีเจ็บปวดบ้าง
เล็กน้อยละนะหนูจ๋า แต่คงไม่ร้ายแรงนัก หยดหวังได้

แล้ว และก็อย่าทำอะไรต่อไปอีกที่จะแสดงว่าเราเบียดเบียน
ให้เขาได้มาเอาเปรียบเราอีก คนเรากล้าเขาสนใจจริง

บ้านนี้เขาก็คงติดต่อกันมาอีกแล้ว และเรื่องที่เป็นห่วงอยาก
จะให้เขารู้ว่าคุณไม่ใช่สาวใจง่าย นั่นก็ทำได้ง่ายนิดเดียว
เลิกติดต่อกับเขาเสียโดยสิ้นเชิง ❀

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๕

เสียงตรี ได้แก่ ฉิว (เร็ว)-เจิว^๒
สี่ซอ-เซ^๒ตุลือ^๒ ถอ-ตอ^๒ ถอง-ทอง^๒
หอยอ (อย่างฝน)-ย้อย^๒ หั้น-ฮั้น^๒

เสียงเอก ได้แก่ ถอน-โถย^๓

การที่เสียงต่างไปไม่ตรงตาม
ระบบ น่าจะเป็นเพราะมีการปะปน
กัน อาจได้รับคำเหล่านั้นจากภาษา
ถิ่นอื่น แม้คนในครอบครัวเดียวกัน
เสียงต่างกันไปก็มี ดังเสียงเอกของ
ภาษาภาคกลาง ซึ่งผู้ให้ความรู้
ภาษาพม่าแก่ข้าพเจ้าออกเสียงเป็น
เสียงสามัญท่ายตรงที่ข้าพเจ้าให้
เป็นเสียง ๑ ปรากฏว่ามารดาและ
น้องสาวออกเสียงเป็นเสียงเอก โดย
เฉพาะเมื่อเป็นคำตาย เช่น ตก เป็น
โตก ไม่ใช่โตก^๑ และเสียงนก็ออก
เสียงต่างกันในรัฐชาน ก็ชานได้
ออกเสียงคำที่เป็นคำตายเป็นเสียง
เช่นนั้น เช่น หก เจ็ด ฯลฯ เป็น
เสียงตรี ก็ หก เจ็ด ฯลฯ ส่วน
ชานเหนือก็ออกเสียงเป็นเสียงเอก

ส่วนคำที่มีเสียงโทของภาษา
ภาคกลางและตรงกับเสียง ๓ ก็
เสียงเอกมีเสียงหยุดในคอก็มี ตรง
กับเสียง ๕ คือเสียงเอกธรรมดาที่มี
ตรงกับเสียง ๔ คือเสียงโทที่มี เรือง

นพอกำหนดได้คือ

คำที่ภาษาพม่าออกเสียงโท
เป็นเสียง ๔ นั้นเป็นคำตายแทบทุก
คำ ที่ยกเว้นก็แค่ แก้ว-เบือ-อ (แก้ว-เบือ-อ)
และ แก้ว-อ (แก้ว-อ)

คำที่ภาษาพม่าออกเสียงเอกที่
มีเสียงหยุดในคอเป็นเสียง ๓ นั้น
ล้วนเป็นคำที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญ
ชนะเสียงกลางและสูง ได้แก่ ก ข
จ ต ถ ด (ออกเสียงเป็น น) ป ผ บ
(ออกเสียงเป็น ม) ห อ

ส่วนคำที่ภาษาพม่าออกเสียง
เอกกำหนดให้เป็นเสียง ๕ นั้น เป็น
คำที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียง
ต่ำ ทั้งคำคู่และคำเดี่ยว ได้แก่ กง ช
ท น พ ม ย ร (ออกเสียงเป็น ฮ)
ล และ ว

แต่ก็ปรากฏว่า คำที่มีเสียง ๓
เป็นพยัญชนะเสียงต่ำก็มีคือ มี กง
ช ช ด (ออกเสียงเป็น น) ท บ
(ออกเสียงเป็น ม) ย ร (ออกเสียง
ห อ) ล และ ว ได้แก่ กัว-ชัว^๑ ชัว-
เส^๑ ช่อน (ปลา)-จ่อน^๑ เจ้า-เหง้า^๑
ด้าม-หน้า^๑ บ้าน-หม้าน^๑ หนุ้า-
หย้า^๑ ร้าง-ห้าง^๑ เหล้า-เหล่า^๑ ว้าย
(น้ำ)-หว่าย^๑

ส่วนคำที่มีเสียง ๕ เป็นพยัญ

ชนะเสียงสูงและกลางก็มี คือมี ข จ
ป ด (ออกเสียงเป็น น) และ ถ ได้
ข้อต้น^๒ (หมายถึงช่วงแขนช่วงขา)
รู้แจ้ง-ฮู^๒แจ้ง ผักบั้ง-พัก^๒บั้ง คำ
(ปลูกข้าวไร่)-หน้า เต้า-เถ้า

ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะ
ภาษาพม่าไม่ได้กำหนดเสียงสูงต่ำ
เป็น ข ก ถ ท ผ พ อย่างภาษาของ
เรา และถ้าหากจะเขียนคำที่เป็น
พยัญชนะเสียงต่ำคู่ด้วยพยัญชนะ
เสียงสูงก็คงทำได้ เช่น กัว เป็น ขัว
ชัว เป็น ฮัว ช่อน เป็น ถ่อน พราก
เป็น ผราก ส่วนคำที่เป็นพยัญชนะ
ต่ำเดี่ยวเขียนด้วย ห นำก็คงได้ เช่น
เดียวกัน คือ เจ้า เป็น เหง้า ว้าย
เป็น หว้าย เสียง น ถ กับ ม ก็เป็น
คำที่เทียบได้กับ ค และ บ ของเรา
เช่น ด้าม-หน้า^๑ ด้วย-โหลย^๑
โหนย^๑ บ้าน-หม้าน^๑ หรือมีฉนั้น
ก็กลายเสียงจากคำที่มีเสียงโท
เช่น จู^๑ จาก จู จูบ จาก ชุบ นอก
จากนั้นก็อาจเป็นเพราะต้องการแยก
เสียงเพื่อแยกความหมาย ดังจะ
กล่าวต่อไป ❀

๒๒๑ หน้า ๑๑ ๒๐ ๖๒ ๑๙

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ภาษาพม่าใช้พยัญชนะและสระ

การแยกเสียงแยกความหมาย จะเห็นปรากฏชัดในคำภาษาพม่าที่จะเป็นการจงใจหรือเป็นไปเองตามธรรมชาติ ไม่อาจกำหนดได้แน่ คำที่มีเสียงสูงต่ำใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะเสียง ๓ กับเสียง ๕ มีหลายคำที่ความหมายต่างกัน เหมือนดังว่าเดิมอาจออกเสียงเดียวกัน ทั้งที่มีหลายความหมาย และต่อมาจึงแยกเสียงเสียเพื่อความหมายจะได้ไม่สับสน คำดังกล่าวนี้ ได้แก่

ข้อ^๓ ข้อ^๕ หมายถึงส่วนที่ต่อระหว่างแขนกับมือ และส่วนที่ต่อระหว่างขากับเท้า แต่ ข้อ^๓ ข้อ^๕ หมายถึงช่วงแขนจากศอกถึงมือ และช่วงขาจากเข่าถึงเท้า

หยา^๓ หมายถึงทั้ง หญิง และชาย รักษาโรค จะให้รู้แน่ชัดว่าหมายถึงอะไรต้องใช้ความแวดล้อมหรือคำอื่นประกอบ เช่น หยา^๓ หางหอน-หญิง เจ้าชู้ หยา^๓ นึก^๕ = ขาดุด คือบุหร

หยา^๓ คือ ยา หรือ ขยา หยา^๕ คือ แมง^๕ ส่วนเขี้ยว พม่าออกเสียง ย้า^๒ หมายถึง รักษาโรค

หย่าง^๓ เสียงนี้คือ ย่าง อย่าง ย่างปลา และ หย่าง คือ ย่างก้าว

หย่อ^๓ คำนี้เสียงตรงกับ ย่อ แต่เป็น ย่อ ที่เราใช้คู่กับ ย่น เช่น โก้น^๒ เฒ่า^๓ หน้งหย่อ^๓ - คนเฒ่าหน้งย่น แต่ถ้าเป็น ผลไม้ก็หมายความว่า นุ่ม เพราะถูกทุบถูกบีบ เช่น น้า^๓ หวาน หย่อ^๓ = สนิ่ม นุ่ม ส่วน หย่อ หมายถึง ย่อ ที่คู่กับ หย่อน เช่น หย่อนสาย = หย่อนสาย คือหย่อนเชือกทำให้เชือกไม่ตึง สายหย่อ คือเชือกหย่อน

ปู่^๓ หรือ แม่^๒ ปู่^๓ คือ แม่ตง^๓ แต่ ปู่ คือ หู่ เช่น ปู่^๓ คือ หู่ชาย ผัว

นอกจากแยกเป็นเสียง ๓ กับเสียง ๕ เมื่อมีความหมายต่างกัน ดังกล่าวแล้วก็ยังมีเสียงสูงต่ำต่างกัน เป็นเสียงอื่น บางที่พยัญชนะต้น

ต่างไปก็มี พยัญชนะตัวสะกดต่างไปก็มี สระต่างกันก็มี โดยเฉพาะเสียงสั้นเสียงยาว ดังนี้

ถ้า^๓ คำนี้ตรงกับ ทา ที่หมายความว่า กอบ แต่ ทา ที่หมายความว่า ทำน้ำ ออกเสียงเป็น ตา เช่น ตาน้ำ = ทำน้ำ ตา^๒ ข้าง^๒ พ้อ^๒ = ทำเรือ (เดินทะเล) ตา^๒ หลงไฟ^๒ = ทำรถไฟ คือสถานีรถไฟ

จ้าย^๒ ตรงกับคำ ชาย ที่คู่กับ หญิง แต่ใช้เฉพาะเมื่อประสมกับคำอื่น เช่น ลุงจ้าย^๒ - ลูกชาย ขุนจ้าย^๒ = สุภาพบุรุษ หรือเป็นคำเรียกพี่ชาย เช่น จ้าย^๒ เฒ่า^๒ = พี่ชายเรา แต่ จ้าย ใจกับ ป๊ะ^๑ เป็น ป๊ะจ้าย หมายถึงผู้ชาย ส่วน จ้าย ตรงกับ ชาย ที่เป็นคำกริยา หมายถึง เอน บ่าย ลู่ เช่น วัน^๒ จ้าย - ตะวันชาย คือเวลาบ่าย จ้ายหน้า^๓ = ชายหน้า คือสบบัดหน้าแสดงท่าไม่ถูกใจ ไม่จ้าย = ไม่ชาย คือคันไม้เอนไปทางหนึ่ง

ยัง^๒ คือหญิง ใช้เป็นคำประสมกับคำ ลุง = (ลูก) ลุงยัง^๒ = ลูกหญิง ลูกสาว (คำนี้ใช้ไม่ค่อยมากเท่า ลุงสาว) (อ่านต่อหน้า ๑๑๕)

(คำที่มีหมายเลข ๓ หมายความว่า เป็นเสียง ๓ ที่เป็นเสียงเอกที่มีเสียงหยุดในคอ ส่วนเสียงเอกธรรมดาเป็นเสียง ๕ แต่ไม่ได้บันทึกเลข ๕ ไว้ด้วย เพราะเสียงเป็นเสียงเอกตรงกับของเรา)

บรรจบ พันธเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

จะถึงฟ้า เกวสุณก็พยายามอย่าง
เต็มที่จะขึ้นมาถึงก่อนเมฆ เกวสุณ
จึงดึงมัดจากเข็มขัดและตัดเชือกมัด
สัตว์ร้ายนั้นร้องออกมาดังถัน แล้ว
มีเสียงหล่นดังดับ กระแทกกับพื้น
ธา ตายสนิทอยู่ตรงนั้นเอง

คนเหล่านั้นพากันมาแห่ห้อม
เกวสุณ ทั้งขอบคุนทั้งยัดที่ทอด
พันเงอมมือสัตว์ร้ายมาได้ เทวดาใน
ท้องฟ้าก็พากันสรรเสริญความฉลาด
และความกล้าหาญของเกวสุณ และ
เพื่อให้เป็นรางวัล เทวดาก็ให้เกวสุณ

กลายเป็นพระอาทิตย์ ประจำอยู่บน
ท้องฟ้าให้แสงสว่างแก่โลกต่อไป
อนันตศัพทก็ได้อาณาเป็นพระจันทร์
และคนที่เกวสุณช่วยให้พ้นภัยก็ได้
กลายเป็นดวงดาวอยู่ในท้องฟ้าอย่าง
เป็นสุข ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๕

หยิง ใช้กับคำ ปะ^๑ เป็น ปะ^๒หยิง
= ผู้หญิง และใช้กับ นาง^๒ เป็น
นาง^๒หยิง หมายถึง สุภาพสตรี หรือ
คุณผู้หญิง

ยาก ถิ่นตรงกับคำ ยาก แต่
เป็นยากจนหรือยากแค้น เพราะ
ความจนและขาดคนอุปถัมภ์คำชู้
เช่น ใช้ว่า อู้^๑ ยากอู้^๑ ผาน=อยู่ยากอยู่
จน หมายถึง อยู่อย่างลำบากยากแค้น
อันยาก=อดอยากเพราะยากจน ยังมี
คำ ยาม^๑ ที่ตรงกับคำ ยาก ที่หมาย
ว่า ลำบาก เช่น ถ้ำ^๑ ไป^๒ ถ้ำ^๑ ยาม^๑
-ไปโน่นมานั้นออกจะลำบาก

ยัน^๒ คือ ยัน อย่างยันตัวลุกขึ้น
ใช้ว่า ยัน^๒ลุก=ยันลุก ส่วน ยัน^๑
หมายถึง ยาน หรือยาวเกินควร เช่น
หนุงคำ^๑ยัน^๑ - หนุงคำยาน แต่ก็ยังมี
คำ ยาน^๒ ซึ่งมีความหมายตรงกับ
ยาน แต่ใช้คนละลักษณะคือ ห้อยยาน
เช่น ใจ^๑ จ้างยาน^๑ = จวงข้างยาน
คือ ห้อยยานลงจากหัว ยาน^๒ไซบ^๑-
ยานซบ คือยานปาก หมายความว่า
ทำปากยื่นอย่างเวลา โกรธ หรือเวลา

ไม่พอใจ

บ้าย^๑ คือ ไหว บ้าย^๑พรว^๑ คือ
ไหวพระ แต่ ว้าย^๑น้ำ ใช้ ว้าย^๑น้ำ
และถ้าว้ายอย่างพ้วนน้ำ เช่น หมา
หรือวัวควาย หรือปลา ใช้ พ้าย^๑น้ำ
เช่น ป้าย^๑พ้าย^๑น้ำ=ปลาว้ายน้ำ
หมาพ้าย^๑น้ำ=หมาว้ายน้ำ ส่วน พาย
ที่ใช้พายเรือก็ใช้ พ้าย^๑ เรียก ไม่พ้าย^๑
- ไม่พาย แต่พายเรือกลับใช้
พ้าย^๑แฮ^๑ - ว้ายเรือ เช่นเดียวกับ
พ้าย^๑น้ำ วักแฮ^๑ - วักเรือ ก็มีใช้ใน
ความหมายว่าพายเรือ

ฮิบ^๑ หมายถึง แอบ แต่แอบ
อย่างปากขวด ดังใช้ว่า ฮิบ^๑ฮิบ^๑ =
รูแอบอย่างปากขวด ยังมีคำ คับ^๑
อีกคำหนึ่ง หมายถึง แอบ เช่นเดียวกับ
กัน แต่แอบอย่างผ้าหรือหนทาง
เช่น ผ้า^๑คับ^๑ - ผ้าแอบ ขุนคาง^๑คับ^๑
- หนทางแอบ

จ้ำ^๑ เสียงนี้จะตรงกับคำ จ้า
แต่เป็นคำกริยาหมายถึง จมให้เป็น
จุดๆ ดัง ใช้ว่า เอา^๑ปี้^๑จ้ำ^๑ คือ
เอาปากกาจุดหรือจิ้มให้เป็นจุดๆ

ส่วน จ้า ตรงกับ จ้า หมายถึง ดวง
รอย หรือรอยซ้ำเป็นจ้ำๆ เช่น ฮ้อย^๑
จาดคำ^๑ = รอยซ้ำที่คำ คือ รอยเปื้อน
เป็นดวงที่คำ ฮ้อย^๑จ้ำเป็นม้ง^๑-รอย
ซ้ำ ถูกคนตีเป็นจ้ำๆ

มัน^๑ = มัน ที่แปลสรรพนาม
ซึ่งหมายความว่า เขา เป็นเอกพจน์ ถ้า
เป็นพหูพจน์จึงใช้ เขา ส่วน มัน^๑
หมายได้ ๓ ความคือ ๑. มัน ที่เป็น
หัวพืช เช่น มัน^๑อิน^๑ - มันเล็กคือ
มันเทศ มัน^๑โหลง = มันใหญ่ คือ
มันเส้า ๒. มันที่เป็นไขมัน เป็นมัน
เช่น ป้าย^๑มัน^๑ - ปลามัน (ในตัวเอง)
มัน^๑หมู-มันหมู เป็ดหมู น้ามัน^๑ -
น้ำมัน มัน^๑นั้น^๑ - มันดิน คือ บุษ
๓. มัน หมายถึง รอย เช่น กัน^๑หวาน
กัน^๑มัน^๑ - รอย ริน รอย

กัน^๑ = กัน กันและกัน เช่น
จ้อยกัน^๑ - ช่วยกัน สักกัน^๑แบ่งกัน^๑
- รักัน^๑แพงกัน^๑คือรักัน^๑ ส่วน กัน^๑
คือ กัน หรือค้ำ เช่น กัน^๑ไถ -
กันไถ กัน^๑ขาน - ค้ำขาน

๑๒๑ ๕๖๖/๒ ๒๗ มี.ค. ๑๙

ภาษาและหนังสือ

๑ คำไท-ไทย ภาษาพม่า

เมื่อพูดเรื่องเสียงทั้งเสียงสระ
พยัญชนะและเสียงสูงต่ำแล้ว ก็มา
ถึงเรื่อง คำ ลักษณะคำสำคัญเด่นของ
ภาษาพม่าเช่นเดียวกับภาษาภาค
กลางและภาษาไทยถิ่นอื่นๆก็คือคำใน
ภาษาแต่ละคำมีพยางค์เดียว และ
ไม่ควรมีเสียงควบกล้ำ (แต่ที่มีเสียง
ควบกล้ำมักเป็นคำยืมดังกล่าแล้ว
เรื่องพยัญชนะ แต่ที่มีพยางค์
นั้นเป็นไปด้วยสาเหตุต่างๆ ดังจะ
กล่าวต่อไป) โดยเฉพาะคำที่เป็น
คำพื้นฐาน และแม้จะเป็นคำพื้นฐาน
อันเป็นคำดั้งเดิมเป็นคำสำคัญ ก็ไม่
เชื่อว่าจะมีคำใช้ตรงกันทุกถิ่น บางคำ
ใช้คำเดียวกัน แต่หมายต่างกันหรือ
อาจหมายได้หลายอย่าง บางคำก็ใช้
คำอื่นต่างไปเลย ดังนี้

คำพื้นฐานพวกแรกเป็นคำเรียก
ชื่อเครือญาติ ได้แก่ บ่อ = พ่อ แม่
= แม่ ลุก- ลูก หลาน=หลาน หลิน-
เหลน บัว^๑ = ปู่ หรือตา หยา=ย่า หรือ

ยาย ลุง^๒ =ลุง ป้า^๓ =ป้า อาว^๔ =อาชาย
อา^๕ =อาสาว น้า=น้า ปี่=พี่ น้อง=
น้อง โผ=พี่ เม^๖ =เมีย

น่าสังเกตว่าการนับญาติทั้งของ
พม่าและของเรามีไม่ถึงทอด จึงไม่มี
คำใช้ คำทอดที่เราใช้อยู่อาจยืมจาก
คำเขมร ทวด (ออกเสียงตวด) พม่า
ก็ไม่มี จึงใช้ ปี่หลินหย่าหลิน แทน
หมายถึงปู่ทวดตาทวดยายทวด
คำเรียกชื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงที่เราเรียก
ควายนั่นก็ไม่มีใช้ คำ ตา ยาย ก็น่า
จะเป็นคำที่เรายืมจากเขมรอีก เขมร
ออกเสียง ตา เยียย พม่าใช้ ปี่หย่า
ให้หมายถึง ตา ยาย ได้ด้วย

เมื่อแยกย่อยออกไปหรือบางที
ใช้เป็นคำร้องเรียกก็มีการสร้างคำ
ต่างออกไปอีก คือเมื่อต้องการบอกว่า
เป็นลูกตัวที่เป็นลูกสาวลูกชายหรือ
เป็นเขยสะใภ้ ก็ต้องใช้คำยัง สาว
หรือจ้าย โขย หรือเบ้อ-อ ประสม
เป็น ลุกยัง ลุกสาว หรือ ลุกจ้าย

ลูกโขย หรือ ลูกเบ้อ-อ = ลูกสาว
ลูกชาย ลูกเขย ลูกสะใภ้ ถ้าเป็นพี่
เป็นน้องก็ใช้คำดังกล่าวประสมได้
เป็น ปี่จ้าย^๗ ปี่สาว ปี่โขย น้องโขย
น้องเบ้อ-อ = พี่ชาย พี่สาว พี่เขย
น้องเขย น้องสะใภ้ แปลกก็แต่
อาสะใภ้กับพี่สะใภ้ที่ใช้ โล ประสม
แทนคือใช้ แม่โล - อาสะใภ้ ปี่โล
= พี่สะใภ้ ส่วนน้ำสาวเรียก น้าสาว
แต่น้าชาย เรียก บ่อน้า (= พ่อหน้า)
และอาสาวเรียก แม่อา^๘ (= แม่อา)
ก็ได้ คำ พี่ชาย เวลาพูดถึง ใช้เพียง
จ้าย^๙ ก็ได้เช่น นัน^{๑๐}ทุก^{๑๑}จ้าย^{๑๒}เฮ^{๑๓} =
เขาเป็นพี่ชายเรา แต่เวลาร้องเรียก
มักเรียกตามลำดับพี่คนที่หนึ่ง
สองสามทั้งหญิงและชาย เช่น เฮ
อ้าว^{๑๔} อ้าว^{๑๕} ฯลฯ สำหรับผู้หญิง และ
อ้าว^{๑๖} หย^{๑๗} สาม ฯลฯ สำหรับผู้ชาย

ฝ่ายญาติโดยทางเกี้ยวดวง ก็มี
คำเรียกต่างกับของเรา ลุง^{๑๘} ต้า^{๑๙}
หมายถึงพ่อตา แม่ยาย แต่ถ้าลูกเขย
ลูกสะใภ้พูดถึงหรือร้องเรียกพ่อผู้
แม่ผู้ พ่อตา แม่ยาย ก็เรียก บ่อเจ้า^{๒๐}
แม่เจ้า^{๒๑} บางทีลุงของพ่อหรือเมียก็
เรียก บ่อเจ้า^{๒๒} แม่เจ้า^{๒๓} ด้วย และ
พี่ผู้พี่เมีย ก็เรียก ปี่เจ้า^{๒๔}

คำพื้นฐานพวกที่สองเป็นคำ
เรียกชื่ออวัยวะของร่างกาย ได้แก่
โห- หัว ผม = ผม แต่เป็นผมขาว
เกล้าได้ ถ้าเป็นผมธรรมดาเรียก
ขุนโห ก็ชนหัว หน้า^{๒๕} = หน้า ต้า^{๒๖}
= ตา นัง^{๒๗} = จมูก (ต่อหน้า ๕๒)

บรรจบ พันธุมธำ

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๑

โขบ^๑ = สบถือปาก ปัก^๑ - ปาก
ก็ใช้แต่หมายรวมทั้งหมด และ
หมายถึงปากภาชนะก็ได้ เช่น
ปัก^๑ หม้อ^๑ - ปากหม้อ ก้าง^๒ = กาง
แก้ม^๓ = แก้ม หู^๒ - หู ก้อ^๒ - กอ แขน
= แขน มือ^๒ - มือ นิ้ว^๒ - นิ้ว เน็ด^๒ - เล็บ
ขา^๒ - ขา แข้ง^๒ - แข้ง เค้า^๑ - เค้า คน^๒
- ดิน ก้าว^๓ - น่อง เจื่อ^๒ - ใจ โอ๊ก^๑
- ออก ปอด^๑ - ปอด ตับ^๑ - ตับ เตอ^๒ - อ^๒
- ไต บ้าง^๓ - ม้าม ค้อง^๓ - ท้อง ไล่^๓ =
ไล่ จี^๒ - นม (คำสุภาพใช้ โลม^๑)
นุก^๑ = กระดูก หน้ง^๑ - หน้ง หลัง^๑ - หลัง
โก้น^๓ - ก้น ก้ง^๒ - ร่างกาย ตัว ไต้^๑ =
ตัว ชี^๓ - ขา เขี้ยว^๑ - เขี้ยว แฮ่อ^๑ = เหว
แฮ^๑ = รก ส่วน โฮก^๑ ใช้เฉพาะกระดูก
เช่นวัวควาย ของ เป็นคำสุภาพ
สำหรับอวัยวะเพศ ใช้เช่นเดียวกัน
ทั้งภาษาพม่าและไทใหญ่ ดูจะเป็น
ธรรมเนียมที่ตรงกันไม่ว่าภาษาใด
หรือภาษาไทถิ่นใด คือ ต้องมีคำ
สุภาพเรียกอวัยวะเพศ เพราะถือเป็น
คำหยาบ คำต้องห้าม

คำพยางค์เดียวข้างต้นอาจกลายเป็นคำมากกว่าก็ได้ เมื่อเรียกให้ชัดถันชัดเจน หรือเพื่อเรียกอวัยวะที่
เนื่องกับอวัยวะดังกล่าวนี้ด้วยใช้
วิธีประสมคำ ดังนือก ก้าว^๓ = น่อง
เรียก ก้าว^๓ แต้^๑ = ท้องน่อง แข้ง^๒ =
แข้ง เรียก หน่า^๓ แข้ง = หนาแข้ง
เจื่อ^๒ - ใจ เรียก โหเจื่อ^๒ = หัวใจ
โอ๊ก^๑ = ออก เรียก โหโอ๊ก^๑ - หัวอก
เค้า^๑ - เค้า เรียก โหเค้า^๑ - หัวเค้า ใช้วิธี

ซ้อนคำก็มี เช่น ไต้^๑ = ตัว ซ้อนกับ
ก้ง^๒ เป็น ไต้^๑ ก้ง^๒ = เนื้อตัว ร่างกาย
บางที่ซ้อนแล้วความหมายต่างไปบ้าง
ก็มีเช่น ตับ^๑ = ตับ ซ้อนกับ เตอ^๒ - อ^๒ =
ไต เป็น ตับ^๑ เตอ^๒ - อ^๒ = ตับไต หมาย
ถึงเครื่องในของสัตว์

อวัยวะอื่นที่เนื่องกับอวัยวะ
ดังกล่าวได้แก่ ขุน^๑ ต้า^๒ = ขนตา
หมายได้ทั้งขนตาและคิ้ว ปึง^๑ ต้า^๒
ขอบตา คือก้นตา ปึง^๑ โขบ^๑ =
ขอบปากหรือริมฝีปาก ปึง^๑ หู = ขอบหู
คือนิ้วปลายใบหูตรงที่ใส่ตุ้มหู ฮู้^๒ นัง^๒
= รูกมูก แก้ม^๓ ฮู้^๑ - ถักขม นุก^๑ แล้วย^๑
= กระดูกเป็นแผ่นคือสะบัก มะ^๑ หลิม
โหเค้า^๑ = สะบักหัวเค้า ต้า^๑ ขา = ขา
อ่อน ก้อง^๓ หน่อง (หรือหน่อง - น่อง)
= ขาพับ ล่าย^๒ = สะดือ โหม้า^๑ = หัวป่า

คำพื้นฐานพวกนี้มีหลายคำที่ใช้
ไม่ตรงกับภาษาภาคกลางคือ บ้าง^๓ =
ม้าม หน้ง^๑ = จมูก โขบ^๑ = ปาก ก้าว^๓ =
น่อง ก้ง^๒ = ร่างกาย ตัว คำเหล่านี้
ใช้ตรงกันหลายถิ่นด้วยกัน จึงเป็น
ปัญหาว่าเราได้คำเหล่านี้มาแต่ไหน
จมูก อาจเป็นคำเขมร จรุง^๑ ที่
ออกเสียงจรุงโมะห์ นอกจากนั้น
ไม่อาจกำหนดที่มาได้แน่

คำพื้นฐานพวกที่สามเป็นคำเรียก
ชื่อทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ หน้ง^๑ = ดิน
หน่า^๑ = น้ำ โลม^๑ = ถม ไข่^๒ = ไฟ น้อย^๒
= ดอย จ่อน^๑ = โถก เนินเตี้ยๆ หิน =
หิน โห้อย^๑ = ห้วย คือน้ำธาร ฮั่ว^๑ =
หาด ก้อ^๑ แก้ง ข้าง^๑ = ชายหาด ข้าง^๒

- ทราบ ผา = แผ่นหิน แถ้ง^๑ = ไต้ใน
โชน = ฝน โหมย = หิมะ พ่า = พ้า
อากาศ เน้น^๒ = เดือน วัน^๒ = ตะวัน
วัน น้าว^๒ = ดาว โด้น^๑ - ด้น ไม้ = ไม้
เมือ^๒ - อ^๒ = ใบ ม้อก^๑ = ดอก โย้ย^๑ =
ลูก ผล พัก^๑ - พัก โน้ง^๑ = ดง ป้าง^๑ ดิบ
ให้ = ไร่ น้า^๒ - นา

คำประสมเรียกสิ่งต่างๆ เนื่อง
กับข้อดังกล่าวได้แก่ หน้ง^๑ น้า^๒ =
ดินดำคือถ่านหิน หน้ง^๑ หน้ง^๑ = หลังดิน
คือน้ำดิน หน้ง^๑ น่าน้ำ^๒ = น่าน้ำ
คือน้ำค้ำ แถ้ง^๑ น้า^๒ = แถ้งน้ำคือแม่น้ำ
จ่อน^๑ โป๊ก^๑ = จอมปลวก น่อน^๑
ก้าง^๒ = ดอน ก้าง^๑ คือเกาะกลาง
แม่น้ำ ข้าง^๑ ข้าง^๑ = ชายหาดทราย
ข้าง^๑ หิน = ชายหาดหิน พ่า^๑ น้า^๒
= พ่าผ่า พ่าน้ง^๒ = พ่าดง คือก พ่าถัน
พ่าแพด^๑ = พ่าแผด คือกพาคะนอง พ่า
ก้นเปริยง พ่าเมบ = พ่าแถบ พ่าโชน
= พ่าฝน คือกฝนตกถ้ำ พ่าแนด^๑ =
พ่าแดด คือกแดดจัด พ่าเส่ว^๑ = พ่าเส่ว
คือกท้องฟ้ามืดครึ้ม พ่าโลม^๑ = พ่าถม
คือกถมพัดจัด ม้อก^๑ พ่า = หมอกพาคือ
เมฆ ม้อก^๑ โหมย = หมอกหิมะคือหิมะ
ตกเมฆคลุ้ม ม้อก^๑ เอ็ม^๑ = หมอก
เออมคือหมอกลง โก๊บก^๑ หน้ง^๑ เน้น^๑ =
กบดินเดือนคือกจันทร์คราส ก้าง^๒ วัน^๒
= กลางวันคือกดวงตะวัน โด้น^๑ ไม้ =
ด้นไม้ เมือ^๒ - อ^๒ ไม้ = ใบไม้ ม้อก^๑ พ่า
= ดอกไม้ ฯลฯ คำดังกล่าวมีอยู่
หลายคำที่ใช้ไม่ตรงกัน บางคำก็ใช้
คำเดียวกันแต่ความหมายต่างกันไป.

๑๒๑ ๑๖๖ ๑๖ ๔ ก ก. ๒๕/๑๙

ภาษาละหุนวีสือ

(๑๐)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ที่ได้กล่าวไว้คราวที่แล้วเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของภาษาพม่า ที่คำแต่ละคำมีพยางค์เดียว และคำเหล่านั้นมักเป็นคำพื้นฐานอันเป็นคำจำเป็นสำหรับภาษา และแม้จะเป็นคำพื้นฐานที่จำเป็นและควรถือได้ว่าเป็นคำดั้งเดิมเช่นนั้น ก็หาได้มีใช้ตรงกันทุกถิ่นไม่ โดยเฉพาะที่ใช้ไม่ตรงกับคำภาษาภาคกลางมีไม่น้อย ดังได้กล่าวถึงคำพื้นฐานพวกที่เป็นคำเรียกชื่อเครือญาติ คำเรียกชื่ออวัยวะของร่างกาย และคำเรียกชื่อทางภูมิศาสตร์ คำพื้นฐานอื่นๆ ก็ยังมีอีก ได้แก่

คำพื้นฐานพวกที่เป็นคำเรียกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องมือทำมาหากิน มี พ้าง^๑=เครื่องมือขุดขบ-จอบ โหมย^๑=คราดไม้ไผ่ผูกกับวัวให้วัวลากไปเวลาคราด แอ็ก^๑=แอก เคว^๒=เกี้ยว บัง^๑=เผือกดักปลา ลัก^๑=ช้อนสำหรับช้อนปลา ไช^๒=ไช

สาม^๓=ฉมวกแทงปลา แห=แห ดาข่าย ดักนก ขาน-ขวาน (ออกเสียงว่า ขวาน ก็มี) คม^๒=กรัน เครื่องดักนก และไก่ หัว=แร้วดักนก เซ้อ-เรือ พ้อง^๑=แพขนาดใหญ่ แหลง=พาหนะชนิดต่างๆ โจ^๒-สวาน ส่วนเครื่องใช้ในบ้าน ก็ได้แก่ มอก^๑=กระบอกล้อม^๒=กระบวยตักน้ำ ก็อก^๑=จอก ถ้วยน้ำ วัน^๑=ชาม แฝ^๓=จาน ไห-หวดหนึ่งข้าว หุม-รังบวรรองหวดหนึ่ง ข้าว อ้าง^๑=อ่าง เคน=โตกไม้ไผ่ใส่กับข้าว หม่อ^๓=หม้อ จ้อ-ช้อน ทัพพีหรือตะหลิว เคง=หังวางหม้อหรือภาชนะต่างๆ หมายถึง แคร่ไม้ไผ่ทำไว้นั่งเล่นไต่ต้นไม้ก็ได้ กู^๓=เตียงนอน พุก=เสื่อชนิดหนึ่ง พุ่ม^๒=พุ่ม ขาด^๑=สาดคือเสื่อ คัง^๑=กระบือ บับ สุก^๑=หูก ค่อน=ก้อน มีด-มีด พ่า=พรว้า เียง-เขียง โลก-ครก ชัก^๑=ตาก ช้อ^๑=ลูกกัญแจ แชง^๒=สาแหวก กัม^๒=กิม โค^๒=พ้อม

ช่ออื่นๆที่เนื่องกับสิ่งข้างต้นมักเป็นคำมากพยางค์ ซึ่งอาจจะแต่งขึ้นใหม่ หรือยืมมาจากอื่นได้แก่ พ้าง^๑คุด^๑=เสียม พ้าง^๑จ้อ^๑=พลั่ว พ้าง^๑ไค=ผาดไค แจง^๒แคง^๒=คราด ชนิดหนึ่งมีขนาดเล็ก กะ^๑ลาง^๒จ้อย^๒=ขอลาย ไม้สงฟาง ลับตา^๒=ไม้ตัดทากราดชนิดหนึ่ง ใช้โกยข้าวเปลือก แหลงหล่อ^๑หรือ แหลงโจ^๒=เกวียน ขอจากัน^๒=จอบขุดดิน มะ^๑ลอม^๒=บิวดล่า หน่า^๑คัง^๑=ทัง แบป้า^๒=แห จับปลา แขน็ก-ดาข่ายดักนก ผางไฟ^๒=แม่เตาไฟ คำไฟ^๒=ข้าวไฟคือตะแกรงทำไว้เหนือเตาไฟไว้รมพริก รมปลาให้แห้ง อ้าง^๑จะ^๑ลึง^๑=ชาม กาละมัง หุมไค คำเต็มๆสำหรับหุมรังบวรรองหวดหนึ่งข้าว โกชักแบ่น^๑=หีบดน้ำพริก ผ่า^๑ปะ^๑ก้อม^๑=ฟูก ทันอน กอก^๑ฟ่าน^๑=ถ้วยแก้ว เส้า^๑=ขวด หม่อ^๑บาง=กะทะ กัม^๒โค^๒=กรรไกร จะเห็นได้ว่าคำเหล่านี้มีมากมายหลายคำที่ต่างกับของเรา

คำพื้นฐานพวกที่เป็นคำกริยาสำคัญและจำเป็น ได้แก่ กั้น^๑=กิน นอน^๒=นอน หนึ่ง=หนึ่ง ไป^๒=เดิน เช่น ไป^๒คาง^๒=เดินทาง เดินตามทาง ผ่าย^๑=เดิน ก้า^๑=ไป ม้า^๑=มา อู่^๑=อยู่ แล่น=วิ่ง บ่าย=หนี เล่น^๑=เล่น ช้อ=ชอ ขาย=ขาย ค่าน^๑=พูด ถาม=ถาม คิน^๑=กิน ลุก-ลุก เหลอ-อ^๑=ให้ ปั้น^๒=ให้ โป^๑=ปลุก ญ^๒=ดู

(อ่านต่อหน้า ๑๑๘)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

หัน-เห็น ห้อม^๑=หัง ้ง^๒=ได้ขึ้น
และรู้สึก เข่อ-อ^๓=ไกร่ ยาก ห้อง-
ร้อง ห่าย^๓=ให้ ร้องให้ แชน^๑=คำ
ราม ม้อก^๑=บอก หว่า=ว่า ไช=อธิบาย
ดา=โกน แต้บ^๑=ตัด เดอ=เถือ แล
แสน=ทอด ไซ-กั๋ว คือผัด หน่ง^๓=นั่ง
หุง=ต้ม แกง เช่น หุงพัก^๑=ทำกับข้าว
โถม^๓=ต้ม ปัง^๓=ปิ้ง หย่าง^๓=ย่าง

ยังมีคำกริยาอีกมากมายที่จำเป็น
ใช้ในภาษา เท่าที่ขกมาเป็นตัวอย่าง
นั้น เลือกเฉพาะที่เป็นคำพยางค์
เดี่ยว และจะเห็นได้ว่ามีอยู่หลาย
คำที่ใช้ต่างกัน คำกริยาเหล่านี้อาจ
สร้างเป็นคำประสมคำซ้อน ใช้ใน
ภาษาได้อีกหลายคำ คำมากพยางค์
จึงได้เกิดขึ้น ดังเช่น ก้า^๑ไป^๒ก้า^๑
ม้า^๒=ไปมา น้อน^๒เหล-อ=นอนไหล
คือ นอนละเมอ เข่อ-อ^๓เจือ-อ^๒=
ไกร่ใจ คือ กิด เข่อ-อ^๓เจือ-อ^๒ถึง=
ไกร่ใจถึงคือ กิดถึง ใช้เพียง เจือ-อ^๒
ถึง=ใจถึง ก็หมายความว่ากิดถึงได้
เข่อ-อ^๓น้อน^๒=ไกร่นอน คือ่วงนอน
เข่อ-อ^๓จ้า=ไกรธ ขายจื้อขายแสง
=ขายช้อขายแสง ขายหน้า^๓=ขาย
หน้า น้าอับอาย เจือ-อ^๒ต้าย^๒=ใจ
ตายเป็นใจ ถึงใจ เจือ-อ^๒เน็ค^๒=
ใจเดือด คือใจร้อน หมายความว่า ไกรธ
เจือ-อ^๓นึ่ง^๒-ใจดี คือ ดีใจ ใจสบาย
ใจเป็นสุข จ้าเจือ-อ^๒-จ้าใจ หมาย
ว่าได้รับทุกขเวทนาเพราะต้องทำ

งานหนัก เป็นต้น ห้องป้าว^๑=ร้อง
ป้าว ร้องตะโกนบอก ญี่^๒ต้าย^๒แน่ง^๒=
ดูตาแดง หมายความว่า หึง ญี่^๒น้าย^๒=ดู
ตาย คือ ดูถูก

คำพื้นฐานพวกที่เป็นคำขยาย
โดยเฉพาะขยายนาม น่าสังเกตว่า
คำที่เป็นคู่กันนั้น บางคำมักมีใช้
ตรงกันคำหนึ่ง เป็นต้นว่า ม่า=มั่ง
มี เรามีสู่ลูกมากดี ผาน=ขายจน
ปี้^๒=อ้วน หยอม=ผอม(เพราะเจ็บไข้)
สูง=สูง ต้า^๑=ต่ำ เตย ลิก-ลิก ตัน^๓
=ตัน แสน^๓=สวญำม^๒=งาม แญ้อ-อ^๑
=ใหญ่ (โดยการเติบโต) โหลง=หลวง
หมายความว่า ใหญ่โดยขนาด ออัน^๑=อ่อน
คือ เด็ก แขง=แข็ง โอน^๓=อ่อน
เช่น เจือ-อ^๒โอน^๓=ใจอ่อน หมาย
ว่า ขี้ขลาด โส่ม^๓=ส้อม คือ เปรี๊ย
หวาน=หวานและอร่อย จู้ด^๑=จืด
พิค^๑=ผิดปกติ หัก^๑=ถูก ผาย=คม ต้ม^๑=
ท้อ โง่ หนา=หนา ม้าง^๒=บาง ปัก=
หยาบ เทอะทะ นัก^๑-หนัก เน้า^๒=
เบา แหลม=ฉลาดแกมโกง ตัน^๒=
ตัน โก้ง^๒=กลวง พ้าต^๑=ฟาด ชุก^๑=
สุก หนบ^๑=ดิบ เพ้า^๑=แผ่ ช่าย-ช้าย
ขา=ขวา ส้อ=ซอตรง เสอ-อ=ใส
คุ่น^๑=ขุ่น ย้าว^๒=ขาว คือน^๒หรือล้อค^๑
=ตัน ย่าบ=ยาก ยาก=ยากแค้น
หง่าย=ง่าย แห้ง^๓=แห้ง ย้า^๒=เบียด
โหม่น=ม่วน คือ สนุก

คำขยายนามที่มีมากมายทั้ง

สร้างจากคำข้างต้นก็มี สร้างต่าง
หากก็มี คือ ลัก^๑แหลม=หลักแหลม
ฉลาด เข้าปัญญาในเชิงแกมโกง ญี่^๒
ชก=ดีรัก หมายความว่า น่ารัก คำ ญี่^๒=
ดี ที่นำหน้าคำ มีความหมายตรงกับ
น้า ของเรา ญี่^๒จ้ง^๒=ดีซังคือน้ำซัง
ญี่^๒เจือ^๒นึ่ง^๒คือ^๒=ดีใจดีใจ หมายความว่า
ใจดีมีเมตตากรุณา เจือ^๒ก้าง^๓=ใจ
กว้าง เจือ-อ^๒น้า^๒=ใจดำ คือ ใจร้าย
ใจคิดร้าย จู้ด^๑จ่าน^๓=จืดจาง หมาย
ว่า เบื่อ ปโยโฮหม่น=สนุกสนาน
เพลินเพลิน เต็ม^๒พ้า=มากมายไป
หมด สองล้อง^๒=โล่งเตียน

ส่วนคำบอกจำนวนนับคำที่ใช้
ตรงกันก็คือ หนึ่ง สอง สาม ษี^๑ห้า^๑
โชก^๑เจ็ด^๑แปด^๑เก้า^๑สิบ^๑สิบ^๑
เอ็ด^๑ต่อไปถึง สิบ^๑เก้า^๑=๙๕ พอ
ถึง ๒๐ ใช้ต่างไปเป็น ซ้าว^๒ซ้าว^๒
เอ็ด^๑=๒๑ และต่อไปจนถึงสามสิบ^๑
ครั้นถึง ๓๑ ใช้สามซิบหนึ่ง และ
ใช้หนึ่ง แทน เอ็ด^๑ตลอดไปเป็นซิบ^๑
ซิบ^๑หนึ่ง=๔๑ ห้า^๑ซิบ^๑หนึ่ง=๕๑ ไป
จนถึงเก้า^๑ซิบ^๑หนึ่ง=๙๑ และจำนวน
ร้อยก็ใช้ ปัก^๑ ถ้าใช้ ปัก^๑หนึ่ง คือ
หนึ่งร้อย แต่ปัก^๑เอ็ด^๑ คือ ๑๐๑
จำนวนพันก็ใช้ เหม มั่น^๑คือ หมื่น
แสน คือ แสน ล้าน คือ ล้าน ทั้ง
สามคำนี้ใช้เพียงแสดงว่ามีจำนวน
มากเท่านั้น เช่น ้งน^๒มั่น^๑แสน คือ
เงินหมื่นแสน=เงินมากมาย ♣

ภาษาและหนังสือ

(๑)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ภาษาพม่า

ดังที่กล่าวไว้คราวที่แล้วว่า ลักษณะเด่นสำคัญของภาษาพม่า อย่างหนึ่งที่เหมือนกับภาษาภาคกลาง ก็คือคำแต่ละคำมีพยางค์เดียว โดยเฉพาะคำพื้นฐาน เช่น กิน ขาว น้ำ คำแดง แต่ปรากฏว่าทั้งภาษาพม่า และภาษาภาคกลางต่างก็มีคำที่มี มากพยางค์ใช้ในภาษาเป็นจำนวน ไม่น้อย คำเหล่านั้นบางคำเป็นคำใช้ ตรงกัน บางคำตรงกันเพียงบาง ส่วน จึงชวนให้คิดว่าต่างได้คำ ดังกล่าวนั้นมาจากไหน ถ้าต่างได้ มาจากภาษาดั้งเดิมด้วยกัน ภาษา ดั้งเดิมนั้นย่อมมีลักษณะต่างจาก ภาษาคำโดดไปเป็นอันมาก ลักษณะ คำมากพยางค์ของพม่ากับของภาษา ภาคกลางเหมือนกันดังนี้

๑. คำมากพยางค์ที่ภาษาพม่าใช้ และภาษาภาคกลางมีใช้ตรงกัน เพียงแต่ออกเสียงต่างกันไปตาม ลักษณะการออกเสียงของแต่ละ

ภาษา ได้แก่ ขม่อม-ชะ^๑หม่อม เขม่น-ชะ^๑หม่น ขมบ-ชะ^๑หมบ สนั่น-ชะ^๑หม่น สะกด-ชะ^๑กัก แลล-ชะ^๑แล่ม สะแก-นส่ง^๑แกง สะไกร-ไค^๑ไก^๑ ขม่น-เขม่น สะอึก-จะ^๑เอ๊ะ สะอือ-สาย^๑ลือ ตักแตน-จะ^๑แต่น

๒. คำมากพยางค์ที่ภาษาภาค กลางมีพยางค์เดียว แต่ภาษาพม่า มีหลายพยางค์ และพยางค์นั้นมี ลักษณะคล้ายอุปสรรค เช่น เตือน-ชะ^๑เหลือน จาม-กะ^๑จ้าม (คำนี้ภาษา ไทยใหญ่ใช้ ข้าม ออกเสียงตาม แบบเมืองนาย เสียงเป็น ขี้จ้าม และมีคำพม่าเขียน เขย ออกเสียง ขี้ แปลว่า จาม ขี้จ้าม จึงอาจจะเป็น การซ้อนคำไทยกับคำพม่าที่มีความ หมายเดียวกัน และ กะ ใน กะจ้าม อาจเป็นคำกลายเสียงจาก ขี้ นีก็เป็น ได้)

๓. คำบางคำตรงกันข้ามคือ

ภาษาภาคกลางมีหลายพยางค์ แต่ ภาษาพม่ามีพยางค์เดียว เช่น สะกิด-กัก^๑ กระเซ็นหรือกระเด็น-เสน เช่น ให้เสนใหม่^๑สิ้น-ถูกไฟ กระเด็นใหม่ขึ้น เขย่า-เค้า^๑ เช่น เค้า^๑หยา คือ เขย่า (คำนี้ภาษา จีนกลางใช้ yao^๑ (เหยา) หมายถึง สิ้น เขย่า โบก เช่น yao^๑ ling^๑ (เหยาหลิง)=สิ้นกระดิ่ง yao^๑ shou^๑ (เหยาโจว)=โบกมือ นำสังเกตคือ เสียง ๓ ของภาษาจีนกลางเป็นเสียง เอกมีเสียงหยุดในคอ เช่นเดียวกับ เสียงเอกที่มีเสียงหยุดในคอของภาษา พม่า จึงได้กำหนดเครื่องหมายเสียง ให้เป็นเสียง ๓ เช่นเดียวกัน)

๔. คำบางคำเหมือนกันเพียง บางส่วน อาจจะเป็นพยางค์หน้าหรือ พยางค์หลัง บางคำภาษาภาคกลาง ใช้คำพยางค์เดียว ภาษาพม่าใช้ หลายพยางค์ เช่น สวน (ทาง)-โสณ ตาน พะ-แบ^๑หยา (หยา^๑ในที่นี้คือ หญา) อ้อน-อ้อน^๑ย่อน จุก (หม)- จุกกะหลุก บางคำต่างก็มีหลาย พยางค์เช่นเดียวกัน แต่ที่ใช้ตรง กันเพียงพยางค์หน้าหรือหลัง บางที ต้องเทียบเสียงที่ต่างกันเสียก่อนจึง จะเห็นว่าเป็นคำใช้ตรงกัน เช่น รักแร้-แก^๑แซ^๑ กลิ้งไปกลิ้งมา-กุง^๑กุง^๑ สิวัง-บั้ง^๑บั้ง^๑ (บั้ง^๑-บั้ง กับ ม้าม ไม่แน่ว่าจะเกี่ยวข้องกับคำนี้ หรือไม่) เอ็นดู-อ^๑หนู (สงสาร) ลูกกำพร้า-ลูก^๑ตัม^๑พะ (ตัม^๑ แปล

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ได้ว่า ผลิ เช่น ไต๋น^๓ไม้ตัม^๑=ตันไม้
ผลิ) ป้าง^๒ต้าย^๒=กระต่าย นกแซง
แซว-โน้กแซว^๒ ยุ่งเหยิง-หย่ง^๓หย่าง^๓
จ้งจก-จ้งเฮิน^๒ (คำนี้อาจใช้ตรงกัน
เพราะเสียงธรรมชาติ คือ จ้ง กับ จ้ง
จ้ง เฮิน คือ จ้งที่อยู่ตามบ้านเรือน
เฮิน คือ เรือน ส่วน จก อาจเป็น
เสียงร้องของสัตว์ชนิดนี้ หรือได้จาก
เขมร จก^๒ หรือ ช้งจก^๒ (จจจก
หรือ จ้งจก)) เสียตาย-ชี^๑หนาย
(คำนี้เราแปลได้ว่า เสียหลาย หรือ
เสียเปล่า คำ ตาย ที่แปลว่า เปลา
พ่าเก้ออกเสียงน้าย จึงอาจจะไม่
ใช้คำเดียวกัน เขมรก็มีคำ สฎาย
(สฎาย) หมายถึงทั้ง เสียตาย และ

เสียใจ)

คำดังกล่าวข้างตนทง ๔ ประเภท
เป็นที่น่าสนใจที่ว่า ส่วนที่ตรงกัน
ทั้งสองภาษาก็ดี หรือที่ตรงกันเพียง
บางส่วนก็ดี ทั้งส่วนที่ตรงกันและ
ส่วนที่ต่างกันก็ดี ล้วนแต่ไม่มีคำ
แปล บางคำอาจมีคำแปลดั่งยกไว้
ให้เห็นในวงเล็บข้างต้นนั้น แต่คำ
แปลนั้นมักจะไม่ได้เกี่ยวกับความหมาย
ใหม่ ส่วนที่ต่างคนต่างใช้ต่างกันไป
นั้น เช่น รัก ในคำ รักแร้ หรือ แก
โน แก่แก่ ก็ไม่มีความหมายในภาษา
ปัจจุบัน และยังสืบสาวไปไม่ได้ว่า
เหตุใดจึงต่างใช้กันนั้นๆ หรือใช้คำ
ที่ต่างไปเช่นนั้น นอกจากนั้นก็ยังมี

คำอีกมากมายที่มีใช้แต่ในภาษา
พม่าที่ไม่มีในภาษาภาคกลาง ทั้งไม่
ใช้คำภาษาอื่นอันได้แก่คำพม่าหรือ
บาลีสันสกฤตด้วย โดยมากเป็นชื่อ
สิ่งต่างๆ ได้แก่คำ

กะ^๑ลั้ง^๒ก้อง^๒=แกร่ กะ^๑ลั้ง^๒
จ้อย^๒=ขอฉายคือไม่ส่งฟางเวลาบด
ข้าวแล้ว เก^๒เจ^๒=ระฆังกังสดาลรูป
สามเหลี่ยม ก้อ^๑จ้อ^๑=เบาะรองนั่ง
ก้า^๑นี้^๑-บ่า^๑นี้^๑ กั้น^๑จะ^๑โล้น^๑=มะรุ
ม้อ^๑ค่า^๑ต๋า^๑=ดอกพลับพลึง ไต๋น^๑
ก้อ^๑จ้อ^๑=ต้นราชพฤกษ์ น้อบ^๑แนบ^๑=
บานพับ ปู้^๑ต้อม^๑=พอม อัม^๑พัม^๑=
กะเพรา อ่าง^๑อ้า^๑=เสลด อ้อ^๑ก^๑
อ้อ^๑ก^๑=มันตมอ (ต่อหน้า ๑๒๑)

‘สรุป’

รายงานมีตรภาษาและหนังสือ

สุชาติ สวัสดิ์ศรี

กับ วรรณกรรมร่วมสมัย

วรรณกรรมสมัยใหม่ปรากฏสืบทอดมาหลายสิบปี
แล้ว บางช่วงอาจจะซบเซา บางช่วงอาจจะเฟื่องฟู
หากแต่ยังไม่มีผู้สนใจพิจารณาถึงความสำคัญหรือศึกษา
วิวัฒนาการทางความคิด เนื้อหา และรูปแบบทางศิลปะ
ของวรรณกรรมนั้นๆ

สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นนักเขียนที่อยู่ร่วมสมัยกับ
ผู้สร้างวรรณกรรมปัจจุบัน เป็นผู้เดินอยู่บนเส้นทางสาย
นี้คนหนึ่ง ได้ให้ความสำคัญและรวบรวมเรื่องสั้นใหม่
ร่วมสมัยจนได้เป็นชุด กำหนดช่วงเวลาตั้งแต่ปี ๒๕๐๓
จนถึงปี ๒๕๑๘ เป็นสำคัญ

ผู้รวบรวมงานวรรณกรรมใหม่ร่วมสมัยนี้แจ้งความ
มุ่งหมาย ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อพิสูจน์ว่าเรื่องสั้นไทยสมัยใหม่มีการพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง

๒. เพื่อตีพิมพ์เรื่องสั้นของนักเขียนรุ่นใหม่ที่ไม่
ค่อยมีชื่อรู้จักกันทั่วไป

๓. เพื่อคัดเลือกรวมเรื่องสั้นที่มีคุณภาพ

ความมุ่งหมายประการแรกนับว่าสำคัญเป็นการ
แสดงให้เห็นความต่อเนื่อง พัฒนาการของเรื่องสั้นไทย
ว่ามีมาอย่างไร ทำให้สิ่งที่พรวมไว้กระจ่างขึ้น ได้ →

แถมและต๊อบ ตั้งชื่อน้องคนเล็กว่า ต๊วย หน้าตา
ของน้องเล็กซึ่งลำแพนห่อผ้อบอุ่นอ้อมกลับมาจาก
โรงพยาบาลข้างสมซ้อ เขาจะโตขึ้นเป็นเด็กอ้วนน่ารัก
และสุขภาพดี ฟังจากเสียงร้องของเขาก็พอจะเดาได้

“กระจะลองอ้อมดูไหมคะ” ลำเพาสั่งห่อผ้อให้พ่อบ้าน
รู้เหมือนกันว่ากรไม่ชอบอ้อมเด็กเล็กๆ เขากลัวจะทำหล่น
ลงไปคอหัก “คนนี้จะเกณฑ์ให้พ่อช่วยเลี้ยง เราอาจหา
พี่เลี้ยงไม่ได้อย่างกรวแถมกับต๊อบยังแดงๆอยู่”

กรรับมาอ้อมอย่างไม่ค่อยแน่ใจนัก แต่ที่รู้แน่ก็คือ
ว่าเขาจะไม่ปล่อยเด็กตกลงไปบนพื้นแน่ๆ อ้อมวันนี้ยัง
ไม่เก่ง ผักบอยๆเขาก็นั่งไปเอง เขาบอกตัวเองพลาด
กระชับเด็กสัชมพุดในห่อผ้อเขากับอ้อมแชน

แล้วความเขยชินก็มาอย่างง่ายดาย เหมือนกับ
ธรรมชาติประทานให้โดยไม่ต้องร้องขอ กรสามารถช่วย
ลำเพาอ้อมต๊วยได้กระฉับกระเฉงในตอนนั้น เขาจะตรงเข้า
กุดักจ่อช่วยอ้อม ช่วยอาบน้ำ สระผม และต่อๆ ไปก็
ซงนมให้ต๊วยได้ ตอนกลางคืน กรลุกขึ้นซงนมให้ลูก
คนที่สาม ปล่อยลำเพาให้พักผ่อน หรือไม่ว่าเธอจะลุกขึ้นนั่ง
ดูเขา แผลก็ออกไปจากกรวแถมกับต๊อบ ซึ่งเคยจ้ำง
พี่เลี้ยงมาช่วยดูแล และลำเพาได้แยกห้องออกไปจากเขา
เลยทีเดียว

“จะได้ไม่ปลูกกรให้ต้นตอเน่จี้ เดียวไปทำงานจะ

จ้วงแย้” เธอเขยอ้างเหตุผลดั่งนั้น และเขาจำได้ว่าออก
จะชอบอยู่เหมือนกันที่ไม่ต้องอดนอน

ถ้าคุณพ่อบ้านไหนยังไม่เคยช่วยเลี้ยงลูก และกำลัง
มีลูกเล็กคนใหม่ให้ทดลอง จะพบว่าหน้าที่นี้ส่งผล
ภายหลังได้อย่างคุ้มค่า เด็กทุกคนรู้สึกสนิทสนมรักใคร่
บุคคลที่เลี้ยงดูเขายิ่งกับเขาดังแต่ยังเด็ก ขอย้ำอีกที
ว่า ควรเริ่มเลี้ยงตั้งแต่เด็กยังเล็ก เป็นเรื่องง่ายกว่า
เยอะเยอะที่เดียวที่จะทำให้เด็กรักพ่อได้ ถ้าเพิ่งมาเริ่มเอา
ตอนโต บางทีก็ไม่สำเร็จเสมอไป

จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ที่คุณพ่อควรช่วย
กันบ้าง จะมาช่วยอาบน้ำบ่อนอาหารหรือแม้แต่เปลี่ยน
ผ้าอ้อม ก็อย่าได้รังเกียจ บานไหนแม่ไม่อยู่ จะโดย
เจ๊บ้วยหรือต้องไปไหน อย่างเรื่องของลำเพา พ่อบ้าน
ก็จะไม่รู้สึกรอคอยร้อนมากเกินไป ถ้าเคยช่วยเลี้ยงลูก
มาแล้ว ไม่ต้องกลัวว่าลูกจะติดคนใช้หรือพี่เลี้ยงมากไป
กว่าตัวเราเอง แต่ละตอนแรกๆ ของมันไม่เคย ก็ทำให้
เหนื่อยนิด ประสาทเหนื่อยๆ แต่กาลเวลาที่เด็กเติบโต
ขึ้นนั้นรวดเร็วมาก และยังไม่ทันที่คุณพ่อจะอุทธรณ์ว่า
ทนไม่ได้ ก็พบเข้าแล้วว่าเด็กโตขึ้นจนลืมเหนื่อย โดย
เฉพาเมื่อเด็กรักพ่อและออกจะติดพ่อ นั่นก็เป็นรางวัล
ที่ใครๆก็ต้องออกปากชมว่า “พ่ออะไรเลี้ยงลูกเก่งซมด”

(ยังมีต่อ)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๓

บางคำมีใช้ตรงกันในด้านอื่นๆ ด้วย
เช่น โน้ก^๑ก้า^๒แก^๓ - นกพิราบ
(ไทใหญ่ใช้ ก้าแก) ก่ง^๓ก้าว^๓ -
แมลงมุม (ไทเหนือในชุนาน ใช้
ก้าว) ก้อง^๑ก้อ^๒ - คั่นคอ (ไทใหญ่
ใช้ ก้องก้อ) ม้อก^๑ก้าก้อ^๑ - ดอก
บุษราคัม (ไทใหญ่ใช้ ม้อกก้าก้อ)

ที่เป็นคำกริยาหรือวิเศษณ์ก็มี เช่น
ลัก^๑เล้น^๒-จิกจี้ (ไทใหญ่ใช้ลักเหนน
หรือนักเหนน) จึงออกจะน่าคิดว่า
เขาไปได้คำเหล่านี้มาแต่ไหน หรือ
เขาคิดขึ้นใช้เอง เมื่อต่างแยกย้าย
กันไปอยู่คนละทิศละทางแล้ว คำที่
ใช้จึงต่างกันไปตามมา

แต่ก็ยังมีคำมากพียงที่บางคำ
ที่พอจะกำหนดได้ว่า เหตุใดจึงมี
มากพียงนี้ เหตุผลที่สำคัญอย่าง
หนึ่งก็คือ เสียงพยางค์หน้ากร่อนไป
จึงทำให้กลายเป็นส่วนของพยางค์
อยู่หน้าคำ มีลักษณะคล้ายอุปสรรค
เป็นต้นว่าคำที่มี มะ^๑ นำหน้าในคำ→

ฟ้าแก่ร่อนเสียงจาก หมื่อ - เมื่อ
เมื่อเป็นคำบอกวัน คือ มะ^๑ไน^๒
(จาก หมื่อไน = เมื่อน) = วัน
มะ^๑พุก (=หมื่อพุก) = พรุ่งนี้ มะ^๑จ้ำ^๒
(= หมื่อจ้ำ) = เมื่อวาน มะ^๑ขึ้น^๒
(= หมื่อขึ้น^๒) = เมื่อวานขึ้น มะ^๑หลัง^๒
(= หมื่อหลัง) = มะ^๑เรื่อง มะ^๑ฮือ^๒
(= หมื่อฮือ) = มะ^๑วัน

ถ้าเป็นชื่อผลไม้ก็กร่อนจาก
น้ำ (=หมากเช่นเดียวกับของเรา)
เช่นมะ^๑ขาม = มะ^๑ขามบ่อม มะ^๑แก้ง =
มะ^๑ขาม มะ^๑ซัก = หมากซัก คือลูก
ประจำตัวควาย ใช้ชักผ้าได้ มะ^๑เท็ด =
พริก มะ^๑หลิว = มะ^๑นาว มะ^๑เฮ็ด^๑ =
ลูกเห็บ มะ^๑เอ็ก^๑ - มะ^๑อิก คือมะ^๑เขือ
เทศ บางทีก็มีคำหมากน้ำหน้าด้วย
เช่น น้ำ^๑มะ^๑น้า = ลูกคะน้ำส้มจิ้น
น้ำ^๑มะ^๑น้า = ลูกท้อ ที่กร่อนมาจาก
คำอื่นก็มีคือ มะ^๑ไหน = หม่าไน มะ^๑

อาจกร่อนจาก หม่า แต่ มะ^๑ลั้ม^๒ =
บิดหล่า ไม่น่าจะ มะ^๑ เป็นคำกร่อน
เสียงหรืออย่างไร

ถ้าเป็นคน ใช้ ปะ^๑นำหน้า ปะ^๑
น่าจะตรงกับคำ ผู้ของเรา เช่น ปะ^๑
ม้าว^๑ ปะ^๑สาว = ผู้สาวผู้สาว คือชาย
หนุ่มหญิงสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน ปะ^๑
พียง ปะ^๑จ้าย = ผู้หญิงผู้ชาย ปะ^๑จ้าง -
ผู้รู้ (จ้าง - ช้าง หมายถึง รู้ ชำนาญ)
ปะ^๑ลัก - ผู้ลัก คือขโมย บางทีมีคำ
อื่นนำหน้าด้วย เช่น เจ้า^๑ปะ^๑กั้น^๒ =
เจ้าผู้กิน คือผู้กิน เจ้า^๑ปะ^๑ตาย^๒ =
เจ้าผู้ตาย คือผู้ตาย ชื่อพืชผักโดย
เฉพาะชื่อที่มีพยางค์เดียว ใช้ ปะ^๑
ก็มี เช่น พัก^๑ปะ^๑กี้ = ผักชี พัก^๑ปะ^๑
ก้าด^๑ = ผักกาด ใช้ ปะ^๑ หน้าชื่อปลา
ก็มี เช่น ป้า^๑ปะ^๑มัน^๒ = ปลามัน คือ
ปลาเนื้ออ่อน ป้า^๑ปะ^๑นุก^๑ - ปลาตุ๊ก
อย่างปลาตุ๊กทะเล

ยังมีคำที่มี ละ นำหน้า ละ^๑ชอน^๑
มีลักษณะคล้ายคำบอกให้รู้ว่าเป็นคำ
นาม จะหมายความว่าแต่ละหนึ่งๆ ด้วย
หรือไม่ไม่แน่ มีข้อสังเกตบางอย่าง
เท่านั้นที่มี ละ นำหน้า (คล้ายคำ lao^๑
(เหล้า) - แก่ อย่าง lao^๑ hu^๑ (เหล้า
หู) = เสือ ในภาษาจีนกลาง) ได้แก่
ละ^๑ตัก - ทาก ละ^๑ป้ง - ปลิง ละ^๑ล้ง^๑ =
ลิง ละ^๑ก่าง - ค่าง ละ^๑ก้า^๑ - อีกา แต่ก็
ยังมีคำที่มี ละ^๑ นำหน้า เช่น ละ^๑ตัก^๑
- ทันที่ ละ^๑ไว^๑ ละ^๑ว้าย^๑ = ร่อนเร่
พเนจร กำหนดไม่ได้ว่า ละ^๑ ได้มา
อย่างไร

(ลักษณะที่ทำให้มีคำมากพยางค์
ใช้ในภาษาและส่วนของพยางค์หน้า
คำกร่อนมาจากคำเต็มๆนั้น ได้เคย
กล่าวไว้แล้วในเรื่องคำที่มีมะ ตะ กะ
ปะ นำหน้า)

ตอบปัญหา - ต่อจากหน้า ๑๔

ท่านเป็นเช่นนั้น ยิ่งบางท่านที่อุทิศตนให้งานและคนไข้
จริงๆ แล้ว อาจทำทุกอย่างได้เพื่อคนไข้โดยไม่ได้อำนาจ
ถึงความลำบากส่วนตัวอันอาจจะอยู่นอกเหนือหน้าที่ด้วย
ซ้ำ อย่างคุณหมอน้องล้นทมน์เป็นต้น การที่ไม่ตาม
คนไข้ให้กลับมารักษาตนให้ถูกต้องนั้นก็เป็นการกระทำ
ที่น่านับถือขอขอบคุณยิ่งนัก ถ้าน้องล้นทมน์เคารพรักษา
จริงๆ ทำไมไม่ทำตามที่ท่านแนะนำเล่า กลับไปรักษา
ตัวต่อเถิด คุณหมอรู้ดีกว่า 'จินตนา ๒' แน่ๆ ว่าอาการ
กระทบกระเทือนทางประสาทของน้องนั้นจะต้องรักษา
พยาบาลอย่างไร และนานเท่าใด

ถ้าได้รับการดูแลที่ถูกต้อง จิตใจของน้องอาจจะไม่

ว่าวุ่นเช่นที่เป็นอยู่ อาจจะไม่คิดมากกับการกระทำของ
เพื่อนคนที่ว่า อาจจะไม่มองเจตนาของเขาว่าเลวร้ายถึง
ขนาดนั้น และอาจจะเข้าใจได้ไม่ยากนักว่าคำพูดของคุณ
แม่ของหมอนั้นแสดงถึงความปรารถนาที่ท่านมีต่อคุณ

ด้วยเหตุผลอะไร คุณล้นทมน์จึงประณามตนเองว่า
เป็นคนเลว ยังมองไม่เห็นสาเหตุใดที่จะชวนให้นึกไป
ได้ว่ามีใครคิดเช่นนั้น สิ่งที่คุณเป็นห่วงอยู่ในขณะนี้
คือความไหวหวั่นทางจิตใจของคุณ ที่เกิดมาจากการได้
รับความกระทบกระเทือน เรื่องนี้ต้องช่วยกันรักษาให้
หาย ที่ว่าช่วยกันนั้นคือคุณเองต้องร่วมมือด้วยเต็มที่
ถ้าพึ่งหมอหรือผู้ปกครองเท่านั้นคงทำได้ไม่สำเร็จ

ภาษาและหนังสือ

(๑๖)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

คำไท-ไทย - คำพม่า - คำไทย

คำที่มีมากพยางค์ในภาษาพม่าก็เช่นเดียวกับภาษาภาคกลาง คือ นอกจากจะมีพยางค์หน้าเป็นเสียงกร่อนดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีลักษณะอื่นอีกที่ทำให้เป็นคำมากพยางค์ คำที่ยกมาให้เห็นจะเห็นได้ว่าไม่ตรงกับคำไทยภาคกลางเลย ดังนี้

การใช้คำซ้อน คือการนำคำที่มีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเข้า เช่น หละ^๑อ้า^๑-บ้ำ เช่นเดียวกับ หละ^๑บ้าง เช่น โกิน^๒ หละ^๑อ้า^๑ หรือ โกิน^๒ หละ^๑บ้าง-คนบ้ำ แต่ใช้ โกิน^๒ หละ^๑อ้า^๑ หละ^๑บ้าง ก็ได้ หมายความว่าเหมือนกัน แหม^๑-เหยียด-หยาบ กับ ช้อม^๒-ดูถูก แหม^๑ช้อม^๒ ก็มีความหมายว่าดูถูก เหยียดหยาบ จู้^๑จ่าน^๑-จัดจางจาก จู้^๑=จัดกับจ่าน^๑ เบอ^๑ จัดจาง คำดังกล่าวมักเป็นคำที่ใช้คำที่มีเสียงใกล้เคียงกัน หรือมีที่ เกิดแห่งเดียวกันหรือมีระดับเสียงเดียวกันมาซ้อนกันเข้า ใช้เป็นคำ

ขยายก็มี เป็นคำนามก็มี ที่เป็นคำนามก็เช่น ออกแอ็ก-สมอง ออกแอ็ก-ไม้ ส่วนบนของหูก ที่พยัญชนะหรือตัวสะกดต่างไปบ้างก็มี เช่น อ่าง^๑อาก^๑-เสลด เอว^๑เหลว^๑=เหยี่ยวจำพวกหนึ่ง อัม^๑พม^๑=กะเพรา ส่วนใหญ่ใช้เป็นคำขยาย ที่ขยายนามเช่น เอ้อ^๑เล้อ^๑=เหลือเฟือ อุดมสมบูรณ์ ดังใช้ว่า เข้าน้ำเอ้อ^๑เล้อ^๑=เข้าน้ำเหลือเฟือ อุดมสมบูรณ์ บางทีก็ใช้ซ้อน ๔ คำเป็น เอ้อ^๑เล้อ^๑เพ้อ^๑เจ้อ^๑-อ^๑ หมายความว่า บริบูรณ์ทุกอย่าง ไม่ขาดสิ่งใดโดยเฉพาะอาหาร อุ่น^๑กุ่น^๑-อ้วน เช่น ไก่^๑อุ่น^๑กุ่น^๑=ไก่อ้วนมันมาก หรือ ลูก^๑อุ่น^๑อุ่น^๑กุ่น^๑=เด็กอ้วนจ้ำม่ำ อุ่ม^๑ป่ม^๑=กลมบ้อมอย่างแดง ดังใช้แดง^๑อุ่ม^๑ป่ม^๑=แดงกลมบ้อม อัม^๑คัม^๑=มัดพาม้วน ใช้ว่า หน้า^๑พาม^๑คัม^๑=ท้องพาม้วน ที่ขยายกริยา ก็ได้แก่ เอ้อ^๑เฮ้อ ขยายคำ เหลิง (=เหลือ) เป็น เหลิงเอ้อ^๑เฮ้อ = เหลืองจ้อย

อีก^๑พก^๑=ขยายคำต้น (=ต้น) เป็น ต้น อีก^๑พก^๑=ต้นมาก โจ้ง^๑โง้ง ขยาย สูง (=สูง) เป็น สูงโจ้ง^๑โง้ง=สูงโง้งเบ้ง จ้อม^๑ขอม ขยายคำ ขม (=ขม) เป็น ขม จ้อม^๑ขอม = ขมจัด หนึ่ง^๑จ้อ^๑ค้อ^๑= หนึ่งของๆ หล่ม^๑หล่ม^๑กั้น^๑= กั้นข้ายๆ ตำน^๑อ้า^๑เอ้อ^๑อ้า^๑อะ^๑=พูดอึกๆอึกๆ ที่ใช้เป็นคำกริยาก็มี เช่น หล่ม^๑ไหล- สิ้น^๑ คือขับเอาขึ้นให้พอเหมาะ เอ้อ^๑เบ้อ = รู้สึกพะอืดพะอมเพราะอาหารไม่ย่อย เอ้อ^๑ล่อ^๑แล็ก^๑= เรือโคลงเคลง

การใช้คำซ้ำ เป็นลักษณะอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้คำแต่ละคำมีสองพยางค์ คำซ้ำคือคำที่กล่าวซ้ำกัน คำเดียวจึงกลายเป็นสองคำ โดยมากก็นำมาใช้เป็นคำขยาย เช่น ก้อ^๑ค้อ^๑-ม่วงแก่ ขาว^๑ป่าน^๑-ขาวสะอาด แฉง^๑เช็ด^๑=แดงจ้า เบอ^๑จ้ง^๑-เขียวสด น้ำ^๑ตัก^๑หรือ สัก^๑=ดำปดปด นัย^๑ข้ง^๑ปลก^๑=มืดตืดต่อ หอม^๑ห้ง^๑=หอมฉุย เจว^๑จว^๑=เร็ววๆ ที่เป็นคำขยายนามก็มี เช่น ขุน^๑ต้าง^๑จอก^๑แจ็ก^๑=หนทางคดเคี้ยว โกิน^๑ลัก^๑ลัก^๑ลัก^๑=คนทำทางแปลกๆผิดธรรมดา ที่เป็นคำนามก็มี เช่น เจาะ^๑-นมแม่ เช่น ลูก^๑อ้อน^๑กั้น^๑เจาะ^๑=เด็กกินนมแม่ (เป็นคำใช้พูดกับเด็กอ่อน) ที่เป็นคำกริยาก็มี เช่น ไป^๑มา^๑-ไปๆมาๆ แหม^๑-กระแอม คำซ้ำดังกล่าวนี้ล้วนมีความหมายตรงตามเดิม แต่เด่นชัดขึ้นกว่าที่จะใช้คำเดียว โดยเฉพาะเมื่อเป็นคำขยาย

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

การใช้คำประสม เป็นลักษณะ
คำแบบหนึ่งที่น่าคำมารวมกันแล้ว
กำหนดความหมายขึ้นใหม่ คำบางคำ
ก็ยังคงรักษาความหมายเดิม แต่บางคำ
ความหมายเปลี่ยนไป มีหลายคำที่
เมื่อเทียบกับภาษาภาคกลางแล้วจะ
เห็นว่าความคิดที่สร้างคำนั้นขึ้นมา
และกำหนดความหมายเช่นนั้น ต่าง
กับที่เรากำหนดไม่น้อยทีเดียว ทั้งๆ
ที่คำที่ใช้บางคำต่างก็มิใช่ด้วยกัน
แต่เมื่อนำมาใช้ประสมต่างกัน หรือ
บางที่ประสมอย่างเดียวกัน ความ
หมายก็ยิ่งต่างกันไปด้วย

คำนาม ได้แก่ เกิด^๑หวาน -
เกิดหวาน คืออบเชย เข้า^๑แดก^๑ -

ข้าวแตก คือข้าวตอกม้อก^๑เข้า^๑แดก^๑ -
ดอกข้าวตอก คือดอกมะลิ เจ้า^๑หย่า^๑
- เจ้ายา คือหมอ เจ้า^๑เลี้ย^๑ = เจ้าเอ๋ย
ก่อนกร้อ กนร้อเพรง จ้างตุ้ย^๑ -
ข้างกะเทย คือข้างพลายไม่มีงา
เจ้อ^๑มน^๑ - เซอ (ของ) มัน คือ ของ
เทียม ต้าง^๑กั้น^๑ = ทางกินคืออาหาร
นั้น^๑น้ำ^๑ = ดินดำคือ ถ่านหิน หน้า^๑ฟ้า
- หน้าฟ้า คือ ทิศ หน้า^๑ไหน^๑ - หน้า
ละลาย คือหน้าขม หน้า^๑ไฟ^๑ -
หน้าไฟ คือไฟในเตาที่ยังติดอยู่
น้ำมะ^๑เฮ็ด^๑ = น้ำลูกเห็บ (มะ^๑เฮ็ด^๑ =
ลูกเห็บ) คือน้ำแข็ง หาวหมี่ คือ
ใช้มาลาเรีย (หนาวของเขาหมายได้
ว่าเป็นไข้) หนูไฟ^๑ - หนูไฟ คือ พลุ

ชนิดหนึ่ง หมี่^๑หมา^๑ = บัวบัว คือ
ดอกคำโพง มัก^๑เข้า^๑เคอ^๑ = หมาก
ปลายเครือ คือ ผลไม้ที่ออกลูกท้ายฤดู
มัน^๑นั้น^๑ = มันดิน คือ บวบ เมื่อ^๑เหล่า^๑ =
เบือเหล่า คือ เมาส์สติ เล็ก^๑มด^๑ =
เหล็กมดคือตะปู โล้ม^๑ผ่าย = ลมคม
(ผ่าย = คม) คือลมกรด สายเจ้อ^๑-อ^๑ =
สายใจ คือวิญญาน

คำกริยา ได้แก่ ตาย^๑เห่อ^๑ = ตาย
เบือ คือ สิ้นสติเพราะกินของเบือเมา
ตาย^๑เหล่า^๑ = ตายเห่อ คือ เมาเหล่า
สิ้นสติ ตาย^๑ลัก^๑น้ำ = ตายหลักน้ำ
คือ จมน้ำตาย เจ้อ^๑-อ^๑ต้อน^๑ หรือ
เจ้อ^๑-อ^๑ล้อด^๑ - ใจสั้น คือขโมย
คุณเฉียว (อ่านต่อหน้า ๑๒๒)

‘สมปอง’

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ

สุชาติ สวัสดิ์ศรี

กับ วรรณกรรมร่วมสมัย (ตอนจบ)

งานรวบรวมเรื่องสนธิสัมพันธ์ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี
นั้น ผู้รวบรวมกำหนดไว้ ๕ เล่มด้วยกัน ได้รายงานไว้
แล้วคราวก่อนถึงชุด แฉกเขี้ยว และชุด ถนนสายที่นำไปสู่
ความตาย ที่แสดงถึงช่องว่างระหว่างชนบทกับเมือง

สองเล่มที่น่าเสนอกรณคือ เหมือนอย่างไม่เคย กับ
ชุด คำขานรับ ทั้งสองชุดนี้ควรพูดถึงพร้อมกันได้เพราะ
เป็นความคิดที่ผูกพันอยู่กับการศึกษาเพียงแต่ต่างระยะ
เวลาในการพัฒนา

ชุด เหมือนอย่างไม่เคย สะท้อนความคิดย้อนหลัง
ของช่วงเมื่ออยู่ในโรงเรียน ส่วนชุด คำขานรับ เป็นความ
คิดของช่วงการศึกษาในมหาวิทยาลัย

เหมือนอย่างไม่เคย ให้ภาพความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง
ระหว่างเด็ก โรงเรียน สังคม ปัญหาช่องว่างระหว่าง
นักเรียนกับโรงเรียนมีมากขึ้น ปัจจุบัน การปรับตัวของ
นักเรียนนั้นรวดเร็ว แต่การปรับตัวของโรงเรียนที่อยู่ใน
ในหุ่นรูปข้าราชการนั้นอยู่อย่างชักช้า จึงขาดดุลยภาพในความ
สัมพันธ์กัน และบางคราวราวกับว่าจะตรงทุกสิ่งให้ติด
อยู่กับอดีต ไม่อำนวยการให้ก้าวไปข้างหน้า

ภาพสะท้อนจากเด็กและโรงเรียนในรูปของเรื่อง
สั้นชุดนี้ สุชาติ จำแนกไว้ ๑ ประการ คือ

๑. เด็กกับตัวเอง เป็นกลุ่มของเรื่องที่บอกความคิด
ตามประสาทเด็กต่อปัญหาเช่นเรื่อง โลกใหม่ของเจ้าจุ่น→

เขาต้องค้นรันทุกวีถึงทางเพื่อประทับประครองชีวิตอัน
บอบช้ำให้ดำรงอยู่ไปได้วัน ๆ หนึ่ง ในเมื่อท้องยังหิวอยู่
แล้วจะเอาจิตใจอะไรมานั่งเล่าเรียนอยู่แต่ในห้อง จะ
เอาความร่าเริงแจ่มใสมาจากไหน”

คำขานรับ เป็นข้อหนังสือของ ‘ศรีบูรพา’ ที่ใช้เป็น
ข้อชุดเรื่องสั้นสะท้อนความคิดของชาวมหาวิทยาลัยอัน
เป็นคำขานรับสืบจาก ‘ศรีบูรพา’ “อนาคตอันแจ่มใส
ของชาติอยู่ที่เยาวชนรุ่นเรา ผมได้ยินเขาพูดกันตั้งแต่
ยังเด็กอยู่ แต่มีอะไรบางอย่างที่แสดงว่า เยาวชนรุ่นเรา
ได้ขานรับคำฝากฝังมอบหมายคำศักดิ์สิทธิ์นั้น เพื่อที่จะ
ให้รุ่นของเราไม่ผ่านไปสู่หลุมศพโดยไร้ความหมาย ผม
จึงยืนยันขานรับ และผมเชื่อว่าเพื่อนนักศึกษาของเรา
อีกไม่น้อยคนได้ยืนยัน และจะยืนยันขานรับคำฝากฝัง”

ที่มาและพื้นฐานของความคิดวรรณกรรมรุ่นใหม่มี
ส่วนสืบเนื่องมาจากเรื่องสั้นแนวคำขานรับนี้

สุชาติ จำแนกลักษณะกว้าง ๆ ไว้ในการศึกษาเรื่อง
สั้นชุด คำขานรับ ไว้ ๕ ประการ คือ นักศึกษากับตัวเอง
นักศึกษากับครอบครัว นักศึกษากับมหาวิทยาลัย นัก
ศึกษากับสังคม และบทสรุป

หนังสือชุดรวมเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เสนอ
บทกล่าวนำที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือทุกเล่ม
ในชุด บรรณาธิการ สุชาติ จำแนกรายละเอียดและ
สร้างความเข้าใจได้อย่างมาก ในชุด คำขานรับ ก็เช่น
กัน ช่วงแรกกล่าวถึงความเป็นมาและการพัฒนาการ
ทางความคิดของคนในมหาวิทยาลัย นับแต่การเริ่มต้น
คิดฝึกฝนไปจากชนบประเพณีเก่า ๆ ความคิดที่เริ่ม
ปฏิเสธใช้คำว่า “จิตสำนึกขบถ” นับตั้งแต่พ.ศ.
๒๔๘๓ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการเริ่มต้นคิดทาง

การเมืองก่อน แล้วจิตสำนึกเช่นนั้นจึงมีขึ้นในด้าน
วรรณกรรม ถ้าไม่มีลักษณะทางการเมืองเกิดขึ้นก็เชื่อว่า
วรรณกรรมลักษณะใหม่จะไม่เกิดตามมา บทกล่าวนำได้
หยิบประเด็นที่เริ่มต้นจิตสำนึกขบถในวรรณกรรมตั้งแต่
รุ่นเก่าสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชจนถึงปัจจุบัน ได้ลำดับ
วิวัฒนาการต่อเนื่องตามเวลา พร้อมกับสรุปความเชื่อ
ของความคิดในแต่ละช่วง เป็นการสร้างความเข้าใจใหม่
ให้กับคนกลุ่มหนึ่งในสังคม แทนที่จะถูกจำกัดอยู่ใน
กรอบกระแสดความคิดที่บีบคั้นให้ยอมรับอย่างตามๆ กันไป

ในชุดเรื่องสั้น ก่อง ดอนตะโก ของ ‘พงษ์ศักดิ์
พยัคฆ์’ มีเนื้อหาดี และเป็นการสืบทอดแบบของคำ
ขานรับมาที่เดียว บทสนทนาของ ก่อง ดอนตะโก กับ
พิรา แสดงความเห็นเด่นชัดของสำนึกใหม่

“คุณก็รู้ว่าเงินที่ส่งเสียคุณมาจนเรียนจบเป็น
เงินของใคร มันเป็นเงินของประชาชนที่เสียภาษีมาให้
คุณ เสียเงินให้คุณได้เรียนจนเป็นหมอ เพื่อจะไปเป็น
คนของพวกเขา ช่วยเหลือพวกเขาให้พ้นจากโรคภัยไข้
เจ็บ คุณก็รู้อยู่เต็มท้วว่าพวกคุณกว่าจะเรียนสำเร็จมาแต่
ละคน รัฐบาลต้องออกเงินสมทบให้ก็หมิ่นก็แสน
หรือคุณแกล้งไม่รู้” ความคิดเหล่านี้ของนักศึกษาทำให้
เขาได้สำนึกและหาทางออกไปสู่การรับใช้ประชาชน
ผู้เสียภาษีให้เขาเรียนจนแล้วจนเล่าในปัจจุบัน จึงนำ
เป็นคำตอบที่ชัดเจนแก่ผู้ที่คิดว่านักเรียน นักศึกษา มี
หน้าที่เรียนอย่างเดียว เรื่องอื่นไม่เกี่ยว

เรื่องสั้นรวมชุดลำดับที่ ๕ ซึ่งบรรณาธิการ สุชาติ
สวัสดิ์ศรี เกริ่นไว้ จะเป็นเล่มที่ชื่อ *ไอ้ลูกขบถ* เป็นชุด
เรื่องสั้นทอมแนวสังคมนิยม (Socialist Realism)
หรือเรื่องสั้นเพื่อชีวิต

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๓

เจ้อ - อ^๒ ออัน^๑ - ใจอ่อน คือ ใจเล็ก
หมายว่า ขี้ขลาด เจ้อ - อ^๒ แม่^๒ - ใจเบา
คือ คล่องแคล่ว ขยันขันแข็ง ใจใช้

ไม่อดเอื้อน เจ้อ - อ^๒ น้าน^๒ - ใจนาน
คือ เชื่องช้า ตามนิสัยหรือธรรมชาติ
อย่างเต่า เร็วก ติ๋^๒ น้าน^๒ - ตัวนาน

เจ้อ - อ^๒ มาก - ใจมั่งมี คือ ข้างจำ ความ
จำดี เข้าใจได้เอง ต้องกับ - ท้องกับ
คือ ท้องผูก ต้องโค่น - ท้องกับคือ ->

คลื่นใต้ (คลื่นหรือคัน ในทันหมาย
ว่าคู่กับถ่วงขึ้นบน อย่างคันของ
ในหีบ ที่เขาเรียก คันแตก ต้อง
คันหรือคลื่นใต้ก็มีความหมาย
เหมือนว่าต้องถูกคู่กับถ่วง
ขึ้นบน)

คำขยาย มีคำ น^๒ = ค นำหน้า
ตรงกับที่เราใช้ น^๒ เช่น น^๒รัก-ดรัก
คือ น^๒รัก น^๒อาย^๒ - คืออาย ก็ น^๒อาย
น^๒จ^๒ = ด^๒จ^๒ ก็ น^๒จ^๒

คำมากพยางค์ที่มีอยู่ในภาษา
พม่า นอกจากนั้นก็มีแต่คำภาษาอื่น
ที่เข้ามาใช้ โดยมากเป็นคำพม่า คำ

บาลีสันสกฤต และมักเป็นคำบาลี
สันสกฤตที่ได้ผ่านภาษาพม่า คือออก
เสียงตามแบบภาษาพม่า ดังนคือ

คำภาษาพม่า ได้แก่ ชะ^๑ต่าง^๒
= วันพระ ๘ คำ และ ๑๕ คำ อีกความ
หนึ่งหมายความว่าชาวโลกได้เสียงเดียวกัน
เช่น ด-บน ชะ^๑มา^๒ = ช่างผมอ เช่น
ช่างไม้ ช่างทาสี เช^๑ลัก-บุหร^๒ ช่าง^๒
ห้อย^๒ = ตำเกา ส้อย^๑ชา^๑ล้อย^๑ = สร้อย
รวมกันหลายสายอย่างสร้อยพระศอ

พระราชินี (ตามความหมายของ ชา^๑
ล้อย^๑ คำพม่า) ป้อง^๑ปี^๑ - กางเกง
อะ^๑คาง^๑ = อนุญาต อะ^๑คัง^๑ = เวลา

อะ^๑มึง = คำสั่ง อะ^๑มึง^๒ - งาน อะ^๑โล^๒
= ความมุ่งหมาย อ้า^๑ชา^๑ก = อาย อ้า^๑
น้ำ^๑ = เกรงใจ ก็น^๒ต้อ^๒ = ขอโทษ

คำบาลีสันสกฤตผ่านทางพม่า
ได้แก่ ชะ^๑เท^๒ = เศรษฐ ชะ^๑เล^๑ - สรี
ความเจริญรุ่งเรือง ชา^๑ชะ^๑น้ำ^๒ =
ศาสนา ชัก^๑ย้า^๒ = พระอินทร์ แซ่จ้า^๑
= สัจจะ สัจญา ปัก^๑หะ^๑ชา^๑ = พุทธ-
ศาสนิกชน ปัง^๑ชา^๑ = ปัญญา เก^๑จู้^๑
= กตัญญู กู้^๑โส^๑ = กุศล ปัก^๑จ้อ^๑ = บุษบา
น้ำ^๑มิก - นิมิต (ตาง) นีก^๑จะ - อนิจจา
นีก^๑บ้าน^๒ = นิพพาน อ้า^๑ก้า^๑ - อากาศ
อุ^๑เย็น^๑ - อุทยาน จัก = จิต ♣

เรียนอังกฤษจากเพลง - ต่อจากหน้า ๑๙

(หากหน้าคนสักคนสามารถส่งเรือออกทะเล
ได้เป็นพันลำ ฉะนั้นจะต้องไปถึงไหน)

ตัวอย่างการสมมุติที่เป็นไปไม่ได้ในเนื้อร้องเพลงนี้
ก็มีอีกคือ

- If a man *could be* in two places at
one time, I'd be with you. (หากคน
คนเดียวจะสามารถปรากฏกายในที่ ๒ แห่ง
พร้อมกัน ฉะนั้นก็จะเลือกอยู่กับเธอ)
- If the world *should stop* revolving, I'd
spend the end with you. (หากโลกจะหยุด
หมุน ฉะนั้นก็จะอยู่กับเธอเพื่อรอวาระสุดท้าย)
- to launch : to throw forward, to send off,
to start (โยนไปส่งไปข้างหน้า เริ่มต้น)

ex : - If a face could *launch* a thousand
ships, where am I to go? (ถ้าหน้า
ผู้หญิงสักคนทำให้ส่งเรือออกทะเลได้เป็น
พันลำ - ทำให้นึกถึงนิยายสมัยก่อนที่หลงรูป

ผู้หญิงกันแล้วต้องเดินทางไปแสวงหาตัวจริง
- ฉะนั้นจะต้องไปถึงไหน คงจะหมายความว่าเธอที่
แสนดีแสนสวยกระมัง)

- This big transatlantic *will be launched*
by the First Lady. (ท่านผู้หญิงหมายเลข
หนึ่ง - ภริยาประธานาธิบดี - จะเป็นผู้ทำ
พิธีส่งเรือลงน้ำ - ตามธรรมดาที่เคยเห็นมีการ
เจิม หรือแบบฝรั่งใช้เหล้าแชมเปญทั่วขวด
แกว่งให้กระแทกหัวเรือแตกกระจาย)
- The City *will launch* a new project
for keeping the city clean early this
year. (นครนี้จะเริ่มโครงการใหม่ปีนี้
เรื่องการรักษาความสะอาดในเมืองหลวง)
- *there's no one home but you* : in my life
there is nobody else but you. (ใน
ชีวิตของฉันไม่มีใครนอกจากเธอ)
- house, home : ความแตกต่างระหว่างคำ →

ภาษาและหนังสือ

(๑๓) คำไท-ไทย ภาษาพม่า

อักษร ๒๔๐๙

คำมากพยางค์ดังกล่าวแล้ว นอกจากจะมีคำซ้อน คำซ้ำและคำประสม ตลอดจนคำยืมมาจากภาษาต่างประเทศ ก็ยังมีคำอีกประเภทหนึ่งเป็นคำซ้อน ๔ คำ เช่นเดียวกับที่ใช้ในภาษาไทย คือ

แบบหนึ่งใช้คำซ้อนซ้ำ ซ้ำคำที่ ๑ กับคำที่ ๓ ก็มี ซ้ำคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ ก็มี ส่วนคำที่ไม่ซ้ำก็เป็นคำซ้อนคือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเข้า ดังนี้

คำซ้ำคำที่ ๑ กับคำที่ ๓ ที่เป็นคำวิเศษณ์ได้แก่ จับ^๑หนึ^๑จับ^๑ (จับหนึจับ) = เป็นหนึเป็นต้น น^๑เจ้อ-อ^๑น^๑ค้อ^๑ (ดีใจดีคอ) = ใจดีมีเมตตา จันเจ้อ-อ^๑จันค้อ^๑ (ชื่นใจชื่นคอ) = ชื่นใจ มักใช้ หอมจันเจ้อ-อ^๑จันค้อ^๑ (หอมชื่นใจชื่นคอ) = หอมชื่นใจ เปี^๑เจ้อ-อ^๑เปี^๑ค้อ^๑ = สำเร็จตั้งใจปรารถนา คำกริยาได้แก่ ปัด^๑ม้อ^๑ปัด^๑พัก^๑ (ปัดดอกปัดผัก) = ปัด

ดอกไม้ปัดผัก จัก^๑ไม^๑จัก^๑ตอก^๑ (จักไม้จักตอก) = จักตอก จิม^๑ขัง^๑จิม^๑ของ (ขังเครื่องขังของ) = ขังของ หน่งเสื่อ^๑หน่งผ้า^๑ (นั่งเสื่อนั่งผ้า) = สวมเสื่อผ้า ป้า^๑เฮ้น^๑ป้า^๑เฮ้^๑ = ปกครองบ้านเรือน (เฮ้^๑ = ยุงข้าว) เฮ้^๑ค้อ^๑แบ้^๑เฮ้^๑ค้อ^๑แน้ง^๑ = บังคับ ชื่นใจ นอบโต^๑นอบคัง^๑ = นบอบชอบกาย นำน^๑ม้าน^๑น่าน^๑หัน^๑ (น่านมานานเห็น) = นานๆมาที่ ที่มีความหมายต่างไปในเชิงอุปมาก็มี เช่น เจ้อ-อ^๑เจ้อ-อ^๑เหยว^๑ (ใช้ขี้ใช้เยว) = ใช้ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เป็นคำนามก็ได้แก่ เปี^๑จัน^๑เปี^๑ค้อ^๑ = แผ่นเงินแผ่นทอง ปัก^๑หม่าน^๑ปัก^๑เหม้ง^๑ (ปักบ้านปักเมือง) = หมู่บ้าน แดบหนึ่งเมืองแดบหนึ่ง แผอ^๑ไห^๑เผอ^๑ตอก^๑ = ใบไม้แห้งร่วงเกลื่อนกลาด คำซ้ำคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ ที่เป็นคำกริยาก็อ ซัก^๑กัน^๑เกว^๑กัน^๑ (รักกันเกวกัน) = รักกัน พิด^๑กัน^๑จิง^๑กัน^๑ (พิดกันขังกัน) = เกลี่ยคกันไม่ถูกกัน

ส่วนที่เป็นคำวิเศษณ์ได้แก่ ตัน^๑เนค^๑ม้อ^๑เนค^๑ (ตันเห็นม้อเห็น) = ม้อตันเห็นเห็น ผ้า^๑ย้า^๑เสื่อ^๑ย้า^๑ - ผ้าเยกเสื่อเยก เข้า^๑หล่าน^๑พัก^๑หล่าน (เข้าน่ายพักน่าย) = ข้าวละกับข้าวละ เพราะหุงต้มนานเกินไป

ส่วนคำที่ไม่ซ้ำกันเป็นคำซ้อน บางคำซ้อนเช่นเดียวกับภาษาภาคกลาง เช่น เจ้อ-อ^๑-ค้อ^๑ = ใจ+คอ หม่าน-เหม้ง^๑ = บ้านเมือง ขี้-เหยว^๑-ขี้+เยว^๑ จัน^๑-ค้อ^๑ = เงิน+คำคือเงิน ทอง ตัน^๑-ม้อ^๑ = ตัน+ม้อ บางคำเรียงต่างกันคือ ผ้า^๑-เสื่อ^๑ = ผ้า+เสื่อ เราใช้เสื่อผ้า แต่ที่ใช้ต่างกันไปก็มีได้แก่ ม้อ^๑-พัก^๑ = ดอก (ไม้)+ผัก เข้า^๑-พัก^๑ = ข้าว+ผัก เราใช้ข้าว+กับ (ผักของ เขา เขาหมายถึง กับข้าว) ขัง-ของ = เครื่อง+ของ เราใช้ข้าวของ โต^๑-คัง^๑ = ตัวตน พิด^๑-จิง^๑ = พิดขังคือเกลี่ยคขัง (พิด ของเขาหมายถึงพิดใจกัน ไม่ถูกกัน) ซัก^๑-เกว^๑ = รัก+เกวหมายความว่า รักใคร่ เฮ้น^๑-เฮ้^๑ = เรือน+ยุงข้าว เราใช้ บ้านเรือน แบ้-แน้ง^๑ คำนี้เป็นคำไทพม่าแก่ซ้อนกับคำพม่า แบ้-แพ้ หมายความว่าชนะทั้งในภาษาพม่าและไทยใหญ่ ส่วน แน้ง^๑ เป็นคำพม่าว่า ไห่^๑ หมายถึง ชนะ อย่างบับบักกับ ชื่นใจคน เมื่อซ้อนแล้วหมายความว่า บักกับ ชื่นใจ

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

นอกจากคำซ้อน ๔ คำในลักษณะซ้อนซ้ำดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีการนำคำซ้ำมาซ้อนกันเข้า จึงทำให้กลายเป็นคำซ้อน (อ่านต่อหน้า ๑๒๔)

อิฐไปถูกนางผีที่กำลั้งห้อง ถูกที่ห้อง
เข้าอย่างจัง เท่านั้นเองผีก็เลยต้อง
ยอมแพ้ แล้วก็เลยค่อยๆหายไปจาก
สายตา ไม่ยอมมาปรากฏร่างให้เห็น
ตัวอีก แต่ก็เชื่อว่าผีจะไม่มี ผียังมี
และแวดล้อมคนอยู่ตลอดเวลา จึง
ทำให้คนป่วยไข้ได้เจ็บและได้รับ
ทุกข์เวทนาอยู่เสมอมา

มีเรื่องเล่าอีกว่าทำไมคนจึงต้อง
ตาย เรื่องเล่าว่า คนแต่ก่อนเมื่อโลก
ยังเพิ่งมีใหม่ๆ คนไม่รู้จักตายหรือ
มีชีวิตยืนยาวอยู่เรื่อยไป จนอยู่มา
วันหนึ่งชายคนหนึ่งเจ็บหนักใกล้

จะตาย ได้เรียกเมียมาสั่งว่า “ข้า
จะตายอยู่แล้ว แต่ถ้าหากข้าตายไป
ละก็ อย่ามีผัวใหม่นะ ข้าจะกลับมา
หาใหม่อีก” เมื่อชายนั้นตายไปแล้ว
เมียผู้เป็นหม้ายก็อดส่ำหรือตามคำ
สัญญา แต่คอยเท่าไรก็ไม่เห็นมา
หญิงสาวคอยจนเบื่อ ลงท้ายเลย
แต่งงานใหม่

หลายปีต่อมาหญิงนั้นเกิดเจอ
ผัวเก่า ซึ่งมีท่าทางเหมือนยังมีชีวิต
อยู่ ชายนั้นต่อว่าเมียว่า “มีผัวใหม่
ใช้ไหม” ตอนแรกหญิงนั้นโกหกว่า
เปล่า แต่ผัวไม่เชื่อ พูดว่า

“อย่ามาโกหก ข้ารู้หรอกนะ
รู้ดีว่านางกำลั้งห้อง”

หญิงนั้นจึงรับสารภาพพร้อม
ทั้งบอกว่าคอยมาตั้งนาน ชายนั้นว่า
คอยไม่นานพอ เพราะฉะนั้นจึงควร
ต้องได้รับโทษ ทั้งหญิงนั้นทั้งผัว
ใหม่ตลอดจนคนในโลกทุกคนจะ
ต้องตาย พูดแล้วชายผู้ผัวที่เพิ่งฟัน
กันซะพามาได้ ก็เลยกลับตายไปด้วย
ตามคำสาปของตนเอง นับแต่นั้น
มาคนที่ถือกำเนิดจากผู้หญิงทุกคน
ต้องตาย

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

4 คำขึ้นมา เช่น เผล-อๆ มั่นๆ
(-ไผๆมนๆ) หมายถึงตัวใครตัวมัน
(ใช้ ฮั้ว^๒ เผล-อ ฮั้ว^๒ มั่น^๒ - สำหรับ
ใครสำหรับมัน ก็ได้ในความนี้)
เน็ค^๑ ฮ้อนๆ (=เคียดๆ ร้อนๆ) คือ
เคียดร้อนรำคาญใจไม่เป็นสุข ฮ้อนๆ
แน่นๆ (-รีบๆ เร่งๆ) คือรีบร้อน
รีบเร่ง พักๆ แผๆ-พรากกัน แยก
จากกัน บางๆ บิงๆ - ขวางระเกะระกะ
ไม่ตรงไปตรงมา ข้อนๆ แซ่ๆ = อย่าง
แข็งขัน จ้อนๆ จั่นๆ - นิดๆ หน่อยๆ
ล้าๆ ล้ายๆ - ท่าทางแปลกพิลึก
โหล่มๆ ก้ายๆ - กันระคายตัว นุกๆ
หนุกๆ - กิดใคร่กรวนวญโดยรอบคอบ
จุนๆ ว้ายๆ - ไม่เรียบ ลุ่มๆ คอนๆ
ตุงๆ ต่าๆ อย่างหนทาง

คำดังกล่าวบางคำแยกใช้ได้
มีความหมายทั้งสองคำ แต่ไม่ค่อยมี

ใช้เป็นคำซ้ำเช่น เผล-อ (ไผ-ไกร)
แต่ไม่มีใช้ เผล-อๆ หรือ มั่นๆ
เมื่อใช้แยกกัน ฮ้อน (รีบ) กับ แน็ค
ก็แยกใช้ได้เช่นกัน และไม่มีใช้
ฮ้อนๆ แต่ แน็คๆ ที่เป็นคำซ้ำมีใช้
เน็ค^๑ (เคียด) - ร้อนก็แยกใช้กับ
ฮ้อน (ร้อน) ได้ แต่ที่ใช่ เน็ค^๑
หรือ ฮ้อนๆ แต่ถ้าฟังไม่มี และ ฮ้อน
ใช้จำกัดเฉพาะเฉพาะ กวน อย่าง
ถูกกวนแม่เท่านั้น บางคำคำท้ายไม่มี
ความหมาย ใส่เข้าไปเพื่อประโยชน์
ทางเสียงเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ พักๆ
แผๆ แผๆ ไม่มีใช้ มีแต่ พักๆ
บางๆ บิงๆ จิงๆ ก็ไม่มีใช้ไม่มี
ความหมาย มีแต่ บาง-ขวาง จ้อน
กับจ้อนๆ มีใช้ แต่ จั่น หรือ จั่นๆ
ไม่มีที่ใช่ เช่นเดียวกับ ล้ายๆ และ
หนุกๆ ไม่มีที่ใช่มีแต่ล้าๆ-หลาก คือ

แปลก ผิดธรรมดา และนุก^๑-กิด
คำนวน นับ แต่ก็ไม่ใช่ ล้าๆและ
นุกๆ นอกจากจะซ้อนกับคำอื่น กง
มีแต่ โหล่มๆ ก้ายๆ กับ จุนๆ ว้ายๆ
ที่มีความหมายทั้งคำต้นคำท้ายคือ
โหล่ม^๑ - กัน ก้าย^๒ - กันๆ ภายอย่าง
สวมเสื้อจนตัวเวลาอากาศร้อน จุน^๑
-จุน นุน ว้าย^๑ - หว่า บุ่ม แต่ก็ไม่ใช่
เป็นคำซ้ำเช่นเดียวกัน มีแต่คำซ้อนๆ
แซ่ๆ ที่ถึงจะแยกหรือไม่แยก ต่างก็
ไม่มีความหมายในภาษา คำซ้ำที่น่า
มาซ้อนกันเข้าและคำท้ายไม่มีความ
หมายนั้นน่าจะมุ่งประโยชน์ทางเสียง
ให้ฟังดีเป็นที่ถูกใจมากกว่าอื่น

ยังมีคำบางคำที่สร้างขึ้นมากใน
ลักษณะวลีมากกว่าจะเป็นคำประสม
บางที่ก็คล้ายจะเป็นสำนวนเพราะมี
ใช้เฉพาะแต่คำนั้นในลักษณะเช่นนั้น

เช่น นู๋^๒ตำ^๑แน่น^๒-ดูตาแดง หมายถึง หึงหวง นู๋^๒ยอม^๑-คุดอม คือคุดอม หมายถึงเหยียดหยามผู้อื่นว่าต่ำต้อยกว่าตน นู๋^๒น่าย^๑-คุดายคือคุดเปล่า หมายถึงดูถูก ดังมีคำติดปากที่ว่า ยอก^๑หมาหมาเล^๒ หน้า^๑ ยอก^๑ข้า^๑ข้า^๑

นู๋^๒น่าย^๑ คือหยอกหมาหมาเลียหน้า หยอกข้าข้าดูถูก นอกจากนั้นก็มีคำ ตำ^๑ตีเม^๑-อ^๒-แล้วแต่เธอ ตำ^๑เจ^๑-อ^๒เม^๑-อ^๒-ตามใจเธอ แต่ถ้าพูดอย่าง ประชดไม่พอใจก็ใช้ ห้าง^๑เจ^๑-อ^๒-ตามใจ หรือ ห้าง^๑เจ^๑-อ^๒เม^๑-อ^๒-

ตามใจเธอ หมายถึงตามคำว่า ตบาชใจ เธอ (ห้าง^๑-ตบาช เช่น เสน^๑ห้าง^๑ เรือนตบาช บ้านตบาช อี^๑ห้าง^๑-อยู่ตบาช) เติงกล้ายคำ ช่าง หรือ ช่งของเรา เช่น ช่างเธอ ช่างมัน

บ๊องกันตาบอดได้อย่างไร - ต่อจากหน้า ๙๓

๔. อุบัติเหตุต่อลูกตา ในชีวิตประจำวันอาจเกิดขึ้นได้ ในวัยเด็กที่เล่นพวกหนังสือตึก บินมีลูก ลูกขน มีโอกาสลูกตาทำให้เลือดออกภายในลูกตาหรือตาแดง สำหรับผู้ใหญ่พบได้จากการติดเครื่องเรือหางยาว เชือกที่ใช้ติดเครื่องไฟลูกตาทำให้เลือดออกในลูกตา หรือพวกมีอาชีพตามโรงงาน เวลาปฏิบัติงานไม่ได้ใส่แว่นบ๊องกัน โอกาสที่สิ่งแปลกปลอมมาถูกลูกตา ทำให้เกิดเลือดออกหรือฝังข้างในลูกตาหรือตาแดงและบอดได้

เพื่อขจัดปัญหานี้ด้วยการบ๊องกัน ห้ามเด็กเล่นของเล่นจำพวกหนังสือตึก และผู้ที่ทำงานตามโรงงานต้องใส่แว่นบ๊องกัน เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น

มาแล้วควรรีบปรึกษาแพทย์

๕. โรคเบาหวาน ตาบอดจากโรคเบาหวานนั้นเนื่องจากเป็นเบาหวานนานๆและรักษาไม่ถูกต้อง โรคเบาหวานทำให้ลูกตาเปลี่ยนแปลงเป็นต้นว่าต้อกระจก ต้อหิน ม่านตาอักเสบ เลือดออกในลูกตาและชั้นประสาทตาหลุด มีโอกาสบอดได้ การแก้ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับ เมื่อเป็นโรคเบาหวานควรจะรักษาให้ถูกต้อง จนน้ำตาลในเลือดลดลงมาปกติในระดับคงที่ และควรจะปรึกษาจักษุแพทย์ตรวจตาพร้อมด้วย

๖. ใช้ยาหยอดตารักษาเอง เนื่องจากความจนไม่สามารถไปรับการรักษาจากแพทย์ได้ เมื่อตาแดงอักเสบก็ซื้อยาจากร้านขายยามาใช้

ทำให้เกิดโรคแทรกซ้อน เป็นต้นว่ายาหยอดตาพวกสเตียรอยด์ เมื่อใช้ไม่ถูกต้องเป็นผลร้ายมาก เช่น แก้วตาอักเสบโดยไม่ทราบสาเหตุ เมื่อใช้ยาพวกสเตียรอยด์หยอดทำให้เกิดอักเสบมากจนแก้วตาทะลุ หรือแก้วตาดำนั้นเกิดลูกตามจากเชื้อราทะลุ พวกตาแดงจากการแพ้เมื่อใช้ยาพวกสเตียรอยด์หยอด ตาแดงนั้นจะหาย เมื่อใช้นานๆ ผลร้ายตามมาก็กลายเป็นต้อกระจก และต้อหิน เมื่อไม่ได้รับการรักษาตาจะบอดได้

ข้อนี้บ๊องกันโดยไม่ควรใช้ยารักษาเอง ถ้าได้ปฏิบัติตนด้วยการบ๊องกันตามหัวข้อดังกล่าวแล้ว ตาบอดก็จะพบได้น้อย

สนทนากาฬ - ต่อจากหน้า ๑๔

ในอันที่จะแสวงหาความพอใจในการใช้เวลาว่าง

กิจกรรมทางนันทนาการ หรือการพักผ่อนหย่อนใจ หรือการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์นั้น มนุษย์ชาติได้กระทำกันมาตั้งแต่โบราณกาล ผู้แต่งได้บรรยายแสดงวิวัฒนาการของกิจกรรมนันทนาการในต่างประเทศและในประเทศไทยตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงสุโขทัยตลอดมาถึงสมัยปัจจุบัน

เฉพาะในสมัยปัจจุบันเริ่มจัดเป็นระเบียบแบบแผน ในสมาคม YMCA และ YWCA เช่นในทางกีฬา การ

อยู่ค่ายพักแรม การจัดดอกไม้และการประกอบอาหาร หรืองานเกษตรกรรมสำหรับเด็กหญิง และกิจกรรมอื่นๆ เท่าที่พอจะจัดให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างของตนในทางที่ดี มีประโยชน์ เพื่อจะได้เติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไป

ต่อมาโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาของกรมพลศึกษาได้จัดให้มีการสอนนันทนาการแก่นักเรียนโดยชั้นแรกให้ชื่อว่า การจัดการบันเทิง โดยอาจารย์พิเศษจาก YMCA บ้าง ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศบ้าง เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครู→

๑๒๑ ๑๖๖/๕ ๑๖-๓-๒๕๑๙

ภาษาและหนังสือ

(14)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ภาษาพม่า

เท่าที่ได้กล่าวถึงลักษณะภาษาพม่ามาแล้วแต่ต้น ได้กล่าวถึงลักษณะของคำภาษาพม่าทั้งที่มีพยางค์เดียวและมากพยางค์ ตลอดจนเหตุที่ทำให้มีคำมากพยางค์ในภาษา ซึ่งอาจเป็นเพราะมีการซ้อนคำหรือประสมคำ และบางคำคำหนากร่อนเสียงลงจนเหลือเพียงส่วนของคำ ทำให้ดูเหมือนอุปสรรคอย่างในบาลีสันสกฤต ลักษณะเช่นนี้มีตรงกันทั้งภาษาพม่าและภาคกลาง ทั้งที่คำที่ซ้อนแล้วประสมแล้ว มีไม่ตรงกันเป็นส่วนมาก

ลักษณะสำคัญประการต่อไปคือ เรื่องการเรียงลำดับคำ ภาษาพม่าเรียงลำดับคำเช่นเดียวกับภาษาภาคกลางแทบทุกประการ คือ ผู้ทำอยู่หน้ากริยา กริยาอยู่หน้าผู้ถูกหรือกรรม ส่วนคำขยายก็อยู่หลังคำที่ตนขยายเช่นเดียวกัน คือ คำคุณศัพท์ที่ขยายคำนามอยู่หลังคำนาม คำ

กริยาวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา คุณศัพท์ หรือกริยาวิเศษณ์ด้วยกัน ก็อยู่หลังคำดังกล่าวมานั้น ทั้งยังมีวิธีการเรียงประโยคลักษณะอื่นๆ อีก ดังจะเห็นได้จากข้อความต่อไปนี้ ที่หญิงเปียงได้เล่าปากเปล่าเรื่องกากับกาเหว่า

1. เหมือนนั้น เก้าตะ^๑ชาตะ^๒เก้า^๓เฮ็ด^๔ไต่^๕ก้อ^๖กัน^๗วุด^๘

เหมือนนั้นนกเค้าแมวกับอากาเป็นเพื่อนกัน

2. จ้าว^๑น^๒หนึ่ง^๓โก้น^๔ก้อ^๕หนึ่งเฮ็ด^๖ไต่^๗มำ^๘กัน^๙น^{๑๐}ช้อ^{๑๑}ก้า^{๑๒}

ส่วนวันหนึ่งคนคนหนึ่งเขาถูกลูกกระสุนดินยิงแล้ว

3. ทุก^๑ก้า^๒ไต่^๓โก้น^๔เก้า^๕ถูกตรง^๖ที่^๗กัน^๘นกเค้าแมว

4. เก้า^๑แนะ^๒มำ^๓กัน^๔น^๕ช้อ^๖โก้น^๗มัน^๘ใหม่^๙เจือ^{๑๐}-อ^{๑๑}เตอ^{๑๒}

นกเค้าแมวนั้น ลูกกระสุนดินติดที่มัน เสร้า^๑ไศกอยู่

5. เหมือนนั้น เก้า^๑แนะ^๒ห้อง^๓ไต่^๔ก้อ^๕เก้า^๖

เหมือนนั้นนกเค้าแมวนั้นร้องเรียกเพื่อนอากา

6. ก้อ^๑เฮ็ด^๒เก้า^๓ตะ^๔ไต่^๕ตาย^๖ยะ^๗เพื่อนเฮ็ด^๘ข้า^๙จะตายแล้ว

7. เหมือนนั้นล๊ะ^๑เก้า^๒แนะ^๓หว่า^๔ช้ง^๕เก้า^๖

เหมือนนั้นอากานันว่าแก่นกเค้าแมว

8. ก้อ^๑เฮ็ด^๒เมือ^๓-อ^๔เป็น^๕สัง^๖ก้า^๗

เพื่อนเฮ็ด^๑เจ้า^๒เป็นอะไรไป

9. เก้า^๑แนะ^๒หว่า^๓มำ^๔กัน^๕น^๖ทุก^๗มำ^๘ไต่^๙โก้น^{๑๐}เก้า^{๑๑}

นกเค้าแมวนันว่า ลูกกระสุนดินถูกมาที่^๑กัน^๒ข้า

10. เหมือนนั้นล๊ะ^๑เก้า^๒แนะ^๓หว่า^๔ก้อ^๕เฮ็ด^๖เมือ^๗-อ^๘มะ^๙คู้^{๑๐}โก้น^{๑๑}

เหมือนนั้นอากานันว่า เพื่อนเฮ็ดเจ้า^๑ไม่ต้องกลัว

11. ชะ^๑ล้า^๒หว่า^๓เก้า^๔ว้าว^๕ช้ง^๖อู้^๗ช้อ^๘ตะ^๙โหม่^{๑๐}กัน^{๑๑}เก้า^{๑๒}ก้อ^{๑๓}

หมอยากาเหว่า^๑มีอยู่^๒ชวน^๓เถอะ^๔ร่วมกัน^๕ไป^๖เถอะ

12. หว่า^๑นั้ง^๒ไต่^๓โหม่^๔กัน^๕เก้า^๖เก้า^๗

ว่า^๑ดั่ง^๒นี้^๓เสีย^๔(แล้ว)^๕ร่วมกัน^๖ไป

ประโยคข้างต้นคงแสดงให้เห็นชัดแล้วว่า ถึงจะมีลักษณะใหญ่ๆ เหมือนกันทั้งภาษาพม่าและภาษาภาคกลาง แต่ก็ยังมีลักษณะย่อยอื่นๆ ที่ต่างกัน โดยเฉพาะการใช้บุรพบท คำขึ้นต้นลงท้ายประโยคและอื่นๆ

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ซึ่งถ้าแปลตรงตามตัวทุกคำไปแล้ว
ก็อาจจะฟังแปลกกว่าภาษาของเรา
ไปบ้างดังนี้

คำขึ้นต้นประโยค เหมือนนั้น-
เหมือนนั้น เป็นคำที่ใช้จำเพาะเล่าเรื่อง
ตอนจะขึ้นความใหม่เช่นเดียวกับ
เมื่อนั้น ในกลอนบทละครของเรา
แต่ไม่มีกำหนดในภาษาพม่ากว่าจะ
ต้องใช้แก่ผู้ใด โพรหรือเจ้า

คำแทรกระหว่างคำในประโยค
ได้แก่คำ เนอะ หรือ แน่ ดังในประ-
โยค 4, 5, 7, 9, 10 ที่มาท้ายคำนาม
ระหว่างคำนามกับกริยา เช่นเดียวกับ
ที่ที่เราใช้ นะ อ๊ะ หรือบางทีก็ใช้
นั้นหรือมัน แทรกเข้าไป ทำให้รู้ได้

ว่ามีการเว้นระหว่างคำนามกับกริยา
นั้น ดังที่ใช้ในภาษาพม่าข้างต้น
ว่า แก้นะ - นกแก้นะ หรือ
นั้น ละก้า^๒ เนอะ - อีกันนะหรือนั้น
บางทีใช้คำมัน ที่เขาออกเสียงมัน^๒
ใส่เข้าไปด้วยเช่น โก้น^๒ เนอะมัน^๒
โหม้นแคว - คนนั้นนะเขาประพฤติ
ล่องขนบประเพณีเหลือเกิน ที่ใช้
อ๊ะ แทน เนอะ ก็มี ยังมีคำที่ไม่มี
ปรากฏในข้อความข้างต้นได้แก่ จ้า
ใช้เน้นความ เช่น ในจำหว่าเม้ง^๒ ไค^๒
-นี้แหละที่เรียกว่าเมืองไทย

คำนำหน้ากริยาหรือลงท้ายกริยา
คำกริยาของภาษาพม่าแก่กับภาคกลาง
มีลักษณะตรงกันอย่างหนึ่งคือ ไม่มี

การเปลี่ยนแปลงเพื่อบอกกาล มาลา
วางก อย่างภาษาอังกฤษหรือบาลี
สันสกฤต เมื่อต้องการแสดงกาล
มาลา ดังกล่าว จึงต้องใช้วิหาคำ
เติมเข้าข้างหน้าบ้าง ข้างหลังคำ
กริยาบ้าง ที่เติมข้างหน้ากริยาได้แก่
ตะ^๑-จะ ในประโยค ๘ ที่ว่า แก้นะ^๑
ตาย^๒ ยะ^๒ - ข้ายะตายแล้ว ที่ไม่
ปรากฏในข้อความข้างต้นคือ ไหน^๓
-ได้ มักใช้กับ หมา=ไม่ เป็น หมา
ไหน^๓-ไม่ได้ เช่น หมาไหน^๓ ก้น^๒-
ไม่ได้กิน หมาไหน^๓ ป้า^๒มา^๒-ไม่ได้
เขามา กับ จิง^๑-จึง ถึง ฟัง ฟัง เช่น
แก้นะ^๑ หว่า (=ฉันจึงว่า) คือถึงว่า
เถอะ (อ่านต่อหน้า ๕๒)

‘มอด’

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ

บางเรื่องจากสโมสรนักเขียนนานาชาติ

และสมาคมภาษาและหนังสือฯ

นักเขียนนานาชาติจะประชุมใหญ่
ครั้งที่ ๔๑ ในสิงหาคมที่ลอนดอน

สโมสรนักเขียนนานาชาติ (International P.E.N.)
กำหนดประชุมใหญ่ (สองปีครั้ง) เป็นลำดับครั้งที่ ๔๑
ระหว่างวันที่ ๒๒ ถึง ๒๘ สิงหาคม ศกนี้ ที่ เพนตาไฮเทล
ถนนครอมเวล ลอนดอน ในการประชุมครั้งนี้จะได้
เลือกตั้งนายกขององค์การคนใหม่ด้วย

สโมสรนักเขียนอเมริกัน (P.E.N. American
Centre) ได้เสนอให้นักนวนิยายชาวเปรู ชื่อ มาริโอ
วารกาส โลซา เข้ารับเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่ นายก

องค์การคนปัจจุบัน เป็นนักเขียนชาวอังกฤษ ชื่อนาย
พริทชาร์ด

การประชุมใหญ่ของนักเขียนนานาชาติครั้งใหม่
ได้กำหนดแนวศึกษาอภิปรายว่า สัจจะในจินตนาการ
(The Truth of Imagination) นายกสโมสรนักเขียน
อังกฤษ คือ นายสตีเฟน สเปนเดอร์ ผู้เป็นกวี ได้เสนอ
รายการบรรยายและอภิปรายแบ่งเป็นหมวด กวีนิพนธ์
(Poetry) นวนิยายและเรื่องสั้น (Novel and Short
Story) บทละคร (Drama) ภาพยนตร์ (Film)
สื่อสารวิทยุและโทรทัศน์ (Radio and Television) →

บางเรื่องจากสโมสรมักเขียนนานาชาติ - ต่อจากหน้า ๑๔

ตามปกติคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับของผู้ต้องหามักจะกำหนดระยะเวลาการคุมขังเพียง ๘-๑๒ เดือนเป็นอย่างมาก แต่ ดร. เลียร์ ถูกพิพากษาจำคุกตามฟ้อง ๒ คดี คดีละถึง ๑๐ ปี

ที่กรุงเทพฯ ในระยะต้นเดือนกรกฎาคมนี้ แนวร่วมนักเขียนไทยก็ได้มีการประชุมอภิปรายถึงปัญหานักเขียนกับเสรีภาพ เหมือนกัน ได้มีการศึกษาร่วมถึงความขัดแย้งระหว่างนักเขียน - นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายหนึ่ง กับเจ้าหน้าที่ผู้ถืออำนาจรัฐอีกฝ่ายหนึ่ง และได้เสนอบันทึกสถิตินักเขียนนักคิดที่ต้องโทษอาญาอย่างไม่เป็นธรรมในหลายประเทศ

งานสัปดาห์เยาวชนนักเขียน และ

การประกวดงานเขียนของเยาวชนครั้งที่ ๑

กรรมการโครงการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กของสมาคมภาษาและหนังสือฯ ซึ่งเป็นเครือข่ายของ International P.E.N. ได้ร่วมกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง จัดงานสัปดาห์เยาวชนนักเขียนขึ้นระหว่างวันที่ ๘-๑๓ กรกฎาคมที่ผ่านมา ณ อาคารสำนักงานส่งเสริมเยาวชนฯ

งานสัปดาห์เยาวชนนักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก อันมี ศาสตราจารย์ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ เป็นประธานโครงการ ได้สังเกตว่า เยาวชนพอใจอ่านเรื่องที่เยาวชนด้วยกันแต่งขึ้นและบางทีวาดภาพประกอบเองด้วย

ในงานนี้ได้เชิญชวนให้เยาวชนนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ มาชุมนุมเป็นเวลา ๓ วัน และประกวดแต่งเรื่องพร้อมเขียนภาพประกอบ จับให้เป็นคู่กันคือ ผู้แต่งเรื่องและผู้เขียนภาพ ปรากฏว่ามีผู้แต่งเรื่องคู่กับผู้เขียนภาพรวม ๔๕ ราย และมีที่แต่งเฉพาะเรื่อง ๔ ราย

เรื่องที่แต่ง แบ่งเป็น

๑. เรื่องสั้นและนิทานมีภาพประกอบ

๒. ความเรียงเชิงสร้างสรรค์ บันทึกประสบการณ์ มีภาพประกอบ

๓. บทร้อยกรองมีภาพประกอบ

คณะกรรมการการประกวดจะได้ตัดสินให้รางวัลเสนอไปยังศูนย์พัฒนาหนังสือที่กรมวิชาการภายใน ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และกำหนดแจกรางวัลในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม สกน ซึ่งจะจัดเป็นสัปดาห์เยาวชนนักเขียน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๓

มัน^๒จิง^๑ก้า^๑ - เขาเพิ่งไป ถ้าเป็นภาษาหนังสือใช้ ตัก^๑-จัก จะหรือเพิ่ง เช่น มัน^๒คัก^๑มา^๑ - เขาเพิ่งมา

หลังท้ายกริยา ได้แก่ ก้า^๑ คำนี้หมายความว่า ไป ถ้าเป็นคำกริยา แต่ถ้าเป็นคำช่วยลงท้ายกริยาก็แสดงอดีต หมายความว่า แล้ว ดังในประโยค ๒ ที่ว่า เอ้า^๒ โกง^๑มา^๑ มัน^๒ยอ^๑ก้า^๑

-เอาธนูถูกกระสุนดินยิงแล้ว เช่นเดียวกับ ยะ^๒ ในประโยค ๑ ที่ว่า เค้า^๒ตะ^๑คาย^๑ยะ^๒ ข้างคัน ถ้าออกเสียงเน้น คำนี้ออกเสียงเข้า ตรงกับคำแล้วของเราเช่น คาย^๑เอ้า^๑ป้อ^๑มา^๑ -ตายแล้วเกิดมา (ใหม่) (ส่วนคำลงท้ายที่แสดงอนาคตได้แก่ มัน^๑ ซึ่งไม่มีปรากฏในข้อความข้างต้น เช่น

เค้า^๑กิน^๑มัน^๑-ฉันกินละนะ) คำ เส (หรือแต)-เสีย ก็หมายความว่า แล้ว แต่เป็นการยักยอกแสดงกริยาหนึ่ง เพื่อแสดงกริยาอีกอย่างหนึ่งต่อไป ดังในประโยค ๑๒ ที่ว่า ทว่า^๑มัน^๑ไม่เส โหม^๑กัน^๑ก้า^๑ก้า^๑-ว่าดังนั้นเสีย (แล้ว) ร่วมกันไป แต่ประโยค ๔ ที่ว่า มัน^๑ใหม่^๑ เจื่อ-อ^๑ เส^๑อ^๑ -มันเศร้าโศก

(แล้ว) อยู่ เสด กับ ฐ มีลักษณะเหมือน
กริยา present participle ของ
ภาษาอังกฤษคือ กริยานั้นเริ่มกระทำ
แล้ว แต่ยังดำเนินอยู่ไม่ยุติลง

ยังมีคำลงท้ายกริยาที่ไม่ได้
เกี่ยวกับกาลเวลา แต่เป็นการชัก-

ชวนได้แก่คำ ก้อด^๑ ในประโยค 11
ที่ว่า ช้อ^๑ตะโหม่นกัน^๑ก้า^๑ก้อด^๑-ชวน
เถอะร่วมกันไปเถอะ ตะ ก็ใช้ในการ
ชักชวนเช่นเดียวกันตรงกับคำ เอะ
ของเรา ที่ไม่มีปรากฏในความข้าง
ต้นก็คือ ตะ^๑-หรือเถอะ เป็นคำส่ง

สำหรับคนสนิทคุ้นเคยกันเช่น หน้ง
กะ^๑- หน้งจิ หน้งเถอะ คึง^๑มา^๑กะ^๑-
โยนมาซิ

แต่คำลงท้ายที่ใส่เพื่อให้ฟังดี
ไม่เกี่ยวกับเรื่องใดๆ ดังกล่าวข้าง
ต้นก็มีได้แก่ คำ วด^๑ ในประโยค 1
ที่ชื่อว่า เสด^๑ได้^๑ก้อกัน^๑วด^๑ ♣

ปริทัศน์ - ต่อจากหน้า ๘

การเข้ามา ระดับจังหวัด และระดับ
อำเภอเป็นผู้กำหนดนั้นไม่ได้ให้
ความเป็นธรรมกับผู้เข้ามาเลย ใน
คณะกรรมการควบคุมค่าเช่าบ้านใน
คณะกรรมการในระดับจังหวัด
ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด
เป็นประธาน อธิการจังหวัด เกษตร-
จังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด
และหัวหน้าส่วนราชการประจำ
จังหวัดหนึ่งคน ผู้แทนผู้เข้ามา
ประจำจังหวัด ๕ คน และผู้แทนผู้ให้
เช่าบ้านประจำจังหวัด ๓ คน ซึ่งผู้ว่า-
ราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการ
และจำจังหวัดเป็นเลขานุการ

ในคณะกรรมการระดับอำเภอ
นั้น ประกอบด้วยนายอำเภอเป็น
ประธาน เกษตรอำเภอ พนักงาน
ที่ดินอำเภอ กำนันแห่งท้องที่ที่มีการ
เช่าบ้าน หัวหน้าส่วนราชการประจำ
อำเภอหนึ่งคน ผู้แทนผู้เข้ามาประจำ
ตำบลที่มีการเช่าบ้าน ๕ คน และ
ผู้แทนผู้ให้เช่าบ้านประจำตำบลที่มี
การเช่าบ้าน ๓ คน ซึ่งนายอำเภอ

แต่งตั้งเป็นกรรมการ และให้ปลัด
อำเภอทำหน้าที่ปกครองเป็นเลขานุการ

ในคณะกรรมการชุดใหญ่
ผู้เข้ามามีเพียง ๕ เสียง และผู้เข้ามา
ยังไม่สามารถเป็นผู้ที่เลือกตัวแทน
ของตนเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงแทน
กลับต้องให้ผู้ว่าราชการและ
นายอำเภอเป็นคนเลือก

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า เจ้าที่ดิน
นั้นส่วนใหญ่คุ้นเคยสนิทสนม และ
มีผลประโยชน์ร่วมกับเจ้าหน้าที่
ท้องถิ่นนั้นๆ ในเมื่อชาวมาเป็น
ผู้ยากจน ไม่มีปากไม่มีเสียง คง
วาดภาพได้ว่า เวลาคณะกรรมการมี
การประชุม ผลจะออกมาในรูปที่
เป็นประโยชน์กับผู้ให้เช่าทั้งนั้น

อีกทั้งการพิจารณาวินิจฉัย
อุทธรณ์ตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด
ก็อยู่แต่คณะกรรมการจังหวัดไม่ใช่
ส่วนกลาง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็น
ได้ว่า กฎหมายควบคุมการเช่าบ้าน
พ.ศ. ๒๕๐๑ หาได้ตราขึ้นมาเพื่อ

ประโยชน์ของผู้เช่าบ้านที่ยากไร้
ตรงกันข้ามกลับต้องการปกป้อง
รักษาผลประโยชน์ให้กับเจ้าที่ดินซึ่ง
เป็นผู้ให้เช่า

แน่ละ ชนชั้นใดเขียน
กฎหมาย ก็เพื่อผลประโยชน์ของ
ชนชั้นนั้น เมื่อนายทุนเป็นฝ่ายเขียน
กฎหมายจะให้มารักษาผลประโยชน์
ของชนชั้นยากไร้ได้อย่างไร

รัฐบาลเคยประกาศว่า จะใช้
กฎหมายเป็นกฎหมาย แต่ก็เลือก
ปฏิบัติ ซ้ำยังไม่ได้บอกว่าต่อกฎหมาย
ที่ไม่เป็นธรรมเช่น พ.ร.บ.การ
ควบคุมค่าเช่าบ้านนี้รัฐบาลจะทำ
อย่างไร ใครจะมาเข็ดหน้าตาให้กับ
ชาวมาที่ต้องเช่ามาทั้ง ๔๕๐,๐๐๐
ครอบครัว ซึ่งมีสมาชิกไม่ต่ำกว่า
๒.๓ ล้านคน"

หมายเหตุ.ก. การเสนอร่าง พ.ร.บ.
แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติควบคุม
การเช่าบ้าน พ.ศ. ๒๕๐๑ สมควรได้รับ
ความสนใจอย่างแท้จริงของทุกคนที่
กินข้าวอยู่ทุกมื้อ และโดยเฉพาะผู้แทน
ราษฎรทุกคนในสภา

ภาษาและหนังสือ

(16)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

เท่าที่กล่าวไว้คราวที่แล้วๆ เป็นลักษณะภาษาพม่า และได้ยติลงที่การเรียงลำดับคำกริยากับกรรม บางครั้งก็เรียงต่างกับภาษาภาคกลาง ทั้งบางที่ยังมีการใช้บุรพบท้ายคำกริยา ทั้งที่คำกริยานั้นๆ เป็นกริยาที่มีกรรมมารับไม่จำเป็นจะต้องมีบุรพบท่อท้าย ทั้งนี้เห็นว่า เป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่ต่างกับภาษาภาคกลาง นอกจากนั้นก็ยังมีการเรียงลำดับคำอื่นๆ อีก คือ

การเรียงคำกริยาวิเศษณ์ ตามธรรมชาติคำกริยาวิเศษณ์เป็นคำที่ขยายได้ทั้งคำคุณศัพท์ คำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์ และจะเรียงไว้หลังคำที่ตนขยาย ภาษาพม่าก็เรียงเช่นเดียวกันนี้ แต่ที่เรียงไว้หน้าคำกริยาก็มี

ที่กริยาวิเศษณ์เรียงไว้ข้างหลัง คำที่กริยาวิเศษณ์ขยาย มีดังนี้คือ ที่ขยายคำคุณศัพท์ ส่วนมากเป็นคำซ้ำ และเป็นคำซ้ำที่แยกมาใช้เป็นคำ

เดี่ยวๆ ไม่ได้ด้วย ได้แก่ มั่น^๑คัง^๑ๆ- ตีเทาหม่นๆ เช่น มะ^๑บัก^๑มุ่น^๑คัง^๑ๆ- พาสีเทาหม่นๆ (คัง^๑ๆ ขยาย มั่น^๑) หวานแล่มๆ=หวานข่อย แล้ง^๑จาง^๑ๆ- - แสงสว่าง กระจาง เม้า^๑ย่อง^๑ๆ- เบาหวืออย่างปยุฝ้าย เย็น^๑ซัง^๑ๆ- เจ็บฉิบ ที่คำขยายเป็นคำซ้อนเพื่อเสียงก้อง เช่น เหลิงเอ้อ^๑เฮ้อ=เหลิงข่อย พัก^๑สาลัว^๒-ฝ่าดมาก

คำกริยาวิเศษณ์ขยายกริยาที่เป็นคำซ้ำได้แก่ โดนโต^๑ล้ำๆ- ฝนตกจ๊กๆ มัว^๑ซัน^๑ๆ- มาเร็วๆ เข้ามัว^๑เจือ^๑ๆ- มาเร็วๆ ถั่ว^๑ล้อย^๑ๆ- ไปช้าๆ หรือค่อยๆ ไป เฮ็ด^๑ค้อ^๑ๆ- ทำล้าพัง ทำต่างหาก แยกกันทำ มัว^๑ไว^๑ล้ำๆ- ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ล้ำๆ- เลย เช่น หม่า^๑ยั้ง^๑ล้ำๆ- ไม่มีเลย คำขยายที่เป็นคำเดี่ยวก็มี เช่น มัว^๑น้าย^๑- มาตาย คือ มาเปล่าๆ ไม่ได้อะไร กิน^๑ม่าน^๑น้อ^๑ม่าน^๑- กินเป็นเวลานอนเป็นเวลา

คำกริยาวิเศษณ์ขยายกริยา

วิเศษณ์ด้วยกัน ได้แก่ ละ^๑ไ่^๑น้าย^๑- แก่นเอง แก่นเท่านั้น ละ^๑ไ่^๑ล้ำๆ- เม้อ-อ^๑ติ๊ะ^๑เหอ-อ - มากต้งแก่น เธอจะให้ไหม

ส่วนที่คำกริยาวิเศษณ์เรียงไว้หน้าคำที่ตนขยาย ก็ได้แก่ ล้ำๆหม่า^๑แบ้-ไม่ไหวเลย เก้า^๑ล้ำๆหม่า^๑ไป^๑หัน-ฉันทไม่เคยเห็นเลย ม่าน^๑ๆมุ่น^๑ติ๊ะ^๑หมา=เขาต้องมานั่นๆ น่าน^๑มัว^๑น่าน^๑หัน-นานๆมาเห็นที่

ยังมีคำ หม่า-ไม่ เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกความปฏิเสธ ต้องเรียงไว้หน้ากริยาโดยตลอด เช่น เก้า^๑หม่า^๑เฮ็ด^๑แบ้- ฉันทไม่ทำไหว-ฉันททำไม่ไหว มั่น^๑หม่า^๑ไ่^๑น้าย^๑มา^๑-เขา

ไม่ได้พามาถือเอามา มั่น^๑หม่า^๑ป้า^๑มา^๑-เขาไม่พามาถือเขาไม่เอามา ที่ใช้หม่า กับคำอื่นรวมกันเป็นคำประสมก็มีคือ หม่า^๑ไป^๑-ยังไม่ ยังไม่ได้

(ใช้ ไป^๑ - ไป คำเดียวก็หมายความว่า ยังไม่ ได้เช่นกัน) เช่น หม่า^๑ก้า^๑ก้า^๑หม่า^๑ไป^๑มา^๑-แม่ไปตลาดยังไม่มา เก้า^๑หม่า^๑ไป^๑เฮ็ด^๑-ฉันทยังไม่ได้ทำ หม่า^๑ฮ้อน^๑-ไม่เคย (ฮ้อน^๑-

ห่อน) เช่น เก้า^๑หม่า^๑ฮ้อน^๑หัน หม่า^๑แอ้ง^๑-ไม่ค้อยจะ เช่น หม่า^๑แอ้ง^๑ปี^๑-ไม่ค้อยจะฮ้อน หม่า^๑กุด^๑-ไม่พลาด หมายถึงแน่ๆ แน่นนอน เช่น มั่น^๑ติ๊ะ^๑

หมาหม่า^๑กุด^๑-เขาจะต้องมานั่นนอน ไม่มีพลาด หม่า^๑คืบ^๑-ไม่ต้อง เช่น หม่า^๑คืบ^๑โก^๑-ไม่ต้องกลัว หม่า^๑ไป^๑หม่า^๑หล่อง^๑-ไม่ถูก ไม่กลอง ผิดพลาดบกพร่อง เช่น ค่าน^๑หม่า^๑ไป^๑หม่า^๑หล่อง^๑-พูดไม่ถูก (อ่านต่อหน้า ๕๒)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ภาษาและหนังสือ

(๑๕)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ภาษาพม่า

การเรียงลำดับคำในประโยค
อันเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของ
ภาษาพม่าและภาษากากกลางเท่าที่
ได้กล่าวมาแล้ว กล่าวถึงการเรียง
ลำดับคำคือผู้ทำ กริยาและผู้ถูกกับ
คำขยายและได้กล่าวถึงคำขยายที่
เป็นคำกริยวิเศษณ์ ตลอดจนถึง
กริยวิเศษณ์ที่บอกคำถาม บอก
ปฏิเสธ และบอกคำรับ ลักษณะ
สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีโดยมากใน
ภาษาที่มีลักษณะคำโดดอย่างภาษา
ไทย ภาษาจีน ก็คือการมีลักษณนาม
ใช้

ลักษณนามคือคำประเภทหนึ่ง
ซึ่งตามธรรมดาใช้เรียงไว้หลังคำบอก
จำนวนนับหนึ่งสองสามเพื่อบอกให้
รู้ว่า สิ่งที่จะนับจำนวนนั้นเป็นอะไร
ทั้งนี้ยกเว้นคำที่มีจำนวนเพียงหนึ่ง
จึงเรียงลักษณนามไว้ข้างหน้าคำบอก
จำนวนนับ ภาษาพม่าและภาษาไทย
อื่น ๆ ก็ใช้เช่นเดียวกัน คือ

ก้อ ใช้สำหรับคน ตรงกับ คน
ของเรา เช่น โกิ่น^๑ก้อหนึ่ง = คนคน
หนึ่ง โม่เม^๒สองก้อ = ผัวเมียสองคน
อู้^๑ก้อหนึ่งน้าย^๒ = อยู่คนเดียวแต่ลำพัง
ใช้ โกิ่น^๑ = คน ก็มี แต่ไม่ค่อยใช้มาก
เท่า ก้อ และบางทีก็ใช้คู่กับ ก้อ เช่น
เหย่ก้อเหย่โกิ่น^๑ = แต่ละคน

โต^๒ = ตัว ใช้สำหรับสัตว์ ใช้
เรียกสัตว์ประเภทต่างๆ ด้วย คือ
โต^๒แหวน = ตัวกระโดดคือสัตว์อย่าง
กบ โต^๒ก้าน^๑ = ตัวกลานคือสัตว์
เลื้อยกลาน โต^๒น้ำ = ตัวน้ำคือสัตว์
น้ำ และโต^๒เม้น^๑ = ตัวบิน คือสัตว์
บินได้อย่างนก ถ้าเป็นสัตว์ทั้งกรอก
ใช้ ม่ง เช่น หมู่ม่งหนึ่ง = หมูกรอก
หนึ่ง

ลักษณนามที่ใช้สำหรับสิ่งของ
และอื่นๆ มีคำใช้ต่างๆ กัน คือ

อัน^๑ = อัน ใช้แก่สิ่งของได้
หลายอย่าง และใช้ได้แปลกกว่าของ
เราเช่นใช้แก่เรือน-หลัง ดังใช้ว่า

เฮิ่น^๑สองอัน^๑ย้ง^๒ = เรือนสองหลังมี
หรือมีเรือนสองหลัง ส่วนสิ่งอื่นก็ใช้
คำอื่นต่างไปคือ นู้^๑ค^๑ = มวน เช่น
เข้^๑ลิก^๑นู้^๑ค^๑หนึ่ง = บุหรี่มวนหนึ่ง ใช้
แหล่ม^๑ ก็ได้เช่น เข้^๑ลิก^๑แหล่ม^๑หนึ่ง
= บุหรี่ตัวหนึ่ง มีลักษณนามคำเดียว
กันแต่ใช้แก่สิ่งต่างกันก็มีหรือสิ่ง
เดียวกันใช้ลักษณนามต่างกันก็มี
เช่นตัวอย่างข้างต้น หรือ ปี่^๑หลางหนึ่ง
= ดินสอแท่งหนึ่ง จะใช้ ปี่^๑แหล่ม^๑
หนึ่ง ก็ได้ หมายถึงทั้งดินสอแท่งหนึ่ง
หรือปากกาตัวหนึ่ง ส่วนลักษณนาม
คำเดียวกันแต่ใช้แก่สิ่งต่างกันนั้น
เมื่อเทียบ คำไทย ก็จะเป็นคำต่างๆ
กัน คือ

หลาง ใช้แก่คน = คน เช่น
โกิ่น^๑หลางนั้น หรือ ปี่^๑หึงหลาง
นั้น (ใช้เป็นคำไม่สุภาพ) = คนคนนั้น
หรือหมยนั้น กับผู้หญิงคนนั้น ใช้แก่
ปี่^๑ (ดินสอ) = แท่ง ดังข้างต้น ใช้แก่
จ้อง^๑ (ร่ม) = คัน เช่น จ้อง^๑หลาง
หนึ่ง = ร่มคันหนึ่ง

แหล่ม^๑ ใช้แก่ ปี่^๑ (ดินสอ) =
แท่งดังข้างต้น หมายถึงปากกาก็ได้
= ค้ำ ใช้แก่ เฮ้อ^๑ (เรือ) = ลำ เช่น
เฮ้อ^๑สองแหล่ม^๑ = เรือสองลำ ใช้แก่
เข้^๑ลิก^๑(บุหรี่) = ตัว เช่น เข้^๑ลิก^๑แหล่ม^๑
หนึ่ง ดังข้างต้น ใช้แก่เสา = ต้น เช่น
เสาแหล่ม^๑หนึ่ง = เสาต้นหนึ่ง

ล้า^๑ = ลำ ใช้แก่สิ่งกลมยาวอย่าง
ไม้ไผ่ เช่น ไม้ข้าง^๑สองล้า^๑ = ไม้ไผ่
สองลำ (อ่านต่อหน้า ๑๒๕)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

และเจรจาค้าฉันทลั่วกันที่บ้านคุณแก้วบ้าง บ้านอาจารย์จาริตบ้าง ทุกคนมีความสุขในการเล่นให้เป็นงานด้วยความอดสาหะพากเพียร สนุกสนมกลมเกลียวเป็นกันเองอย่างน่ารักน่าชื่นใจ จนกระทั่งสามารถออกโรงแสดงได้ในที่สุด เป็นการแสดงซึ่งต้องใช้เวลาราวสามชั่วโมงทั้งที่ได้ตัดทอนให้สั้นลงแล้ว

ผู้แสดงเป็นตัวเอก ก็มี ตัวมัทนาภาคพื้นดิน ผู้รับบท คือ นางสาวเรวดี ศุภธยาน ซึ่งกำลังจะเป็นเนติบัณฑิตอยู่แล้ว พระนางจันทิ ผู้แสดงคือธิดาสาวของเจ้าดวงเดือน ซ่อนนางสาวพ-วง อินทราวุธ ยังเป็นนักศึกษารัฐศาสตร์ ท้าวชัยเสน ผู้รับบทคือนายชัยศรี

เทพหัตดิน ฌ อยุธยา เป็นอาจารย์อยู่โรงเรียนช่างศิลป์ ของกรมศิลปากร ส่วนผู้แสดงคนอื่นๆ ก็ล้วนมาจากสำนักต่างๆกัน ผู้ที่จะรับบทมัทนาภาคพื้นดินอีกคนหนึ่งคือนางสาวปนัดดา กลัยจาริก นิสิตนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว แต่ไม่ได้แสดงเพราะบังเอิญติดการสอบพอดี

เห็นจะยังอีกนานกว่าจะมีผู้กล้าหาญจัดแสดงละครพูดคำฉันท มัทนะพารา หรือ ตำนานแห่งดอกกุหลาบ ตามบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ ตั้งแต่ต้นจนจบเหมือนที่ได้แสดง ณ เวทีสยามสมาคมในกรุง

คำไทย-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

คำบางคำใช้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างคือ เล้า^๒ = เล้า ใช้กับคนเช่น เข็น^๑คนสองเล้า^๒ = บิน ๒ กระบอกลี้น^๑ - ดูน^๑ใช้กับพื้น เช่น พื้น^๒สองสามโหนด^๑ - พื้น ๒-๓ ดูน^๑ ลี^๑ - ดอกใช้เฉพาะดอกไม้ เช่น มอก^๑หย้า^๑ลี^๑หนึ่ง - ดอกไม้ดอกหนึ่ง

สิ่งที่มักใช้และแบบบางอย่างที่เราใช้ แผ่น ภาษาฟ้าก็มีคำใช้หลายคำด้วยกันคือ แผ่น^๑ = แผ่น เช่น เล็ก^๑แผ่น^๑หนึ่ง - เหล็กแผ่นหนึ่ง แคล^๑ = แผ่นอย่างขมเช่นขมบั้ง เช่น แบล^๑แคล^๑หนึ่ง = แบลหรือขมบั้งแผ่นหนึ่ง เดบ^๑ = แผ่นอย่างขมทั่วไปที่ไม่จำเป็นต้องแบนเท่า แคล^๑อาจใช้แทนแผ่นก็ได้เช่น แบล^๑เดบ^๑หนึ่ง = ขมแผ่นหนึ่งหรือชนหนึ่ง มั่ง^๑ = ใบ ใช้กับใบไม้คือ เมล^๑-อ^๑ไม่สองมั่ง^๑ - ใบไม้สองใบ เมล^๑-อ^๑ = เล่มไม้เล่มใดคือ เมล^๑เมล^๑ - อ^๑หนึ่ง = มีดเล่มหนึ่ง (เมล^๑-อ^๑ เทียบเท่ากับใบ กองจะอย่างที่เราใช้ใบมีด ใบมีด

โกน) ลัน^๑ - แผ่น อย่างหนังสือใช้ ลักสองสามลัน^๑ = หนังสือสองสามแผ่น บางที่เราใช้ ใบ หน้า^๑ = หน้าสำหรับหนังสือ ใช้ ลักสามหน้า^๑ - สามหน้า ลัน^๑ = แผ่น เมื่อใช้แก่ผ้า เช่น ผ้า^๑ห้าลัน^๑ = ผ้าห้าแผ่น เมื่อใช้แก่เสื้อ = ตัว เช่น เสื้อ^๑ห้าลัน^๑ = เสื้อห้าตัว สิ่งที่มักใช้และแบบกลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม^๑ = กลุ่ม ผูก เช่น ลักขี้^๑กลุ่ม^๑หนึ่ง = ทหารกลุ่มหนึ่งกองหนึ่ง โจ๊ะคำ^๑กลุ่ม^๑หนึ่ง = วัวควายฝูงหนึ่ง ยับ^๑ = ขยับ เช่น เกอ^๑ยับ^๑หนึ่ง = เกลือขยับหนึ่ง ยัก = กล่า ๒๐ คำ ดังใช้ ก่า^๑ยัก^๑หนึ่ง = กล่า ๒๐ คำ วก = กำมือ เช่น เข่า^๑วก^๑หนึ่ง = ขาวกำมือหนึ่ง ส้อย = พวง เช่น มอก^๑หย้า^๑ส้อย^๑หนึ่ง = ดอกไม้พวงหนึ่ง แล^๑ = จำนวน ดิน^๑บ้น^๑ขึง^๑ไป^๑กรง^๑หนึ่ง^๑ เช่น ยาม^๑แล^๑หนึ่ง = ดิน^๑บ้น^๑ขึง^๑กรง^๑หนึ่ง

ลักษณะที่เกี่ยวกับเวลาได้แก่ บ็อก - ครึ่ง เช่นสองบ็อก - สองครึ่ง น้ำ^๑ลี^๑ = โมง เช่น สามน้ำ^๑ลี^๑ตะ^๑ก้า^๑

= ตามโมงจะไป (น้ำ^๑ลี^๑ หมายถึง นาฬิกาหรือระฆังก็ได้) จ้าย^๑ = มือ เช่น กั้น^๑เข่า^๑ล้วย^๑สองสามจ้าย^๑ = กั้นข่าวนหนึ่งสองสามมือ คำบางคำใช้เฉพาะจำนวนหนึ่งเท่านั้น ได้แก่ จ่อน^๑หนึ่ง = นิดหนึ่ง นิดเดียว กับ^๑หนึ่ง = ครัวเดียว ปรเด^๑ยว^๑หนึ่ง ย้า^๑ = ห้า หมายถึงครึ่งเช่น โคน^๑ย้า^๑หนึ่ง = ฝนตกครึ่งหนึ่ง เก้า^๑หว่า^๑ก้า^๑ย้า^๑หนึ่ง = ฉันทพดแล้วครึ่งหนึ่ง

ลักษณะนามที่ไม่ได้ใช้กับคำบอกจำนวนนักก็มีเช่น อัน^๑เทอ^๑ล้า^๑... อัน^๑นั้น^๑ = อันไหนต้องการ... อัน^๑นั้น^๑เฮ็ด^๑แบ้ง^๑เป็น^๑เดบ^๑ๆ = ทำขมเป็นแผ่นๆหรือชนๆ มั่ง^๑บ็อก^๑-บาง^๑กรง^๑ฮ่าน^๑เหอ^๑ฮ่าน^๑เดอ^๑-อ^๑ = ชนเหนือชนใต้คือชนบนชนล่าง โคน^๑ด้าง^๑หนึ่ง^๑ = คนต่างชาติ ล้วย^๑น^๑ล้วย^๑ล้วย^๑ล้วย^๑ = ชามหนึ่งคนหนึ่งหมายความว่าชามละคนหรือคนละชาม เป็น^๑โกบ^๑เป็น^๑กู^๑ = เป็นคู่เป็นคู่

ปี ๒๙ ๕๖๒๒ ๒๙ ๕๖ ๑๙

ภาษาและหนังสือ

(๑๘)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ในภาษาพม่าประโยคที่มีใช้
ประโยคเดียวก็มีใช้ และสนธิฐานที่
ใช้เชื่อมมีหลายคำด้วยกัน วิธีใช้
เหมือนกันกับของเราเป็นส่วนมาก
แต่ต่างกันก็มีบ้าง ดังนี้

เกอ หรือ ก้อ (ปัจจุบันใช้ ก้อ
มากกว่า) = ก็ เช่น ไนหม่าเจ้อ-อ
นัณเกอยัง^๒ - ไนไม^๒ใช้ ไน^๒ก็มี มน^๒
หม่าหม่าเกอหนี-เขาไม่มาที่ใด เกอ^๒
เกอตะ^๒เกา^๒-ฉันก็จะไป ทะ^๒สังเกอ
ลา^๒-อะไรก็ต้องการ เกอ^๒ก้อหม่า
ฮูเกอ^๒-ฉันก็ไม่รู้หรือก ทะ^๒สังก้อ
หม่าเหอ-อ^๒-อะไรก็ไม่ให้

แส หรือ เส (-เสีย) หมายถึง
หลายอย่างก็ กว^๒ เช่น ไนแลน^๒
น^๒แสน^๒ - นิดเสียนน^๒คอนดกว่าน^๒
มน^๒ฮ่ายแสเสอหม^๒ - มน^๒ร้ายกว่าเสอ
หม^๒ น^๒แสเป^๒ - ดกว่าเพื่อน กอด^๒
ที่สุด มน^๒หานแส^๒แสะ^๒แสเป^๒ -
เขาเข้มแข็งกล้าหาญกว่าเพื่อนหรือ
กว่าใครๆ หมายถึง เข้มแข็งกล้าหาญ
ที่สุด

แส หรือ เส - แล้ว ใช้เมื่อสน
ความแรก แล้วมีความอื่นตามมา
เช่น มน^๒เกา^๒แสบอ^๒กมา^๒-เขาไป (ที่
แห่งใดแห่งหนึ่ง) แล้ว กลับมา มน^๒
สอนแสบอ^๒มา^๒จาง^๒=เขาเรียนแล้ว (ก็)
ยังไม่รู้ จ้อแสบ^๒เปา^๒ไฟ^๒=จุด (ไฟ)
แล้ว เปา^๒ไฟ หรือตัวอย่างในข้อความ
ที่ยกมา คือ เกอ^๒แสบ^๒มา^๒ก^๒น^๒ชา^๒ฮ^๒
โก^๒น^๒มน^๒ใหม่^๒ เจ้อ-อ^๒เสอ^๒=นกเกอ^๒
แมวนั้นกระตุนดินติดธุ^๒กันมัน เส^๒ว่า
โส^๒กแล้วอยู่ หว่า^๒น^๒ง^๒ไน^๒เส^๒โหม^๒
ก^๒น^๒เกา^๒เกา^๒=ว่าดัง^๒แล้วร่วมกันไป
เกา^๒ฟู^๒เจ^๒น^๒า^๒เส^๒หมาก^๒น^๒โล^๒น^๒เกา^๒=
ไปผูกแขน^๒ (เสีย) แล้ว กระตุนดิน
(ก็) หล่นไป

แส หรือ เส ใช้ในความหมาย
คล้าย จน จนกระทั่ง จ้อมเนดแส
ตาย^๒=เลือดออกจนสิ้นแรงตาย เกอ^๒
แน^๒โก^๒ฮ^๒ยัง^๒ละ^๒เกา^๒เส^๒ กาง^๒วัน^๒มน^๒
หม่า^๒เม^๒น^๒เบ^๒=นกเกอ^๒แมวกด^๒อ^๒กา
จน กลางวันมันไม่กล้าบิน
แสเกอ (=เสียก็) แส กับ เกอ

ใช้รวมกันหมายความว่า แม้ว่า เช่น ก้อ
หนึ่งแสบเกอ (=คนหนึ่งเสียก็) = แม้คน
เดียวก็ตาม เมอ-อ^๒ตะ^๒เอ^๒อ^๒ตาย^๒เส^๒
ก้อ (=ท่านจะฆ่าเสียก็) = แม้ท่านจะ
ฆ่าเสียก็ตาม

ต่อไน^๒แสบเกอ (=ต่อหนึ่งเสียก็) =
แม้กระนั้น เช่น มน^๒ห้อง^๒จา^๒เกอ^๒ต่อ
ไน^๒แสบเกอ^๒เกอ^๒ค่าน^๒เกา^๒=เขาเรียกฉัน
แม้กระนั้นฉันขี้เกียจไป คือ เขามา
ตามฉัน แม้กระนั้นฉัน (ก็) ไม่
อยากไป

สิ่ง=ถ้า หรือ สิ่งหว่า=ถ้าว่า เช่น
สิ่ง^๒เมอ-อ^๒เกา^๒เกอ^๒เกอ^๒ตะ^๒เกา^๒= ถ้า
เธอไปฉันก็จะไป สิ่ง^๒หว่า^๒เกอ^๒แน^๒ล^๒ม^๒
ยะ^๒ เกอ^๒อง^๒ล^๒ม^๒=ถ้าว่านกเกอ^๒แมว
นั้นล^๒ม^๒แล้ว ข่า^๒(ก็)ไม่ล^๒ม^๒ สิ่ง^๒หว่า^๒เกอ^๒
ย้า^๒เหอ-อ^๒ยะ^๒ เกอ^๒จ^๒เกอ^๒สุตะ^๒หล^๒ม^๒
ทะ^๒ยะ^๒=ถ้าว่าข่า^๒ให้ (ไป) แล้ว
บุญคุณข่า^๒เจ้าจะล^๒ม^๒เสียละ^๒ชิ

ข่า หรือ ข่าหนึ่ง = ข่า หมายถึง
ว่า มีหน้าข่า^๒ ข่ง^๒กว่า^๒นั้น นอกจาก
นั้น เช่น โต^๒มน^๒ก้อ^๒หม่า^๒หนี ข่า^๒หนึ่ง
ง^๒น^๒มน^๒ก้อ^๒หม่า^๒หย^๒=ตัวเขาก็ไม่ได้
(=ไม่สบาย) มีหน้าข่า^๒เงินเขาก^๒ยัง
ไม่มี (เสียอีก)

ป้อ...ก้อ=พอ...ก็ เช่น เกอ^๒ป้อ^๒
ห้อง^๒แผล-อ^๒เส^๒เกอ^๒โก^๒=ฉันพอเรียก
(=ตามตัว) ใครเสียก็กลัว หมายถึง
พอฉันตามตัวใครแล้ว (เขาผู้นั้น) ก็
กลัว การเรียงคำ ป้อ^๒-ก้อ ของเขา
ต่างกับของเราอยู่บ้าง

ป้อ^๒=พอ หมายถึงว่าจนกระทั่ง
เช่น มน^๒ก^๒น^๒เหล้า^๒ ป้อ^๒เมอ^๒=เขา
กินเหล้าพอเบอ (ต่อหน้า ๑๒๓)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

หมายความว่า เขากินเหล้าจนเบื่อ (หมด
อยากกิน) ย้า^๒ สักย้า^๒ หม่อ-อ^๒ ม้า^๒
พุก^๑ เจ้าน้าเส เก้า^๒ ป้อ^๒ หนาว - ขา
อะไรยาเจ้า มาผูกแขนน้ำเต้า ข้า
พอหนาว หมายความว่า ขาอะไรของเจ้า
มาผูกแขน จนน้าหนาว

เจิม^๒ = ตั้งแต่ เช่น เจิม^๒ หม่อป้อ
มัน^๒ ยั้ง^๒ = ตั้งแต่เมื่อพ่อเขายังมี (ชีวิต
อยู่)

ติะ^๑ ขา หรือ ขา = กับ และหรือ
ระหว่าง ดังในความที่ขกมาครั้งที่
แล้วว่า เก้า^๒ ติะ^๑ ขาละเก้า^๒ เฮ็ค^๑ ได้^๑ ก้อ
ส^๒ วิศ^๑ = นกเค้าแมวกับอากาเป็นเพื่อน
กัน เก้า^๒ ติะ^๑ ขาหม่อ-อ^๒ = ระหว่างฉัน
กับเธอ ขุนหอคำ^๒ ติะ^๑ ขาน้าง^๒ เตวี^๒ =
ขุนหอคำกับนางเทวี คือ พระราชา
กับมเหสี เนอ-อ^๒ เห่ง^๒ ศ^๒ เน^๒ ปะ^๑ หึง
ติะ^๑ ขาปะ^๑ จ้ายเน^๒ เผอ-อ^๒ แค้น^๒ หน่า
= ในเมืองผี (= สวรรค์) นั่น ผู้หญิง

กับผู้ชายนั้น ใครมากกว่า

ล้าย^๒ เบื่อ^๒ = เพื่อ เพราะเหตุ เช่น
เก้า^๒ ก้า^๑ ด้อมหม้า^๒ ตเมง^๒ ศ^๒ ไคคำม^๒
ส^๒ ล้าย^๒ เบื่อ^๒ นัง^๑ ไนเส เก้า^๒ เบื่อ-อ^๒
น้อ^๒ แผลเส = ข้างไปฝั่งมาที่เมืองผี
อธิบายเรื่องราวกัน เพราะเหตุคัง
แหละ (แล้ว) ข้างวังนอนเหลือเกิน
เก้า^๒ ก้อ^๑ จ้า^๑ ค้า^๑ ปะ^๑ หึงเส ล้าย^๒ เบื่อ
นัง^๑ ไนเส เก้า^๒ ก้อ^๑ ไหน^๑ เป็น^๑ ปะ^๑
หึงยะ^๑ = ข้างก็ยอมตามคำผู้หญิง
เพราะเหตุคัง^๒ แหละ ข้างก็ได้ (ชื่อว่า)
เป็นผู้หญิงแล้ว

ว้าย^๒ หลง^๒ นั้น = ภายหลังนั้น หลัง
จากนั้น ต่อจากนั้นไป ใช้เมื่อ
ดำเนินเรื่องไปแล้ว และกำลังจะ
ดำเนินต่อไป เช่น ว้าย^๒ หลง^๒ นั้น
น้าง^๒ เตวี^๒ เน^๒ เบื่อ-อ^๒ เจื่อ-อ^๒ ยั้ง^๒
เก้า^๒ เน^๒ ฯลฯ = หลังจากนั้น นางเทวี
นั้นคิดถึงนกเค้าแมวนั้น ฯลฯ

เหมือน^๒ น = เมื่อนั้น เป็นคำขึ้น
ต้นเมื่อนั้นต้นความใหม่ และเมื่อ
เท่าความที่กล่าวไปแล้วก็ใช้ หม่อ
นัง^๑ น = เมื่อคังนั้น เช่น เหมือน^๒
ขุนหอคำ^๒ เน^๒ ดามก้า^๑ น้าง^๑ เอีย^๑
หม่อ-อ^๒ เป็น^๑ สังก้า^๑ น้าง^๑ เน^๒ หม่อน^๑
นั้นหว่า... เมื่อนั้นขุนหอคำนั้นดามไป
(ว่า) นางเอีย เจ้าเป็นอะไรไป เมื่อ
คังนั้น นางเทวีนั้นว่า...

คำบางคำมีลักษณะเป็นคำขยาย
แต่ใช้กับสันธานก็มี ใช้เพียงขยาย
เท่านั้นก็มี เช่น

ถ้า แค้น^๒ มีความหมายว่า กว่า
เป็นคำวิเศษณ์ขยายคุณศัพท์ก็ได้
กรียาก็ได้ และมักใช้กับแสด ดังประ-
โยคข้างต้น คือ ไน^๑ แค้น^๒ นั้น^๑ แสนั้น^๑ =
นั้ดกว่านั้น เผอ-อ^๒ แค้น^๒ หน่า = ใคร
มากกว่า แค้น^๒ นั้น^๑ ม้า^๑ = คีชนมา

๖๒๑ ๑๖๖ ๖๖ ๕๖๖.๑๙

ภาษาและหนังสือ

(๑๙)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

พม่า-ภาษาไท

ลักษณะสำคัญของภาษาพม่า นอกจากเรื่องเรียงลำดับคำและ ลักษณะนามดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีอีก ลักษณะหนึ่งคือการมีราชาศัพท์และ ภาษาสุภาพใช้ จริงอยู่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันชาวพม่าจะไม่มีเจ้าฟ้าหรือ คนเชื้อสายเจ้าฟ้าอย่างชาวไทยคำแต่ การใช้ภาษาสุภาพแก่ผู้เคารพนับถือโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ก็ยัง คงมีอยู่ และราชาศัพท์นั้นโดยมาก ปรากฏในภาษาหนังสือ หรือบางที ก็ใช้แก่เจ้านายของคนกลุ่มอื่น ถึง อย่างไรก็ตามคนไทยไม่ว่ากลุ่มใด ถือเรื่องการใช้กิริยาว่าจาว่าต้อง รู้จักที่สูงต่ำ

เป็นธรรมดาของการใช้ราชา- ศัพท์หรือภาษาสุภาพ จำเป็นต้องมี คำใช้ต่างไปจากธรรมดา และคำ เหล่านั้นต้องกำหนดขึ้นเป็นพิเศษ ส่วนมากควรเป็นคำยืมจากต่าง ประเทศ ดังที่เราใช้คำบาลีสันสกฤต และเขมร ภาษาพม่าภาษาไทยใหญ่

และภาษาในเครือของไทยใหญ่ใช้ คำพม่าเป็นส่วนใหญ่ ถ้าจะใช้คำ บาลีสันสกฤตเป็นคำบาลีที่ออกเสียง อย่างพม่า ที่เป็นคำไทยก็มีบ้าง คำ ดังกล่าวมีต่อไป

คำที่ได้มาจากคำพม่าที่เป็น คำนาม ได้แก่ พัง^๑ - พระผู้ใหญ่ พระภิกษุอาวุโส (พม่าใช้กันกร (ออกเสียง พังจี) แปลว่าบุญใหญ่ ชื่อเสียงเลิศลอย ใช้เรียกพระภิกษุ ด้วยความเคารพ) พุระ^๒ หรือ เจ้า^๓ พุระ^๓ หมายถึงทั้งพระพุทธเจ้าและ พระพุทธรูป เช่น บ้าย^๓พุระ^๒ - ใหัว พระ เจ้า^๓พุระ^๒ป้อ^๑มา^๒ = พระพุทธรูป องค์มา (ในโลก) คำ พระ น เรา เชื่อกันว่าน่าจะได้อาจมาจาก วร ที่แปล ว่า ประเสริฐ แต่ภาษาพม่าก็มีคำนี้ ใช้ มิได้ระบุว่าเป็นภาษาใด เขียน ภูระ ออกเสียง พะยา ชาว ชะไข่ออกเสียง พะระ หมายถึงทั้ง พระพุทธรูป เทพเจ้า สิ่งเคารพบูชา ได้แก่ พระพุทธรูป พระเจดีย์อย่าง

เจดีย์ชะเวดากอง เรียก เชเวดากอง พะยา ในภาษาพม่าใช้ พะยา เป็น คำรับด้วยเมื่อพูดแก่เจ้านายหรือแม่ ข้าราชการ พระภิกษุสงฆ์ เทียบเท่า กับ พะยะคะ กรับ ของเรา ภาษา พม่าและไทยใหญ่คงได้คำ พุระ^๓ น มาจากคำนี้ของพม่า ช้อม^๒ คือข้าว ถวายพระ ทั้งพระพุทธรูป พระสงฆ์ เช่น ถ้า^๑โช่ง^๑ช้อม^๒ = ไปส่งข้าวพระ ถวายอาหารไปถวายพระที่วัด (พม่า ใช้ ช้อม ออกเสียง ชุ่น หมายถึง ข้าวสุกและอาหารสำหรับพระภิกษุ) ภาษาพม่าหมายความว่าทำบุญอุทิศส่วน กุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วก็ได้ เช่น เช็ด^๑ช้อม^๒หม่ม^๓ = ทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้แก่เขา เจ้า^๓ช้าง^๑ = สามเณร (พม่าใช้ พุระ ออกเสียง สั้น หมายถึงสามเณร)

ที่เป็นคำกริยา ได้แก่ ป้อ^๑ = ปรากฏ อุบัติ เช่น เจ้า^๓พุระ^๒ป้อ^๑ มา^๒ ค้างข้างต้น (พม่า ป้อ = ปรากฏ เบ็ดเผยอย่างเบ็ดเผยความลับ นึก ออกเมื่อหลังลิ้มประเดี้ยวประด้าว) ขย้อต = โปรดสัตว์ โปรด เช่น เจ้า^๓ พุระ^๒ขย้อต^๑โก้น^๒เม้ง^๑ก้าง^๓ = พระพุทธ เจ้าโปรดสัตว์โลกให้พ้นทุกข์ เจ้า^๓ ม่น^๒ขย้อต^๑ตะ^๑ก้า^๑ = พระภิกษุแสดง ธรรมโปรดทวยกทวยกา (พม่าใช้ ขย้อต (ออกเสียงช้อต) หมายถึง ปลอ่ย ปลอ่ยให้เป็นอิสระ) ช้อน^๒ พุระ^๒ = ตรึงน้ำพระ (พม่าใช้ สอน = เทออก หรือเทอย่างเทโลหะใส่เบ้า ความนี้ไทยใช้ ล้อ^๑ เช่น ล้อ^๑ห่าง พุระ^๒ คือเทโลหะ (ต่อหน้า ๑๖๖)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

หล่อพระ) ลู้^๑ล็ก-อุทิศหนังสือ
ธรรมะแก้วดีเพื่อเป็นบุญกุศล (เป็น
ธรรมนิยมของเขาที่จะลอกหนังสือ
ธรรมะที่เขียนบนกระดาษสาม้วน
เป็นม้วนๆถวายแก้วดี) (พม่าใช้ หลู
=อุทิศถวาย) ต้อง^๑ป้าน^๑=ขออภัยโทษ
(พม่าใช้ ต้องป้าน=ขออภัย โขไทย
ความหมายไม่หนักแน่นเท่า กันคือ)

คำที่ใช้แก่เจ้าฟ้า ได้แก่ คั้น^๑สา=
เครื่องทรงพระราช เช่น เจ้า^๑ฟ้า
ม้าย^๑คั้น^๑สา=เจ้าฟ้าทรงเครื่องทรง
(พม่าใช้ คั้นสา ออกเสียง ตะซา
หมายความว่า เครื่องประดับ สิ่งตกแต่ง
ให้สวยงาม) ช่าง^๑=ถวายข้าวของ
หรือส่วยแก่พระราช เช่น ช่าง^๑ซึ่ง
เจ้า^๑ขุนหล้า^๑=ถวายของพระราช
ช่าง^๑โชย^๑เจ้า^๑ขุนหล้า^๑=ถวาย
บรรณาการพระราช (พม่าใช้ จก
(ออกเสียงแซ่ด)=ถวายโดยเฉพาะ
แก่พระราชหรือผู้ปกครองบ้าน
เมือง)

คำที่ได้จากบาลีแต่ออกเสียง
อย่างพม่า ได้แก่ ปัก^๑หะ^๑ฟ้า^๑สา=พุทธ
ศาสนิกชน (จากพุทธศาสนา คำ
ภาษาพม่าหมายได้ว่าแบบแผน
ความเชื่อและการบูชา ซึ่ง
ความหมายนี้ไม่มีในภาษาบาลี) โหม^๑
=บุญ เจ้า^๑โหม^๑=เจ้าบุญ หมายถึง
พระภิกษุสงฆ์ (คำนี้พม่าเขียน กัน
ออกเสียง พัง ดังคำ พังจีข้างต้น)
กัน^๑ต้อ^๑=ขอโทษ ขอขมาโดยเฉพาะ

แก่พ่อแม่และพระภิกษุสงฆ์ ดังใช้
กัน^๑ก้า^๑กัน^๑ต้อ^๑เจ้า^๑โหม^๑กัน^๑ต้อ^๑
บ้อ^๑หม^๑=มันไปขอขมาพระภิกษุ ขอ
ขมาพ่อแม่ (เขาขอขมาในกรณีที่
อาจล่วงเกินด้วยกายกรรม วาจกรรม
หรือมโนกรรม ชาวไทยใหญ่ในสมัย
ก่อนมีพิธีกันต้อเจ้าฟ้า บรรดาชาว
เมืองจะมาชุมนุมกันทำพิธีนี้ คำ
กัน^๑ต้อ^๑นี้ พม่าใช้ กันต้อ ออกเสียง
คล้าย กะโค คำ ต้อ อาจได้มาจาก
คำ ไทษ ของต้นสกุลตึกเป็นได้)
อ้าง^๑ก้า^๑=องคระ เป็นคำสุภาพเรียก
อวัยวะเพศหญิงชาย (จาก อก^๑ก พม่า
ใช้ อก^๑กา)

คำไทยที่ใช้เป็นภาษาสุภาพ ได้
แก่คำที่หมายความว่า ตาย ใช้ต่างๆกันคือ
โล้น^๑=ตาย เฉพาะพระสงฆ์ ดังใช้
เจ้า^๑มุน^๑โล้น^๑=พระภิกษุสงฆ์ถึงแก่
มรณภาพ ถ้าเป็นภาษาหนังสือใช้
ลับ^๑ต้อ^๑=หลับตา หมายถึง ตาย ถึง
แก่กรรม ใช้ บ้อย^๑ ก็มี เช่น บ้อย^๑
ว้าย^๑ป้าน^๑=ตายวายชีวิต ส่วนคำ
เกิด ใช้ หันหน้า^๑ (=เห็นหน้า) วัน^๑
หันหน้า^๑ (=วันเห็นหน้า) คือวันเกิด
คำ ออกลูก ใช้ เล่ง^๑ลูก (=เลี้ยงลูก)

คำที่เกี่ยวข้องกับขับถ่าย ก็มีคำ
สุภาพใช้ เช่น ม้าง^๑=เบ่ง ม้าง^๑บือ^๑=
เบ่งขับ คำสุภาพใช้ เช้อ-อ^๑แฮ้ง^๑
(=ใส่แรง) ผ่าย^๑น้อย (=ถ่ายเล็ก)
หมายความว่า ถ่ายปัสสาวะ ใช้แทนคำ
เห่อ (=เปียก) และ ผ่าย^๑โหลง

(=ถ่ายใหญ่) หมายถึง ถ่ายอุจจาระ
แทนคำ บือ (=ขับ) โล้ม^๑ปือ^๑ (=ลม
เดิน) คือผายลม เป็นคำสุภาพแทน
โศค^๑ (=คด)

คำสุภาพสำหรับอวัยวะบางแห่ง
ถ้าไม่ใช่ อ้าง^๑ก้า^๑ คำบาลีข้างต้น
ก็ใช้ บอง หมายถึงอวัยวะเพศทั้ง
หญิงและชาย โล้ม^๑ (=นม) เป็น
คำสุภาพแทนคำ จู้^๑ น้า^๑ คือหน้านม

คำสุภาพสำหรับแต่งงาน ใช้ว่า
เป็น^๑เฮ้น^๑ (=เป็นเรือน) แทน เอ้า^๑
โศ (=เอาหัว)

คำบางคำใช้เฉพาะสัตว์ เช่น
ช่อน (=ตั้งท้อง) เช่น โจ^๑ช่อน=วัว
ตั้งท้อง ม้าน^๑ ใช้แก่คนและข้าว
เช่น หม่ม^๑ม้าน^๑=หญิงมีครรภ์ เบ้า^๑
ม้าน^๑=ข้าวตั้งท้อง ล่อ^๑ลูก=แท้งลูก
ใช้เฉพาะสัตว์เช่นเดียวกัน

คำนำหน้ากริยาแสดงความอ่อน
น้อม ได้แก่ แค้น^๑ต้อ=โปรด เช่น
แค้น^๑ต้อ^๑เห่อ-อ^๑ม้า^๑=โปรดส่งมาให้
ฉันทด้วย

ส่วนคำรับแสดงความสุภาพ
อ่อนน้อมหรือการวะได้แก่ ต๊ะ^๑บ่า=
เจ้าข้าหรือขอรับ เช่น เจอ-อ^๑ตะ^๑
บ่า^๑=ใช่เจ้าข้า ใช่ขอรับ ใช้แสดง
การวะแก่ผู้พูดด้วย อ้อ^๑=ขอรับ ใช้
เมื่อพูดแก่พระภิกษุหรือเจ้าฟ้า หาก
เป็นคำธรรมดาก็ใช้ เอ้อ^๑ หรือ เอ้อ^๑
ขี้^๑แทน=ใช่ใช่ หรือ โอ้ย^๑ หรือ โอ้ย^๑
กะ^๑เต=เออ ดังที่เคยกล่าวไปแล้ว ❀

๙๔๑ ๕๐๖ ๒๓ / ๑๒ ๖ - ๑๙

ภาษาและหนังสือ

๒๐

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

หรือภาษาอื่น ๆ

เมื่อได้กล่าวถึงลักษณะภาษาพม่าเทียบกับภาษาไทยภาคกลาง ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ก็ควรได้กล่าวถึงถ้อยคำสำนวน ตลอดจนอุปมาเปรียบเทียบบางอย่างของเขาไว้ด้วย ก่อนที่จะยุติและกล่าวถึงภาษาไทยถิ่นอื่นต่อไป มีคำหลายคำที่ต่างก็ใช้ความเดียวกัน แต่แยกใช้ในลักษณะต่าง ๆ กัน แต่บางทีคำเดียวกันก็มีหลายความหมาย และบางความหมายได้กำหนดขึ้นตามความเชื่อของเขาด้วย คำเหล่านี้มีดังนี้ คือ

คำเกี่ยวกับการทบตี มีคำ บ้อ^๒ พัด^๒ โหมบ^๑ ตัก แต่ละคำก็หมายความว่าทบหรือตี แต่ในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ

บ้อ ตรงกับทบหรือตี เช่น บ้อมด - ต้มด บ้อแอ่ง = ทบดินบนถนน

ม้ง^๒ = ตีด้วยไม้หรือด้วยมือ ไม่แรงนักอย่างแม่ตีลูก เช่น แหม

เอ้า^๒ ลัก^๒ ม้ง^๒ = แม่เอ้ามือตีลูกเขา
เอ้า^๒ ค่อน^๒ ม้ง^๒ = เอ้าไม้ตี ม้ง^๒ ช้ง^๑
= ตีกระดัง เช่นเดียวกับ ต้อย^๑ ช้ง^๑

พัด = ฟาด อย่างฟาดด้วยแสหรือฟาดด้วยไม้เรียวอย่างกรุตก็ได้ เช่น เหม่อ^๑ มา พัด^๑ เหม่อ^๑ - อ^๑ มา แหล่น = เวลาเข้ามาฟาดให้มาวิ่ง หมายถึง

ปะทะก็ได้ เช่น โล้ม^๒ พัด^๒ เสน^๒ = ลมพัดเรือนหรือปะทะเรือน โล้ม^๒ พัด^๒ ชัก^๑ โด้น^๑ ไม่ = ลมพัดหักคั่นไม้คือลมฟาดหรือปะทะต้นไม้หัก

โหมบ^๑ = ตีหรือหวดด้วยไม้ใหญ่ๆ เช่น เอ้า^๒ ค่อน^๒ โหมบ^๑ โหมบ^๑ = เอ้าไม้ตีหัว บางทีใช้ โหมบ^๑ ม้ง^๒ ก็มี หมายความว่าทบตี

ตัก = ตีอย่างคนตีกันสู้กันหรือตีแรงๆ ด้วยไม้โห เช่น ลัก^๒ ม้ง^๒ ห้าย^๑ แหม^๑ ม้ง^๒ ตัก^๑ เอ้า^๒ = ลูกเขาร้องไห้แม่เขาตีเขา

นำแปลกที่คำเหล่านี้มีแต่คำพัด = ฟาด คำเดียวที่ใช้ตรงกับคำไทยภาคกลางและนำแปลกยิ่งกว่านั้น

ก็คือคำ ตี ของภาษาภาคกลางกลับไปตรงกับคำ ตี ของภาษาพม่า ตี พม่าหมายถึงอย่างตีกลอง ตีหรือเป่าเครื่องดนตรีและนาฬิกาตี

คำเกี่ยวกับการใช้จ่าย มีคำจ่าย^๑ ช้ง^๒ เจ้อ-อ^๑ สาย^๑ เส แต่ละคำหมายความว่าใช้หรือจ่าย คือ

จ่าย^๑ - จ่าย หมายถึงใช้จ่ายในทางที่มีประโยชน์

ช้ง^๒ - ใช้ (คำพม่า) หมายถึงใช้ในทางที่ไร้ประโยชน์ ดังมีคำกล่าวว่า จ้าง^๒ ช้ง^๒ หม่า^๑ จ้าง^๑ - รู้จักใช้ไม่รู้จักจ่าย คือรู้จักใช้ (อย่างสุวยสุวย) แต่ไม่รู้จักจ่าย (ให้เป็นประโยชน์)

เจ้อ-อ^๑ - ใช้ เฉพาะใช้คนให้ทำงาน เช่น เจ้อ-อ^๑ ลัก^๒ อ่อน^๑ ท้า^๑ ช้อ^๑ พัก^๑ - ใช้เด็กไปช้อกับข้าว หรือดังที่กล่าวว่า เจ้อ-อ^๑ ช้ง^๒ เจ้อ-อ^๑ เหย่ว - ใช้ใช้เขี้ยวหมายถึงใช้งานทุกสัททุกอย่าง (ภาษาไทยใหญ่ใช้คู่กับ สอยก็มีใช้ เจ้อ-อ^๑ สอย - ใช้สอย โกิน^๒ เจ้อ-อ^๑ โกิน^๒ สอย = คนใช้คนสอย)

สาย^๑ = ใช้กิน สาย^๑ หนึ^๑ ใช้หนึ^๑ เส = เสี้ยหรือใช้อย่างใช้ค่า

เสี้ยหาย เสี้ยค่าปรับ คำเกี่ยวกับการข่ม ทั้งภาษาพม่าและไทใหญ่มีทั้งคำ กู้ และ ข่ม แต่ใช้ต่างกันไปคือ

กู้^๑ = กู้ ทั้งสองภาษานี้หมายความว่าข่ม (ไม่มีดอกเบ๊) ภาษาพม่ากู้^๑ หมายถึงทั้งข่มของและข่มเงิน ดังใช้ กู้^๑ ฆอง = ข่มของ กับ กู้^๑ ฆัน^๒ - ข่มเงิน (อ่านต่อหน้า ๑๒๖)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ภาษาไทยใหญ่หมายความว่าข่มสิ่ง^๔ที่^๕สน^๕เปลือง เช่นข่มข้าวข่มน้ำมัน เมื่อ^๕กินไม่ได้กินของข่ม^๕ เพียงแต่ใช้^๕กินเท่าจำนวนข่ม^๕ไป

ข่ม^๕ = ข่ม ภาษาพม่าเก่าหมายความว่ารวบรวมอย่างรวมเงินเกี่ยวกับการกุศล ใช้ ข่ม^๕เงิน^๕ - ข่มเงินคือรวบรวมเงิน แต่ภาษาไทยใหญ่ คำ หยิม หรือ หยิม หมายถึง ข่มของ เช่นข่มเสือ ข่มรถจักรยาน เมื่อเวลาใช้กิน ก็ใช้ของเดิมที่ข่ม^๕ไปนั้น

คำเกี่ยวกับ หมด^๕สน มีคำ โหมด^๕กับ สิ่ง^๕ เขาอธิบายความหมายที่แตกต่างกันดังนี้คือ

โหมด^๕ = หมด เช่น เงิน^๕โหมด^๕เข้า = เงินหมดแล้ว

สิ่ง^๕ = สิ้น เช่น กิน^๕สิ่ง^๕ถ้า^๕ = กินสิ้นแล้ว คำทั้งสองนี้ต่างกันคือ โหมด^๕ หรือ หมด อาจหมดไปเพียงครึ่งหนึ่งๆ ส่วน สิ่ง^๕ หรือ สิ้น นั้นหมดไปเลยไม่มีอีก ดังที่ใช้สิ่ง^๕เจือ-อ^๕ = สิ้นใจก็ตาย โท้น^๕สิ่ง^๕ = คนสิ้นก็อดตาย สิ่ง^๕ถ้า^๕ หรือ สิ่ง^๕ถ้า^๕ว้าย^๕เมื่อ^๕ = สิ้นกรรมหรือสิ้นกรรมวายเมื่อคือกลับบ้านหมายความว่าตาย เจือ-อ^๕สิ่ง^๕ = ใจสิ้นหมายถึงถึงใจสนิท

คำเกี่ยวกับ กลัวเกรง มีคำ โก่อ^๕

กับ ย้า^๕ ใช้ต่างกันคือ

โก^๕ = กลัว เช่น โก^๕ผี โก^๕เสือ โก^๕โถ้น^๕ = กลัวผี กลัวเสือ กลัวคน

ย้า^๕ = ยำ น่าจะตรงกับคำ เกรง มักใช้คู่กับ โก^๕ เป็น โก^๕ย้า^๕ = ยำเกรง เช่น โก^๕ย้า^๕เจ้า^๕โหมด^๕ = กลัวเกรงพระภิกษุสงฆ์คือเคารพยำเกรงพระภิกษุสงฆ์ โก^๕ย้า^๕เจ้า^๕หุร่า = กลัวเกรงพระพุทธรูป - เคารพกราบไหว้ (แผ่ด้วยความยำเกรง) พระพุทธรูป

คำ ย้า^๕ ยังหมายถึง ขลัง หรือ ศักดิ์สิทธิ์ได้อีกด้วย เช่น ม้าน^๕ด้าน^๕ย้า^๕ = มนต์ขลัง คำ^๕ย้า^๕ = คำขลัง

ก็คำศักดิ์สิทธิ์เหมือนปากพระร่วง
พูดว่าอะไรจะเกิดขึ้น ตั้งนั้นก็เกิด
จริงๆ ย้ายย้าย^๒ - ขาจะงัดกินแล้ว
ได้ผล

คำเกี่ยวกับ ร้อน มีคำ เนค^๑
ซ่อน โหม^๒ เข้า ซึ่งมีที่ใช้ต่างๆ กัน
ดังนี้

เนค^๑ = เดือด เขาหมายถึงร้อน
เช่น น้ำเนค^๑ - น้ำร้อน เข้า^๓เนค^๑ =
ข้าวร้อน วัน^๑เนค^๑ = วันร้อน หรือ

วันมีอากาศร้อน

ซ่อน = ร้อน แต่เขาหมายถึงว่า
กวนอย่างเด็กกวนแม่ เช่น ลูกซ่อน^๑
โหม^๒ซ่อนแหม่ม^๓ = เด็กกวนแม่เขา

โหม^๒ = โหม เขาหมายถึงว่า ลวก
(ด้วยไฟ) เช่น ไฟ^๒โหม^๒ - ไฟโหม^๒
ไฟ^๒โหม^๒มอ^๒ = ไฟโหมมอคือไฟลวก
มอ^๒ มัก^๑พิค^๑โหม^๒มอ^๒ = พรึกโหม^๒
มอคือทำให้มอปวดแสบปวดร้อน
คำทั้งสามนี้ใช้คู่กันก็มีเนค^๑ๆ

ซ่อนๆ (= เดือดๆ ร้อนๆ) เนค^๑ๆ
โหม^๒ๆ (= เดือดๆ โหม^๒ๆ) หมายถึงว่า
รำคาญใจไม่เป็นสุขเพราะสิ่งรบกวน
ต่างๆ เช่น อากาศร้อน เด็กร้องไห้
ฯลฯ

เข้า = เว่า หรือเร้า ความหมาย
น่าจะตรงกับ อ้าว เขาหมายถึงรู้สึก
ร้อนเช่น เหม่อในเภา^๑เข้าโหลง =
วันนั้นฉันรู้สึกร้อนมาก

ศิลปภาพถ่าย-ต่อจากหน้า ๔๔

เรื่อเล่าหนึ่งบรรทุกผู้โดยสารได้ประมาณ ๑๐-๑๒ คน
ถ้าโดยสารไปกลับแบบเหมาลำประมาณลำละ ๓๐ บาท
ทะเลตรงปากน้ำกลั่นลงน้ำสนิทนักเพราะเป็นด้านที่
อยู่หลังเขาแหลมสิงห์ เรือแล่นเรื่อย ๆ ไม่เร่งร้อนก็เสีย
เวลาประมาณสิบกว่านาทีถึงเกาะแหลมสิงห์ทางฝั่งตรง
ข้าม เรือจอดเทียบหาดให้เรียบร้อย โดดลงบนพื้นทรายได้
โดยไม่ต้องเดินลุยน้ำทะเล ลงจากเรือเรียบร้อยแล้ว
ก่อนนอนย่ำลมนัดเวลาให้เรือมารับกลับ กะเอาไว้เที่ยว
กันตามสบาย ควรใช้เวลาอย่างน้อยสักราวๆ หนึ่งชั่วโมง
เป็นพอ

หาดทรายที่ภูเขาหรือเกาะแหลมสิงห์เป็นหาดทราย
ลาดเรียบ ทรายละเอียด แต่เป็นทรายปนดินสีจึงออกจะ
เทาๆ ไม่ขาวผ่องเหมือนที่เกาะเสม็ด ก้อนหินกลมๆ สี
สวๆ มีเกลื่อนหาด เป็นลักษณะหินน้ำตก เลือกเก็บเอา
ตามใจชอบ เดินขึ้นไปเชิงเขาเป็นดงหญ้าคาและสาบ
เสือขึ้นหนาที่เดียว บ้านเรือนน้อยเต็มที แต่เท่าที่
อยู่ก็สวยงามทันสมัยคงจะไม่ใช้บ้านชาวเกาะ ทางขึ้น
เขา เป็นทางเดินตามร่องน้ำ ตอนฤดูฝนน้ำขึ้น
เฉอะแฉะเพราะในร่องน้ำมีน้ำไหลรินตลอดเวลา คิ
อยู่หน้าอย่าไม่เล่นเลย ถ้าเป็นฤดูร้อนคงเดินสบาย เดิน
บุกกดหญ้าเข้าไปกลางป่าที่ๆ น้ำกล่วเหมือนกัน เพราะ
เงิบสงัดไม่มีชาวบ้านอยู่เลย นานๆ จึงจะได้ยินเสียงสัตว์
ป่าร้องแว่วๆ อยู่ไกลๆ แต่ถ้ามาเดินอยู่คนเดียวคงจะเห็น

หลังแจวอ้าวกลับไปนานแล้ว เปล่าเปลี่ยนดีเหลือเกิน

เดินไปกิดไป พระวิภวณใจเต็มที เพราะไม่แน่ว่าจะ
ไปถึงที่ไหน หรือจะไปเจออะไรเข้าแน่ จะเจออะไรก็
ช่างเถอะ แต่ถ้าพบเสือหรืองูขวางหน้า เป็นวงก้นบาราบ
แต่จริงๆ ก็ดูขี้ใจอยู่เพียงสิบกว่านาทีเท่านั้นเอง โน่น
เห็นแล้ว ท้องทะเลทางฝั่งตรงข้าม เห็นหาดทรายเป็น
อ่าวโค้งงามอยู่ข้างหน้า ลมทะเลพัดแรง ใบมะพร้าว
โอนคลู่ คลื่นทยอยเข้าหาฝั่ง ถึงแล้ว อ่าวแหลมสิงห์ หาย
เหนือหายกลัว ต่างชื่นชมความงามกันอยู่บนยอดเขา
พอได้สติจึงออกปากชักชวนกันเลียบไหล่เขาลงไป
หาดทราย

ทางลงก็ไม่สู้จะชันนัก เพียงไม่กี่นาทีก็ถึงหาด
ทรายเบื้องต่ำ หาดเรียบสวยสะอาดตา ต้นไม้ใหญ่มีอยู่
ที่ไหล่เขา ตรงหาดทรายเป็นดงมะพร้าว ที่ริมหาดมี
ก้อนหินเกลื่อนกลาด ลมทะเลกำลังโหมเข้าสู่หาด คลื่น
ลูกโตๆ ทุลาโถมเข้ากระทบหิน คลื่นแตกกระจายเป็นฟอง
ฝอย ลูกแล้วลูกเล่าเสียงดังตมตามโขรมกรัน ทำให้
ระทึกใจจริงๆ

ได้เห็นความงามและธรรมชาติอันสงบเงียบของ
อ่าวน้อยแหลมสิงห์คราวนี้ ทำให้ต้องหวนคิดไปถึงมม
งามตรงชายทะเลหลังเขาแหลมฉะบั้งที่ศรีราชา ชลบุรี ที่
ตรงนั้นเป็นที่เร็นลับคล้ายเมืองลับแล คือใครจะไปทำไมที่
ก็ต้องเดินลอดช่องเขา พอมาถึงเขาก็นึกเป็นอันต้องปิด→

๖๒๗ ๒๖ ๒๔ ๑๙ ๑๐ ๑๙

ภาษาและหนังสือ

(๒)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ที่พิมพ์โดย...

คราวที่แล้วได้กล่าวถึงการใช้อย่างคำบางคำของภาษาพม่าที่มี
ความหมายเดียวกันแต่มีที่ใช้แตกต่างกันไปบ้าง บางคำเป็นคำอุปมา
เปรียบเทียบ หรือบางทีก็เกี่ยวกับ
ความเชื่อของเขาด้วย นอกจากนี้
กล่าวแล้ว ก็ยังมีอีก คือ

คำเกี่ยวกับเวลา ภาษาพม่าก็มี
คำบอกเวลาต่าง ๆ กันคือ โหเหม้ง-
เสอ-อ แล้งเสอ-อ ก้างเห่น-อ
ว้ายจ้าย พ่าหล่า ก้างวัน
พ่ายข้า พะป้อข้า สาวโล้งโค้ง
โหข้า ก้างข้า

โหเหม้งเสอ-อ = หัวเมืองโต
(ภาษาพม่า คำโหเหม้ง หมายถึง
ทิศตะวันออก) เป็นเวลาราว ๔ น.

แล้งเสอ-อ = สว่างใส (แล้ง
เป็นคำภาษาพม่าหมายถึงสว่าง)
เป็นเวลาตะวันตก ภาษาไทใหญ่
ใช้ โหเหม้งแล้ง = หัวเมืองสว่าง
เป็นเวลาแสงเงินแสงทองขึ้น

ก้างเห่น-อ-เวลาเช้า ใช้เพียง
เห่น-อ หมายถึงเช้าก็มี เช่น จ้าย
เห่น-อ=อาหารมื้อเช้า คำ จ้าย
มือ ใช้เรียกมื้ออาหารคือจ้ายเห่น-อ
=มื่อเช้าคังข้างต้น จ้ายวัน=มื่อวัน
คืออาหารกลางวัน จ้ายข้า=มื่อ
คืออาหารเย็น

ว้ายจ้าย = หลังอาหาร โดย
เฉพาะอาหารเช้า ดังที่ใช้ในภาษา
ไทใหญ่ว่า นอนว้ายจ้ายหวาน-
เสอเนอว้ายขะ=นอนหลังอาหารเช้า
อร่อยกว่าลาบเนอควาย

พ่าหล่า = พ่าคำคือเวลาสาย
ใช้หมายความว่า ถ้าหากกำหนดก็ได้ เช่น
มัวหล่า=มาล่า มาช้ากว่ากำหนด

ก้างวัน = กลางวัน หมายถึง
เที่ยงวัน โดยมากใช้คู่กันเป็น
ก้างวันก้างคืน=เที่ยงวันเที่ยงคืน
ก้างวัน หมายถึงดวงตะวันด้วย

พ่ายข้า=ภายหลัง เป็นเวลาบ่าย
ราว ๑๔-๑๖ น.

พ่าป้อข้า = พ่าพ้อคำ คือเวลา
เลียบ่าย ๑๖ น. ไปจนถึงเย็นราว ๑๗ น.

สาวโล้งโค้ง = สาวลงทุ่ง ราว
๑๗ น. ไปจนถึงโหข้า(-หัวค่ำ) ซ่อน
ได้มาจากธรรมเนียมที่ปล่อยให้ลูก
สาวไปคุยกับผู้ชายได้ และเวลานั้น
เป็นเวลาที่เขาๆลงเรือนไปหาที่คุยกัน
โหข้า-หัวค่ำ

ก้างข้า = กลางคำ คือเวลา
กลางคืน ส่วน ก้างคืน คือ เที่ยงคืน
ดังกล่าวข้างต้น

พ่านัก-พาดัก คือ เวลาเด็ก
คำที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ มีคำใช้ต่าง ๆ
ดังนี้คือ ฝ ขุนสาบ นางฝ ฝหน้า
ฝ้าย ฝไม้ด ฝจ้อง ฝึง ฝักดี
แฮมเพื่อ แฮ่มพ่าย มะล้อง

ฝ ทั้งภาษาพม่ากับไทใหญ่
หมายถึง เทวดา เจ้า และผีธรรมดา
ขุนฝ คือ เจ้า เจ้าฝทั้งปวง บางที
หมายถึงเทวดา นางฝ คือนางเทวี
แห่งสวรรค์

ขุนสาบ-พระพรหม ชาวไทใหญ่
ก็หมายเช่นนั้น ดังมีคำกล่าวว่
สาบเฮ็ดพะ ละเฮ็ดเหม้ง คือ สาบ
สร้างฟ้า ถ้าสร้างเมือง ทั้งนี้เพราะ
ชาวล้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่กันก่อน
คนไทยมาอยู่ ถ้าเป็นชาวเขา
พวกหนึ่ง และ วักก็เป็นชาวเขากล
พวกหนึ่ง คนละพวกกัน เราคงจะเอา
ข้อทั้งสองมารวมกันเรียกว่า ละว้า

ฝหน้า-ฝิด้า หมายถึงผีบรรพ
บุรุษ ฝูป้าดาบ (ต่อหน้า ๑๑๓)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

เพราะมันขมขื่น เอาเถิด...ผมจนเมื่อ
จะรู้จักความรู้สึกที่นั่น"

"คุณคิดจะจนเหมือนกันหรือคะโมนซ์" หญิงสาว
หัวเราะในถ้อยคำของเขา "ฉันว่าคุณก็เป็นโรคกลัว
ความจนเหมือนนายทุนคนอื่นๆ นั่นแหละคะ ไม่อย่างนั้น

อย่างแน่นอน

ดังนั้นเมื่อวิซลส่งหล่อนขึ้นบันไดไปแล้ว เขาจึงได้
เห็นร่างของผู้เป็นเจ้าของรถเก๋งคันงาม ขณะที่ยก
ถุงขึ้นมามือเข้ามาสัมผัสมือของเพื่อนสาวอย่างเอื้ออาทร
(อ่านต่อฉบับหน้า)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

(สิ่งที่เรารู้ว่า ผีเข้าผีหลอก)
ชาวฟ้าแก่เขามีสถาสำหรับบรรพบุรุษ
พวกเขา อยู่ท้ายหมู่บ้าน โดยเฉพาะ
หมู่บ้านฟ้าแก่ได้แขวงเมืองชัยปุรกับ
นารกาเตย ถึงจะมีพิธีเซ่นไหว้
เจ้าเสื่อที่ เสน^๒ เจ้าเสื่อ (=เรือนเจ้า-
เสื่อ) คือ ศาลของเจ้าเสื่อนั่นเอง เขา
ถือเป็นสงฆ์แห่ง^๓ (=สงฆ์บ้าน
ตางเมือง) หรือเสื่อ^๒ เสน^๒ (=เสื่อเมือง)
ที่คอยดูแลกัน^๔ ไททั้งหมด วันที่ ๕
และวันที่ ๑๐ ในรอบ ๖๐ วัน (เขานับ
วัน ๖๐ วัน ปี ๖๐ ปี) เขาถือเป็น วัน^๒
กา^๒ - วันถือ วันที่ ๕ เรียก วัน^๒ ปก^๑
วันที่ ๑๐ เรียก วัน^๒ กัด^๑ เขาจะหยุด
งานในนาตั้งแต่เข้าไปจน ๑๐ โมง
เช้า และจะไม่ดำข้าวในวันทั้งสอง

นี้ ถือเอาเป็น วันเจ้าเสื่อ^๒ เสน^๒
ฟ้าแก่ คือวันเจ้าเสื่อลงเมืองฟ้าแก่
ผีร้าย-ผีร้าย ผีโมด-ผีมด (ถ้า
มด ก็จะตรงกับคำ มดล่อหมอกผี
หรือแม่มดของเรา) เขาใช้เวลาผีเข้า
เจ้าเข้าเรียก หม่าผีโมด - บ้าผีมด
โดยเฉพาะเมื่อว่ามนตร์คาถาและผี
มาเข้า แต่ถ้าผีเข้าสิงทำให้เจ็บไข้
ได้ป่วยเช่นนั้นเรียก ผีเข้า^๑ (=ผีเข้า)
แต่บางทีก็เชื่อว่า หม่าผีกับ^๑ คือ
ผีกระสือกัด หรือไปดู มะล่อง^๓ ที่
เป็นเจ้าผีเขาก็อาจเจ็บไข้ได้

ผีจ้อง^๒ ปิง^๒ กล่าวว่าผีชนิด
หนึ่งมีขาเดียว ชอบอยู่ริมตลิ่ง ชอบ
กินปลา แตกตัวเบ็ดกลัวแห
บักคำ^๒ คือ เปรต เขาเชื่อ

เช่นเดียวกับเราว่า บักคำ^๒ ต้องผอม
มีปากเท่ารูเข็ม

หม่าเพื่อ กล่าวว่ามีลักษณะ
คล้ายผีกระสือ ที่จริง เพื่อ เขาเทียบ
เท่ากับพอมด ภูคาอาคม สามารถ
กลายร่างเป็นหม่าเพื่อได้ หม่าเพื่อ
จึงมีร่างเป็นหญิง ชอบกินของ
สกปรก และเนื้อคน บางทีทำร้ายคน
ให้เป็นอันตรายได้ เพราะกลายร่าง
เป็นแมวเป็นหมาได้ เวลาเจ็บไข้คน
จึงเชื่อว่าผีกระสือกัด ต้องเซ่นกัน
ด้วยเครื่องเสกยะบาล

มะล่อง^๓ ถือเป็นเจ้าผี เป็นใหญ่
เหนือภูตผีปิศาจทั้งหลาย แต่บางที
ก็ถือเป็น evil eyes หรือทฤษฎีโทษ
แปลตรงๆว่าร้าย เป็นสิ่งลึกลับ→

භූතපාලයේ සිට පැමිණි ආගම

มิดจินาไป ๓๐ กว่าไมล์ ดำนานชาว
ท่าเก็กีเช่นกัน เขาว่า โดม่งนัง^๑ก้า^๒
บรรพบุรุษของเขาคนหนึ่งก็มีเมีย
แหม่พ้าย^๓ เมียที่เป็นคนออกลูก
หลานมาเป็นชาวท่าเก็กี ส่วนเมีย
แหม่พ้าย^๒ไม่มีลูก โดม่งนัง^๑ก้า^๒
อยู่ในบ้าน ๑ วันกับเมียมนุษย์ และ
อยู่ป่า ๑ วันกับเมียนางยักษ์ ♣

หม่นพ้าย^๒ ก็นางยักษ์ เขาว่า
พันโตเท่าไข่ เล็บยาวดังศอก ตัวสูง

ร ๒๑ ธนว ๒๕ ๒๖ ก.ค. ๒๕

ภาษาและหนังสือ

(๒๑)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

คำที่ใช้ความหมายเดียวกัน แต่มีที่ใช้และลักษณะย่อยต่างกัน นอกจากที่กล่าวแล้ว ก็ยังมีอีกได้แก่คำต่อไปนี้

คำ ^๑ทุก กับ ^๒เป็น

^๑ทุก ตรงกับคำ ^๒ถูก มีความหมายความหนึ่งว่า เป็น แต่เป็นในตำแหน่งฐานะเช่น ^๓มอ^๒ทุก^๑เจ้า^๓ โหม^๒=พ่อเขาถูกเจ้าบุญ หมายถึง พ่อเขา (บวช) เป็นพระ ลูก^๑อ้อน^๑ หน้าเขาทุก^๑ลูกหลาน^๑เจ้า^๓-เด็กเหล่าน^๑เขาถูกลูกหลาน^๑ หมายถึง เด็กเหล่าน^๑ (นับได้ว่า) เป็นลูกหลาน^๑

นอกจากนี้ ^๑ทุก (=ถูก) ยังมีความหมายอย่างอื่นอีก ซึ่งมีความหมายตรงกับ ^๒ถูก ของไทยเป็นส่วนใหญ่

^๑ทุก=ถูก โดน ติดอย่างติดกับ เช่น ^๑มอ^๑เข้า^๑นด^๑ทุก^๑ตม^๑๒=ถูกกระสุนปืนถูกที่มอ โน^๑ทุก^๑ฮื่อ=นกถูกแล้ว ก่อนนกดติดแล้ว

^๑ทุก^๑=ถูก เหมาะ ควร เช่น ^๑ทุก^๑ยะ^๑ หม่า^๑ทุก^๑ยะ^๑=ถูกแล้ว ไม่ผิดหรือ ^๑มอ^๑ทุก^๑เหอ-อ^๑เจ้า^๑สอ=เขาถูกให้แก่วกเรอ หมายถึง เขาต้องให้แก่วกเรอ จึงจะถูก ^๑สอ^๑ทุก^๑โต^๑=^๑สอ^๑ถูกตัว หมายถึง ^๑สอ^๑พอเหมาะตัว ^๑บัน^๑ทุก^๑=ราคาถูก คือ ราคาพอสมควร ถูกต้อง ไม่ผิดราคา (ราคาถูกคือไม่แพง ใช้ ^๑บัน^๑เหว^๑=ราคาเบาตรงข้ามกับ ^๑บัน^๑น^๑=ราคาหนัก หมายถึง ราคาแพง) ^๑คลุ^๑ทุก^๑=เกลียวถูก หมายถึง เกลียวกินกัน (เมื่อขันแล้ว)

^๑ทุก^๑=ถูก (กิน) ชอบ เช่น ^๑ทุก^๑เจอ=อ^๑=ถูกใจ ชอบ ^๑ทุก^๑ก^๑น^๑ หรือ ^๑ทุก^๑ก^๑น^๑ข้าง^๑ก^๑น^๑=ถูกกัน ^๑ป๊ะ^๑ม้าว^๑ ^๑ป๊ะ^๑สาว^๑ทุก^๑ก^๑น^๑=หนุ่มสาวถูกกันคือหนุ่มสาวรักชอบกัน

ส่วน ^๒เป็น คือ เป็น มีความหมายตรงกับ ^๒เป็น ของเรามากหลาย ความหมายด้วยกันคือ

^๒เป็น^๒=กลายเป็น เช่น ^๑มอ^๑ต๊ะ^๑ ^๑ก้า^๑เป็น^๑เจ้า^๑ โหม^๑=เขาจะไปเป็นเจ้าบุญ หมายถึง เขากำลังจะ (บวช) กลายเป็นพระ

^๒เป็น^๒=เป็นโรคไข้ เช่น ^๑เป็น^๑ ^๑ใบ^๑=เป็นไข้ ^๑เป็น^๑เจม^๑=เป็นเจ็บ ^๑กือ^๑เบน^๑แปล ^๑เป็น^๑ต๊ะ^๑-เบน^๑ต๊ะ ^๑เป็น^๑วัก^๑=เป็นหวัด ส่วน ^๑เป็น^๑ ที่ใช้เฉพาะผู้หญิง ได้แก่ ^๑เป็น^๑ซัง-เป็น^๑เครื่อง หมายถึง เป็นประจำเดือน และ ^๑เป็น^๑เฮน^๑=เป็นเรือน หมายถึง แต่งงาน

^๒เป็น^๒=เป็น สามารถ ได้ เช่น ^๑ก้า^๑เป็น^๑=ไปเป็น หมายถึง ไปได้ ^๑หว่า^๑น้า^๑เป็น^๑=ว่า^๑น้า^๑เป็น^๑ ทั้งต่างกับภาษาคำคืออยู่ข้างคือ ^๑เป็น^๑ ในภาษาคำคือหมายความว่า ได้ เท่านั้น ^๑หว่า^๑น้า^๑เป็น^๑=หมายความว่า ว่า^๑น้า^๑ได้ เพราะแขนขาปกติและลงน้ำอย่างในแม่น้ำ ถ้าคล่องได้ไม่กลัวหนาว ไม่กลัวอันตราย

คำ ^๑โน้ง^๑ กับ ^๑เห่น^๑และ^๑ป้า^๑ ^๑โน้ง^๑ ตรงกับคำ ^๑คง ของเรา เขาหมายถึง ป้าสูง ป้าดงดิบ ป้าลึก ในภาษาไทยใหญ่ใช้ ^๑หลง และ^๑หลง ^๑เฮว^๑ คือดงเร็ว (เฮว^๑=เร็ว หมายถึง ไม่เล็ก ๆ ยาว ๆ อย่างที่เราเรียกไม้เร็ว เขาเรียก ^๑ค่อน^๑เฮว^๑ (ค่อน คือ ค่อนหมายถึง ไม้) ซึ่งหมายความว่า ป้าที่รักไปด้วยสมมุติไม่มีความหมายต่างกับของภาษาพม่า ความหมายว่า ^๑คง^๑ดิบ ^๑น้า^๑จะตรงกับ ^๑เถ่น ของไทยใหญ่ ซึ่งก็ต่างกับ ^๑เห่น^๑ของพม่า (อ่านต่อหน้า ๑๒๒)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

แทน^๑ ตรงกับ เดือน ฟ่าเก^๑
หมายถึง ป่าทึบๆไป หรือลักษณะที่ป่า
เดือนยังไม่เจริญก็ได้ เช่น โต^๑แทน^๑
=(ตัวเดือน) คือสัตว์ป่า โท^๑แทน^๑
=(คนเดือน) คือ คนอยู่ป่า หรือ คน
ป่าเดือนยังไม่เจริญ แทน^๑ฟ้า=(เดือน
ฟ้า) หมายถึงตลอดทั้งป่า ฟ้า จากคำ
เต็ม^๑ฟ้า=เต็มฟ้า หมายถึง มากมาย
เต็มไปหมด (เดือนในภาษาไทยใหญ่
หมายถึง ป่าสูง ป่าใหญ่ที่ไม่มีผู้คน
อาศัยอยู่ เรียก เดือนฟ้าหมาหลง
(=เดือนฟ้าหมาหลง) และ เดือนฟ้า
สามเหง (=เดือนฟ้าสามพัน) คือป่า
ใหญ่ทางเหนือของอินเดียน ตรงกับ
ฮิมะหว่นสะ คือ หิมวันต์หรือหิม-
พานต้นเอง บางที่ใช้คำ เดือนหลง
(=เดือนดง) ก็มี)

ป้า^๑ ตรงกับ ป้า (ไทใหญ่ใช้
ตรงกับป้าและป้าเดือนที่ยังไม่เจริญ
ใช้คู่กันเป็น ป้าเดือน ป้าเยอ คือป้า
เยอ หมายถึง ป้าหมา ป้าหมาซัพซ
และป้าเฮว คือ ป้าซา) คำ ป้า^๑ ของ
ฟ้าเก^๑หมายถึงไคทั้งป่า และทหซมม
กันอยู่หลายๆ ใช้ได้ทั้งคน สัตว์ พืช
และวัตถุ เช่น ป้า^๑แทน^๑ (=ป้าเดือน)

ไม่ได้เป็นการซ่อนคำที่มีความหมาย
เดียวกันเป็น ป้าป้า แต่เขาหมายถึง
ที่หมาป่าหมาแน่น ป้า^๑โป่ง (=ป่า
พง) หมายถึง ที่ลุ่มน้ำและๆมีวัชพืช
และเถาวัลย์ขึ้นอยู่หนาแน่น เห็นจะ
ตรงกับคำ ป้าระนาม ของไทย (ที่
จริงระนาม เป็นคำเขมร ระนาม หมายถึง
ถึงป่าดำและที่มึลลักษณะเช่นนั้น)
นอกจากนี้ยังมี ป้า^๑โกล^๑ ป้า^๑โจ^๑
ป้า^๑จาง หรือ ป้า^๑หินป้า^๑ซำ^๑ ใด
อีกด้วย ป้า^๑โกล^๑ (=ป้าคน) คือที่
ที่คนชุมนุมกันหนาแน่น ป้า^๑โจ^๑
ป้า^๑จาง (=ป้าวัว ป้าช้าง) คือที่หมา
วัวชุมนุมซำซม ส่วนป้า^๑หิน (=ป้า
หิน) ก็คือ ที่หมาหินมากมาย และ
ป้า^๑ซำ^๑ (=ป้าทราย) คือที่ที่ถล่ม
แล้วไปคล้ายทราย และป้า^๑เหว คือ
ป้าซา เช่นเดียวกับภาษาไทยใหญ่
(คำที่หมายถึง ป้า ในไทใหญ่ยังมี
สิ่ง อีกคำหนึ่งมักใช้คู่กับ หลง เป็น
สิ่ง^๑หลง และยังมีคำ สิ่ง^๑ หมายถึง
ป่าเดือน ไม่มีความเจริญ ไม่มี
มารยาทไม่รู้จักรัฐสูงที่ตาเรียก กัน
เดือนกันเอง = คนป่าคนเดือน คำนี้
เป็นคำพม่า ไม่มีใช้ในภาษาฟ้าเก^๑)

คำ กน^๑ กับ ลม^๑

กน^๑ ตรงกับกน ใช้ได้ทั้งกิน
อาหารแห่งอาหารนา เช่น กน^๑
เข้า กน^๑น้ำ = กินข้าวกินน้ำ และ
ยังหมายถึงอย่างอื่นได้อีก เช่น โกล^๑
กน^๑จาง = คนกินจาง หรือ โกล^๑กน^๑
ก่าจาง = คนกินก่าจาง คือ คนรับ
จ้าง กูล^๑ เฮด^๑กาน^๑กน^๑ = ทำงานกิน
คือ เลี้ยงชีพด้วยการทำงานอย่าง
งานตามสำนักงาน เฮด^๑เฮด^๑กาน^๑
กน^๑ = ทำไร่นาทำงาน กน^๑เม้ง^๑ = กิน
เมือง คือ เก็บภาษีอากรกิน

ลม^๑ ตรงกับคำ คม (ทจริงเมื่อ
เทียบเสียงกันแล้ว ค ของเราตรงกับ
น ในฟ้าเก^๑ คำนี้จึงน่าจะเป็น นม^๑
แต่กลับเป็น ลม^๑ อย่างเสียงไทย
ใหญ่ที่ออกเสียง ค เป็น ล แต่ไทย
ใหญ่ไม่มีคำนี้ไม่มีว่าจะเป็น ลม^๑
หรือ นม^๑) คำ ลม^๑นี้ ฟ้าเก^๑ใช้หมาย
ว่า คมรวดเร็ว ใช้เฉพาะน้ำเช่น
เครื่องคม ขา และอื่นๆที่คล้ายคลึง
กันเช่นใช้ว่า ลม^๑น้ำ (=คมน้ำ) ลม^๑
เหล่า^๑ (=คมเหล่า) หรือ ลม^๑หย่า^๑
(=คมขา)

ตอบปัญหา - ต่อจากหน้า ๑๕

สิ่งที่ถูกนำมาเป็นเหตุผลในด้านลบ ไม่มีน้ำหนัก
พอ เช่นว่ามีบ้านพักการอยู่ อย่างไรเสียสามีคุณเขา
ก็ต้องมีที่อยู่แล้ว คุณและลูกไปอยู่ด้วยอาจจะคับแค้น
ขัดเขียดกันบ้าง แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำได้

ความกลัวเรื่องการจะต้องทะเลาะกันนั้น พังดูเป็น

เรื่องเล็กน้อย เพราะคุณไม่ได้ให้สาเหตุอะไรที่สำคัญเลย
นอกจากว่าคุณระแวง หรือหึงหวงมากกว่าอื่น ซึ่ง
'จินตนา' ก็ยากจะขอชื่อว่า คุณน่าจะตั้งใจเอาใจใส่
สุขภาพจิตของตนเองบ้าง บางทีการได้อยู่ร่วมกัน
พร้อมหน้าพร้อมตาก จะทำให้สภาพความคิดเล็กคินน้อย

ภาษาและหนังสือ

คำไทย-ไทย ภาษาพม่า

คำที่มีความหมายเดียวกันแต่ใช้ต่างกันและมีความหมายย่อยต่างกัน นอกจากที่กล่าวแล้วยังมีคำอื่นอีก ดังนี้

คำ ปาก^๑ กับ โย้ม^๑ หมายถึง ปาก

ปาก^๑ ตรงกับคำ ปาก หมายถึง ปากทั่วทั้งปาก ไม่ใช่เพียงบาง ส่วนอย่างแค้ริมฝีปากเป็นต้น และ ยังใช้แก่ปากภาชนะบางอย่างอีกด้วย เช่น ปาก^๑โกล^๑ = ปากคน โย้ม^๑ เนื้อ-อ^๑ปาก^๑ = อดในปาก ปาก^๑ขำ ปาก^๑หม่อ^๑ = ปากตะกร้า ปากหม้อ ยังมีคำ ปาก^๑เก็ก^๑ หมายถึง เบ้าเสื่อ เบ้าทางเกว

โย้ม^๑ ตรงกับ สบ หมายถึง ปาก เช่นเดียวกัน เช่น โย้ม^๑โย้ม^๑ = อดสบ คือ อดปาก แต่หมายความว่า ท้องขุ่นใจว่าปากเปล่าได้ ปัง^๑ โย้ม^๑ = ริมฝีปาก (ปัง^๑ หมายถึง ขอบ ริม ชาย เช่น ปัง^๑หู = ขอบใบหู ปัง^๑ ต้า^๑ = หนังตา) โย้ม^๑ตุ้ม^๑ หรือ โย้ม^๑

โย้ม^๑ตุ้ม^๑ = ปากตุ้ม หรือปากประตู โย้ม^๑ น้ำ = สบน้ำ คือ ปากน้ำ ที่หมายถึง ที่ที่แคว่น้ำหลายสายมารวมบรรจบ กัน

คำ โย้ม^๑ (มน) หล่อม (กลม) อุ่น^๑กุ่น^๑ (อ้วนกลม) อุ่ม^๑ปุ่ม^๑ (กลม รุ่มรุ่ม) และ อ้อม^๑ตะ^๑ล่อม^๑ คำ เหล่านี้อันแต่ละคำหมายถึง กลม แต่ กลมในลักษณะต่างๆ กันคือ

โย้ม^๑ ตรงกับคำ มน เขาหมายถึง ว่ากลมอย่างแบนๆ เช่น เน้น^๑โย้ม^๑ = เตือนมน คือ พระจันทร์กลม โย้ม^๑ แผลงโย้ม^๑ = ลูกธนูรูดกลม (โย้ม^๑ - ห้วย คือลูก หรือสิ่งที่มีลักษณะกลม โย้ม^๑แผลง คือ ถูรูด) ส่วน หล่อม ตรงกับ กลม (อาจเป็นคำพม่าว่า โต้ง = กลม) แต่หมายความว่า กลม อย่างกลมๆ เช่น แอ้ง^๑หล่อม = คนโท น้ำกลม (ตัวคนโทกลมป่องออกมา) มะ^๑ฟัก^๑หล่อม = พริกกลม คือพริก ไทย

อุ่น^๑กุ่น^๑ = อ้วนกลม เช่น ไก^๑

อุ่น^๑กุ่น^๑ = ไข่อ้วนตัวกลมมีมันมาก ลูกอ่อน^๑อุ่น^๑กุ่น^๑ = เด็กอ้วนจ้ำม่ำ

อุ่ม^๑ปุ่ม^๑ = กลมรุ่มรุ่มๆ เช่น แต่ง^๑อุ่ม^๑ปุ่ม^๑ = แต่งกลมรุ่มรุ่มๆ มะ^๑บัก^๑อุ่ม^๑ปุ่ม^๑ = พักกลมรุ่มรุ่มๆ

อ้อม^๑ตะ^๑ล่อม^๑ = กลมสำหรับ ของเล็กๆอย่างก้อนดิน หรือปั้นให้ กลมอย่างกระสุน เช่น อ้อม^๑ตะ^๑ล่อม^๑ม้วน^๑นั้น^๑ = ปั้นก้อนดินให้กลม อย่างลูกกระสุน

คำ ปัด^๑ (เปิด) หล่า และ ลาก กับ ค้ำ^๑

ปัด^๑ ตรงกับคำ เปิด ใช้ได้ทั่วไปทั้ง ปัด^๑ปะตู = เปิดประตู ปัด^๑แตก = เปิดหีบ และ ปัด^๑ผองล้อง = โถง เตียน

หล่า = เปิดอ้า เช่น หล่า^๑เข้า^๑ หล่า^๑ฟัก^๑ไว้ = เปิดข้าวเปิดกับข้าวไว้ หล่า^๑แตก = เปิดหีบอ้าไว้ หล่า^๑โย้ม^๑ตุ้ม^๑ไว้ = เปิดประตูทิ้งไว้

ค่าก = แยก โดยเฉพาะผ้า ใช้ว่า ผ่า^๑ค่าก = ผ้าแยกตรงตะเข็บ

ค้ำ^๑ = แยกอ้า แยกกระแหว เช่น หลั่ง^๑นั้น^๑แตก^๑ค้ำ^๑ = ฟันดิน แยกกระแหว

คำ ย้อม^๑ กับ หยอม

ย้อม^๑ = ย้อม หมายถึง ถนอม ถอยลง ผอม เช่น แอ้ง^๑มน^๑ย้อม^๑ ม้า^๑ = แรงเขาถอยลง โต^๑ย้อม^๑ม้า^๑ = ตัวผอมลง กำนัน^๑ย้อม^๑ = รากามัน ย้อมเขาถลง น้ำย้อม^๑ = น้ำตดลง

หยอม = ผอม ชุบผอม เช่น โกล^๑

หยอม = คนชุบผอม (ต่อหน้า ๑๕๕)

บรรจบ พันธุ์เมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ฉันเชื่อว่า ในการสัมภาษณ์ เราได้ซักถามได้เพียงพอตลอดมาพอสมควร

มีอีกคำว่า “การโต้เถียงเป็นเพศชาย ส่วนการสนทนาเป็นเพศหญิง” ทั้งนี้ก็เพราะการเถียงกันมักชิงชัง ส่วนการสนทนายกันั้น บางทีก็จับปากจับคอ ชมยอตา ดัดเสียง ทำท่าอ่อนหวาน ฉันเชื่อว่า ในการสัมภาษณ์เราเริ่มพร้อมทั้งสองอย่าง

ฉันจะสรุปขอแตกต่างในกฎหมายของบางประเทศบางประการ ในจดหมายฉบับหน้า

วันนี้เราเลิกประชุมราว ๑๒ น. และมีนัดหมายท่องเที่ยวหรือจะว่าแม่น้ำก็ได้ (แต่น้ำเค็ม) หน้าเมือง

ชนิดนี้ เริ่มตั้งแต่ ๑๘.๓๐ น. ถึง ๒๓.๐๐ น.

เรือลำนี้ใหญ่พอควร ทาสีขาวสะอาด เราขึ้นเรือที่ท่าของโรงละครแห่งชนิดนี้ แล่นวนเวียนกันอยู่ตามท้องน้ำนั้นแหละ เธอคิดดูซิตั้ง ๓-๔ ชั่วโมง เราจะไปไหนกัน นอกจากคุยกันบนเรือ แล้วก็รับประทานอาหาร จุดประสงค์ก็เพื่อให้ทำความคุ้นเคยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

ฉันมาทราบว่า การสัมภาษณ์เราสนเงิน ๖๕,๐๐๐ เหรียญออสเตรเลียรัฐบาลออกให้ ๓๕,๐๐๐ เหรียญ ส่วนที่เหลือนั้น ‘เสีย’ กัน จากองค์การต่างๆ ที่ร่วมจัด และจากบริษัทห้างร้านบ้าง มีปัญหาว่า คราวหน้าจะ

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

คำ แส^๑ กับ โส^๑ หมายความว่า รก
แส^๑=รก สำหรับคน แต่มักใช้คู่กับ โส^๑=รก เช่น ตีแส^๑โส^๑แส^๑=ที่ฝังรก หมายความว่าบ้านเกิดเมืองนอน

โส^๑ = รก สำหรับสัตว์ เช่น โส^๑โง^๑โส^๑ล้าย^๑=รกวัวรกควาย

คำ ล้า^๑ กับ หัง^๑ และ พัก
ล้า^๑ = ตกลง โหล^๑ = หักตลง ตันท่า ตรงทเป็นท่าขนลงเรือ ตักน้ำ และอาบน้ำ แต่ไม่ขันท่า หัง^๑ แอ^๑ล้า^๑=แอบตลง ฮัม^๑ล้า^๑=ริมตลง หัง^๑ = ผัง หัง^๑ล้า^๑=ตลงตรงท ขัน หล่องเชื้อ^๑ แอ^๑หัง^๑ = ล่องเรือ แอบผัง

พาก=ฟาก คือ ผังตรงข้าม ฟากข้างโน้น พากคำ=ฟากท่า หมายถึงแม่น้ำฟากข้างโน้น พากขุนคาง^๑=ฟากหนทาง หมายถึง ฟากข้างโน้นของหนทาง

คำ โค้ม^๑ กับ ก้าย^๑ และ คั้น^๑
โค้ม^๑=ตรงกับคำ คม ภาษาพม่า^๑ หมายความว่า คั้น มักใช้คู่กับ ก้าย^๑(=กาย) เป็น โค้ม^๑โค้ม^๑ก้าย^๑ก้าย^๑=คมๆ กายๆ หมายความว่า คั้นและระกายเนื้อตัว ก้าย^๑ ตรงกับคำ กาย หมายความว่า กายๆ กันๆ อย่างสวมเสื้อขนสัตว์ในฤดูร้อน

คั้น^๑ ตรงกับคำ คั้น ใช้เฉพาะ

มีการสัมภาษณ์ที่ไทย บางคนว่าน่าจะมีที่มาเลเซีย

ยังดีอากาศยังเย็น จนผู้หญิงไปขึ้นที่แดดฟ้าเรือไม่ได้ นั่งเรือเช่นนี้ฉันนวนไปนั่งถึงเมื่อ ๒๕ ปีก่อนที่เราเช่าเรือเล็กๆ ที่สวนลุมพินี ฉันเป็นคนพาพาเธอลัดเลาะไปรอบๆ เกาะ เรือลำนี้โคลงมากที่สุดในนั้นก็ประกอบไปจนกลับมาถึงท่าได้ พุธนี้ ๑๘ สิงหาคมจะเป็น ๒๕ ปีกับ ๑ เดือน ชีวิตคนเรานั้นจะหาสายใยอันใดมาผูกให้แน่นเท่ากับสายใยแห่งความรักเป็นไม่มี

เธอคิดถึงฉันมากไหม?

ฉันคงใจเบ้าอยู่อีกไม่กี่วัน
ดิเรก

เชิงปริยาย หมายความว่า อยู่ไม่สุข ไม่ระมัดระวัง เช่น ละล้ง^๑หือ^๑คั้น^๑=ถึงมือคั้น คือถึงมืออยู่ไม่สุข ไซ้^๑คั้น^๑=สับคั้น คือปากคั้น หมายความว่า พูดไม่ยั้ง จะหมายความว่า ปากอยู่ไม่สุข ก็คงได้

คำ กะ^๑ไหล กับ ข้ำ^๑
กะ^๑ไหล ตรงกับ กะโถ กระได บ้านของเขาใช้พาดเอา เรียก ก้าย^๑ ก้า^๑ไหล=ก้ายบันไดหรือพาดกระได ข้ำ^๑ เป็นบันไดอย่างบันไดเชือก หรือที่เราเรียกกระไดลิง เวลาทำเรียก คำข้ำ^๑ คือผูกกระไดเชือก หรือทำบันไดไม้ไผ่

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ยังมีคำอีกมากที่มีความหมายคล้ายๆกัน แต่มีที่ใช้และความหมายย่อยแตกต่างกัน ได้แก่

คำที่มีความหมายเกี่ยวกับพูด

คำ ตำน (พูด) หว่า (ว่า พูด) เล้^๒ (คุย)

ตำนาน^๓=พูด (น่าจะจะเป็นคำภาษาจีน t'an^๒ (ถาน) ที่จริงคำพูดนี้ใช้ต่างกันในห้องดินแต่ละถิ่น ภาษาไทใหญ่ใช้ ล่าด ล่าด ในพม่าก็มีแต่ใช้น้อย ไม่ได้ใช้ทั่วไปเหมือนตำนาน^๓ มักใช้มากกับคำอื่นคือ ม้อก^๑ล่าด =บอกเล่า คำม^๑ล่าดไว้=คำเก่ากล่าวไว้ คำว่าพูด มีใช้แต่ในภาษากากกลางกับภาษากากใต้ น่าสังเกตว่าเขมรมีคำพูด เสียงเหมือนคำพูดของเรา แต่เขาหมายความว่าพูดปด จะเป็นที่มาของคำพูด หรืออย่างไร) คำ ตำน^๓ เป็นคำหมายความว่าพูดทั่วไป ซึ่งอาจมีลักษณะต่างๆ เช่น ตำน^๓ปาย^๑=พูดเบา ตำน^๓กั^๑ตำนาน^๓ปาย^๑

=พูดเล่นกันให้เป็นที่น่าความ ตำน^๓บิงตำนาน^๓บาง=พูดไล่ต้อนออกไปนอกเรื่อง พูดไม่ตรงไปตรงมา ตำน^๓อ้อ^๑เอ้อ^๑อ้อ^๑เอ้อ^๑=พูดอ้ออ้อๆ ตำน^๓เฮ้นๆ^๒=พูดเฮ้นๆหรือเงี้ยวๆ หมายถึงพูดซ้ำๆ ตำน^๓คำม^๑อ้อน^๑=พูดคำเด็กคือพูดเบาๆ ตำน^๓คำม^๑กั^๑=คุยกัน

เล้^๒=คุย สนทนา เล้^๒คำม^๑กั^๑=คุยกัน

หว่า=ว่า พูดหรือเรียก เช่น ในอำเภอแม่ใจได้^๒=นี้แหละว่า (เรียกว่า) เมืองไท เหมือนนั้นละถ้า^๑แทนหว่า เข้า^๑หม่าลัม^๒=เมื่อนั้นอีกกันนั้นว่าเราไม่ลืม

คำ เหล่า (เล่า) ม้อก^๑ (บอก) ไข่ (อธิบาย) เพ้^๑ (บอก อธิบาย แดง) ฮ้อ^๒ (เทศน์ ให้พร)

เหล่า=เล่า ใช้ตรงกับคำ บอกของเราเช่น หม่อแอ้น^๑ด๊ะ^๑หม่อเหล่าเก้าน้ำ^๑=เมื่อใกล้จะกลับ บอกฉันนะ

ม้อก^๑=บอก (ใช้เฉพาะภาษาหนังสือ) มักใช้คู่กับ ไข่ เป็น ม้อก^๑ไข่=บอกอธิบาย บอกเล่า

ไข่=อธิบาย (น่าจะตรงกับคำไข่ อย่าง ไข่ความ ของเรา แต่เสียงผิดไปไม่เป็นไปตามระบบดังที่เคยกล่าว ถ้าเป็นเสียงเอกของพม่าก็ควรเป็นเสียงโท-ไข่ ในภาษากากกลางแต่คำ ไข่ ของเราเขาออกเสียงไข่^๓) หมายถึง เล่าอย่างเล่านิทานก็ได้ บอกหรือบรรยายก็ได้ เช่น ไข่ปั้ง^๑=เล่าเรื่อง เล่านิทาน

เพ้^๑=บอก อธิบาย แดง เพ้คำม^๑=แดงเหตุผลแก่ข้อกล่าวหา (คำนี้ไม่แน่ว่าเป็นคำภาษาพม่าหรือไม่) พม่ามีคำ เพร ออกเสียง เพ หมายถึงชัดเจนให้ยุติข้อโต้แย้งหรือระงับความยุ่งยาก

ฮ้อ^๒=เทศน์ ปาฐกถา ใช้ ฮ้อ^๒ตุล้า^๑โก้น^๑เด้า^๑ฮ้อ^๒จาลูกอ้อน^๑=คนแก่ให้พรเด็ก (คำนี้เป็นคำพม่า)

คำ แห้^๑ (แผ่) พู้คำม^๑ (พ่นคำ) แห้^๑=แผ่หรือแพร่ แห้คำม^๑=

แผ่ความ หมายถึง แพร่ข่าว

พู้^๑=พ่น พู้คำม^๑=พ่นคำ หมายถึง แพร่ข่าว โดยบอกกันต่อๆไป

พ้าว^๑=โปรย พ้าว^๑คำม^๑=โปรย คำ หมายถึง โฆษณา เผยแพร่ข่าว-กราว

พ้อ^๑คำม^๑=ขยายความลับ บางทีใช้ พ้อ^๑ไข่^๑พ้อ^๑คำม^๑ เช่น ม่น^๑พ้อ^๑ไข่^๑พ้อ^๑คำม^๑จ่าเก้า^๑=เขาขยายความลับของฉัน (ต่อหน้า ๑๒๖)

บรรจบ พันธเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คุณสักหน่อย คุณสาวช่างมีโอกาสนอกบ้านได้
มากเสียจริงๆ ท่านไม่ได้ติดตามว่าคุณไปไหนมาไหน
บ้างเลยหรือ ท่านรู้หรือเปล่าว่ามีส่วนทำให้ปัญหาของคุณ
เกิดขึ้นมาโดยทางอ้อมด้วยเหมือนกัน เพราะเหตุที่
ลูกสาวเป็นคนฉลาดและรู้รักษาตนพอสมควรจึงไม่ได้
เลยเส้นตายไป แต่ท่านมีส่วนสร้างโอกาสให้ลูกมาโดย
ตลอดด้วยการปล่อยหรืออนุญาตให้ได้ไปอยู่ในที่ที่ไม่
จะไป แ่แน่นอนแหละ 'จินตนา ๒' เองก็ไม่แน่ใจว่าแม่
พ่อแม่ว่าจะสนใจเอาใจใส่กว่านี้ ก็จะมองกันโอกาส
ที่ลูกๆ เหล่านี้ศึกษาเขาจะไปนั่งพลอดพราจบมือ ฯลฯ
กันในร้านอาหารมดๆ มีห้องกันเฉพาะ ที่เขาสร้างเอา
ไว้สำหรับให้โอกาสดังกล่าวนี้โดยเฉพาะหรือไม่

แต่หากคุณพ่อคุณแม่ท่านได้ทราบความสัมพันธ์
ของคุณเสียแต่ต้น และคิดเหมือน 'จินตนา ๒' ก็คงจะ
บอกให้มาคุยกันที่บ้านมากกว่า ซึ่งคุณหนุ่มสาวเขาก็อาจ
ไม่เต็มใจนักเพราะมันไม่ 'ไปเวท' พอ เขาก็อาจจะขอ
ไปดูหนัง ไปถือฟ้ไปซื้อป๊อ พ่อแม่ที่ไหนจะไปติดตาม
เขาทัน ก่อนที่เขาจะเคลื่อนที่เข้าโรงแรมไปแล้วหลังจาก

นั้น ได้ยินข่าวว่าค่าเช่าโรงแรมเดี่ยวนักแสนจะถูก
ขนาดนักเรียนนักศึกษาที่พอเก็บสตางค์ไปเช่าได้

ฉะนั้นเรื่องนั้น มันขึ้นอยู่กับความไว้วางใจกัน คุณ
ผู้ถามทั้งหลาย ที่มีความฉลาดเฉลียวและรับรู้ผิดชอบดี
'จินตนา ๒' ก็คิดว่ายังไม่มีความสัมพันธ์หรือความเข้าใจ
กับพ่อแม่ใกล้ชิดพอสมควรนัก แต่ก็ไม่น่าหละม่นง่าย
อย่างที่เราคิดอยากให้เป็นไปเมื่อไร

เอาเป็นว่าในกรณีของคุณนี้ 'จินตนา ๒' ก็ขอ
แนะนำว่า 'ปัด' ประตูกุศลที่ว่าคุณคิดว่าจะเกิดขึ้น
นั้นเสีย โรงหนังก็เป็นที่หนึ่งที่จะบอกว่าเป็นที่สร้าง
โอกาสที่ดีเลิศ จนเดี๋ยวนี้คนแก่ๆ ไปดูหนังจะอายหนุ่ม
สาวที่เขาไม่อายเราตาอยู่แล้ว ไปนั่งมองตากันตาม
ร้านอาหารร้านไอศกรีมก็เปิดแยกก็ดี ถ้ามีสตางค์จะไป
นั่งฟังเพลงก็ได้ เลือกที่ทมนมไม่กลับโดยเจตนา
เดินชมจันทร์ก็กลับมาส่งบ้านก็ได้ รับประกันไม่มีอันตราย
แม้จะจูบส่งลาหน้าประตูบ้านก็ไม่เป็นอะไร

คุณหยุดได้ตรงไหน นั่นต่างหากเป็นปัญหาที่จะต้อง
ตอบ และคุณเท่านั้นจะเลือกตอบได้ ❀

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

คำ เปื่อ^๑ (พูดเกินจริง) แบ็ด
(พูดปด)

เปื่อ^๒=พูดเกินจริง เปื่อ^๓คำ^๒=
กล่าวด้วยคำเกินจริง พูดเรื่องเล็ก
ให้กลายเป็นเรื่องใหญ่

แบ็ด=พูดปด ใช้ว่า แบ็ดคำ^๒

คำ แจ็ด (สอบสวน) จ๊อบ^๒
(สอบถาม)

แจ็ด=สอบสวน (คำถามเป็นคำ
ภาษาพม่า เขียน จจ ออกเสียงชัด
หมายความว่า ตรวจสอบ ได้ส่วน) เช่น
หม่าต่อหม่าแจ็ด=ไม่สอบสวนทวน-
ความ มั่น^๒มา^๒แจ็ดคำ^๒=เขามา
สอบสวน

จ๊อบ^๑=สอบถาม จ๊อบ^๑คำ^๒=

สอบถามข้อความ

คำ เหลา (ประจบสอพลอ) คัย^๑
(ประจบประแจง)

เหลา=ประจบ สอพลอ (ที่จริง
คำถามนี้ไม่เป็นไปตามระบบ ภาษา
ไทใหญ่ใช้ เหลา ฟ่าแก่ควรเป็น เล้า)

คำ เหลา มีความหมายว่าประจบ
สอพลอ ยกยอปอปั้น เช่น เหลากัน^๒
เป็นแสเห่อ-อ^๓ต้องอ^๓=ประจบ
สอพลอคนอื่นเพื่อให้ตัวเองอ^๓ท้อง
คัย^๑=ประจบประแจงหวังได้
เงินได้ทอง เช่น มั่น^๒มา^๒คัย^๑เงิน^๑คัย^๑
ข้ง=เขามาประจบประแจงเพื่อขอเงิน
ของข้าของของ

คำ ก้าว^๑ (กล่าว ขนบาน) ก็น^๑

(สวด สาบาน) เตง^๑ (แข่ง ขนบาน)

ก้าว^๑=กล่าว หมายถึงขนบาน
สาถกล่าว เช่น ก้าว^๑สี่ก้าว^๑หุ^๒=
กล่าวสี่กล่าวพระ หมายถึง ขนบาน
สาถกล่าวขอคุณพระคุณเจ้าช่วย ก้าว^๑
จ้อ^๒หน^๒=กล่าวขอเขา หมายถึง ออกข้อ
ตั้งศักดิ์สิทธิ์ตนขนบานสาถกล่าว
ขอให้ช่วย

ก็น^๑=สวด สาบาน (คำถามเป็น
คำถามพม่า) เช่น มะ^๑จ้าว^๒มะ^๑ขั่น^๒
ก็น^๑กั่น^๒ไว^๒ย้ง^๒=เมื่อก่อนนานมา
แล้ว สาบานกันไว^๑ ก็น^๑เห่อ-อ^๓
พ่า^๑พ้า^๑โพ=สวดให้พ่า^๑พ้า^๑

เตง^๑=แข่ง หรือขนบาน
สาถกล่าว เช่น เตง^๑ตี^๑=ขนบาน

ศาลกล่าวถึงนางเทวดา เติง'เห่อ-อ³
 น้า¹ฟ้า¹โหม่น² = แข่งให้ฟ้าผ่าหัวเขา
 ถ้า ค้าง² (คราว คร่ำครวญ)
 บ้อง (ปั่นว่า) ท้า² (ดูว่า) ตัน¹ (ดูค่า)
 น้า¹ (ค่า) ต้า (ท่าหรือทาย)
 ค้าง² = คราว คร่ำครวญ เช่น
 ค้าง²ไข³ = คราวไขคือคราวเพราะ
 ไข³ขึ้น โก้น²ไข³ค้าง² = คนไข³คราว
 (เพราะเจ็บปวด) ค้าง²จัน²ห่ม้า²ยัง
 = คราวคือคร่ำครวญว่าเงินไม่มี
 (ต้องการความช่วยเหลือ)
 บ้อง = ปั่นว่า เช่น ถิ่น⁸มัน²บ้อง-
 ลูกมัน²หว่าอะ²มัน²ห่ม้า²เฮ็ด = พ่อเขาปั่น
 ว่าลูกตนว่างานการไม่ทำ

กาแฟ - ต่อจากหน้า ๗๗

ศิลปภาพถ่าย - ต่อจากหน้า ๔๔

17 ก.ค. 19

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ภาษาพม่า

ตำนาน คำคมหรือภาษิตในภาษาพม่าก็มีไม่น้อยเช่นเดียวกับภาษาไทย ถิ่นอื่นๆที่ตรงกับของเราก็มียี่ ต่างออกไปก็มี ดังนี้

ยอก¹หมาหมาเล¹หน้า¹ ยอก¹ข้า¹ข้า¹นี้¹น้าย¹ = หยอกหมาหมาเลียหน้า หยอกข้าข้าดูดาบ ตรงกับที่เราใช้ เล่นกับหมาหมาเลียปาก น้าย¹ = ดูดาบนั้น เขาหมายความว่าดูถูก น้าย¹เป็น = ดูถูกคนอื่น

ไต¹เหอ-อ¹หมาเจอ-อ¹น¹ = ตดให้หมาใจดี หมายถึงพูดเอาใจพูดให้จิตใจสบาย เจอ-อ¹น¹ = ใจดี เขาหมายความว่า ใจใจสบาย ใจเป็นสุข

โจ¹เด¹กั¹น¹เก¹ง¹หอม = วัวแก่ กินหญ้าอ่อนเพิ่งออก ชาวไทใหญ่ใช้ โจ¹เด¹กั¹น¹เก¹ง¹หนุ่ม = วัวแก่กินหญ้าอ่อน เก¹ง¹ ภาษาพม่าเก่าหมายถึง หญ้าชนิดหนึ่งอ่อนนุ่มกว่าชนิดใดๆ ส่วน เก¹ง¹หอม ก็หมายถึงหญ้าชนิดเดียวกันนี้แต่อ่อนขนาดเพิ่งออก แต่

มัก¹เก¹ง¹หอม หมายถึงสับประรด คำ เก¹ง¹ นี้คงจะตรงกับ เก¹ง¹ของเราที่ใช้แต่ในวรรณคดีหมายถึงหญ้า ดังที่กล่าวในโคลงโลกนิติว่า เก¹ง¹ออ่อนอ่อนโคลด ละไว้ แต่ เก¹ง¹ในภาษาไทยใหญ่หมายถึงพืชใดก็ได้ที่เพิ่งผลิขึ้นมาอย่างเพิ่งผลิออกมาได้ ใบไม้แห่งหญ้าแห่ง

น้าย¹ป¹ย¹ม¹เฮ¹อ¹เฮ¹ย¹ป¹ ย¹ม¹กั¹น¹ = น้าย¹ (= น้าย¹เชียว) อย่าไว้ใจเร็ว เสอ¹ร่าย (ดู) อย่าไว้ใจกรรมความ¹นี้ใช้ตรงกับภาษาไทย นอกจากออกเสียงสูงต่ำผิดไปเป็น น้าย¹ย¹พ¹ย¹ม¹เฮ¹อ¹เฮ¹ย¹พ¹ย¹ม¹กั¹น¹ (หุ้ม เป็นคำพม่าว่า ย¹) เป็นการขัดต่อตรงกันว่าไม่ให้ไว้ใจอะไรโดยเฉพาะเมื่อเข้าที่กับมัน แม้จะเชื่อว่าตัวกรรมดีดวงดีจะรอดพ้นอันตรายไปได้ก็ไม่ควรเชื่อ เพราะไม่แน่

ข้า¹ปะ¹ลัก¹เด¹ง¹จ¹ ก¹อ¹ท¹ก¹อ¹ค¹า¹ เหอ-อ¹น¹เป็น = ข้าผู้ลักเอียงโกรธ

ถึงตาให้ชนะคนอื่น เป็นการแสดงความโกรธเพื่อกลบเกลื่อนความผิดของข้าที่เป็นขโมยนั้น

โก¹น¹โย¹ม¹ๆ โส¹ม¹เน¹อ¹เจ¹อ¹ = คนขมๆเปรี้ยวในใจ คงหมายถึงคนที่ข้างนอกสุกใสข้างในเป็นโพรง หรือคนปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอหรือปากหวานก้นเปรี้ยวหรือปากอย่างใจอย่าง แต่แม้กระนั้นแต่ละความก็หาได้ตรงกับของภาษาพม่าไม่ เพราะ เปรี้ยว หรือ โส¹ม¹ของเขาหมายถึงไปถึงอิจฉาริษา ความนี้ไปคล้ายกับของจีนกลาง ch'ih¹ts¹u¹ (ชฺริชฺชู่) = กินน้ำส้ม หมายถึงริษยาและหึงหวง บางทีก็ใช้ ta¹ts¹u¹kang¹ (ต่า¹ชฺกั¹กั¹) = ตีให้น้ำส้มหมายถึงหึง ความข้างต้นจึงหมายถึงในภาษาพม่าว่า คนหน้าขมแต่ใจฉริษยา

นอกจากนี้ยังมีความใน เล¹ค¹ม¹ คือเครื่องความ หมายถึงภาษิตดังนี้

ป้า¹ค¹น¹ก¹อ¹ป้า¹ค¹น¹เ้า¹ไ¹น¹ ป้า¹ค¹น¹ก¹อ¹ป้า¹ค¹น¹เ้า¹ไ¹น¹ = เล¹อ¹น¹ก¹ก็¹เล¹อ¹น¹ไ¹น¹เล¹อ¹น¹ก็¹เล¹อ¹น¹ไ¹น¹ไม่ได้ ความนี้หมายความว่า ความเป็นญาติติดกันไม่ขาด

พ้า¹เต¹ม¹ย¹อง¹จ¹า¹ ไ¹ม¹น¹ข¹ว¹น¹ เป็น¹ก¹อ¹ โก¹น¹น¹ข¹ว¹จ¹า¹ไ¹ม¹น¹ก¹อ¹น¹ ห้อง¹-พ้า¹เต¹ม¹ตะ¹กร¹า¹ซ¹าย¹ก¹ว¹น¹ไ¹ เป็น¹ห¹ว¹น¹า¹ คนเดิมเมื่อซายกให้ห¹ว¹น¹า¹เป็น¹ผู้ (ต่อหน้า ๑๒๕)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๖

ปกครอง (ผ่า=ผ่า ฆ้อง^๑ = ตะกร้า
กระจาด แก้ว^๒ = หัวหน้า สงสัยจะ
เป็นคำภาษาพม่า ภาษาไทใหญ่ออก
เสียง แก เช่น แก้วหมาว=หัวหน้า
ชายหนุ่มในตำบล แก้วอน=หัวหน้า
เจ้าหน้าที่เก็บภาษีอากร แก = เมือง
ขนาดใหญ่ ผู้^๓ ฆ้อง^๔ = ผู้ปกครอง แม้
น่าจะตรงกับคำ แพ ที่เขาหมายถึง
ชนะ แต่ความในถิ่นเขาอธิบายว่า
แม้แก ก็เต็มเมืองลงเป็นการแปล
เอาความมากกว่า)

ไม่ล้ำ^๕ เน้ว^๖ ด้วง^๗ บ้อง^๘ โถย^๙
โหม่เฮ้อ^{๑๐} ด้วง^{๑๑} หวี^{๑๒} ลูกโหม่บ่อโหม่เหม
ด้วง^{๑๓} เจ้อ-อ^{๑๔} = ไม่ล้ำแต่ยต่างปล้อง
กล้วยร่วมเครือต่างหวี ลูกร่วมพ้อ
ร่วมแม่ต่างใจ ตรงกับที่เราว่า ไม่
ล้ำแต่ยยังต่างปล้องพี่น้องยังต่างใจ

ป้า^{๑๕} ปั้ง^{๑๖} หน้ำ^{๑๗} โก^{๑๘} ฟ้า^{๑๙} ฟาก^{๒๐} จ้าน^{๒๑}
หน้ำ^{๒๒} โก^{๒๓} ฟ้า^{๒๔} น^{๒๕} ก่อ^{๒๖} ลู่^{๒๗} ก่อ^{๒๘} ฐ^{๒๙} = ปลาทิ้ง
ไปกลัวไฟ ฟากชานไม่กลัวพรา
ดักขอม เสี้ยก็ขอม เขาหมายถึง
ตายแล้ว สูญสิ้นแล้วไม่ต้องกลัว

อะไรอีก จะดีหรือจะเสียก็ต้องขอม
เหมือนดังปลาทิ้งแล้วก็ไม่จำเป็นต้อง
กลัวไฟอีกเพราะไม่มีความรู้สึก ฟาก
ที่ปูชานเรือนก็เช่นเดียวกันก่อนจะ
มาเป็นฟากก็ต้องถูกพราดักจึงไม่ต้อง
กลัวพราดักต่อไป เมื่อไม่มีความรู้สึก
อะไรจะดีก็ต้องขอมจะเสียก็ต้องขอม

ป้า^{๓๐} สำ^{๓๑} ญ^{๓๒} เหนอ^{๓๓} เง^{๓๔} สำ^{๓๕} ก่อ^{๓๖} แล^{๓๗}
เม้า^{๓๘} สำ^{๓๙} ก่อ^{๔๐} แล^{๔๑} = ปลาสับอยู่เหนือ
เขียง สับก็แหลกไม่สับก็แหลก
หมายถึง ปลาสับคือปลาที่อยู่บนเขียง
ถึงจะสับหรือไม่สับปลาก็แหลกหรือ
ตะเอยดอยู่แล้ว เขาอธิบายว่า ถ้าอยู่
ในเหตุการณ์จะทำหรือไม่ทำก็ต้อง
รับผิดชอบ

เม้า^{๔๒} ด้าน^{๔๓} ก่อ^{๔๔} เป็น^{๔๕} ค้ำ^{๔๖} เม้า^{๔๗}
ได้^{๔๘} ก่อ^{๔๙} เป็น^{๕๐} ด้วง^{๕๑} = ไม่พูดก็เป็นความ
ไม่ได้ก็เป็นทาง หมายถึง ไม่พูดก็เป็น
เรื่องเป็นความได้ ไม่ได้ก็ไม่เดิน
ตรงนั้นก็เป็นหนทางได้ ก็ถึง
อย่างไรๆ ลงคนจะเอาเรื่องก็มาหา
เรื่องเอาจนได้

บ๊^{๕๒} โห^{๕๓} หมาค้า^{๕๔} โห^{๕๕} เป็ด^{๕๖} - บ๊^{๕๗} (ที่)
หัวหมามาหาหัวเป็ดคือทำอะไรที่ไหน
แล้วก็ไปเที่ยวไหนคนอื่น มีความ
คล้ายๆกับ บ๊^{๕๘} เป็ด^{๕๙} ฆ่า^{๖๐} ค้า^{๖๑} โห^{๖๒} หน^{๖๓}
บ๊^{๖๔} หน^{๖๕} ฆ่า^{๖๖} ก้าน^{๖๗} ปัก^{๖๘} แล^{๖๙} = บ๊^{๗๐} เป็ด
มาหาหัวหน^{๗๑} บ๊^{๗๒} หน^{๗๓} มาหาหัวหน^{๗๔}
(ความประโยชน์เขาแปลตามตัว
ไม่ได้แต่แปลเอาความได้ดังกล่าว
หมพบว่าโทษกันต่อๆ หรือหาความผิด
ใส่กันต่อๆไป)

เบ่อ^{๗๕} - อ^{๗๖} หน^{๗๗} หน^{๗๘} - อ^{๗๙} ย่อน^{๘๐} เบ่อ^{๘๑} - อ^{๘๒}
ก๊อน^{๘๓} หน^{๘๔} - อ^{๘๕} ด้าน^{๘๖} = ใครได้ให้ขอ
ใครเก่งให้พูด ตามธรรมดาคนไท
ถิ่นเหล่านั้นไม่นิยมพูดมาก ภาษิต
จึงมีไว้เฉพาะคนที่ต้องการจะเก่ง
จึงค่อยพูด ก๊อน^{๘๗} หมายถึงได้ทั้ง
แข็งแรง แกร่ง และเก่งทุกทาง

แก^{๘๘} เสื่อ^{๘๙} เม้า^{๙๐} หน^{๙๑} - อ^{๙๒} หน^{๙๓} หน^{๙๔}
ลอก^{๙๕} หน^{๙๖} เม้า^{๙๗} หน^{๙๘} - อ^{๙๙} หน^{๑๐๐} หน^{๑๐๑} =
แก^{๑๐๒} เสื่อ^{๑๐๓} กอด^{๑๐๔} เสื่อ^{๑๐๕} ไม่ได้ให้เห็นหลัง
ลอก^{๑๐๖} หน^{๑๐๗} ไม่ได้ให้เห็นเนื้อ หมายถึง
ว่าเรื่องส่วนตัวอย่าให้ใครได้รู้เห็น

เรียนอังกฤษจากเพลง - ต่อจากหน้า ๙๓

- It always ends the same : the game of solitaire always ends in the same way. (ไท่ทอดจะออก
มาเหมือนกันทุกครั้ง)

- แปลประโยคจะต้องคิดถึงต้นประโยคที่ว่า without your love นั้นด้วย การเล่นเกมไพ่ที่เขาเล่นกัน
เป็นเพียงเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวง ฉะนั้นเล่ห์เหลี่ยมอย่างไรๆ ผลก็ย่อมออกมาเหมือนกันเดิมว่าเขาไม่รักเรา

- hope goes up in smoke : hope disappears, there is no hope (ความหวังสูญสิ้นไป)

- to go up in smoke : สูญไปหายไปเหมือนควัน คือไม่มีร่องรอยเหลือ

- it goes without saying : it is understood, it will be so automatically (เป็นที่เข้าใจกัน จะเป็นไป
เช่นนั้นเอง)

๒๑ เม.ย. ๒๗ ๒๕๑๗

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ (ก.)

ภาษิตและคำคมหรือสำนวนพูด นอกจากที่กล่าวแล้วยังมีอีก ดังต่อไปนี้

คำม^๑ บือ^๒ แหม^๓ หม่า^๔ จู^๕ ต้าย^๖ ลุ่ม^๗ สู้^๘ ก้าง^๙ หม่าน^{๑๐} คือคำพ่อแม่ไม่ยอม (ฟัง) (ขอม) ล้มจมรูกกลางบ้าน หรือ หลก้มตกลงไปในหลุมกลางหมู่บ้าน หมายความว่า คนที่ไม่อยู่ในด้อยในคำของพ่อแม่ ในที่สุดก็จะได้รับโทษภัยอยู่ในถิ่นของตนเอง (จู เป็นคำเปลี่ยนเสียงเมื่อเป็นปฏิเสธ จากคำ จู^๑ หมายความว่า ขอม ตกลง หรือเข้าไปใกล้ ก็ได้)

ขิ่น^๑ แกบ^๒ หนึ่ง^๓ จัง^๔ แกบ^๕ หนึ่ง^๖ หนึ่ง^๗ ตัน^๘ กน^๙ อู^{๑๐} ฆน^{๑๑} ป^{๑๒} = ขนกรูหนึ่ง ขนกรูหนึ่ง นงตนกันอยู่หม่นบิ คำแปลตามตัวแปลได้ดังกล่าวนั้น แต่เขาอธิบายว่า หมายความว่า คนที่ชอบขนเรือนคนอื่น คือไปมาหาสู่กันบ่อยๆ ก็จะมีโอกาสโกรธเกลียดกันได้บ่อยๆ แต่ถ้านั่งอยู่ห่างๆจะอยู่ร่วมกันไปได้ถึงหม่นบิ (คำ ตัน^๑

กิ่น^๑ ไม่ทราบจะมีความหมายอื่นใดอีก ผู้อธิบายไม่ได้อธิบายความหมายคำต่อคำ)

หม่า^๑ หัน^๒ กิ่น^๓ ต้าง^๔ สัก^๕ เสหน้า^๖ ข่อน^๗ = ไม่เห็นกันความรักยิ่งมากและหนาแน่น หมายความว่า ยิ่งจากกันไปนานๆ ไม่ได้เห็นหน้าค่าตากัน ยิ่งรักมากขึ้น (ข่อน^๑ หมายความว่า หนา หนาแน่น หรือชุม เช่น ป้า^๑ ข่อน^๒ = ปลาชุม ส้ม^๑ ข่อน^๒ = ท่มัน (ในร่างกาย) หนา)

ลิ่น^๑ หม่า^๒ หยัก^๓ นุก^๔ ก่าย^๕ ป้า^๖ เหลอ-อ^๗ เก้อ^๘ หุก^๙ = ลิ่นไม่มีกระดูก กวาดไปทางไหนหรือพาดไปทางไหน ก็ถูก หมายความว่า ลิ่นไม่มีกระดูก พุดอย่างไรก็ถูกทุกอย่าง (นุก^๑ = กระดูก กาย^๑ = ก่าย อย่าง กาย^๑ ะ^๒ ไหล = พาดบนใด แต่อาจหมายความว่า กาย^๑ คือกวาดอย่างเอาน้ำกวาดไขในซาม เวลาเทลงในกะทะ ความน่น้ำจะเป็น กาย^๑ มากกว่า กาย^๑ ป้า^๑ เหลอ-อ^๑ = ฝ่ายใด ทางใด เก้อ^๑ ก็ หุก^๑ = ถูก)

ของ^๑ กิ่น^๒ ย้า^๓ ไว้^๔ ของ^๕ ไว้^๖ ย้า^๗ ห้อย^๘ = ของกินอย่าไว้ ของไว้อย่าห้อย หมายความว่า ของกินอย่าเก็บไว้ (เพราะมันจะบูดเสีย) ของควรเก็บไว้อย่าห้อย (ให้คนเห็น คนจะขโมยไป หรือไม่ก็อาจจะตกหาย)

หนาม^๑ เตื่อ^๒ ตื่อ^๓ เกื่อ^๔ ตื่อ^๕ ป้อง^๖ ตื่อ^๗ เตื่อ^๘ หนาม^๙ เกื่อ^{๑๐} ตื่อ^{๑๑} ป้อง^{๑๒} = หนาม หล่นถูกใบไม้ ใบไม้ก็ทะลุ ใบไม้ หล่นถูกหนามหนามก็ทะลุ หมายความว่า ผู้หนึ่งอยู่กับผู้ใหญ่ กระทบกระแทกกัน ผู้หนึ่งต้องเดือดร้อนวันยังค่ำ (เตื่อ = หล่นอย่างของหนักๆ หล่นจากที่สูง เช่น ลูกมะพร้าวเป็นต้น ดังที่ว่า มัก^๑ ลิ่นเตื่อ^๒ หล่นนั้น^๑ มะพร้าวหล่นลงบนพื้นดิน ตื่อ^๑ = ใบไม้ขนาดใหญ่ไม่เฉพาะแต่ใบตองกล้วยเท่านั้น ป้อง^๑ = ทะลุเป็นรู)

โกิ่น^๑ คี^๒ โก^๓ สาย^๔ ม้า^๕ ย้า^๖ ย้า^๗ ปี้^๘ จิต^๙ ใจ^{๑๐} ใจ^{๑๑} นอน^{๑๒} - คนที่ไกลเดินทางมา อย่าไปซัที่อยู่นอน หมายความว่า อย่าไปบอกที่อยู่นอนของเราแก่คนแปลกหน้าเดินทางมาแต่ที่ไกลๆ เพราะจะไว้ใจไม่ได้ เราไม่รู้จัก เขาอาจจะเป็นคนร้ายก็เป็นได้

ข้า^๑ ลี^๒ จ้อม^๓ ซ้อย^๔ ใจ^๕ ลี^๖ จ้อม^๗ จัก^๘ = ข้า^๑ ดัดตามรอย วัว^๑ ดัดตามหยด หมายความว่า ข้า^๑ ต้องดำเนินตามรอย (เท้า) ของเจ้า วัว^๑ ดัดตามรอย (ที่รดหรือเกวียน) หยด ไม่ขัดขึ้น (จ้อม^๑ - ตาม จัก^๑ = หยดหรือจอด) อีกความหนึ่งคล้ายๆกัน กล่าวว่

(อ่านต่อหน้า ๑๒๒)

บรรจบ พันธุ์เมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

(ตอบ ปลงชะเออะ ปลงชะ... ก็มันนานตง๑๔ปี
แล้วนี่คุณ คนเรานั้นก็มีหลงลืมกันมั่ง อ้อว่าแต่๑๔ปี
เลข ๓-๔ ปีเป็นแบบทว่าเพราะความขมกชเยะ)

(ตอบ ไม่แปลกเลย เป็นเรื่องธรรมดา ชม
เข้าไปเลยคุณ ๓ เวลาหลังอาหาร ไร้อัย ช่วยเข้ร้เขา
หน่อยมันจะอะไรกันหนักหนา)

♣

♣

โน้ก^๓ค^๕ก^๑ย^๑ฮ^๒ย^๒
เพอ-อ^๓ฮ^๑น^๒ส^๒ย^๑ค^๑ก^๑ย^๑จ^๑

ศีลปะการบ๊องกันตัวก็เคยมี
 เรียก จิง^๒ (=เชิง โดยเฉพาะในการ
 ชกมวย) แต่ปัจจุบันละเลยกันไป
 หหมด จิงเหลือแต่เพียงคำที่ใช้เรียก
 กือ นก เรียก ต้า^๒ (=ตำ) ดอง เรียก
 เอ้า^๑ น้อ^๑ ท้อง^๒ (=เอาสอกดอง) เตะ
 เรียก เอ้า^๒ คัน^๑ นบ^๑ (=เอาต้นบ) ♣

อันเกล้าฯและพ่อท่านนั้น” เสียงที่พูดแหบแห้งลงทุกที

“พระพักตร์ซบซึ้งปราศจากราศีจนพ่อใจหายหมด
ราชนธรา...พ่อไม่เคยเห็นภาพอะไรเหมือนวันนั้น ก็
พระพักตร์พระเจ้าดุษเสนามหาราชนันและ ช่างหมอง
เกล้าฯผิดอะไรอย่างนั้นก็ไม่รู้”

คนฟังถอนใจเฮือก แสบจะสะกดใจไม่อยู่ หาก
ยับยั้งไว้ได้ เมื่อเสียงกล่าวต่อไปว่า “ประทับอยู่บน
พระแท่น แล้วมีพระราชดำรัสว่าให้พ่อถวายวาจาสัตย์
ปฏิญาณเฉพาะพระพักตร์ว่าจะถวายอารักขาเจ้าชาย
โมกคลานะและสมเด็จพระอัครมเหสีเท่าชีวิต”

“พ่อท่าน” เสียงอุทาน หากถูกยับยั้งด้วยคำพูด
ต่อไปว่า

“ฟังต่อไปเถิดลูก ทรงมีรับสั่งต่อไปอีกว่า ทรงแน
พระทัยว่าไม่ว่าจะสร้างปราสาทบนยอดเขาศรีไทรยสน์
สำเร็จ ทั้งตำแหน่งการวัด-ราชานันถันวันจะถอยห่าง
เชื่อมพระหัตถ์ออกไปทุกนาที พระสุรเสียงเส้างานพ่อ
อยากจะร้องให้ รับสั่งคาดคั้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าให้พ่อและ

เจ้าถวายอารักขาเท่าชีวิต ทรงถามถึงเจ้าด้วยราชนธรา
พ่อกราบบังคมทูลไปว่าเจ้านำทหารไปฝึกนอกเมือง
ไซ้แต่เท่านั้นละลูก ทรงพระราชทานพระแสงประจำ
พระองค์ให้กับพ่อ ทรงกำชับอีกว่าให้ลูกเป็นผู้รับช่วง
ต่อไปในการถวายอารักขาเจ้าชายโมกคลานะ”

“พ่อท่าน แม้ไม่มีพระแสงนั้น ลูกก็ถวายชีวิตแก่
เจ้าชายโมกคลานะอยู่แล้ว” ราชนธราตอบ

“ลูก...พ่อจึงกราบบังคมทูลไปเช่นนั้น”

“แต่อะไรเล่าพ่อท่าน” เสียงร่อนรนเหมือนหัวใจ
ผู้พูด “อะไรที่เป็นต้นเหตุให้ทรงมีรับสั่งเช่นนั้น ลูกง
จริงๆ”

“พ่อพอจะมองเห็นเหตุการณ์ข้างหน้าแจ่มชัดแล้ว
ลูกเอ๋ย เพียงแต่ไม่อาจกล่าวออกมาเท่านั้นเอง...ว่าแต่
เจ้าเถิด พ่อไม่อยากจะคิดเลยว่าแผ่นดินสิงหลจะต้อง
ขาดทหารฝีมือเยี่ยมทางการรบเช่นเจ้า”

“พ่อท่านหมายถึงอะไรหรือ วานบอกเถิด ลูกกังวล
จนใจจะระเบิดอยู่แล้ว” (อ่านต่อฉบับหน้า)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

โง่ เป็นคำเรียกและกำนานหน้า
ชื่อลูกชายคนที่ 5 เช่น นัวโง่แม่
(นัวหัวแม่มือ)

ลูกชายคนที่ 6 มีคำเรียกและ
กำนานหน้าชื่อว่า นุก^๑ เช่น นุก^๑เกียวัน^๒
และคนที่ 7 ที่ 8 เรียก เจ็ด^๑ แปด^๑
ตามลำดับ

ส่วนคำเรียกและกำนานหน้าชื่อลูก
สาวคนที่ 1 คือ เพี้ย เช่น นางเพี้ย
คำช้อย ลูกสาวคนที่ 2 เรียก อี^๑
เช่น นาว^๑อีคำช้อย ลูกสาวคนที่ 3
เรียก อาม^๑ เช่น นางอาม^๑ฮัน^๑แสง
คนที่ 4 เรียก โอ^๑ และคนต่อไปก็

เป็น โหว^๑ โอ^๑ เอ็ด^๑ อ้าต^๑ คือ
ลูกสาวคนที่ 5 6 7 8 ตามลำดับ

คำเรียกลูกตามลำดับการเกิด
เช่นนี้ มีใช้ในภาษาภาคกลางแต่
ดั้งเดิมด้วย ดังที่ปรากฏในหนังสือ
กฎหมายตราสามดวง ในบทที่ว่า
ด้วยพระไอยการบานผแนก เมื่อ
ชายหญิงที่สมรสกัน เป็นทหารทั้งคู่
(หญิงไทยเป็นทหารมานานแล้ว แต่
ครึ่งครึ่งศรีอยุธยา) หรือเป็นพลเรือน
ทั้งคู่ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นทหาร
อีกฝ่ายหนึ่งเป็นพลเรือน เมื่อเกิดลูก
ให้แบ่งปันกันตามลำดับการเกิดลูก

หญิงชาย และเรียกชื่อลูกตามลำดับ
การเกิดที่กำหนดไว้ดังนี้คือ

ลูกชายมีกำหนดไว้ถึง 12 คือ
คนที่ 1 เรียก อ้าต ที่ 2 เรียก ญ
และที่ 3 เรียก สาม ที่ 4 เรียก ไส
ที่ 5 เรียก จัว ที่ 6 เรียก ลก ที่ 7
เรียก เจด ที่ 8 เรียก แปด ที่ 9
เรียก เจ้า ที่ 10 เรียก จัง ที่ 11
เรียก นิง ที่ 12 เรียก สอง เวลา
เรียกก็เรียก ลูกอ้าย ลูกญ

ลูกสาวมีกำหนดไว้เพียง 10 คือ
คนที่ 1 เรียก เอ้ออ ที่ 2 เรียก อี
ที่ 3 เรียก อาม ที่ 4 เรียก โอ ที่ 5→

เรียก อว^๑ ที่ ๘ เรียก อก^๑ ที่ ๗ เรียก
เอก^๑ ที่ ๘ เรียก แอก^๑ ที่ ๙ เรียก เอา^๑
ที่ ๑๐ เรียก อัง^๑ เวลาเรียกก็เรียก
ลูกเออย ลูกอ^๑

ถ้าเทียบข้อข้างต้นกับของภาษา
พม่าก็ จะเห็นต่างกันบ้างคือ คำ
เรียกลูกชายได้แก่ อ่า^๑ อ้าย^๑ หง^๑=
ญ^๑ สาม^๑=สาม ไช^๑=ไธ โง^๑=งัว นก^๑
-ลก เจ็ด^๑=เจ็ด แปด^๑=แปด

คำเรียกลูกสาวได้แก่ เหย^๑=เออย
อ^๑=อ อ้าม^๑=อ้าม ไอ^๑=ไอ โหว^๑=อว^๑
โอก^๑=อก เอ็ด^๑=เอก แอด^๑=แอก

ส่วนที่ต่างกันมีทั้งเสียงสูงต่ำ
ได้แก่ อ่า^๑-อ้าย^๑ ไช^๑-ไธ เจ็ด^๑-
เจ็ด แปด^๑-แปด อ^๑-อ อ้าม^๑-อ้าม

โอก^๑-อก แอด^๑-เอก เสียงสระ ที่
ต่างกัน ได้แก่ โง^๑-งัว (โอ-อว)
โหว^๑-อว (โอ-อว) นก^๑-ลก (อ-โอะ)
และเสียงพยัญชนะที่ต่างไปคือ หง^๑-ญ^๑
(ง-ญ) นก^๑-ลก (น-ล) กับพยัญ-
ชนะตัวสะกดที่ต่างไปคือ เอ็ด-เอก
(ด สะกด-บ สะกด) เสียงสระที่ต่าง
ไปมากคือ เหย^๑-เออย และอาด^๑-แอก
วิธีการใช้คำเรียกชื่อและนำหน้าชื่อ
เช่นนี้คงเคยใช้กันทั่วทั้งมีบันทึกไว้
แต่ที่มติดอยู่ในชื่อ เห็นจะได้แก่
เจ้าอ้ายพระยา กับเจ้าย์พระยา
ที่ชนช้างกัน ภาษาไทใหญ่ก็เช่น
กัน คงเหลืออยู่แต่ในชื่อ โดยมาก
เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์เช่น

เจ้าสามโหลง - (คือเจ้าสามหลวง
ผู้ที่เขาเชื่อกันว่ายกทัพไทใหญ่ข้าม
เขาปาดไก่อเข้าไปต่อสสัมได้) เจ้า-
อ้ายคำ (มีประวัติครั้งจริงครั้ง
นิทานว่า เป็นผู้ที่ใครๆคิดร้ายไม่
สำเร็จ เพราะมีผู้ช่วยและผู้ช่วย
สำคัญคือ แม่ควาย จนแม่ควายก็ถูก
ฆ่าตายไป) กับนางหย้แสงกอ (ชื่อ
นิทานอย่างเดียวกับปลาบู่ทอง)
ปัจจุบันที่เรารู้จักและบางคนนำไป
เรียกชื่อลูกก็ได้แก่ อ้ายกับเออย
เท่านั้น

คำที่แสดงวัฒนธรรมความเป็น
อยู่ที่สำคัญนอกจากนี้เห็นจะได้แก่
คำที่เกี่ยวกับเรื่องอาหารการกินที่จะ
กล่าวต่อไป ♣

แพ - ต่อจากหน้า ๒๒

และเชื่อแน่ว่าจะต้องแลสวย

“ไม่ยกทราบว่ายายการบิณมีเจ้าหน้าที่ไทยประจำ
ด้วย”

“เดี๋ยวแอร์กับสจ๊วตของไทยทำงานกับสายการบิณ
ฝรั่งที่บินผ่านตะวันออกหลายสายครับ” เขาตอบ
เป็นไทย

“คุณไปกับเราจนถึงกรุงเทพฯเลยหรือคะ”

“ถึงกรุงเทพฯและอาจะถึงบ้านคุณด้วยก็ได้ ถ้า
อนุญาตให้ผมไปส่ง” เขาทำตาเจ้าชู้บ้าง

นิตยาขมหวาน สจ๊วตหนุ่มคนนั้นไม่เลวเลย

“รับไว้พิจารณาละ”

พักใหญ่จากเบรตถึงการแจ้งที่หล่อนกับเขาคุยกัน
อย่างสนิทสนม กันจึงหวั่นด้วยการที่เขาปลื้มตัวไป
บริการผู้โดยสารเป็นระยะๆ นิตยาเกือบจะใจอ่อนยอม
นัดกับเขาเสียแล้วถ้าเครื่องบินลำนั้นไม่โดนพายุ
หลังจากออกจากการจำมาเพียงเล็กน้อย ผู้โดยสารเมา

กันจอมแวมรวมทั้งหล่อนด้วย นิตยาขมจำได้ถึงความ
พิศพิพ่วนมวนท้องอย่างรุนแรงและวูบวาบเหมือน
หัวใจหล่นลงไปอยู่ในท้องทุกครั้งทีเครื่องบินทั้งตัววบลง
หล่อนเอาข้อปลีกปากกลืนอาเจียนจนตัวโก่ง แต่ยายแก่
แซกที่นั่งฝั่งตรงข้ามนั้นหาได้พยายามกลืนอะไรต่ออะไร
ไว้อย่างหล่อนไม่ แกอาเจียนพรวดลงไปกลางทางเดิน
อย่างภาคภูมิ อาหารเก่าเลอะทั้งผ้าสำหรับสวมๆ ที่แก
พันรอบกาย และที่พรมปูทางเดิน สังกลิ่นนาคลิ่นไส้คลบ
อบอวล

กลืนอีกแล้ว!... นิตยาเป็นคนแพ้กลิ่นอย่างรุนแรง
มาแต่ไหนแต่ไร หลอนหลับตาไปเอามืออุดจมูกอย่างไม่
เกรงเสียมารยาท ร้องกรางออกมาโดยสดจะกลืน

พลปราดเข้ามาอย่างสจ๊วตที่ดีแต่สีหน้าไม่ดีเอาเลย
เป็นใครใครก็กลืนได้ ถ้าเครื่องบินจะลงเขาเองรอให้
พนักงานทำความสะอาดเป็นผู้จัดการ แต่นั่นเครื่องบิน
เพิ่งออกจากการบินมาหยกๆ ยังอีกคง ๒ หรือ ๓ ชั่วโมง→

คำไท-ไทย ภาษาพ่าเก้

୧୫

สัปดาห์วานคำหวานน่าเสียง... - ต่อจากหน้า ๑๑

เหมือนกัน แต่ส่วนมากมักจะทำหน้าที่ต่างหลายๆ ชั่วโมง โดยไม่บอกชื่อเลข และนักบรรยายเพลงขนาดดีหลายคน ก็ชอบใช้นามแฝง อย่างเช่นคนใช้ชื่อว่า 'ลูกเจี๊ยบ' เสียงประดู่เด็กสาวๆ ฟังกระจุกกระจิก พุดจากระแจะกระเจ้า เข้าแท่งฟังเพลินดีทีเดียว ส่วนพวกเสียงเซ็งๆ จะไม่นำมากล่าว

ทันพุดกันถึงเรื่องนักร้องเพลงไทย ซึ่งจะขาดเสียมิได้

ขนาดคุณเจริญใจ สุนทรวาทีน และคุณสุรางค์ ดุริยพันธ์ ก็เห็นจะยกเอาไว้ได้ ในชั้นมาตรฐานที่ได้รับความนิยมนักกว้างขวางมานานแล้ว

สมัยก่อนผู้เขียนเคยชอบเสียงคุณระเบียบ แก้มุลคดี เป็นอันมาก แต่แล้วเธอก็อำลาเวทีหายเข้ากลีบเมฆไป

ระยะนี้ชอบเสียงคุณจุไรวรรณ ดิษฐ์ปัญญาและคุณระเบียบ มาลัยมาลัย แต่เธอคนหลังนี้ก็จะหายไปเสียอีกแล้ว

ในที่สุด ก็เห็นจะต้องลงท้ายด้วยนักร้องลูกทุ่ง และลูกกรุง

ลูกทุ่งชอบคุณเริ่ม คาราน้อย (ที่รัก เรารักกันไม่ได้) และคุณผ่องศรี วรนุช (ฝากดิน) สมทบด้วยคุณบานเย็น รากแก่น

ลูกกรุงสมัยก่อนชอบเจ้าของเสียงน้ำเซาะทราย ผู้ร้อง "จำเรียงถ้อยร้อยคำทำเป็นเพลง"

สมัยนั้นเริ่มชอบเสียงคนร้องเพลงที่ได้ยินวันละหลายสิบครั้งทางวิทยุทุกสถานี

"ทำไมถึงทำกับฉันด้วย" ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

โดยมากมักนั่งกิน นิ่งสูทก็เทใส่ โห่ (กะดัง) ใช้ใบตองกอบมาห่อ และตบให้เข้ารูปห่อไว้ให้มิดชิด จะเก็บค้างคืนได้โดยไม่เหม็นโสม^๓ (เหม็นส้มคือบูด)

คนไทที่นี้ไม่กินข้าวเหนียวประจำ คงเป็นเพราะข้าวเจ้าของเขาเหนียวพออยู่แล้ว ข้าวเจ้า เขาเรียก ข้าว^๑ อาน^๒ ส่วนข้าวเหนียวเรียก ข้าว^๑ โห่น (โहन แปลว่า ขึ้น เหนียว อย่าง น้ำผัก^๑ โहन-น้ำแกง ขึ้น สงสัยจะเป็นคำภาษาจีนกลาง เขามิ^๑ no^๔ (โน) หรือ no^๔ mi^๓ (โนมี) หมายถึงข้าวเหนียว) ข้าวเหนียว ต้มก็ต้ม และที่ไม่ต้ม สลัดออกแดงๆ ก็มิใช่แรงกินอย่างข้าวก็ได้ ใช้ใส่กระบอกหลามเอาก็ได้ เพียง๕ นาทีก็ถูกกินได้ ถ้าหลาม ของเขาหมายถึง

ว่า ทำให้สุกหรือทำให้แห้งโดยวิธี อังไว้ใกล้ๆ ไฟ เช่นผ้าเช็ดจะอังไฟให้แห้งก็เรียก หลามผ้า^๓ (=หลามผ้า) ได้ ส่วน ข้าว^๑ หลาม เขาก็ตั้งกระบอกข้าวหลามทิ้งไว้ข้างกองไฟบนตึก^๑ โห้ (คือแม่เตาไฟ) ถ้าจะหลามหมุหลามปลา ก็ปรุงหมุหรือปลาใส่กระบอกไม้ไผ่อังไว้ใกล้ๆ ไฟให้สุกในกระบอกทำนองเดียวกัน

สิ่งที่กินกับข้าวส่วนใหญ่ได้แก่ ปลา ไม่แต่คนไท คนฮ่อ^๑ สัมหรือแบ พวกชาวเขาดังก็ชอบกินปลาด้วยกันทั้งสิ้น แต่เขาไม่มีโอกาสได้กินทุกวัน บางที่เดือนหนึ่งจึงจะมีเงินพอซื้อกินสักครั้ง คนที่ถือพุทธศกปลา^๑ กินไม่ได้ แม้ว่าจะอยู่ริมแม่น้ำและปลาในแม่น้ำก็มีอุดมสมบูรณ์ บางชนิดตัวใหญ่น่ากลัวกว่ากิโลก

ตาม แต่พวกนกาคาที่เขาเรียก ขางมีที่ดักปลาอยู่หน้าบ้านตนทุกบ้าน สิ่งที่เขากินเป็นกับข้าวนั้นไม่ว่าจะเป็นปลาเป็นเนื้อ (แพะ) หรือหมบางที่ไม่มีผักเลยก็เรียก ผัก^๑ หรือผัก^๑ = ผักกับข้าว น้ำผัก^๑ = น้ำแกง ดัง^๑ เน่า^๑ หุงผัก^๑ = ตั้งข้าวหุงผัก หมายถึง ทำกับข้าว หุงหาอาหาร

อาหารที่เขากินประจำเห็นจะให้^๑ แฉง^๑ = ถั่วแดง เป็นถั่วเม็ดกลมแต่ขูดแหลมสัสมพ เขาต้มใส่เกลืออย่างแกงถั่วของคนอินเดีย แต่ไม่ใส่น้ำมันหรือเครื่องเทศใดๆ ถ้ามีงานเลี้ยง จึงจะใส่ปลาชิ้นๆ ต้มลงไปด้วย นอกจากนั้นก็เป็น ผัก^๑ ต้า^๑ (=ผักตำ) ผักนั้นบางทีเป็นมะเขือเผาะเรียกผัก^๑ เออ^๑ หรือ เขียว^๑ นี^๑ (=เขียวเงิน) ต้นไม้ประเภทชิงช้าดอกคล้าย→

มหาหงส์ ใช้ลำต้นเผาลอกเปลือก
นอก ใส่ในน้ำกล้วยสายบัว มีกลิ่น
หอมๆเผ็ดๆ (ถ้าหอมมากกว่าน้ําเรียก
เฮ้ว^๑หอม หากต้นสําเลทองจัดก้เรียก
เฮ้ว^๑คำ^๒ = เรียวยทอง) บางทีก็เป็น
ส^๑หวาย ก้อ ยอดสุดของหวาย เมื่อ
เผาลอกเปลือกออก ใส่ในก้กล้วย
สายบัวเช่นเดียวกับ เฮ้ว^๑งัน^๒ แต่มี
รสขม เขาใช้ผักเหล่านี้นํากับเครื่อง
ปรุง ซึ่งไม่มีอะไรนอกจากขิง หอม
กะปิ (ถ้ามี) บางคนก็เคล้านํ้ามัน
บางคนก็ไม่ใช้นํ้ามัน ส่วนพริกนั้น
ถ้าชอบก็ใส่ คนไทยไม่ว่าที่ไหนก็
เผ็ดไม่เก่งเท่าเรา ที่ในอีสานไม่ค่อย
นิยมกินเผ็ดจึงไม่ค่อยใส่พริก ใช้
แต่ขมิ้น และถ้าจะแกงอย่างอินเดีย
ก็ใส่เพียงเครื่องเทศเท่านั้น สิ่ง
ที่ปรุงรสเปรี้ยวก็ไม่นิยมกัน อาหาร
ของเขาจึงมีแต่รสเค็มเป็นพื้น พัก^๑คำ^๒
มีลักษณะคล้ายยาแบบไทใหญ่ที่
เรียก โกหรือ ส้า ถ้าใส่นํ้ามันเรียก
โก ไม่ใส่นํ้ามันเรียก ส้า หรือบางที
ก็คล้ายนํ้าพริกทรงเครื่องที่เคล้าผัก
กับปลาเข้าด้วยกัน บางทีเขามัก

อ่อนกินแกงกับพัก^๑คำ^๒ด้วย ผักที่เขา
ชอบมากเห็นจะเป็น พัก^๑ปะ^๒คำ^๓ด้วย^๔
ก็ผักชนิดนี้ตากวายนึ่งเป็นเพราะ
ดอกสีแดงของผักชนิดนี้ มีเมล็ดดำ
เป็นมันติดอยู่ตรงกลาง ดูไม่ผิด
ลูกตา ที่เขาชอบกินเป็นเพราะผัก
ชนิดนี้ เขียวแล้วมัน ออกรสขมนิดๆ
รูปร่างใบและขนาดใบคล้ายใบขย
แต่ต้นผิดกัน ต้นพัก^๑ปะ^๒คำ^๓ด้วย^๔ สูง
ราวสองกกว่าๆเท่าที่เห็นเขานํามา
ปลูกในกระถาง ที่อยู่ในป่าอาจจะ
ต้นโตกว่านั้น ผักดังกล่าวข้างต้น
ทั้งเฮ้ว^๑งัน^๒ส^๑หวาย ล้วนมีแต่ในป่า
พวกผู้หญิงจึงหาความสนุกยามว่าง
ด้วยการเข้าป่าหาผักชนิดดังกล่าวมา
ทำกับข้าวกิน ถึงกับมีการร้องเพลง
แกกันที่เรียก หมอลำ^๑น้อ^๒-อ^๓เห่น^๔
คือร้องเพลงในป่า
ผักที่ปลูกกันทั่ว หาได้ในหมู่บ้าน
ก็คือ พัก^๑ปะ^๒คำ^๓ด้วย^๔ หมอลำ^๑น้อ^๒-อ^๓เห่น^๔
ชนิดต้นใหญ่สีแดง พัก^๑ปะ^๒คำ^๓ด้วย^๔แสง^๕
คือปอ ชนิดหนึ่ง (เสียงคล้ายคำปอ
แข่งของเรา) ใบอ่อนกินได้ต่างผัก
พัก^๑ปะ^๒คำ^๓ด้วย^๔แสง^๕ส^๑โหม^๒ คือกระเจียบ

เปรี้ยวที่ใช้ดอกทำแยม แต่เขาใช้
ใบแกงต่างผักมีรสเปรี้ยว พัก^๑ปะ^๒
นํ้า^๓ ก้อยบัวบก พัก^๑ปะ^๒เหล็น^๓ ก้อย
ดอกผักตบชวีชนิดกินได้ พัก^๑ปะ^๒กาด^๓
ก็ผักกาด โดยมากเขาปลูกเพื่อเอา
เมล็ดมาทำนํ้ามันที่เรียกอย่างฝรั่งว่า
นํ้ามันมัสตาด มีกลิ่นเผ็ดอย่าง
มัสตาด ต้องฆ่ากลิ่นจึงใช้การได้
นอกจากนี้เขามักใช้ดอกกินเรียก
ม้อง^๑พัก^๑ปะ^๒กาด^๓ วิธีของเขาจะง่าย
เพียงใช้ข้าวสุกเคล้าไม่กวนก็เปรี้ยว
เช่นเดียวกับหน่อไม้ดอง เขาเรียก
น้อ^๑โสม^๒ เขาว่าทำง่ายมากคือสับ
หน่อไม้ให้ละเอียดใส่ตะกร้าตา
โปร่งๆกรุด้วยใบตองให้นํ้าตก
(นํ้านี้กรองไว้ใช้ได้ด้วย) ๓ วันก็สุก
(มาลองทำดูแล้วปรากฏว่าไม่เป็นผล
เสียหมด) น้อ^๑โสม^๒ นี้ถ้าเอามาตาก
แห้งเก็บไว้กินนานๆได้เรียก น้อ^๑เฮ้ว^๒
(= หน่อเหี่ยว) เมื่อจะทำ พัก^๑คำ^๒
ดังกล่าวต้องลวกนํ้าร้อนให้นุ่มแล้ว
ใส่หอมซอย ขิงซอย นํ้ามัน และ
พริก น้อ^๑โสม^๒ก็ทำพัก^๑คำ^๒ด้วย
วิธีนี้ได้ ♣

ผู้หญิงก็ต้องปฏิบัติตัวเอง - ต่อจากหน้า ๑๐

ในสิ่งที่ชอบก็ควร ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่นิยมใช้
ของนอกแต่สนับสนุนใช้ของไทย สตรีในยุคนี้ควรรู้จัก
ประหยัดในทุกๆทาง ผู้เป็นแม่ก็ควรรู้จักอบรมลูกในเรื่อง
นี้ และทำตัวอย่างแก่ลูกๆ ไม่ใช่สอนลูกแต่ประพฤติตน
ตรงข้าม อาทิสอนให้ลูกว่าอย่าสูบบุหรี่ อย่ากินเหล้า แต่
ตัวกลับทำเสียเองเป็นต้น ผู้หญิงไทยควรพยายามศึกษา
หาความรู้ในด้านการบ้านการเมือง อาทิเช่นรู้จักอ่าน -
คิด ศึกษาและใคร่ครวญต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้าน

เมือง ไม่ปิดหูปิดตาทำไม่รู้ไม่ชี้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น และ
ศึกษาหาความรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตยให้เข้าใจ
นอกจากนี้ผู้หญิงไทยในยุคปฏิรูปก็ควรจะรู้จักทำตัวให้
มีค่า มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมด้วย

เอาเป็นอันว่าต่อจากนี้ไปผู้หญิงไทยควรร่วมใจกัน
ปฏิบัติตัวเองให้สมกับเป็นเมียและแม่ที่ดี มีอุดมคติสม
เป็นแม่ศรีเรือนของสมัยปฏิรูปที่เป็นอันใช้ได้

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

คำที่ใช้เกี่ยวกับอาหารการกิน นอกจากจะเป็นเรื่องข่าวกับผัก ก็ยังมีพืชตบอย่างที่เขากินต่างผัก ได้แก่ มะ'หนอส คือบวบเหลี่ยม (เขาขุดมันออกแล้วต้มกินทั้งเปลือก) น้ำ'ไล' (- หนากใบ) คือผักขาว ส่วนน้ำ'ไล'ขม (- หนากใบขม) คือมะระ น้ำ'เล - มะเขือทั่วไป น้ำ'ลอน - มะเขือชนิดหนึ่งมีสีม่วง มะ'บักมัน (- พักนวด) คือผักเข้ มะ'ปักคำ (- พักคำ) คือพื้ทอง น้ำ'น้ำเค - น้ำเค็ม มะ'พ้งอ - มะเขือพวง และ มะ'แห่งหม - มะแว้ง มะ'เลก (- มะอึก) คือมะเขือเทศ (มะอึกอย่างของเราเขาไม่มี) มะ'เลก'ข'หม (- มะอึกขหม) คือมะเขือเทศลูกเล็ก ถึงเขาจะไม่นิยมกินอาหารรสเปรี้ยว แต่เขาก็มีผลไม้ที่มรสเปรี้ยวคือ มะ'พลู - มะขาม มะ'แก้ง - มะขาม มะ'แก้ง - มะขาม - มะขวิด มะ'ขาม คือมะขามป้อม

ที่จริงเขายังมีชื่ออื่นๆอีก ที่กล่าวถึงจำเพาะแต่ที่เห็นเขามีปลูกมีกิน มะ'แห่งหม หรือมะแว้งนั้นเขาทำกินเป็นชาด้วยเป็นกับข้าวด้วย ไม่ค่อยได้ทำบ่อยๆ มีลักษณะคล้ายผัก'คำ (- ผักคำ) ที่กล่าวคือต้มมะแว้งให้สุกแล้วปรุงด้วย หอม ขิง เครื่องเทศ น้ำ'หน่า (- ปลาหน่า คือกะปิ ทำด้วยปลา) กับน้ำเค็ม ทำให้เขากิน จะกินทั้งอย่างนั้น หรือ พ้น (- พ้น) บิบนาน้ำออก กินแต่น้ำก็ได้

อาหารที่เรียก ผัก'คำ นอกจากกินแกลบกับผักแล้ว ถ้าหาได้ก็ควรมีปลากินด้วย อาจเป็น ปลา'จื่อ คือปลาช่อน หรือ ปลา'แสน คือปลาทอด ปลาที่มีมากมักเป็น ปลา'ป๊ะ'แซ' เป็นปลาชนิดหนึ่ง ตัวขนาดใหญ่มาก หรือ ปลา'ป๊ะ'คัม เป็นปลาเม็ดเล็กคำ ปลา'ป๊ะ'แน้ง เป็นปลาขนาดใหญ่มีเม็ดเล็กแต่มีเฉพาะในอีสาน เบงกอล และบังคลาเทศ

ปลาที่เหมือนของเราคือ ปลา'ป๊ะ'มัน (= ปลาหมิ้น) คือปลาเนื้ออ่อน เขาถือเป็นปลาที่มีรสอร่อยที่สุด ถึงขนาดว่า ทิพย์'สา'ยากหม่า'จุก คือดิบหรือเคาะสามครั้งไม่ยอมจุก ปลา'จอน คือปลาช่อน ปลา'ป๊ะ'พลูนี้ คือปลาชะโค ปลา'ป๊ะ'แซ' คือปลาไหล (ไม่เคยเห็นใครกินเลย ไม่ได้ถามด้วยว่าเขาทำอะไรกิน) ปลา'ป๊ะ'พุท คือปลาทุกอย่างปลาทุกทะเล ส่วนปลาทุกยูนันเรียกชื่อตามชื่อพื้นเมืองว่า ปลา'น้ำ'พุท (ภาษาเบงกาลีเรียก มาตุร) ปลา'ชี'จิส คือปลาสลิด ชื่อนี้ไม่มีชื่อไทยทั้งที่เป็นปลาไม่กี่อย่างคล้ายปลากลายที่เขาเรียก ปลา'ชี' ปลา'ชี' นี้เขานิยมทอดกิน เขาจะบังให้ถี่ ๆ จนถ้าขาดละเอียดยแล้วทอดกรอบ ปลา'ชี'เขาก็มีเรียก ปลา'ป๊ะ'จื่อ

น่าสังเกตชื่อผักที่เขากล่าวไว้ (คราวที่แล้ว) กับชื่อปลาข้างต้นมี ป๊ะ' อยู่หน้าชื่อ ป๊ะ' นี้มาจาก ร่อนเสียงจากคำ ผักหรือปลา แต่ที่ปรากฏอยู่หน้าชื่อคงช่วยการออกเสียงให้สบายขึ้นทั้งคั่น คือช่วยไม่ให้เสียงพยางค์แรกกับพยางค์หลังขาดหายไปจากกัน จึงมี ป๊ะ' เนหะชื่อผักพยางค์เดียว หากชื่อนั้นมีสองพยางค์ เช่นชื่อ น้ำ'พุท หรือ ชี'จิส นั้นไม่มี ป๊ะ' เชื่อม

ปลาดังกล่าวนอกจากจะ จื่อ (ที่จริง จื่อ หมายความว่าของเราก็คงว่า เปา อย่าง จีมะ'พิก' จีมะ'เฮ คือ

บรรจบ พันธเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการทนายธรรมราชบัณฑิตยสถาน

วิ ๒๑ ๖๖๖ ๗ W-C 19.

เผ่าพริกเผ่ามะเขือ แต่เมื่อพูดว่าเผ่า
เขาหัวเราะว่าถ้าเผ่าก็ใหม่หมดกิน
ไม่ได้ จึงควรหมายว่าปิ้ง ย่างในไฟ
มากกว่า) หรือ แค้น (ทอด) ก็ยัง
ประกอบอาหารอย่างอื่นได้อีก คือ

ป้า^๒หน้า = ปลาหน้า หมายถึง
ทั้งกะปึกกับปลาร้า ถ้าเป็นกะปึกเรียก
ป้า^๒หน้าอัน^๒หม่น (หม่น = ป็น จึง
หมายความว่ากะปึกมีลักษณะป็น) ปลาร้า
ก็เรียก ป้า^๒หน้าอัน^๒โต^๒ ก็อย่าง
เป็นตัวๆ ตามธรรมดาเขาใช้ปลาสด
ล้างให้สะอาดแล้วเอาไปตากพอ
หมาดๆ จึงเอามาใส่เกลือทำให้
ละเอียด ใส่ หมัก^๑ไม่ช้า^๒ (กระบอก
ไม้ไผ่) ใช้ใบตองทำเป็นจุกอุดไว้
เก็บไว้นานๆ ถ้าไม่ดำก็มีลักษณะ
เป็นปลาร้า แต่เขาก็มักมี ป้า^๒เต็ก^๑
(เต็ก^๑ แปลว่า กด พังแล้วเสี้ยนกล้าย
ปลาเต็ก ไม่ทราบว่าเป็น ปลา เต็ก จะเป็น
คำเดียวกับ เต็ก^๑ หรืออย่างไร ภาษา
อีสานก็มีคำ เต็ก หมายถึงกดหรือข่ม)
ใช้ปลาทั้งตัวเกลือเกลือกกับข้าวสาร
หมักไว้ในตะกร้าที่เขาเรียก ช้อง^๒
ถ้าจะใช้เนื้อทำก็ได้ เรียก เนื้อเต็ก^๑
เนื้อ (มีแต่เนื้อแะ) ปอนด์หนึ่งใช้
ข้าวสารกำหนึ่ง หั่นเนื้อ (โดยไม่ต้อง
ล้าง) ผสมเกลือกกับข้าวสารห่อใบตอง
จึง^๒ (ต้อง^๒ จึง^๒ เป็นใบไม้อย่างหนึ่ง
กล้ายใบพุทธรักษาใช้ห่ออาหารอย่าง
ใบตอง) มัดให้แน่น เก็บใส่ขวดหรือ
หม้อดิน ไม่ให้อากาศเข้าได้ เก็บไว้
ได้เป็นเดือน (อ่านต่อหน้า ๑๒๒)

น. เศรษฐบุตร

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ

โซล เบลโลว์ กับ

รางวัลโนเบล สาขาวรรณกรรม

โซล เบลโลว์

ในบรรดารางวัลทางวรรณกรรมที่มีกันอยู่ในขณะนี้ รางวัลโนเบล
(Nobel) เป็นรางวัลระดับโลกที่เด่นที่สุด เป็นรางวัลที่ทุกคนสนใจมาก
ด้วยเหตุว่ามีทั้งค่าทางเกียรติยศและค่าทางเงินตรา อันค่าทางเงินตรา
นั้นเป็นค่าที่ไม่คงที่ ขึ้นๆลงๆ ตามแต่ผลประโยชน์ที่มูลนิธิโนเบลจะหา
ได้เป็นคราวๆไป แต่ก็อยู่ในวงเงิน ๒-๓ ล้านบาท

ชื่อของรางวัลนี้ก็ได้จากชื่อของ อัลเฟรด เบิร์นฮาร์ด โนเบล
(Alfred Bernhard Nobel) นักเคมีผู้ค้นพบดินระเบิด ชาวสวีเดน
ซึ่งมีชีวิตอยู่ระหว่างปี พ.ศ. ๑๘๓๓-๑๘๙๖ →

คำไท – ไทโย – ต่อจากหน้า ๑๑

ป้า^๒ปั้ง^๓ = ปลาปั้ง (ถ้าใช้เนื้อก็เรียก เนื้อปั้ง^๓ (= เนื้อปั้ง) ใช้ปลาสดแล้หรือทอดกับ พัก^๑ปะ^๑ ก (ผักชี) ห่อใบตองเสียบไม้หลามไฟ คือดองไม้เสียบไว้ใกล้ๆ ไฟ (ดังที่กล่าวไว้ในเรื่อง เข้าหลาม)

ป้า^๒หย่าง = ปลาหย่าง หย่างของเขามาขายว่า รมไฟให้แห้ง เมื่อย่างปลาจึงมักต้องเอาปลาวางไว้บนค้ำ^๑ไฟ^๒ (= ข่าไฟ) ที่ทำเหมือนตะแกรงแขวนไว้เหนือ ค้ำ^๑ไฟ^๒ (คือแม่เตาไฟ) ปล่อยให้ปลาแห้งเร็วขึ้น อาจใช้วิธีรมหรืออบหรืออบอย่างอื่นได้อีก ถ้าเป็นเนื้อเรียกเนื้อหย่าง ใช้เนื้อทั้งก้อนยาวสักหน่อยขยำเกลือแล้วย่างไว้บนค้ำ^๑ไฟ^๒ เวลาจะกินก็เอามาจกในน้ำเดือดให้นุ่ม หั่นเป็นชิ้นๆ เอาไปแกงบางทีก็ใช้หมกไฟให้นุ่ม

ป้า^๒แอ้ม^๓ ควรเป็นปลาหมกไฟ เพราะแอ้ม^๓ หมายถึงเช่นนั้น แต่ที่พากันใช้ห่อตอง^๒ จึง^๒ นานบนกระทะแบนๆ หรือลาด ใช้ของหนักๆ ทับ

ให้ห่อแบนลงไปเกือบติดกระทะ หมั่นกลับไปกลับมามากกว่าจะสุก ป้า^๒แอ้ม^๓ เป็นกับข้าวมีลักษณะคล้ายงบบักใช้ปลาตัวเล็กๆ อย่างป้า^๒ปะ^๑ชี^๒ ผสมเครื่องเทศ ขมิ้น จิง หอม เกลือ บางคนบีบมะนาวลงไปด้วย ห่อใบตองจึงแล้วทำดังกล่าวข้างต้น

ป้า^๒ล้า^๓ = ปลาสด คือปลาป่านั้นเอง มักใช้ ป้า^๒ปะ^๑ล้า^๓ หรือป้า^๒ล้า^๓ หรือ ป้า^๒ชิก^๑ ล้างแล้วสับให้ละเอียดเคล้ากับ เนื้อ-อ^๒ขุมพาด^๑ (= ใบขุมพาด มีรสเย็นขึ้นจึงเรียกตามนั้น) ที่ตำและคั้นเอาแต่น้ำมีสีเขียว แล้วใส่เครื่องแกงขาว บางคนใส่ใบจิง ใบกะเพรา ผักชี บางคนใส่จิง หอมกระเทียม (กระเทียมที่เขาเรียก ปะ^๑ล้า^๓ จึง^๒ ไม่ค่อยนิยมกินกัน โดยมากใช้แต่ ปะ^๑ล้า^๓ (คือหอม) และพริกที่ข่างพหอมมาดๆ กินสดๆ

ป้า^๒ผอก = ลูกชิ้นปลา ใช้ปลาสดละเอียดผสมเครื่องปรุงบางอย่าง ขึ้นเป็นก้อนต้ม อีกอย่างหนึ่งเรียก

ป้า^๒จิบ^๑ (= ปูจิบ) ทำคล้ายลูกชิ้นหมูแกงกะข่อ คือใช้เนื้อหมูกับมันหมูต้ม พอสุกเอามาสับผสมจิง หอม ผักชี พริก สับให้เข้ากัน แล้วจึงใส่ไปในน้ำแกงนั้นอีก

ป้า^๒โล่ม^๓ = ปลาต้ม มีลักษณะคล้ายส้มผักด้วย เพราะใช้ปลาสดที่สด ขอดเกล็ด ล้างให้สะอาดขำกับเกลือและข้าวสุก (บางรายว่าใช้ข้าวสาร) หมกใส่ตะกร้าหรือกระบอกล้อมไฟจนกระทั่งเปรี้ยว บางคนว่าถ้าอากาศร้อน ๕ คืนก็ใช้ได้ ถ้าอากาศหนาวอาจนานถึง ๘ คืน บางทีทำปลาไม่สะอาดหรือไม่ทราบเหตุอันใดเมื่อเปิดออกจะปรากฏว่ามีหนอนขึ้นเต็มไปหมดใช้การไม่ได้ ตามธรรมดาเขาจะทำป้า^๒โล่ม^๓ เฉพาะเวลาว่างงาน เช่นงานแต่งงาน งานทำขวัญเดือนเด็ก ใช้เลี้ยงแขกบ้าง แจกแขกเป็นของชำร่วยบ้าง เวลามาประกอบอาหาร เขาใช้ผัดน้ำมันให้สุกเสียก่อน รสชาติอร่อยไม่น้อยเหมือนกันเมื่อกินกับข้าวนี้ ♣

ปริทัศน์ – ต่อจากหน้า ๔๓

ราชการของคณะรัฐมนตรี และออกกฎหมายที่จำเป็นเร่งด่วนเพื่อใช้บังคับ และทำหน้าที่รักษาความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ เมื่อมีสภาพปฏิรูปขึ้นแล้ว สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีก็จะ

หมดหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ จะมีภารกิจ ๒ ประการคือ ๑. ให้คำแนะนำและปฏิบัติการเกี่ยวกับความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ และ ๒. แต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปฯ ที่ถึงแก่กรรมหรือลาออก

สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีได้ประชุมเป็นครั้งแรกที่รัฐสภาเมื่อ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ สมาชิกสภาฯ มีจำนวน ๒๔ คน คือ :

๑. พล.อ.อ.กมล เดชะตุงคะ (ประธานสภาฯ) ๒. พล.อ.เกรียงศักดิ์

ภาษาและหนังสือ

(๓๐)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

ม.ร.ว.คณาธิปไตย
จ.จ.

ไม่แต่เรื่องกินเรื่องอยู่ ถึงจะเป็นเรื่องเล่นเรื่องรันทบึงใจ ชาวไทพม่าก็มีเช่นเดียวกับคนไทยอื่นๆ ตามธรรมดาคนไทยไม่ว่าถิ่นไหน เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่นเรื่องสนุกชนิดใดมักจะเป็นบทกลอน ซึ่งมีลักษณะอย่างกลอนของเรา คือมีคำแบ่งเป็นวรรคๆ และมีคำสัมผัสกันระหว่างวรรค บางชนิดก็จำกัดคำในวรรค เป็นวรรคสั้นๆ มีคำเท่าๆกัน แต่บางชนิดวรรคก็ต่อกัน ยืดยาว บางวรรคยาวมากทำนอง ร่ายยาว แล้วแต่ชนิดของบทร้องที่เรียกว่า คำ^๒ (=ความ) นั้นๆ

บทที่มีคำเท่าๆกันในวรรคแต่ละวรรค นอกจากวรรคสุดท้าย ทำให้คล้ายร่าย ได้แก่ บทสอนเด็กร้องเล่นที่เรียก คำ^๒ สอนลูกอ่อน^๑ (=ความสอนเด็ก คำ^๒ = ความ คำ และ เพลง) คล้ายบทจำของเร เราเขาถือ

เป็นการสอนข้อผลไม้อย่างๆของเขาไปด้วย ดังนี้

จี^๑มะ^๑แห่ง^๑ ต้อง^๑แต่ง^๑มาก^๑เขอ
เผอ^๑โป้ง^๑มะ^๑โหม่ง^๑ จี^๑โฝ่ง^๑มะ^๑หลาง
ต่าน^๑มะ^๑เนอ^๑ เซอ^๑โตน^๑มะ^๑หลอด
ออด^๑กอด^๑มะ^๑ไผ^๑ โป^๑ต้าง^๑มะ^๑น้า
ห่า^๑จัน^๑ก้า^๑ก้า^๑สอง^๑ชู้^๑เฮีย^๑

มะ^๑แห่ง^๑ = มะ^๑เขือชนิดหนึ่งลูกเล็กๆ (ถ้าเรียก มะ^๑แห่ง^๑ขุม จึงหมายความว่า มะ^๑แว้ง และมะ^๑แห่ง^๑จ้าง คือ มะ^๑เขือพวง) มาก^๑เขอ = มะ^๑เขือมะ^๑โหม่ง = มะ^๑ม่วง มะ^๑หลาง = ขุน (เวลาร้องเสียงเป็น มะ^๑ลาง^๑) มะ^๑เนอ^๑ = มะ^๑เดือ มะ^๑หลอด เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งมีรสเปรี้ยวจัด แม้ว่าจะสุกอมก็ตาม ลูกสุกมีสีแดงใส รูปร่างและขนาดเท่ากับมะ^๑เขือเทศสีดำ มะ^๑ไผ = มะ^๑ไฟ มะ^๑น้า เสียงเทียบได้กับลูกกะน้ำหรือสมอจีน รสชาติก็มีทั้งขม ฝาดและเปรี้ยว คล้ายมะ^๑ขามบ่อหรือสมอ ชาวไท

ใหญ่เรียก หมาก^๑นะ หมายถึงสมอชนิดหนึ่งจำพวกสมอพิเภก เขาตากแห้งและตำเป็นผง ใช้ใส่แกงยังเด เขาว่าทำให้น้ำแกงเป็นสีคล้ำและมีรสดีขึ้น แต่คงกินดิบๆไม่ได้ เพราะรสไม่ชวนกิน จึงมีคำคมของเขาว่า หลี^๑ต่อ^๑หลี^๑ห้อม^๑ต่อ^๑เนอ^๑นะ จื่อ^๑ค้อ^๑จื่อ^๑หมาก^๑นะ^๑ต่อ^๑เนอ^๑เหียน คือดีต่อดีผัก^๑ต่อ^๑ลาบ ชั่ว^๑ต่อ^๑ชั่ว^๑ลูกสมอต่อ^๑ข้าว^๑เย็น หมายถึง ถ้าดีต่อกันก็เข้ากันได้ดีเหมือนผักกับลาบ แต่ถ้าชั่วต่อกันละก็ไม่ไหวทั้งคู่ เหมือนลูกสมอกับข้าวเย็นที่ลวนแต่กินไม่ลง ส่วนหนึ่ง^๑ก้า^๑ (บางคนออกเสียงเป็นเหลียง^๑ก้า^๑) เป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งดอกไม้หน้าดู ที่ใช้คำ (= คำ) ต่อท้ายคงเป็นเพราะมี^๑ส^๑เหลื่อง^๑ จึงใช้ว่า ห่า^๑จัน^๑ = ร้าง^๑ชั่ว^๑คือ^๑ขเห^๑ร่น^๑ น้าเกลียด^๑ ชู้^๑ = ช่อ

ความข้างต้นถึงจะแปลตามตัวก็ดูเหมือนจะไม่ได้ความอะไรเพียงให้ได้เอื้อ^๑ช่อ^๑ต้น^๑ไม้^๑ดอก^๑ไม้^๑คล้อย^๑จอง^๑กันไปเท่านั้น บางตอนคำที่ใช้ ไม่ได้หมายตรงๆเช่นนั้น ถ้าจะแปลพอให้ได้ความ มีดังนี้

มะ^๑แห่ง^๑ลูก^๑นิต^๑ๆ (จี^๑เป็นคำขยาย อ่อน^๑ (= เล็ก) อ่อน^๑จี^๑ = เล็กนิตๆ) มะ^๑เขือ^๑ค้อง^๑แต่ง^๑ (ถ้า^๑ต้อง^๑แต่ง^๑ไม่มี^๑ใช้^๑ทั่วไป ไม่^๑ค่อย^๑แน่ใจ^๑ว่า จะตรงกับต้องแต่งที่เดียวหรือไม่ว่า มะ^๑ม่วง^๑ใบ^๑ดก (เผอ^๑ คำ^๑เดียว^๑หมายถึง^๑เกลื่อน (อ่านต่อหน้า ๑๑๖))

บรรจบ พันธเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

Hurry back, we don't want you to stay away too long. (รีบๆกลับมาเถอะ เราไม่อยากให้คุณไปอยู่ห่างเสียนานเกินไป)

Please stay away from making too direct remarks ; it's dangerous. (โปรดหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาเกินไป มีอันตราย)

- them neighborhood strays : the wandering animals such as cats and dogs in the neighborhood. (พวกสัตว์ที่พเนจรหรือหลงเจ้าของในบริเวณนั้น)

- strayed animals : สัตว์ที่หลงทางหรือหลงเจ้าของ ผรุสวาทสำนวนเช่นนั้นเพราะสัตว์ของเขาต้องมีเจ้าของทั้งนั้น ขนาดสุนัข แมวก็ต้องมีทะเบียน ฉะนั้นถ้าออกมาพเนจรก็ต้องตีความว่าหลงมา ❀

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

เผอไม่เผอตอก^๑ จึงหมายความว่า ไบไม่ร่วงกล่อน ในที่นี้หมายถึงไบบนต้น เช่นเดียวกับภาษาไทยใหญ่ เผอ หมายถึง ไบไม่เป็นพุ่ม เสียงคำ เผอ น่าจะตรงกับเผอของเรา ที่เรียกกันว่า เผอใบ คือมีใบดก ตรงกับความหมายนี้ แต่ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ว่า รก รกเร็ว ก็ตรงกับความหมายที่ใช้ทั่วไปในภาษาพม่า ส่วนโป้ง^๒=ตก อย่างผลไม่บนต้นเช่น มัก^๑โป้ง^๒) ดันขนุนสูงโห่งโห่ง (โจ้ง^๑โห่ง ใช้ขยายคำ สูง เป็นสูงโจ้ง^๑โห่ง หมายถึง สูงชะลูด สูงโห่งโห่ง บางคนออกเสียงเช่นในบทที่ว่า โจ้ง^๑โห่ง) มะเต๋อทาน้ำ (ตาน้ำ=ทาน้ำ ตรงนี้คำไม่สัมผัสกัน ถ้าใช้ ต้าง^๒น้ำ จึงจะสัมผัสกัน) มะหลอดกระจาย(ได้) ดัน (เข้อ^๑=เตื่อ ซึ่งหมายความว่า ปู ลาดแผ่ไป ไต่น^๓=ต้น) มะไฟเป็นพวง (อ้อ^๑กอด หมายถึงในที่นี้เป็นพวง แต่ไม่ได้มีที่ใช้ทั่วไป) มะนาคิน

หาง (ไต้^๒ต้าง^๒=เดินทาง เขาอธิบายได้ ๒ อย่าง คือ จะพบแม่น้ำตามทาง หรือเอามะนาวไปตามทาง) และวรรณคดีท้ายคือ ดอกหง^๑ก้า^๒คำ สองชื่อน่าเกลียด

ยังมีแบบที่เขาใช้คำสุดท้ายของวรรคกับคำต้นของวรรคต่อไป อย่างที่เราล้อเล่นว่า เขาไหน เขาหลวง หลวงไหน หลวงพรหม พรหมไหน พรหมสร สรไหน สรยิง ยิงไหน ยิงนก นกไหน นกเขา เขากว้นไปใหม่ กงเพื่อให้อำได้ง่าย บทร้องเล่นทำนองนั้นเขามากด้วยกัน ดังนี้

บทกล่อมเด็กที่เรียก คำม^๑เล้า^๑ ลุก^๑อ้อน^๑ (เล้า^๑=ปลอบ เล้าโลม กกให้นอน) บทหนึ่งมีความว่า

โก^๑เอี้ย^๒ น้อน^๒ น้อน^๒ หม่เมอ-อ^๒ก้า^๑เดอ-อ^๑ก้า^๑ ก้า^๑เอี้ย^๒ตอง^๒ บ่าน^๓เหล่า^๓ เหล้า^๓สังเหล่า^๓เฮ็ด^๑เฮ็น^๒ เฮ็น^๒สังเฮ็น^๒ต้อ^๑โก^๑ โก^๑สังโก^๑ผู้^๑ลุ่น^๒ ลุ่น^๒สังลุ่น^๒คืบ^๑แค^๑

แค^๑สังแค^๑เม้ง^๒เม้า^๒ เม้า^๒สังเม้า^๒ ต้ม^๒พ้า^๒ พ้า^๒สังพ้า^๒โพเมอ-อ^๒ กัง^๑กะหลั่นเส่น^๒ โก^๑เอี้ย^๒น้อน^๒ น้อน^๒

ถ้าแปลตามคำ ความข้างต้น ก็จะมีความหมายเป็นคำๆหรือบางทีก็เข้ากันเป็นวรรคๆ แต่ความแต่ละวรรคบางทีก็ไม่เกี่ยวข้องกันนัก ต้องการเรียงให้มีความคล้องจอง และมีคำท้ายวรรคซ้ำกับคำขึ้นต้นวรรคใหม่เท่านั้น ความข้างต้นหมายความว่า

โก^๑เอี้ย นอน นอน แม่เจ้าไปไหนแล้ว ไปเอาตองรองเหล้า เหล้าอะไร เหล้าสร้างเรือน เรือนอะไร เรือนชนโก^๑ โก^๑อะไรโก^๑ผู้ชนนุ่น นุ่นอะไร นุ่นตบแขก แขกอะไรแขกเมืองมา เมอะอะไรมาเต็มไปหมด (หรือลูกกำพร้า) พรอะไรพรผ่าหัวเจ้า กลังโก^๑โล่เสี้ยนนา โก^๑เอี้ย นอน นอน

โก^๑=โก^๑ หม่=แม่ เมอ-อ^๒=เธอ เจ้า แก ก้า^๑=ไป เดอ-อ^๑=ที่ไหน ก้า^๑=แล้ว ใช้ใส่ท้ายกริยาหรือประโยค ตอง^๒=ตอง หมายถึง ไบไม่→

ขนาดใหญ่ทุกชนิดไม่ได้จำกัดเฉพาะ
ใบตองกล้วยเท่านั้น บ้าน^๕ = รong
หรือกรด้วยกระดาษหรือใบไม้ จึง
ไม่น่าจะมารongเหล้าดังกล่าวไว้ใน
ความนี้ เหล้า^๕ = เหล้า และเหล้าก็
ไม่น่าจะเอาไปทำบ้านได้ (เฮ็ด^๑ = ทำ
เฮ็น^๒ = เรือน) ตอ^๑ = ต่อ หมายถึง สู่
อย่างมีแพ้นะ เช่น เล่นการพนัน
การกีฬา เช่น ตอ^๑ ม้า^๑ (=ต่อหมาก)
คือเล่นฟุตบอล ตอ^๑ ไก่^๑ = ต่อไก่ จึง
หมายความว่า ชนไก่ ทอลเป็นการพนัน
อย่างหนึ่ง ขนาดพนันเอาบ้าน
เอาเมืองได้ด้วย ดังมีในเรื่อง
นางสิบสอง ที่ลูกชายนางสิบสอง
ไปต่อไก่ที่เมืองพ่าย คือไปชนไก่ที่
เมืองยักข ซึ่งปรากฏในบทอื่นๆ
ที่จะกล่าวต่อไป ไก่^๑ ผู้^๑ = ไก่ตัวผู้
ลุน^๒ = นุ่ม อย่างชนของสัตว์ คับ^๑ = ตับ
แค้น^๑ = แค้น เม้ง^๒ เม้า^๒ = เมืองเมา อัน
เป็นถิ่นที่เขาถือเป็นที่อยู่ดั้งเดิมใน
รัฐชาน เขาเรียก เม้ง^๒ มอก^๑ ขาวเม้า^๒

โหลง = เมืองหมอกขาวเมาหลวง ชาว
พม่าเรียก เม้ง^๒ เม้า^๒ ขาวเม้า^๒ โหลง =
เมืองขาวขาวเมาหลวง ปัจจุบันได้
ย้ายไปอยู่ในดินแดนจีน คนละฟาก
แม่น้ำเมา เล้าไว้ในตำนานว่า
เจ้าพม่าเมืองเมาเห็นว่าที่ตั้งใหม่มีชัย
ภูมิดีกว่าที่เก่า ซึ่งคือตำบลเจ้าน
ในปัจจุบัน จึงได้ย้ายเมืองไป เม้า^๒
= เมา ตม^๒ พว^๑ = ลูกกำพร้าว จึงใน
ความนี้จะร้องกันว่า ตม^๒ พะ แต่
ความน่าจะแปล ตม^๒ พว^๑ มากกว่า
เพราะความหมายว่า เต็มไปหมด
พว^๑ = พร้า พว^๑ = พว^๑ โห = หว^๑ กัง^๑ ละ
หลัง ไม่ทราบความหมายแน่ คำที่
ออกเสียง กัง^๑ = กัง^๑ ไม่ ซึ่งไม่น่าจะ
เข้าความ จึงคิดว่าน่าจะเป็น กัง^๑ =
กั้ง และคำต่อไปเป็นคำขยาย แต่
อาจจะมีความหมายอื่น หรือเป็นคำ
ที่ไม่มีความหมาย ต้องการแต่เสียง
ก็ว่าได้

บทกล่อมเด็กอีกบทหนึ่งก็เป็น

คันไฟดับ - ต่อจากหน้า ๑๕

แสงเทียนวาวแววในตาทั้งสองคู่ รอบบ้านพลอยมืดมิดดำ
ไปกับความหลังของพ่อแม่ รดในท้องถนนก็เบาบางลง
และเมื่อไม่มีเสียงเครื่องรับวิทยุ หรือเสียงโทรทัศน์ดัง
ขึ้น ก็เกิดความวิเวกเฉพาะครัวเรือน ได้ยินแม่กระซิบ
ซึ่งหรือใคร่ดึกซึ่งจะต้องได้ยินแต่ในยามดึกในคืนอื่นๆ
ความหลังสมัยสงครามยามคำคืนหลังโหลมาเหมือน
สายน้ำ ท้องถนนที่เปลี่ยวเสียงต่อภยันนักษะเมื่อเพียง
พลบค่ำ ร่ำวงแก๊งหาประสาฬห^๑ น้อยๆ และเพื่อนบ้าน
คืนวันระเบิดลงและงานช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดของอาสา
กาชาดรุ่นคุณตาคุณยาย ตบท้ายด้วยแม่หลงเห็นมัน

เรื่องไก่อีกเหมือนกัน แต่ความต่าง
กันไป และไม่มีคำท่ายวรคชาท์กับ
คำขึ้นต้นวรรคดังบทข้างต้น ความ
มีดังนี้

ไก่^๑ ผู้^๑ ป่าน^๒ เอ้ย^๒ นอน^๒ นอน^๒
สิ่งเมื่อ-อ^๒ นอน^๒ เยะ หินมา^๒ ใช้^๒ ใช้^๒ ๗๓
ใช้^๒ ใช้^๒ เตอ-อ^๒ หลาง^๑ ไก่^๑ น้า^๑ ไก่^๑
ผู้^๑ เอ้ย^๒ นอน^๒ นอน^๒ สิ่งเมื่อ-อ^๒ พม่า
นอน^๒ เยะ หินตะ^๑ นอน^๒ น้า^๑ ไก่^๑ ผู้^๑

ป่าน^๒ เอ้ย^๒ นอน^๒ นอน^๒
แปลได้ความว่า ไก่ผู้ชายเอ๋ย

นอน นอน ถ้าเจ้าไม่นอนเสีย อเห็น
มาโซเซๆอยู่ใต้ถุนนะ ไก่ผู้เอ๋ย นอน
นอน ถ้าเจ้าไม่นอนเสีย อเห็นจะมา
นอนนะ ไก่ผู้ชายเอ๋ย นอน นอน
สง^๑ = ธิา หมา = ไม่ หินหรือเห็น

= อเห็น ใช้^๒ ใช้^๒ (บางที่เขียน
ชูเซๆ) = โซเซ เตอ-อ^๒ หลาง = ได้ลาง
คือใต้ถุน เยะ (บางคนออกเสียง
เป็น เยะ) เป็นคำเน้น มักใช้นั้น

สรรพนาม ♣

สำปะหลังในยามสดู่เป็นสาเกเชื่อม

“อีอีอี สนุกดีนี่นะแม่นะ สมัยสงคราม” แมงตึด
ก๊กกตามวิสัย

“เหมือนวันนั้นใจจะ ได้คู่กัน” ดักแด่สนอง

“นั่นสิ นามันมันก็แพง เราน่าจะมีวันดับไฟ ผลัด
กันดับไฟไปที่ละละแวก แล้วเราก็นั่งจุดตะเกียงคุย
หรือร้องเพลงกัน ทำการบ้านกับแสงเทียน” แมงตึดฝัน

“โอ๊ย แสนจะโรแมนติก-ก” ดักแด่ทำก้อย่นล้อห
แมงตึด “แล้วกะมอโมยะจ๊า มันจะย่องเบาสบายบ้อ
ไปน่าฮู้”

→

๒๑ ม.ค. ๓๔ ๒๘๖๐. ๑๙

ภาษาและหนังสือ

(๑)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

บทเรียนภาษาพม่า
สำหรับคนไทย

บทกลอนของชาวพม่าที่ขกมา
เมื่อคราวที่แล้ว มีลักษณะอย่าง
กลอนของเรา คือแบ่งเป็นวรรคและ
มีสัมผัส ทยกมาให้อ่าน ๒ แบบ คือ
แบบหนึ่งมีคำวรรคหนึ่งๆ เท่าๆ กัน
นอกจากวรรคสุดท้าย ทำให้ดู
เหมือนรายดั่งบทสอนเด็กให้ร้องเล่น
เรียก คำสัมผัสลูกอ่อน กับอีกแบบ
หนึ่งมีคำท้ายวรรคซ้ำกับคำต้นของ
วรรคต่อไป ดังในบทกลอนเด็กที่
เรียก คำเล่าลูกอ่อน ดังกล่าว
แล้ว นอกจากนั้นยังมีแบบที่คำท้าย
วรรคซ้ำกับคำต้นวรรคเพียงบาง
วรรค ดังในบทร้องเล่นลักษณะ
ต่างๆ ดังนี้

คำนำอันจัน (ความนอน
ขาน) เป็นบทที่เด็กผู้ชายมักจะร้อง
เล่นกันเวลามานอนเล่นกลางนอก
ขานในฤดูร้อน มีเนื้อร้องว่า

ปัดปัดปัด ปัดปัดปัด
โพ่งโพ่งขา สามขาเก้าโจ้งจาง
ป่าหนึ่งป่าสองป่าสามป่า

ขุนคำตะคำ น้ำอัสตอเพ
น้ำอัสตอเพ สันตคหน้า อายอ
ตปายโหม เนจัก นากักหน้า
นกันแกสคองแต่นา สอเย

บทข้างต้นมีคำท้ายวรรคแรก
ซ้ำกับคำต้นวรรคที่ ๒ ส่วนท้าย
วรรค ๒ กับ ๓ และ ๓ กับ ๔ คำ
ท้ายวรรคไปซ้ำกับคำที่ ๒ ของวรรค
ไม่ใช่คำต้นวรรค นอกนั้นบางวรรค
มีสัมผัส บางวรรคไม่มี ข้อสำคัญ
อยู่ที่เสียงของคำแต่ละคำ ทั้งนี้เป็น
ด้วยเสียงสูงต่ำแต่ละเสียงมีความ
หมายกำหนดไว้ เสียงสูงต่ำผิดไป
ความหมายก็ผิดไปด้วย การจะแปล
บทร้องเหล่านี้ให้ได้ความจึงต้องฟัง
ให้แน่ใจว่าเป็นเสียงใด คำบางคำคล้าย
กันทั้งเสียงและความหมาย เช่น
ตค = เต็ด ส่วน คค = คัง และด้วย
เหตุที่ความหมายในบทร้องไม่ค่อย
จะต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน จนดู
เหมือนกลอนพาไป จึงอาจจะแปล
อย่างไรก็ได้เพื่อให้เข้าความตามเสียง

สูงต่ำของคำนั้นๆ เมื่อจะแปลให้
ได้ความหรือกำหนดความหมายของ
คำแต่ละคำจึงเป็นเรื่องยากไม่น้อย
ต้องถอดข้อความที่ทั้งเขียนไว้
ให้เป็นอักษรพม่า (ซึ่งไม่มีเครื่องหมาย
เสียงสูงต่ำ และสระอิ เอะ และ
เขียนรูปเดียวกัน) แล้วฟังเสียง
ที่ทั้งเขียนร้องใส่เทปให้ เวลานั้น
ไม่ได้คิดจะถามความหมายให้
ละเอียด มาถึงเวลานี้จึงต้องตีความ
เอาเองบ้าง ทั้งไม่แน่ว่าเวลา
ร้องเสียงสูงต่ำผิดไปบ้างหรือเปล่า
เช่นคำ สี่ คำนี้ไม่มีบันทึกไว้ใน
พจนานุกรมที่ทำไว้ แสดงว่าไม่ใช่
คำใช้ทั่วไป มีแต่สี่ ที่เป็นคำขยาย
โย (หัวเราะ) เป็น โยสี่ จะเข้ากัน
ได้หรือไม่กับ ตอเพ ซึ่งคำนำ
จะเป็น ตอเพ ตอ = ทอ เพ = แพร
หรือจะเป็นชื่อของ นางอ (ลูกสาว
คนที่สอง) แต่พูดไปก็จริงแล้ว แม้
คำร้องเล่นของเราที่หาแปลได้ทุกคำ
ไม่ มีคำที่มีปัญหาความหมายว่าควร
แปลอย่างไรแน่ เพราะคำบางคำ
แปลได้หลายความหมาย ทั้งบทต้น
กับบทต่อไปความไม่ต่อเนื่องจะเกี่ยว
เนื่องกัน จะอาศัยความอื่นมาช่วย
ประกอบก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้น ถ้า
ไม่จำเป็นจึงมักจะแปลกัน ความ
ข้างต้นถ้าจะแปลพอแปลได้ดังนี้

“นก (ตัวนิดๆ) ปลิว ขนนก
ปลิว นกขาพัง (หนึ่งกระเจิง) สามขา
ก่ายวงข้าง ข้างหนึ่งพาดกรงหรือ
รวงทอง ม้าเจ้าขุน (หอ) คำจะขึ้น
นางอทอแพร (อ่านต่อหน้า ๑๒๐)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

นางอยู่เรือนดังใหม่ อ้ายจับตั้ง
ปลายด้าย กรวดน้ำ น้ำไหลทวพณ
ดินแข็ง ผีจืดจำกำหนดไว้นะ
ผเอย"

คำแต่ละคำหมายดังนี้คือ ปด^๑ =
คำเรียกนกตัวเล็กๆทุกชนิด เป๊ว^๒
(เสียงคล้ายเป๊ว^๒) = ปลิว ขุน=ขุน
โพ่ง=พุง โพ่งปาย^๑ = แดกหนึ่
กระเจิดกระเจิง โน่กขา ไม่ทราบ
นกอะไร แต่ได้ขาในภาษาไทยใหญ่
หมายความว่า นกกระทาหรือไก่ฟ้า บ่า
= ฝ้าย ข้าง ทาง บ่า^๑ = พาด โส้ง^๒
= รวง กรง ม่า=ม้า เก้า^๒ = ฉั่น เจ้า^๓
ขุนคำ^๒ ที่จริงควรเป็นเจ้าขุนหอคำ
ตะ^๑ = ตะ ค^๑ = ข อ^๑ = อยู่ เชน^๒ = เรือน
ตค = ดั่ง หน่า^๓ (= ด้าย) คือไหม
อ้าย^๓ (= อ้าย) คำเรียกลูกชายคนที่ ๑
ก่า^๒ (= ก่า) จับ ถือ ปาย^๒ = ปลาย
ไหม = ด้าย (ก่า ด้าย กับไหม ของ
เราตรงข้ามกับของเขา) เน้จัก
เขาว่าคำนี้หมายความว่า กรวดน้ำ ถ้า
เช่นนั้นควรเป็น เย้จัก เพราะคำนี้

๑๒๐

เป็นคำพม่า เย (จากคำ เร) = น้ำ
จก=หยดน้ำ กาก=ไหลทว หน่า^๓
น่น^๒ (= หน่าดิน) พนดิน แก่น^๑ =
แข็ง ต้อง^๑ = จำ จดจำ (คำพม่า)

แต^๑ อาจหมายได้ว่า กำหนดหรือกะ
ยังมีบทร้องเล่นที่ซ้ำคำทำย
วรรคต้นกับคำต้นวรรคต่อไปเพียง
บางวรรค ไม่จำกัดว่าเป็นวรรคใด
ดูเหมือนจะแล้วแต่พอใจ เป็นบท
ร้องขณะไถหรือชิงช้า ที่เขาเรียก ค^๑
หมาหว่งจ่า^๒ - ขี้ชิงช้า (หมาหว่งจ่า^๒
คือชิงช้า หวัง หมายถึง ถลาอย่าง
นกกางปีกถลาร่อน ส่วน จ่า^๒ หมายถึง
ถึงบันไดเชือกหรือบันไดไม้ไผ่ บาง
คนออกเสียงเป็น หมาป้งจ่า^๒ คำที่
เก็บไว้ในพจนานุกรมก็เป็นคำที่
ออกเสียงนี้) บทร้องนมดังนี้

หมาหว่งจ่า^๒ หมาหว่งเจ็ก^๓
เจ็ก^๓ ห้องไห้^๓ ไหม^๓ เอ้า^๒ ต้อง^๑ สอง
ค^๑ สองม่อ^๒ ค^๑ ให้หย่า^๓ หย่า^๓ เน้น^๒
เจ็ก^๑ เจ็ก^๑ เน้น^๒ เจริ^๒ สามเพงโต^๑
พ่าก่น่า^๑ น่ำกค^๑ คือ^๑ ไหลคัก^๑ ไหล

๑๒๑

คัก^๑ ก่น^๑ ข่าย^๑ ข้าย^๑ ปู่^๑ น้าง^๑ อี^๑
หย่าน้าง^๑ อี^๑ น้าง^๑ อี^๑ เพอ-อ^๑
ก่น^๑ ได้^๑ น้าง^๑ อี^๑ ให้^๑ คือ^๑ โศ โศ
มน^๑ จ้างกะ^๑ ล่า^๑ ค่น^๑ ป่ง^๑ ต้อง^๑ น^๑
อง^๑ สามเพง สามเพงหย่า^๑ ปัก^๑ อ้อย^๑
หย่า^๑ อ้อย^๑ หย่า^๑ วาน^๑ เก้า^๑ เก้า^๑ เก^๑
ย้อม^๑ ม่อ^๑ อ่อน^๑ น้าง^๑ เน้น^๑ เน้น^๑ เน้น^๑
บู^๑ มะ^๑ โศ เน้น^๑ เน้น^๑ ให้^๑ แด็ก^๑ หย่า^๑
เน้น^๑ เน้น^๑ หม่อ^๑ หย่า^๑ แค^๑ โล้ง^๑ เม้ง^๑
อ้อม^๑ ปุ่ม^๑ แด้ง^๑ อ้อม^๑ ปุ่ม^๑ บัก^๑ เค้อ^๑
แด้ง^๑ เกว^๑ กาย^๑ อัก^๑ ม้อ^๑ จีบ^๑
โก่น^๑ ล่า^๑ ล่า^๑ ให้^๑ คือ^๑ โศ หน่า^๑
ห่อง^๑ หน่า^๑ ห่อง^๑ อัก^๑ เต้า^๑ โก^๑
เต้า^๑ โก^๑ หน่ง^๑ กาย^๑ โก^๑ กาย^๑ โก^๑
หน่ง^๑ เสอ^๑ แพ^๑ น้าง^๑ แพ^๑ หน่ง^๑ เสอ^๑
อ้อม^๑ อ้อม^๑ บ้อม^๑ เต้า^๑ เต้า^๑ เน้น^๑ ค่น^๑
หมาจ่า^๑ บัด^๑ โล่ม^๑ หย่า^๑ โด่ม^๑ คัก^๑
เฮ้น^๑ หน่า^๑ หลานคำ^๑ เอ้ย^๑

คนร้องบางคนออกเสียงคำบาง
คำต่างไป เช่น เจ็ก^๑ = เชือก ออก
เสียงเป็น จุก และ ก่า (= แก่) เป็น กิด
ก้า^๑ แก^๑ (= นกพิราบ) เป็น น้าง^๑ แพ^๑

อ่อน¹=เล็ก นนัง²=แดง บู้³=ช่อ
(บางคนเขียน โบ³ อย่างเสียงภาษา
ไทใหญ่) มะ¹ไฟ=มะไฟ นิง¹=ดั่ง
หรือประหนึ่ง -ไฟ²=ไฟ แด็ก¹=
แตก หย่า³ เป็นคำลงท้าย เพื่อ
เน้น หมอ³หย่า³=หมอยา (สงสัย
จะเบนทูลขยำนอกว่า) แด¹=เงิน
โล่ง²เม้ง²=ลงเมือง อุ่ม³ปุม³=บ้อมๆ
กลมๆอย่างลูกฟักลูกแตง แล²=
เกรอ แดง²=แดง บก หรือ มะ¹บก=

พัก เกว³=เกี้ยว ก่า=แก้ เท้าเหมือน
ข้อ¹=สอก ม้อ¹ อาจหมายถึงได้ทั้ง
กระบอก เมฆหมอก บอก (ภาษา
หนังสือ) จับ¹=ติด โก้น³=ก้น อี¹
ล้า²=ลูกสาวคนที่ ๒ ที่ชอล้า หน้า³
ห้อง³=ทิศเหนือ เต้า²ไก²=ตะไกร
หนุง ได้ทั้งนึ่งผัดต้มเสื่อ กาบ¹=
กาบ โกย³=กล้วย เสื่อ³=เสื่อ แพ²=
แพร เสื่อ³อ้อม³ ไม่มีใครทราบว่าเป็น
เสื่อชนิดใด อ้อม³บ้อม³=บ้อมๆ

ไต้¹=ไต้ แด²น้ำ²=คันทา บัด=
ฟาด โล่ม=ลุ่ม โด่ม³=ต้ม เฮ=เร
แล้ว บางคนออกเสียง แฮ หมายถึง
กัน ในที่นี้ เข่นอน เขาว่าหมายถึง
รับขวัญ ตามธรรมดาพิธีรับขวัญ
ของเขา เขาใช้ไข่ต้มและข้าว ถ้า
ข้าวติดไข่หมายความว่าขวัญกลับมาเข้า
ตัวแล้ว หลานคำ²=หลานทอง เป็น
คำแสดงความรักเอ็นดูอย่างที่เรา
เรียก หลานแก้ว ♣

เรียนอังกฤษจากเพลง- ต่อจากหน้า ๒๑

- to move on : ดังเคยอธิบายแล้วกริยาตามด้วย on หมายถึงทำต่อไปเรื่อยๆ เช่น

walk on (เดินต่อไป)
work on (ทำงานต่อไป)
drive on (ขับต่อไป)
move on (เคลื่อนย้ายต่อไป)

- to keep my body flowing and my mind growing : in order to be able to work, to progress both in body and in mind (เพื่อจะสามารถทำงานก้าวหน้าต่อไปได้ทั้งทางกายและใจ - แปลตามถ้อยคำก็ได้เช่น
นี้ แต่ความหมายจริงๆก็คือเขาต้องการเป็นอิสระ จะทำอะไรอะไรไม่ต้องการมีภาระท่วงหน้าหลัง ความหมายปรากฏ
ในตอนท้ายว่า "i want to be free.")

- take my place : to work or do something instead of me, to take over my responsibilities (เข้า
มาแทนที่ ทำหน้าที่แทนฉัน)

- I have done wrong (to you) : I have treated you unjustly, I have hurt you, I have not been fair to you (ฉันทำกับเธออย่างไม่เป็นธรรม ฉันทำร้ายจิตใจเธอ)

- to do wrong to somebody : ทำไม่ถูก ไม่เป็นธรรมกับผู้อื่น

ex : I've done wrong in front of your pretty face. (ฉันได้ทำไม่ถูกใส่หน้าเธอแท้ๆ)

If I did you wrong by not keeping my promise, please forgive me. (หากการที่ฉันไม่รักษาคำพูด
คุณ เป็นการไม่เป็นธรรมต่อคุณก็กรุณายกโทษด้วย)

He believes that the government is doing the people wrong by letting Marshal Thanom into the country. (เขาเชื่อว่าการที่รัฐบาลยอมให้จอมพลถนอมเข้าประเทศนั้น เป็นการไม่เป็นธรรมต่อประชาชน) ♣

ภาษาละหับวังสือ

ဟံသာဝတီမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့၊
ဧရာဝတီမြစ်

เรื่องจำนวนคำในวรรค บท
ร้องเล่นบางบทมีคำเท่ากันทวรรค
คงเป็นแบบแผนบทกลอนที่เขาเรียก
คำ^๒ เค^๒ ค้าง^๒ (ออกเสียงคล้ายเก็
คฺย่าง) ซึ่งเป็นบทพรรณนาหรือ
บรรยายเล่าเรื่อง เขาถือเป็นเพลง
ซึ่งฟังดูแล้วไม่น่าจะเรียกว่าเพลง
เพราะเสียงคล้ายอ่านหนังสือมาก
กว่า คำ^๒ เค^๒ ค้าง^๒ บทต่อไป
ของเขา เป็นความเล่าเรื่องผู้หญิง
ไทยแลนด์ที่ได้มาถึงถิ่นของเขา
นับเป็นคนที่สองที่เป็นคนต่างถิ่น
มาจากแดนไกล (คนแรกเป็นชาว
ฟ้าเกิดด้วยกันมาจากตำบลโหลอง
(= หักลอง) ที่อยู่ในรัฐกะฉิ่น
ประเทศพม่า อันเป็นที่อยู่ดั้งเดิม
ของชาวฟ้าเก้ ก่อนจะอพยพมาอยู่
ในอัสสัม) เขาเลยแต่งเพลงให้เป็น
ตระกูล บทาน (อ่านต่อหน้า ๑๓๓)

Ph. D. นิรุจน์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

“เป็นพ่อของเด็กดัดจริตนะซี”

พ่อเห็นแหมแล้วจากไป ปลอบให้บ้านโมโห
พลาญคนเดียว

แล้วบ้านก็ให้การตอบรับใหม่สวยๆกิตติเพ็ญใบ
เดียวจริงๆ และคิดว่าบ้านทำเช่นนั้นถูกต้องที่สุดแล้ว
เหมาะสมที่สุดแล้ว

กิตติจึงเป็นเพื่อนที่ดกคณหนึ่งของบ้านในบั้น ป
หน้าและอีกหลายๆปี ถ้าเราจะไม่ทำลายมิตรของกัน
และกันเสียก่อน

ช่วงนี้บ้านได้พบได้ประสบ ได้รู้สึกระไรๆหลาย
อย่าง จนบ้านคิดว่าในช่วงที่บ้านเคลื่อนไหวอยู่ตลอด

เวลา นักระมัง ก้าวแรกของความเป็นผู้ใหญ่ที่พ่อแม่
พ่อ และใครๆ ชำนาญหาหา เน้นถึงความสำคัญของ
มันเหลือเกิน

แม้บางอย่างบ้านจะไม่พอใจในความเปลี่ยนแปลง
ครั้งนี้ อย่างเช่นความเกรงครัดของแม่ การปฏิบัติของ
คนรอบบ้าน แต่บ้านก็ยังยินดีอยู่กับการกระทำ บ้าน
เป็นผู้ใหญ่ขึ้น และพ่อกับแม่ก็เพิ่มเงินเดือนค่าใช้จ่าย
ให้บ้านขึ้นอีก ซึ่งใครไม่พอใจก็ผิดไปหน่อยละ เรื่อง
เงินๆทองๆอย่างนั้น

จะว่าไป ชีวิตสาวสืบทอดของบ้านก็เข้าท่า มีความ
หมาย และดินแดนดีเหมือนกัน ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๒

แต่ตอนที่เขาสร้างเจดีย์อุทิศถวาย
วัด ถึงแม้ว่าความในเพลงนี้จะชวน
ขัน แต่ผู้ถูกกล่าวขานถึงก็ยังยินดี
เพราะว่ามันเป็นภาพที่ปรากฏใน
ความรู้สึกของเขา และเขาจดจำไว้
ได้ละเอียดไม่น้อย ทั้งยังแสดงให้เห็น
อารมณ์ขันของพวกเขา ทักล่าว
ว่าผู้หญิงพวกเขาไม่ว่าใครต้นตอ
ขึ้นต้วมมาตุ ผ่าชนขาดเป็นรูปไม่ได้
ผลัด (อารมณ์) บทกลกชวนขัน
ทำนองงกช่วยให้จำได้ง่าย และ
คงติดใจติดหูเขาไปอีกนาน เนื้อ
เพลงดังกล่าวมีว่า

“สา^๑เล^๒สา^๑เล^๒เฮ^๑ล้า^๒เฮ^๑ล้า^๒
ปะ^๑สาวไท^๒แล^๑น^๒เหย^๑บ^๒น^๑สอ^๑ค่าน^๒
ค้ำ^๑อับ^๒ออบ^๑อง^๒ล้า^๑จ^๒ค^๑แหลง^๒
หลอ^๑ล^๒คทะ^๑หลา^๒ค^๑มา^๒ด^๑คณ^๒จ^๑
โหม^๑โล^๒ย^๑น^๒บ^๑น^๒โห^๑ค^๒บ^๑น^๒น^๑า^๒พอม^๑
ค้ำ^๑งาย^๒น^๑ก^๒ะ^๑ล้า^๒ม^๑ม^๒ปลาด^๑เพน^๒
มอ^๑เล^๒า^๑ดา^๒บ^๑หาค^๑ค^๒ล^๑มอ^๑บ^๒บ^๑
บอ^๑ย^๒ล^๑น^๒ง^๑จอบ^๒ค^๑า^๒ด^๑ม^๒น^๑อ^๒
ก้ำ^๑สาน^๒ค้ำ^๑ฮ้าง^๒สายน^๑น^๒เพ^๑ก^๒ผ่าน^๑
พอย^๑ค^๒ค^๑อ^๒ส^๑น^๒ม^๑น^๒ล้าย^๑ล้อย^๒ก^๑
กาว^๑น^๒ป^๑ค^๒บ^๑ค^๒น^๑บ^๒บ^๑ล^๒ค^๑อ^๒ก^๑

มอ^๑ก^๒หย้า^๑มา^๒น^๑ค^๒หน้า^๑ค^๒บ^๑ส^๒ก^๑อน^๒
เข^๑ว^๒น^๑ส^๒อ^๑น^๒น^๑าค^๒ค^๑า^๒มา^๑ด^๒
เฮ^๑น^๒ค^๑า^๒ม^๑อ^๒จ^๑า^๒ม^๑อ^๒อ^๑สอง^๒สาม^๑
เห^๑น^๒อ^๑ล^๒อ^๑ป^๒อ^๑ค^๒ย^๑า^๒ไ^๑บ^๒โ^๑น^๒ย^๑
จ^๑ะ^๒ก^๑า^๒บ^๑อ^๒ล^๑าย^๒ป^๑ิง^๒ผ^๑อ^๒อ^๑ม^๒
โ^๑จ^๒ม^๑โ^๒ม^๑ย^๒น^๑า^๒น^๑ส^๒น^๑ป^๒อ^๑ง^๒ป^๑เ^๒
ฮ^๑มา^๒ไ^๑น^๒ไ^๑ไ^๒เ^๑ย^๒อ^๑อ^๒ม^๑อ^๒ไ^๑อ^๒ก^๑
ล^๑าย^๒น^๑าง^๒ว^๑าง^๒ป^๑อ^๒อ^๑ม^๒เ^๑า^๒เ^๑า^๒
เ^๑า^๒เ^๑ย^๒ว^๑าง^๒ป^๑อ^๒อ^๑ม^๒เ^๑า^๒เ^๑า^๒เ^๑า^๒
น^๑อ^๒

ห^๑ง^๒เ^๑น^๒บ^๑าง^๒ฟ^๑ร^๒อง^๑เพ^๒ล^๑ง^๒น^๑ไ^๒
อ^๑ธิ^๒บ^๑าย^๒ล^๑ง^๒ท^๑าย^๒ว^๑า^๒“ป^๑ิง^๒โ^๑น^๒ย^๑เ^๒
ค^๑้าง^๒ล^๑ง^๒ไ^๑น^๒เ^๑ม^๒อ^๑เ^๒า^๑ล^๒ี^๑เ^๒อ^๑ค^๒
เ^๑ม^๒ง^๑ไ^๒น^๑เ^๑ย^๒บ^๑น^๒ส^๑อ^๒บ^๑มา^๒แ^๑ส^๒เ^๑า^๒
พ^๑อ^๒ก^๑า^๒เ^๑า^๒”ค^๑ือ^๒“ร^๑เ^๒อง^๑ด^๒ว^๑ย^๒เค^๑ค^๒้าง^๑
บ^๑ท^๒น^๑เ^๑ม^๒เ^๑า^๒ร^๑อ^๒ท^๑ศ^๒เจ^๑ด^๒ย^๑เ^๒ม^๑อง^๒น^๑เ^๑ย^๒
บ^๑น^๒ส^๑อ^๒บ^๑มา^๒ร^๑า^๒จ^๑ิง^๒แ^๑ต^๒ง^๑เ^๒า^๑ว^๒ไ^๑”
แ^๑ส^๒ด^๑ง^๒ว^๑า^๒เ^๑น^๒บ^๑ท^๑แ^๑ต^๒ง^๑เ^๒า^๑ม^๒เ^๑อ^๒ย^๑ค^๒ำ^๑
ไ^๑ช^๒ิง^๑ม^๒ิ^๑ง^๒ค^๑ำ^๒อ^๑ง^๒ก^๑ฤ^๒ษ^๑ค^๑ำ^๒ภ^๑า^๒ษ^๑า^๒อ^๑ส^๒ม^๑
ต^๑ล^๒อ^๑ด^๒จ^๑น^๒ภ^๑า^๒ษ^๑า^๒ช^๑า^๒ว^๑เ^๒า^๑แ^๑ล^๒ะ^๑ภ^๑า^๒ษ^๑า^๒
พ^๑ม^๒า^๑ด^๑ัง^๒ท^๑มิ^๑ไ^๒ช^๑เ^๒น^๑ภ^๑า^๒ษ^๑า^๒ท^๑ว^๑ไ^๒บ^๑าง^๑
ไ^๑ช^๒เ^๑น^๒พ^๑ะ^๒น^๑เ^๒น^๑บ^๑ท^๑ก^๑ล^๒อ^๑น^๒บ^๑าง^๑แ^๑ด^๒เ^๑ค^๒ำ^๑
แ^๑ด^๒เ^๑ล^๒ะ^๑ว^๑ร^๒ร^๑ก^๒มี^๑๑^๒ค^๑ำ^๒แ^๑ล^๒ะ^๑มี^๑ส^๒ม^๑ผ^๒ส^๑
ร^๑ะ^๒ห^๑ว^๒าง^๑ว^๑ร^๒ร^๑ก^๒ค^๑ำ^๒ท^๑าย^๒ว^๑ร^๒ร^๑ค^๒น^๑

สัมผัสกับคำที่ ๔ ของวรรคต่อไป มี
วรรครองสุดท้ายเท่านั้นที่สัมผัส
ตรงคำต้นของวรรค ที่น่าสังเกตคือ
เสียงสูงต่ำคำที่ส่งกับคำที่รับเสียง
เดียวกันโดยมาก เช่น เสียง ๒ กับ
๒ เสียง ๓ กับ ๓ มีแปลกไปก็เพียง
เสียง ๑ กับ ๒ อันเป็นเสียงคล้ายกัน
ตอนต้นคำ แต่คำเ^๑ม^๒อ^๑สัมผัสกับ
เห^๑น^๒อ^๑น^๒ ท^๑อ^๒จ^๑ิง^๒ส^๑เ^๒ย^๑จ^๒ด^๑ว^๒า^๑บ^๒าง^๑ที่
ส^๑เ^๒ย^๑ข^๒น^๑ด^๒น^๑เ^๑น^๒ส^๑เ^๒ย^๑ด^๒ร^๑อ^๒ย^๑าง^๒ส^๑เ^๒ย^๑ ๑
ไ^๑ม^๒ไ^๑ด^๒เ^๑ล^๒ง^๑ส^๑เ^๒ย^๑จ^๒ด^๑ว^๒า^๑เ^๑ด^๒ม^๑ท^๑ง^๒ค^๑ำ^๒อ^๑น^๒ง^๑
ค^๑ำ^๒ท^๑ม^๒ด^๑ว^๒ส^๑ะ^๒ก^๑ด^๒เ^๑ม^๒ก^๑ด^๒ก^๑บ^๒เ^๑ม^๒ก^๑บ^๒ค^๑ือ^๒
กะ^๑หล^๒า^๑ด^๒ก^๑บ^๒จ^๑บ^๒ป^๑เ^๒ล^๑า^๒ด^๑ก^๒บ^๑ดา^๒บ^๑
ห^๑ร^๑อ^๒เ^๑ม^๒ก^๑ด^๒ก^๑บ^๒เ^๑ม^๒ก^๑บ^๒ค^๑ือ^๒ฮ^๑้าง^๒ก^๑บ^๒
ผ^๑า^๒น^๑ห^๑ร^๑อ^๒เ^๑ม^๒ก^๑ด^๒ก^๑บ^๒เ^๑ม^๒ก^๑บ^๒ค^๑ือ^๒ป^๑ิง^๒
โ^๑หม^๒เ^๑อ^๒เ^๑น^๒ค^๑ำ^๒ส^๑ม^๒ผ^๑ส^๒ก^๑น^๒ไ^๑ด^๒ว^๑ย^๒

บทเพลงข้างต้นมีความหมาย
ว่า “(คำขึ้นต้นคงเป็นคำเรียกความ
สนใจ) ผู้หญิงไทยแล่น (คือ) เหย
บ^๑น^๒ส^๑อ^๒บ^๑พ^๒ุด^๑ค^๑ำ^๒ษ^๑า^๒อ^๑ง^๒ก^๑ฤ^๒ษ^๑เ^๑อ^๒บ^๑
ข^๑ร^๒ย^๑น^๒ด^๑เ^๑ก^๒เ^๑ม^๒า^๑ด^๒ง^๑น^๒น^๑ท^๑าง^๒ร^๑ว^๒ม^๑
(ข^๑ม^๒ท^๑าง^๑) ล^๑ง^๒ (ร^๑ด^๑) ต^๑าม^๒ก^๑ัน^๒มา^๑ ผ^๑ม^๒
ด^๑ัด^๒ส^๑ัน^๒น^๑า^๒ห^๑อม^๒ท^๑า^๑ เ^๑ม^๒เ^๑อ^๒ด^๑ัง^๒แ^๑หม^๒เ^๑
เ^๑น^๒เ^๑ม^๒อ^๑ท^๑า^๒บ^๑น^๒า^๑ฟ^๑ิ^๒กา^๑ ม^๑ือ^๒ส^๑ว^๒ม^๑แ^๑ว^๒เ^๑น^๒→

กรมพระเจดีย์

ด้วยเกล้า

ด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

บริษัทบุญรอดบริวเวอรี่จำกัด

ทอง ลูกเขยที่ถือสาตาท่าง (ไปรุ่ง)
สายเงินขาวห้อยที่คอ ชื่นเขาตาย
(ลงมา) แค้นอง ร่องเท้าสวมดอก
(ลาย) ดอกไม้ มาดหน้าสวย พัน
เขาเล็กทาทอง มาถึงร่มไม้ชายคา
บ้านมุขาคคนใหม่ สองสามเข้าพัก
อยู่ อธิบายด้วยภาษาหลายข้อหลาย
เรื่อง ใครต่อใครชื่นชมยินดีร่วม
ตามกันมา ดูขันขาด (ทะเล) เป็นรู
ก็ไม่ได้ผลดี ลูกสาวคนที่ ๑๒๓๔
หญิงสาวทุกคน งงจนแปลกใจ
พวกเขาทั้งหลาย”

ถ้าจะดูความหมายแต่ละคำมี
ดังนี้ ปะสาว = นางสาว เพียบ
สอ ขาออกเสียง จ ฉ ข อย่าง
พวกอัสสัมก็ออกเสียงเป็น ส ข
ทั้งๆที่ จ ก็มีในภาษาของเขา ส่วน
ที่เขาใช้ เพียบ นำหน้าชอกเป็นการ
ยกย่องให้เป็นพี่สาวใหญ่ (เพียบ

เป็นคำเรียกลูกสาวคนที่ ๑) ตาม
ธรรมเนียมของเขา นอกจากพวก
ผู้ใหญ่ที่แน่ใจว่าอายุมากกว่าจึงจะ
เรียกเป็นน้องสาว คำนี้ - พุด
อับออบ เป็นเสียงพุดอังกฤษ คง
อย่างที่เราใช้พุดพุดไฟ อัง ล้า จี
- อังกฤษ คำนี้ หลง - ชัด หล่อหล
(เขียนลูกก็มี) เป็นคำอังกฤษ lorry
เขาใช้หมายถึงรถยนต์ทั่วไป ศัก
กะหลาด (ออกเสียงเป็นกလာดก็มี) ที่
แยกเป็น ๒ พยางค์ คงเพื่อให้วรรค
นั้นครบ ๗ คำ) เป็นคำอังกฤษ first
class เขามาหมายว่า รถมั่ง ใช้เพียง
คำ ศักกะหลาดก็ได้ แค่นั่น โหม
ร่วม อับ = ติด โล้ง = ลง ยัน = ตาม
กันมา ขนโท = ผม แดบ = ตัด คน
= คว้น คำนี้ = ทา ง้าย = คล้าย นัง
ด่ง ประหม่ง ทะล้า = แยก ทะล้า
เพ็ก (- กะลาขาว) คือฝรั่ง ทะล้า

หม่นปล้าค - หม่น ปล้าค = ต่าง
ประเทศ ยุโรป ตรงกับคำ วิลาศ
เพนอ = เพนอ หมอ = มือ ฉาบ =
ทาบ ปะ หาดคลุ = นาฬิกาว่าเป็น
คำภาษาอัสสัม ขบ = สวม ข่วย =
ทอง (คำพม่า) ลี ตัวเขียนเป็น น
= ต่ ทจริงควรเป็น น เพื่อจะได้ไม่ช
สัมผัสกับคำ หาดคลุ หนังสือคำ
= แหวนทอง (คำพม่าที่จริงควรใช้
หลากจ้อบ หรือ หล่างจ้อบ) มน
เขามีกาใช้ มน อันเป็นคำ
เขาออกเสียงจริงๆดังนี้ ก้า = ถี
(สิ่งที่ถือครองนั้นเป็นตะกร้าสานไม้
ใช้ถ่วง) คำนี้ ๑ (- ตาท่าง) ไป
สายงัน = สายเงิน เพ็ก (= เพือก
คือขาว ผ่าน = เชือกบางที่ไ
สายผ่าน ห้อยคือค้อ = ห้อยที่ค
(ควรใช้สายคำ เพราะสวมสร้อย
ทอง) สัน = ชัน ล้าย = ลาย คำ-แ

ก้าว¹แป้²=น้อง แล้¹คีน²=รองเท้า
 แล้²=แล ค็อก¹=ตอก ม็อก¹หย่า²=
 ดอกไม้ นู้²=ดู คบสีก่อน²=สว
 เข้าวเป็นคำชาวเขา เข่ว²(=เขย)
 ฟัน สี่=ซ อ้น¹=เล็ก เซ็น²=เรอน
 คำ²=คำ รวมแล้วหมายถึงร่มไม้
 ซาขกา โม่จ๊า² คือผู้เก็บภาษัตดิน
 ในเขตของตนส่งรัฐบาลและได้ผล

ประโยชน์ตามเปอร์เซ็นต์ของเงิน
 ที่เก็บได้ คงกลายเสียงจากคำ
 เมียวซ่า ของพม่า ที่แปลว่ากินเมือง
 คือผู้ที่ทักตริยักทำให้เก็บภาษีกิน
 เม้อ-อ¹=ใหม่ เพน-อ=เข้า
 บางที่ใช้ ก้าง²เพน-อ=เวลาเข้า
 หล้อ²=พัก โป้ง²=ปลง คว่า²=วาง
 ไซ=อธิบาย บอก เล้า โหนย²=ด้วย

จะ¹ก้า²=ภาษา (คำพม่า) ข่อ²=ข้อ
 ปัง¹=เรื่อง เผอ-อ=ใคร เผอ-อมน²
 (=ใครมัน) คือใครต่อใคร โจม²=
 ชนชนยงค์ ^(ในกรณีการปลุก) พื่อโจรารัง โป้ง²=
 ทะลุ หม่าโหน²ให้¹ (= ไม่ได้ได้)
 คือไม่ได้ผลดี ภู¹=ทุก ว้าง²=ง
 ป้อ²=พอ จนกระทั่ง ล้าม²=แปลกใจ
 (คำพม่า) ♣

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ-ต่อจากหน้า ๑๔

บางที่การเมืองจะมีพิษน้อยลงบ้าง และสังคมจะลดการ
 ขบขันนิทาและการตีเพื่อทำลายให้น้อยลงด้วย

หน้าที่ของฉันมีกิจกรรมนอกหลักสูตรหลายข้อที่
 ต้องเรียนรู้สายใยและการทำงานของ 'เพื่อน' ให้มากที่สุด
 โดยไม่มีตำราสำเร็จรูปเลยนอกจากเสาแสวงเอง ฉัน
 จะเล่าเรื่อง 'นักเขียนในคุก' ซึ่งเธอคงไม่เบื่อนะ

คณะกรรมการนักเขียนในคุก The Writers in
 Prison Committee ตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อสิบห้าปี
 มาแล้วที่นครรีโอ-เด-จาเนโร - เมืองหลวงเก่าของ
 ประเทศบราซิล ตอนที่ประชุม Rio Congress หรือ
 'เพื่อน' สากลที่นครนั้น ผู้เป็นต้นคิดให้ที่ประชุมจัดตั้ง
 คณะกรรมการนักเขียนในคุก ทาบอริ - Paul Tabori
 ซึ่งต่อมาได้เป็นนายกของ 'เพื่อน' สากล ตอนแรก
 นายเดวิด คาร์เวอร์เป็นประธานของคณะกรรมการ
 หลายปี แล้วต่อมานายทาบอริจึงสืบทอดตำแหน่ง นาย
 เดวิดเป็นอดีตเลขาธิการของ 'เพื่อน' สากล ซึ่งฉันเคยพบ
 สามครั้ง คือใน ค.ศ. ๑๙๗๐ ที่ไทเปและที่เซอูล และใน
 ค.ศ. ๑๙๗๓ ที่กรุงลอนดอน

ประธานของคณะกรรมการชุดนี้ในปัจจุบันคือนาย
 ทัเตอร์ เวสต์เบอร์ก - นายกของ 'เพื่อน' สวีเดน

หน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้คือพยายามช่วยนัก
 เขียนออกจากคุก

เขาถือว่า ในบางกรณี เมื่อถูกแรงกดดันจาก
 ปรมาชนทั่วโลกมากๆเข้า ผู้ปกครองอาจปล่อยนักเขียน
 ภายนอกคุกก็ได้ 'เพื่อน' ถือว่าตนมีบทบาทมากพอที่จะ

สร้างประชาธิปไตยจากนักเขียนในประเทศต่างๆได้ บางที่
 ตัวเลขาธิการหรือประธานเองจะเดินทางไปสืบสวนดู
 เรื่องราว ขอร้องในนามของ 'เพื่อน' ว่า อย่าได้รังแก
 นักเขียนนักเลย

ถ้าใช้ถูกทาง ปากกามีอำนาจมากกว่าปืนแน่นอน
 เมื่อสิบห้าปีก่อนโน้น ยังไม่มีประเทศมากเท่าใน
 ปัจจุบันนี้ และยังไม่มียกเขียนถูกคิดคุกมากเท่านี้ด้วย
 ในช่วงสิบปีของ ค.ศ. ๑๙๕๐ เมื่อสหรัฐอเมริกาและ
 สหภาพโซเวียตกำลังแข่งกันแข่งกันแห่งแสนยานุภาพ
 กันอยู่ สตาลินถึงแก่กรรม และสหรัฐอเมริกาได้ยุติ
 สงครามในเกาหลี จึงคาดหวังกันว่า บรรดานักเขียนที่
 ถูกคุมขังจะได้สูดอากาศเป็นอิสระนอกคุกกันบ้าง แต่ก็
 เป็นเพียงฝันหวานเท่านั้น

ผู้ปกครองแบบเผด็จการมักคิดว่า "อย่าไว้นักเขียน
 เป็นอันตราย" เพราะข้อเขียนต่างๆนั้นคือการส่องกระจก
 ให้แก่ผู้เผด็จการซึ่งเกลียดการวิจารณ์อย่างเข้ากระดูกดำ
 ทางทั้งายก็กอบตปากนักเขียนเสียโดยการจับเข้าคุก

คณะกรรมการชุดนี้พะวงถึงนักเขียนในคุกที่ประเทศ
 อินโดนีเซีย อิหร่าน เช็กโกสโลวาเกีย อาฟริกาใต้
 สหภาพโซเวียตสเปน ชิลี อินเดีย และเกาหลีใต้

ปัญหาอีกว่า ผู้ถูกคุมขังนั้นเป็นนักเขียนแท้จริง
 หรือเปล่า? ได้รับการพิจารณาคดีและตัดสินแล้วหรือยัง
 หรือว่าถูกขังลึ้ม? บางทีนักเขียนที่มีชื่อถูกขัง เพราะ
 ไปร่วมก่อวินาศกรรมหรือโค่นล้มรัฐบาลที่ชอบธรรมก็มี
 ในกรณีเช่นนั้น 'เพื่อน' สากลทำได้อย่างมากเพียงวิงวอน
 ให้ลดหย่อนโทษบ้างเท่านั้น →

ภาษาและหนังสือ

(๖๖)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า ธรรมะธรรมะ

เท่าที่ยกทรงเล่นแบบต่างๆ ของชาวพม่ามาแล้วนั้น จะเห็นว่า ความหมายของคำที่ใช้ในบทกลอน นั้นไม่สำคัญเท่าเสียง เพราะฉะนั้น ถึงจะแปลแล้วไม่ได้ความก็ดี หรือ ความแต่ละวรรคไม่เกี่ยวเนื่องเป็น เรื่องเดียวกันโดยตลอดก็ดี ก็หาใช่ เรื่องสำคัญแต่อย่างใดไม่ ยิ่งนอก จากคำ^๒คำ^๒อันเป็นบทแต่งใหม่ คำที่ใช้จึงมีความหมายและเป็นเรื่องราวติดต่อกัน แต่ก็มีคำภาษาต่างๆ ปะปนกันหลายภาษาสุดแต่ผู้แต่งจะ รู้และเห็นควร จึงมีทั้งคำอังกฤษ คำภาษาอัสสัม คำชาวเขา และคำ พม่า ทั้งที่คำเหล่านั้นบางคำก็รู้และ ใช้กันทั่วไป แต่บางคำก็ไม่ใช่

ยังมีบทกลอนแบบอื่นๆ ที่แต่ง เป็นเรื่องราว คำที่ใช้จึงต้องเป็นคำ ที่มีความหมายและมีเสียงน่าฟัง แต่ คำส่วนมากถือได้ว่าเป็นคำวรรณคดี นับเป็นคำที่ใช้เฉพาะ ไม่ได้ใช้พูด ทั่วไป บางคำเป็นคำเก่าไม่มีที่ใช้ ความหมายก็ลึบเลือนไป รู้แต่เพียง เงาว่าหมายเช่นนั้นต้องใช้ในความ

นั้นๆ บางคำก็เป็นคำภาษาอื่น โดยมากเป็นภาษาพม่า หรือไม่กี่ เป็นคำบาลีสันสกฤตที่ออกเสียงอย่าง พม่า และกวีของเขาก็คงจะคิด อย่างเดียวกับเราก็คือ ยังเป็นคำภาษา อื่นยังฟังแปลกน่าฟัง แต่บทกลอน ของเขาบางบทก็เกี่ยวกับทางศาสนา เช่น บทสวดแบบต่างๆ มีสวด ถวายข้าวพระ สวดในวันสงกรานต์ ที่เขาถือว่าเหมือนพม่า โล่ง^๒เม่ง^๒เน^๒ห่า^๒ คือเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จลงมา ในโลกเดือนห้า บทเหล่านี้เป็น ธรรมดาจะต้องมีคำภาษาบาลีปน อยู่ด้วย แต่เป็นบาลีออกเสียงอย่าง พม่า ถ้าไม่พิจารณาให้ถี่ถ้วนก็ไม่ออก เหมือนกันว่าเดิมเป็นคำอะไร แต่ บทกลอนที่เกี่ยวกับเรื่องรักๆ ใคร่ๆ เช่นบทชายหญิงร้องเกี้ยวกันร้อง แก่กัน ก็มักจะมีคำใช้เฉพาะ มีคำ อุปมาเปรียบเทียบ บางทีก็มีคำบาลี แทรก เฉพาะผู้รู้ของเขาจึงจะบอก ได้ว่าคำใดไม่ใช่คำของเขา คน ธรรมดาสามัญก็หาไม่รู้ไม่ บางคำเป็น คำภาษาพม่า คนไม่รู้ภาษาพม่าก็

บอกไม่ได้ ไม่เข้าใจความหมาย

บทร้องแก่กันมีหลายแบบ ด้วยกัน แบบหนึ่งเรียก คำ^๒เน^๒-อ^๒ เทน^๒ คือเพลงในป่า บางทีก็เรียก สั้นๆ ว่า คำ^๒เท^๒ = เพลงป่า เป็น เพลงที่ชายหญิงร้องแก่กันมีตอน สำหรับฝ่ายชายร้องและฝ่ายหญิง ร้องตอบ เขาร้องเล่นเวลาไปเที่ยวป่า ไปหาผักต้งเคยกล่าวแล้ว แต่ภายหลัง ก็ใช้ร้องเล่นไม่จำกัด อีกแบบหนึ่ง เรียก คำ^๒ย้อย^๒ย้อย^๒ = เพลงชอชชอย ที่เรียกเช่นนั้นเพราะเพลงนั้นขึ้นต้น และลงท้ายวรรคว่า ย้อย^๒ย้อย^๒ ที่จริง ย้อย^๒ย้อย^๒ เป็นเสียงต่ำข้าว คำ^๒ย้อย^๒ย้อย^๒ จึงเป็นเพลงต่ำข้าว เพลงที่คนแก่ๆ ยังร้องกันอยู่เป็น เรื่องเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ แต่ต่อมา จึงใส่เนื้อใหม่เป็นเพลงแก่กัน

คำ^๒ย้อย^๒ย้อย^๒ แบบเดิมมีเนื้อ ร้องว่า ย้อย^๒เอ^๒ ย้อย^๒ย้อย^๒ ย้อย^๒ ล้อย^๒ล้อย^๒ ย้อย^๒ย้อย^๒ย้อย^๒ น้า โผนเก้อย้อยเหมือนเน^๒ห่า^๒ ย้อย^๒ย้อย^๒โคกสองโหล^๒กัน^๒น้า^๒ ย้อย^๒ย้อย^๒ผือ-อหน่า^๒น้า^๒กัน^๒เอ^๒ย้อย^๒ม้า^๒จำ^๒ค้อย^๒โคก^๒กัน^๒สองโหล^๒ย้อย^๒ย้อย^๒ผือ-อหน่า^๒น้า^๒โล^๒โล^๒สแล^๒โกย^๒ย้อย^๒จำ^๒ห่อ-อ^๒เค^๒ย้อย^๒ย้อย^๒

คำว่า ย้อย^๒ ที่หมายในภาษา พม่าว่าต่ำข้าวนั้นเป็นการต่ำข้าว เล่นๆ สนุกๆ หมอ^๒ย้อย^๒ จึงหมายความว่า ร้องเพลงต่ำข้าวหรือบางทีก็หมายความว่า เพลงต่ำข้าวเองเลย ย้อย^๒ คงเป็น เสียง เขาหมายความว่าหอยๆ อย่าง พม่าโผนย้อย^๒ = ฝนตกหอยๆ ล้อย^๒ ล้อย^๒ = ช้ำๆ ย้อย = ย้อย เน^๒ห่า^๒ = เดือนห้า (อ่านต่อหน้า ๑๑๕)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

เป็นผู้ที่สอบได้ตำแหน่งอาลักษณ์หลวง

เมื่อชาชนกลับบ้าน ได้พูดแก่เมียว่า “เป็นอันว่าพระเจ้าวิกร-

มาทิตย์ทรงรับข้าเป็นอาลักษณ์หลวงตามคำเสนอของกรรมการ แต่ว่าพระองค์ทรงทราบได้อย่างไรนะว่านางโกนหัว และเมื่อเขานำข้าไป

เข้าเฝ้าพระองค์ พระองค์ทรงแสดงความยินดีแก่ข้า แล้วตรัสว่าตอนนั้นเจ้าคงจะพอมิทางขอผมคืนมาให้เมียได้นะ ดุซึ ไม่แปลกหรือ” ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๔

โคกสองโพ = ครก (ตำข้าว) สองใบ
ต่ง = ต่ง แก้น^๑ = แก้น น้ำ^๒ = น้ะ
ฝืนทน หมายถึง พระภิกษุที่นา
เบือ-อ = เฝ้า หน้า^๓ นน^๒ แก้น^๑ = พินดิน
แข็ง เเห-อ^๓ = ให้ จ้อย = ช่วย ม้า^๒ จ้า
= ช่วย เป็นคำพม่า มะ = ช่วย มะจะ
= ช่วย แบ่งเบาภาระ คนไททั้ง
ไทใหญ่ และพม่าเก่าเข้ามาใช้ มา
ออกเสียงยาวจึงฟังเหมือน ม้า^๒ = มา
(คำไทย) ส่วนคำ เค่ ลงท้ายเป็น
คำภาษาอัสสัม เลโกยั้น เป็นคำพม่า
แปลว่า ๔ เกาะคือ ๔ ทวีป หมายถึง
โลก

ทั้งบทหมายความว่า “ตำข้าว
เถาะ ตำข้าวๆ นำฝืนก็ยกลงมาเมื่อ
เดือนห้า เมื่อต่งครกสองใบไว้ ฝืน
พินดินแข็ง มาช่วยเถาะ ครกต่งไว้
สองใบ ฝืนฝืนดินลง ๔ ทวีปช่วยด้วย
เถิด”

คำที่ใช้ในบทกลอนเหล่านี้ที่
ไม่ได้ใช้ทั่วไปและถือเป็นคำวรรณคดี
นั้น ได้แก่คำต่อไปนี้ คือ

ถ้าพูดถึงกลิ่นหอมโดยเฉพาะ
กลิ่นดอกไม้หอมจะมีคำ ลั่น^๑
ปรากฏอยู่เสมอ มักใช้ขยาย หอม
เป็น หอมลั่น^๑ เช่น คำ^๒ น้อ-อ^๒
เห่น^๑ (= เพลงในป่าที่มพบชายหญิง
ร้องโต้ตอบกัน) บทหนึ่งมีเนื้อเรื่อง
ว่า จ้าม^๒ ก้า^๒ ขี้^๓ หอมลั่น^๑ เอ้ย^๒ = ดอก
จำปาหอหอมชื่นใจ ซอดอกไม้
ต้นไม้ นก ก็มักปรากฏอยู่ด้วยหลาย

ต่อหลายแห่ง เช่นในบทที่พรรณนา
ธรรมชาติตามฤดูกาลที่เรียก ล้า^๒ สี
เนน^๒ คำ^๒ อันเป็นเวลาเขาเห็ด^๑ ป้อย^๒
(= มีงานสนุกกรนเจ๊กัน) จะมีชื่อ
เจดหัว^๑ คือดอกพุทธรักษา (คนทั่วไป
เรียก ม้อ^๑ จ้า^๑ ล้า^๑ ว้า^๑) สาละ^๑ ผี คือ
ดอกสารภี จ้าม^๒ ก้า^๒ คือดอกจำปา
ตัว^๒ แมว^๒ คือดอกกล้วยไม้ โม^๑ ต้า^๑
(= บัวหาง) คือบัวบาน และ เฮว^๒
งน^๒ (= เรียวเงิน) คือดอกไม้สีขาว
กลิ่นหอมฉุนอย่างดอกมหาหงส์ มัก
ใช้ในกลอนว่า จ้าม^๒ ก้า^๒ ตัว^๒ แมว^๒
เฮว^๒ งน^๒

ข้อต้นไม้ส่วนใหญ่เขานำมาใช้
เป็นอุปมาจึงมีแต่ข้อต้นไม้ใหญ่ได้
แก่ โคน^๑ ฮึง^๒ = ต้นยาง โคน^๑ ญ้อง^๒ =
ต้นไทร (ญ้อง เป็นคำภาษาพม่า
หมายถึงต้นโพธิ์และต้นไทรแต่มี
ชื่อแยกออกไป) โพ^๑ ติ^๑ = ต้นโพธิ์
และยังมีไม้ผลจำ^๒ ปี้^๒ จ้า^๒ เป^๒ จ้า^๒ ปี้^๒
คือ ชมพู ส่วน จ้า^๒ เป^๒ คงเป็นคำ
พม่าหมายถึงไม้พันธุ์ชมพู ชาวไท
ใหญ่เมื่อนายบุชาพระด้วยหมอก
สะปี้ (= ดอกสะปี้) ที่จริงไม่ใช่
ดอกไม้แต่เป็นใบไม้ชนิดหนึ่งดู
คล้ายใบเงินใบทอง พม่ามีคำ สะเป
ถือเป็นไม้ที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะมี นัต
เทวดาสัญอยู่ในต้น

ชอนกในบทกลอนก็ได้แก่
โน้กเขวซ้อ^๑ = นกตะขาบสีคราม
สลับเขี้ยว โน้กย้าง^๒ = นกยาง และ

ยังมีนกเฉพาะในวรรณคดีคือ หังสา
กิ้ง^๒ น้า^๒ ล้า^๒ ก้า^๒ สะ^๑ วิก^๑ คือหงส์กนิกร
กัปนกการเวก โน้ก^๑ ก้อน^๑ = นก
จำพวกนกกระเรียน ขนมีสีน้ำตาล
เปิดชัก (= เป็ดรัก) น่าจะเป็นนก
จักรวาทหรือที่เรียกในวรรณคดีว่า
จากพราภ เพราะเขาถือว่า เป็นสัตว์
ที่รักกันไม่แยกจากกัน เช่นเดียวกับ
นกจากพราภ เป็ดยกเขาแล้วถ้า
ตัวผู้ตายตัวเมียก็ตายด้วย ตัวใหญ่
เท่ากับเป็ดป่าหรือนกก่อน โน้ก^๑ ย้ง^๒
= นกยูง

ส่วนอื่นๆ ก็มีชื่อปรากฏในบท
เดียวกันนี้ได้แก่อกสะพะ อุกสะพะ
จ้าม^๒ มะ^๒ ล้าง^๒ ห้า^๑ สัก^๑ คั่น^๑ จ้าง^๑ คือวัว
จามร เนื้อทราย หมูข้างฉัททันต์
อกสะพะ เป็นคำบาลี อสก = วัว ง^๒
มีลักษณะคล้ายฟานแต่เขาสั้นกว่า
และมี ๒ กิ่ง และยังมีใช้ เสอ^๑ หมึง^๑
ฟ่าน^๒ คือเสือ หมู และฟาน เข้^๑ คือ
เขียงผา และ เข้^๑ พยา^๑ คือแพะ
น่าแปลกที่เมื่อกล่าวถึงลิงกลับใช้
มัยอก คำพม่า ห่า = หมู สัก^๑ คั่น^๑ จ้าง^๑
= ข้างฉัททันต์ (พม่าใช้ สัก^๑ คั่น^๑ ลั่น^๑)

บทที่พรรณนาเกี่ยวกับผู้หญิง
ก็มี ดังที่กล่าวไว้ในบทพรรณนางาน
สงกรานต์ที่เรียก ข้าง^๒ แก้น^๒ ว่า
“สาวเจ้าสี^๑ ใจ^๑ ใจ^๑ โหล^๑ จู้^๑ หนอง
แสง^๑ อ้า^๑ ล้อย^๑ ผอง^๑ เสอ-อ^๑ เย้ง^๑ เจ้า^๑
ข้าย^๑ ผม^๑ ค้า^๑ ห้าง^๑ เบ้ง^๑ ถึง^๑ ม้า^๑ ... น้า^๑
สง^๑ มัย^๑ โพ^๑ ย้าง^๑ ต้า^๑ ง้า^๑ มน^๑ จัน^๑ ก^๑ ฏ^๑”

ชนผู้ใหญ่มีสวาม มากสาขน้อยสาย
แล้วแต่ตำแหน่งฐานะ ฝ่ายยาก
ก็คือ ภัย คำพม่าหมายถึงเครื่อง
ประดับคออย่างลูกประคำแต่มี
ลักษณะกลมๆ แบนๆ สิ่งเหล่านี้ก็
ล้วนแล้วแต่แสดงความสงัด และ
ที่เรียก สาวเจ้า^{๒๕} (ที่เขียนไว้ว่า
เจ้า^{๒๕} ข้างต้น ที่จริงควรเป็น เจ้า^{๒๕})
ก็มีได้หมายถึงนางมนุษย์แต่เป็น
นางฟ้า (คำ สาวผี หรือ นาง^{๒๕}สาวเจ้า^{๒๕})

ก็หมายถึงนางฟ้าได้) เจ้า^{๒๕} หมายถึง
ว่ารัศมี ผมของนางฟ้าจึงควรเป็น
เพชรเป็นทองไปด้วย และดูจะเป็น
สำนวนเปรียบที่นิยมกัน เพราะ
แห่งอันที่ใช่คำ ผมคำ^{๒๕} ก็ยังมีอีกดัง
ที่กล่าวว่า “ขิงเขาสาวผมน^{๒๕}เมื่อ-อ^{๒๕}
เสอ-อผมคำ^{๒๕} ขอดแน่น” คือ “เวลา
ที่เขา(เหล่า)นางฟ้าดีใหม่ใสผมทอง
ขอดแน่น” (ที่จริงคนอธิบายอธิบาย
ว่า คำ^{๒๕} คงหมายถึงเครื่องประดับทำ

เป็นดอกไม้เงินทองมากกว่าแต่ความ
ทั้งสองแห่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น)
เมื่อกล่าวถึงพระธรรมก็เรียก เจ้า^{๒๕}
คำ^{๒๕} ห้า^{๒๕} แสงพร้า^{๒๕} กิ่ง^{๒๕} สามเป้ง^{๒๕} = รัศมี
ทองพระธรรมเพชรพระพุทธรูป
สามอย่าง คือพระธรรมพระพุทธรูป
ไตรรัตน์ บางที่เมื่อกล่าวถึงองค์
พระพุทธรูปก็ใช้ว่า คำ^{๒๕} แสงพร้า^{๒๕} =
องค์เพชรพระพุทธรูป

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ-ต่อจากหน้า ๑๖

เคยเห็นแม่เลี้ยงสาวนั่งร้องไห้ที่โต๊ะแต่งตัวในวัน
แต่งงาน

“คุณแม่บอกว่าท่านไม่มีความสุขในวัยเด็ก มีแต่
เรื่องยุ่งยากเสมอ แม้จะล่องมาในวัยกลางคนและเกือบ
จะแก่แล้วก็ตาม คุณแม่ก็เป็นคนหุ่นแห้งและคุณตนเอง
ไม่ค่อยได้ มักจะเป็นคนโมโหร้าย ซึ่งแสดงว่าชีวิตใน
วัยเด็กของท่านคงยุ่งเหยิงมาก ครึ่งหนึ่ง เนลลี น้องสาว
ของท่านละเมอเดินในเวลาหลับ คุณแม่คิดว่าต้องหาวิธี
แก้ไขให้ตกใจจึงจะซัด ท่านจึงเอาถังใส่น้ำเต็มวางไว้
ใกล้เตียงเนลลี เนลลีสะดุ้งลุกไปในดิ่งและร้องสุดเสียง
ซึ่งทำให้คุณแม่ออกไปเหมือนกัน แต่เนลลีก็เลิกละเมอ
เดินในเวลาหลับต่อไป

“คุณดอว์สัน - แม่เลี้ยงคนใหม่ที่ยังสาวอยู่ - ไม่
สามารถคุมคุณแม่ได้ เพราะคุณแม่เป็นเด็กเฉลียวฉลาด
หลักแหลม และออกจะดื้ออยู่มาก ท่านมักจะขอร้องถาม
ในเรื่องต่างๆ เสมอและมักไม่ค่อยร่วมมือไม่ว่าในเรื่อง
ใดๆ ดังนั้นคุณแม่จึงถูกส่งไปอยู่ที่โรงเรียนกินนอนที่
โดดเดี่ยวซึ่งมีส่วนคล้ายกับของเจน แอร์ (Jane Eyre)
มาก

“เมื่อคุณแม่มีอายุได้สิบห้าก็ออกจากโรงเรียน
กินนอนที่โหดร้ายนั้นแล้วไปเข้าโรงเรียน Anglo-
German ภาควิชาวันที่แคมเบอร์เวล ที่นั่นท่านเรียน
ภาษาเยอรมันและได้พบปะนักเรียนรุ่นพี่ที่เฉลียวฉลาด
ขยันขันแข็งทำงานทั้งที่เป็นชาวเยอรมันและชาวอังกฤษ
ซึ่งกับบรรดาเหล่านั้นคุณแม่เข้ากันได้ดี แต่คุณแม่เคยพูด

เสมอว่า คุณแม่ไม่ได้รับการเล่าเรียนอย่างแท้จริงเมื่ออายุ
ได้ ๑๕ ปี ตอนที่เรียนเลขานุการให้ท่านศาสตราจารย์
เจนนิงส์ที่ซาราและตาบอด คุณแม่ทำงานให้ท่านถึงสิบ
และต้องอ่านเรื่องต่างๆ ดังๆ วันหนึ่งๆ หลายชั่วโมง
ท่านศาสตราจารย์รู้จักครอบครัวของคุณแม่อย่างดีและ
หลงเสน่ห์เสียงอันชัดแจ่มใสของคุณแม่ โดยที่ท่าน
ศาสตราจารย์เจนนิงส์เป็นนักปราชญ์อย่างแท้จริง ใน
ที่สุดคุณแม่ก็มี โอกาสได้รับการศึกษาและความรู้จาก
ท่าน ท่านสอนภาษากรีกและตรรกวิทยาให้คุณแม่และ
ให้คุณแม่ตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนที่จะยอมรับสิ่งใดๆ ที่คนใน
สมัยนั้นกล่าวกันว่าเป็นความจริง บางที่ท่านนักปราชญ์
ผู้เหล่านั้นคงรู้ว่าท่านได้พบคนน้อยตัวหนึ่งทำได้อย่างและ
กำลังมาอยู่ในกรุง เพราะท่านจ่ายค่าจ้างให้คุณแม่ปีละ
๔๐๐ ปอนด์ ซึ่งเวลานั้นเป็นจำนวนที่มีค่ามหาศาล เมื่อ
คุณแม่มีอายุได้ ๒๒ ปี ท่านศาสตราจารย์ก็ถึงแก่ชีวิต
แต่คุณแม่ก็เก็บหอมรอมริบเงินไว้ได้เป็นจำนวนมากพอ
ที่จะบินออกจากกรุงกลับกรุงลอนดอน คุณแม่เช่าแฟลต
อยู่และเริ่มหาเงินด้วยการเขียนโคลงกลอนและเรื่องสั้น
ๆ คุณแม่เล่าว่าตอนนั้นต้องชอกช้ำกินต่างอาหาร
หนัก อภิหรอสองบดอมานองสาวเนลลีก็มาอยู่ด้วย
แต่ในโอกาสเดียวกัน คุณพ่อของท่านและแม่เลี้ยงต้อง
หาพระมาสวดที่โบสถ์ในหมู่บ้านเพราะตกใจที่หญิงสาว
ทั้งสองได้ถูกชักนำให้หลงเสียแล้ว”

เรื่องของแอมมียังมีอีกยดยาว เพราะหนังสือเล่มนี้
หนาราวห้าสิบหน้า ฉะนั้นจึงขอสรุปว่า เนื่องด้วยคุณ →

“เมื่อ^๑ในสี่แล^๒อาย^๓(ซอ) โก้น
 ส^๑_๑ ปัก^๑น^๑ เตอ-อ^๑ น่อง^๑กัน^๑ เหนอ^๑ กุ่ม^๑
 ส^๑_๒ กุน^๑กัน^๑ สแล^๑ ตะ^๑กาย^๑โฆ^๑ไม^๑โก^๑
 น้อ^๑ ตะ^๑กาย^๑โต^๑กอ^๑โฆ^๑หวย^๑เก้อ^๑

โก^๒ป้อ^๕ จิง^๓ ต๊ะ^๑ ก้าย^๑ โข^๑คำ^๒ บำ^๒ด^๑โย
แพ^๒มำ^๒ เพอ^๑-อ^๓มำ^๒ คับ^๑เคอ^๑-อ^๓ ตัก^๑
เคอ^๑-อ^๓ เคำ^๑ ส^๑เจ้า^๓ เปื่อ^๑ไน^๑สึ^๑นล^๒
เกำ^๑ บำ^๑ มำ^๒ ย้อน^๑ ลุก^๑บ่อ^๑-อ^๓เจ้อ^๑-อ^๓
นาง^๒ ต๊ะ^๑เฮ็ด^๑ไม^๑นาง^๒ ค้าง^๒โพ..."
หมายความว่า "เพราะเหตุนี้^๕ อ้าย^๕ (ชื่อ)
พร้อมทั้งพี่ชายได้น้องชายเห็นอ
ชุมนุมกัน จะกำยสะพานไม้กล้วย
จะกำยสะพานตอกสะพานหวายก็
กล้วยจะขยวบ จึงจะกำยสะพาน→

มอ
๕ ๒
มน
๖ ๒
ลจ
๑
หนง
๑
หนง
๑ ๕ ๑
คจ
๓ ๑
ค มา
๒
ตัน ๒

ทองพาดสะพานแพรมา ให้มา
 ถูกเข้าได้ตักได้เข้าท่านทั้งหลาย
 เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้ามาขอลูกสะใภ้
 จะขอเอาไปเป็นเมียผู้ร่วมเรียงเคียง
 หมอน” (เบือ คือ เพือ = เพราะ
 ว่า มักใช้ กอบเบือ หรือ ล้ายเบือ
 โกบต่ง^๑=พร้อมทั้ง ป=พ กน^๓=ข้าง
 ฝ่าย เตอ-อ^๓=ได้ น่อง=น้อง เพนอ
 =เหนือ กัม^๒=ชุมนุม สแล^๒=แสด
 แล^๒ ตรงกับ เสียแล้ว ใช้เมื่อจบ
 ความตอนต้น และจะกล่าวตอน
 ต่อไป ต๊ะ^๑=จะ กาย^๑=กาย โข=
 สะพาน ไม^๑=ไม โก^๒=กล่ว นก^๑
 =ผู้ เปือยผู้ ต็อก^๑=ตอก เกอ=ก็ ปือ^๑
 =อ่อน ขวบ ขบ (คำนี้มิใช่ในภาษา
 ไทใหญ่ ไม่น่าจะมีใช้ทั่วไปในท่าเก
 หรือไม เพราะไม่มีปรากฏในพจนาน
 ุกรมที่หาไว้) บาด=พาด แพ^๒=
 แพร คับ มักใช้ คับเคา^๑=ถูกเข้า
 ตัก^๑=ตัก สเจ้า^๑ หมายถึงท่านทั้ง
 หลายใช้เป็นคำสุภาพ ที่ใช้ทั้งหลาย
 เพราะตอนต้นเขากล่าวถึงญาติฝ่าย
 หญิงว่า “ลั้ง^๑คำ^๑เยอ-อ^๑ เจ้า^๑ปะ^๑

หนึ่ง โพน^๑หวง^๑ข้า^๑เจ้า^๑ปะ^๑หนึ่ง
 ค้ง^๑ข้า^๑คำ^๑” คือ ญาติผู้ใหญ่ผู้
 หนึ่งหวงเสื่อหางสาต ผู้หนึ่งปรีกษา
 หารอกัน เก้า^๑ข้า^๑=ข้าพเจ้า เป็นคำ
 สุภาพกัณกับ สเจ้า^๑ ย่อน^๒=ขอ
 (โก้น^๑ย่อน^๑=คนของท่าน) ลูกเบือ-อ
 =ลูกสะใภ้ เจอ-อ=ใช้ เจอ-อนาง^๑
 น่าจะเป็นคำ จ้งนาง^๑ ที่เสียงกลาย
 ไปให้สัมผัสกัน จ้งนาง^๑ หมายถึง
 หญิงสาวนางกำนัล เม^๑=เมีย เม^๑
 นาง^๑ค้ง^๑โพ = แม่นางเคียงหัว คือ
 เมียผู้ร่วมเรียงเคียงหมอน)

ปะ^๑เจอ-อหรือเตาแก่ ก็กล่าว
 ลงท้ายว่า “มา^๑แส^๑สเจ้า^๑เฮ^๑เจอ-อ^๑
 กาง^๑เจอ-อ^๑เฮ^๑เจอ-อ^๑เฮ^๑เจอ-อ^๑
 จ้ง^๑มา^๑ เจอ-อ^๑จ้ง^๑เพอ^๑อะ^๑ล้อง^๑ส^๑
 สเจ้า^๑คำ^๑เหอ-อ^๑หนึ่ง^๑สาย^๑โก้ง^๑โป้ง^๑
 เหอ-อ^๑หนึ่ง^๑สาย^๑ก้าง^๑ หย่น^๑เหอ-อ^๑
 หนึ่ง^๑ลุ่ม^๑น ปน^๑เหอ-อ^๑หนึ่ง^๑ลุ่ม^๑เพ^๑
 หย่น^๑เหอ-อ^๑หนึ่ง^๑ปน^๑ต็อก^๑ หอด^๑
 เหอ-อ^๑หนึ่ง^๑ปน^๑ต็อก^๑ ไม^๑เส^๑เส^๑คำ^๑
 ส^๑แต^๑บเหอ-อ^๑ไหน^๑ แก^๑บ^๑หว่าง^๑เคา^๑
 สเจ้า^๑ อะ^๑ค้ง^๑ป^๑เหอ-อ^๑กั^๑อะ^๑

คำ^๑ป^๑เหอ-อ^๑ล้อย^๑ มา^๑คำ^๑ตะ
 เจ้า^๑เจ้า^๑” หมายถึง “มาถึงท่านทั้ง
 หลายผู้ใจกว้างใจยาวใจดีใจงาม ใจ
 ช่างเผือกโพธิสัตว์ ท่านทั้งหลายยก
 ให้เหมือน (ปล่อย) สายธนู วางลง
 ให้เหมือนปลดสายธนูไม^๑ ย่นให้
 เหมือนลูกมัน ปนให้เหมือนลูกเผือก
 ย่นให้เหมือนให้ตอก ถอดให้เหมือน
 ให้ตอก ไม^๑เส^๑เส^๑คำ^๑ส^๑ด^๑บ^๑ให้^๑ได้
 คิดตัวไปไว้หว่างตักหว่างเข้าท่าน
 ทั้งหลาย เวลาอย่าให้พลาด เวลา
 อย่าให้ล่อย มา^๑คำ^๑ตะ^๑เจ้า^๑เจ้า^๑”
 (แส=มาถึง เจอ-อ^๑=ใจ ส^๑=ร^๑ คือ
 ยาว จ้ง=ข้าง เพ^๑=เผือก อะ^๑
 ล้อง^๑(คำ^๑พม่า)=โพธิสัตว์ หย่น=ย่น
 ปน^๑=ให้ (ชาวไทใหญ่ใช้ ปน ไม่ใช้
 เหอ-อ^๑) คำ^๑=ยก ละ เลิก โก้ง^๑=
 ธนู โป้ง^๑=ปลง ก้าง^๑=หนามไม้ แต^๑
 =ตัก อย่างตักคา แก^๑=คิดตัวไว้
 กั=พลาด อะ^๑คำ^๑=เวลา (คำ^๑พม่า)
 มักใช้คู่กันเป็นอะ^๑ค้ง^๑อะ^๑คำ^๑ป^๑=
 อย่า ล้อย^๑=ล่อย (ล้อย^๑น่า^๑ว่า^๑ย่น^๑
 ให้ตัวล่อยพ้องอย่างเป็ด) ♣

รายงานมิตรภาษาและหนังสือ - ต่อจากหน้า ๑๔

จึงไม่ปรับค่าเงินปอนด์ใหม่ ถึงแม้อัตราแลกเปลี่ยนเวลา
 นล่อยตัวตามตลาดก็ตาม

ฉันสนใจแะดูร้านขายหนังสือตามถนนสเตรนด์
 ซึ่งมีราคาแตกต่างกันตามเนื้อกระดาษและการเย็บทำปก
 พุดถึงการเข้าปกหนังสือ ฉันชมของพวกอดีดี ฉันเคย
 แะดูหนังสือที่ร้านแห่งหนึ่งในเมืองมิลาน เขาเข้าปก
 หนังสือเย็บดีมาก แน่นอนละ ราคาแพงขึ้น แต่สำหรับ
 คนรักหนังสือที่ต้องกรเห็นของรักสวยสดอยู่ตลอดเวลา
 ก็ยินดียอมจ่ายมากกว่าที่จะเห็นหนังสือปกคลอนและ
 หลุดไปเอง อย่างที่ฉันเห็นในประเทศอินเดียหรือปากีสถาน
 ที่นั่นเข้าปกหนังสือแย่มาก

ฉันคิดว่าไม่มีเครื่องประดับบ้านชั้นไหนดีเท่ากับมี
 หนังสือดีๆไว้อ่าน การอ่านหนังสือที่มีสาระประโยชน์
 นั้นเปรียบเสมือนได้สนทนากับผู้แต่ง แม้จะล่วงเลยมา
 หลายร้อยปีแล้วก็ตาม หนังสือเป็นสิ่งมีอาถรรพณ์ ถ้า
 จะเก็บไปเผา จะห้ามไม่ให้อ่าน มันกลับยังแพร่หลาย
 เราขังคนแต่งหนังสือได้ แต่เราขังความคิดของเขา
 ไม่ได้ เราจึงต้องชนะกันด้วยความคิดที่ดีกว่า ที่เป็น
 ธรรมชาติจริงๆเท่านั้น

ประชาชาติใดก็ตามจะถึงซึ่งอารยธรรมไม่ได้ ถ้า
 ชนในชาตินั้นไม่รักการอ่านหนังสือ หรือชอบใช้เงินไป
 เทียวอาบอบนวดมากกว่าแสวงหาหนังสือไว้ประดับสติ

ภาษาละหับวังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพ่าเก๋

ถ้าพิจารณาบทกลอนต่างๆ ดัง
ยกมาข้างต้น จะเห็นวิธีการใช้
ถ้อยคำที่กวีสรรหามา คำเหล่านั้นมี
มากมายที่ไม่ได้ใช้ในภาษาปัจจุบัน
เฉพาะคนที่คุ้นกับบทกวีจึงจะบอก
ความหมายได้ แต่ก็ว่าไม่มีที่ใช้
เพราะเป็นคำในภาษาหนังสือ บาง
คำถือเป็นคำเก่า บางคำเขาก็พอรู้
ว่าไม่ใช่คำไท โดยเฉพาะเมื่อเป็น
คำพม่าบาลีและภาษาอัสสัม ดังคำ
เล^๒ ล้อ^๒ ใน คำ^๒ น้อย^๒ ย้อย^๒ ที่เขา
บอกว่าคือเรือ ก็เพราะในบทเดียว
กันที่เขาจะต้องพูดความซ้ำกัน แต่
จะเปลี่ยนถ้อยคำบ้างนั้นมีคำ น้า^๒
ว้า^๒=นาวา เป็นการช่วยแปลความ
หมายได้ เล^๒ ล้อ^๒ จากคำพม่า หละ
และ หลอ เขาใช้ หลอหละ หมายถึง
เรือพาย เล^๒ ล้อ^๒ ก็ควรหมายอย่าง
นั้น ดังนั้นจะเห็นว่าบางแห่งเขา
ต้องใช้คำไทเข้าคู่ไว้ด้วยเป็นการ
อธิบายความหมายของคำพม่าไปใน
ตัว เช่น ต้อง^๒ น้อย^๒=ภูเขา ต้อง^๒
เป็นคำพม่า=ภูเขา โน้ง^๒ โหลต้อ^๒
ก็=ป่าใหญ่ โน้ง^๒=ดง โหลง=ใหญ่

ตัวอย่าง คำ^๑ = บ้า คำ^๒ = ใหญ่ เป็นคำพ้องทาง
 สองคำ ส่วนคำภาษาอิตัลัมก็เช่น
 คำ^๑ แห้ว คำ^๒ ยัน^๑ = แพรทอง ยัน^๒ = ทอง
 ในภาษาอิตัลัม (เป็นคำเดียวกับ
 โสณ) บางคำน่าจะมีใช้ในภาษา
 พม่าแต่ไม่มีใช้ มีใช้แต่ในภาษา
 ไทยใหญ่ เช่นคำ^๑ แหน่เพ้อ-อ^๑ = รีบ
 เร็ว เพ้อ-อ^๑ = เร็วในภาษาไทยใหญ่
 ไม่มีใช้ในพม่า

ส่วนคำบาลีนั้นออกเสียงตาม
พม่า แต่บางทีก็ออกเสียงแปลกจาก
ภาษาพม่าไปบ้าง ทั้งนี้เพราะชาว
พม่าแก่หรือแม่ชาวไทใหญ่ออกเสียง
ตามตัวหนังสือ ซึ่งต่างกับการออก
เสียงในภาษาพม่า เช่น ละ^๑หำ^๒ =
รถ พม่าออกเสียง ยะ ทำ (ออก
เสียง ร เป็น ย) อัง^๒คำ^๑ - อินทร์
ชะ^๑ปั้ง^๒ ยะ^๑ = สัพพัญญู ขี้^๑ถุ^๒คำ^๑ =
สักกะ คือพระอินทร์ มำ^๑ซัง^๒ล่า^๓
หล^๑ = นางสุนทร คือแม่นางพระ-
ชนนี กัง^๑มัน^๒ตะ^๑ = กิมหันต์ เหม^๑น^๒ =
เหมันต์ ตัก^๑ถัน^๒ = อธิฐาน สังขาลำ^๑
หรือ สังเข = สังขาร แม่คำ^๑ = เมตตา
ขำ^๑มก^๒ตะลำ^๑ = สมทรา ท้าว^๑จัก^๒

น้ำ^๑ = กาวตโยชนา ก่อหน้งไนส์
โยชน (กาวต=กาวพยต) อ้า^๒ถ้า^๓ =
อากาศ จ้า^๒ไน^๒ = ศน์ ก้อพระเส้า
วกท^๑ = วิถ วิ^๑ญาน^๒ = วิญญาน
ป็น^๑ญา^๑ = บัญญา ป็น^๒คิต^๑ = บัณญัติ
สน=ศล ก้า^๑สน^๒ = ถอศล ย้า^๑สหมค^๑ =
ราชวติ รวเตยท้าเพอประดัยประดา
เวลาม้งาน ป้า^๑ล้ง^๒ = บัลลังก์ ข้า^๑
วะ^๑กะ = สวาก พุร้า^๑น้อ^๒มี^๑เต^๑ยะ =
พระหน่อเมตไตรย ก้อพระศร้อารย-
เมตไตรยหรือพระศร้อารย์ เก^๑จู^๒ =
กตัญญู อ้า^๒ก้าน^๒ = อกนิษฐ์ ก้อรูป
พรหมชั้นสูงสุดไนพรหมสิบหกชั้น
บางคำใช้คำไทยช่วยอธิบายความ
หมายกัม เช่น แก่น^๒เจ้า^๑คิ^๑หนงบน^๒
คก้า^๑ปะหล้า^๑พกยอ้ง^๑ = พระองคิบนง
บัณจกัมพลเสอเบาๆ ใช้คำ พก^๑=
เสอ อธิบายคำ บัณจกัมพล ขงมี
ความรูเืองอนๆ ซงถามไถ่โอกาสจะ
ใส่ลงไปได้ ก้อของเขาก้แต่งเอาไว
ดั่งเช่นไน ค้า^๒มัย^๒อ้อย^๒ ต้า^๑นวน
หนง (มีหลายต้านวนด้วยกัน)
กล่าวไวต่อน้งว่า ...ย้า^๑ไป^๑ชน^๓
ต้อ^๑ไก^๑นตตเม้ง^๑พ้าย^๒...ไก^๑ไนจ้ง^๑
ข้ม^๑โต^๑เอ้ย^๒ = ออย่าไปชนชนไก^๑เสย^๑ที่
เมอ้งยักข์...ไก^๑นจะแพ^๑เอย (ข้ม^๒ =
เสย แพ^๑ (คำพม่า)) ความตอนน
ได้มาจากเรอ์นางสิบสอง ทลภขาย
นางสิบสองจะไปชนไก^๑ที่เมอ้งยักข์
นิทานเรอ์นเขาขงถอว่าเป็นเรอ์
เกิดจริง มีสถานที่ปรากฏอยู่ ดั่งมี
ถ้านางสิบสองที่เมอ้งนขา รัชชาน
และ เม้ง^๑พ้าย^๒ (เมอ้งพราย) อยู่
แถบเมอ้งขางไนรัฐมิตจินา เขามี
วัดที่สร้างรูปนางยักข์มีลูกนอนอยู่
บนตักอยู่ด้วย

(อ่านต่อหน้า ๔๒๕)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ความนิยมบทกลอนถึงแม้จะเป็นเรื่องอธิบายบอกเล่า เขาก็ยังแต่งด้วยถ้อยคำสำนวนและแบบแผนอย่างบทร้อยกรอง การแต่งทำนองนมกลักษณะคล้ายรายยาว แต่ไม่ได้กำหนดสัมผัสผิด ทรวดเป็นบทกวีกเพราะการใช้ถ้อยคำที่มักเป็นคำซ้อนคำซ้ำ ซึ่งต่างกับการเล่าเรื่อง (ดังนิทานไทยมาข้างต้น) และการติดตามธรรมดา ดังความที่เขาเล่าเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของชาวพม่า ดังนี้

[illegible]

อธิบาย พัน^๒=พันธุ์ ยู่^๑=อยู่ (ภาษา
หนังสือมักใช้คู่กันกับ สร้าง^๓) สร้าง^๓
(=สร้าง) อยู่ ยู่^๑สร้าง^๓=พักอยู่ อยู่
มู^๑หน่น=อัสสัม บางแห่งเรียก
มะ^๑หน่น แยกหัว=แม่ว่า หึง-น่าน
จิง^๑ไหน^๓=เดยวน หลอง=เรื่อง ทาง
อ่าง^๓=ห้วย เอ=ปรารถนา ผ้า^๓=
ลวดลาย ละเล็ก^๓ตุ^๒=เหมือน เหยิง=
ลอกแบบ ความในทนต์^๒คู่กับเหยิง
เหมือนจะให้หมายความว่าชนบประเพณี

คัก^๑ - ขัน^๑ จิง^๑ = จิง อะ^๑ ภู^๑ = งาน
 แม่ค=คิงาม ท้าม^๒ = ทำอย่างทำงาน
 รัชการ (คำพม่า) ชัง^๑ = เมือง
 อาณาจักร ใช้กับ เมือง^๒ (เมือง)
 เสมอ ย้อม^๒ = ลดน้อย ถอย ตกต่ำ
 เข่อ-อ^๓ = ไกร อยาก สิ่ง^๓ = ต้น

ความต่อไปกล่าวว่า “ข้าพ
 พัน^๒ ไต่^๒ ในจำ แรกหัวโกน^๒ มี^๒
 โกน^๒ ผานก้อยำ^๑ ดำ^๑ อี^๑ ดำ^๑ นอน^๒
 จำแวกหัวเมา^๑ ยัง^๒ สังกเฮ็ด^๑ เฮ็น^๒ →

ภาษาและหนังสือ

(๓๖)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

เมื่อได้กล่าวถึงภาษากวี่ในภาษาพม่า เท้าที่ปรากฏในบทหรือลักษณะต่างๆดังกล่าวแล้ว ตลอดจนบทอธิบายเล่าบอกที่น่าจะเรียกได้ว่าเป็นบทร้อยแก้ว ก็น่าจะกล่าวถึงบทร้อยแก้วที่เล่าในนิทานไว้มานึ่งจริงอยู่ตอนทีกล่าวถึงรูปลักษณะประโยคของเขา ได้หยิบยกมาให้ดูไว้มานึ่งแล้ว แต่ยังไม่ครบถ้วน จึงจะนำมากล่าวไว้ให้ตลอดเรื่องอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

ตามธรรมเนียมนิทานต้องขึ้นต้นว่า เหมือนนั้น=เมื่อนั้น หมายถึงว่า เมื่อก่อน นิทานก็เรียกว่า ปัง^๑ เหมือนนั้น=เรื่องเมื่อก่อน เรื่องนี้เป็นเรื่องกาพย์กาเหว่า เขาเรียกว่า ละก้า^๑ ต๊ะ^๑ ขาก้า^๑ ว้าว^๑ (ต๊ะ^๑ ขา=กับและ) เรื่องเล่าว่า

เหมือนนั้นเก้า^๑ ต๊ะ^๑ ขาละก้า^๑ เฮ็ด^๑ ใต้^๑ กอ^๑ กน^๑ วัต^๑ จ้าว^๑ นน^๑ โก^๑ น^๑ กอ^๑ นน^๑ เฮ็ด^๑ โก^๑ น^๑ ม้า^๑ นน^๑ ยอ^๑ ก้า^๑ ทุก^๑ ก้า^๑ ต๊ะ^๑ โก^๑ น^๑ เก้า^๑ เก้า^๑ นน^๑ ม้า^๑ นน^๑ ข้าย^๑ โก^๑ น^๑ มน^๑ โหม^๑ เจื่อ^๑ -อ^๑ เสื่อ^๑ เหมือนนั้นเก้านั้นห้องใต้^๑ กอ^๑ ละก้า^๑

กอ^๑ เอีย^๑ เก้า^๑ ต๊ะ^๑ ตาย^๑ ยะ^๑ เหม่อนนั้นละก้า^๑ นน^๑ หว่า^๑ สัก^๑ เก้า^๑ นน^๑ หว่า^๑ ม้า^๑ นน^๑ ทุก^๑ ม้า^๑ ต๊ะ^๑ โก^๑ น^๑ เก้า^๑ เหม่อนนั้นละก้า^๑ นน^๑ หว่า^๑ กอ^๑ เอีย^๑ เมื่อ^๑ -อ^๑ หม่า^๑ ต๊ะ^๑ โก^๑ น^๑ ยะ^๑ ล้า^๑ หยา^๑ ก้า^๑ ว้าว^๑ ยง^๑ อ^๑ ข้อย^๑ ต๊ะ^๑ โหม^๑ กน^๑ ก้า^๑ กอ^๑ ใต้^๑ เสื่อ^๑ โหม^๑ กน^๑ ก้า^๑ ก้า^๑

“เมื่อก่อน (นั้น) นกเค้าแมวกับอากาเป็นเพื่อนกัน ส่วนวันหนึ่งคนคนหนึ่งเอาหนูลูกกระสุนดินยิงแล้ว ถูกตรงที่รักนกกเค้าแมว นกเค้าแมวนั้นลูกกระสุนดินติดกันมันเศร้าโศกอยู่ เมื่อนั้นนกเค้าแมวนั้นร้องเรียกเพื่อนอากา เพื่อนเอีย ข้ายจะตายแล้ว เมื่อนั้นอากานนั้นว่าแก่นกเค้าแมว เพื่อนเอีย เจ้าเป็นอะไรไป นกเค้าแมวนั้นว่า ลูกกระสุนดินถูกมาทักนขา เมื่อนั้นอากานนั้นว่าเพื่อนเอีย เจ้าไม่ต้องกลัว หมอยาอาเหว่ามียอยู่ ขวนเถอะร่วมกันไปเถอะ ว่าดังนี้เสีย (แล้ว) ร่วมกันไป”

(เฮ็ด^๑ = ทำ ใต้^๑ กอ^๑ = เพื่อน)

เฮ็ด^๑ ใต้^๑ กอ^๑ ตรงกับ to make friend ในภาษาอังกฤษ กน^๑ = กัน จ้า^๑ = ส่วน โก^๑ น^๑ = คน กอ^๑ = คน ใช้เป็นลักษณนาม โก^๑ น^๑ = ธน ม้า^๑ นน^๑ = หมากดิน กอกระสุนดิน ยอ^๑ = ยิง ก้า^๑ = ไป หรือ แล้ว ลงท้ายประโยคที่แสดงอดีต ทุก^๑ = ถูก ก้า^๑ ต๊ะ^๑ = ตรงที่ ต๊ะ^๑ = หนู โก^๑ น^๑ = กัน นน^๑ = กัน ใช้แทรกระหว่างผู้ทำกับกริยาห้อง = ร้อง ร้องเรียก กอ^๑ = เพื่อน เช่นเดียวกับ ใต้^๑ กอ^๑ เก้า^๑ = ข้าย ต๊ะ^๑ = จะ ตาย^๑ = ตาย ยะ^๑ = แล้ว เป็นคำกร่อนเสียงจาก เฮ้า หว่า = ว่า พูดบอก สัก = แก่ สำหรับ สัก = อะไร เมื่อ^๑ -อ^๑ = เจ้า เธอ แก เป็นคำใช้คู่กับ เก้า^๑ = ข้าย เป็นคำสามัญใช้ได้แก่คนทุกคน แต่ต้องการยกย่องผู้ฟังและล่อตัวผู้พูดที่ใช้ เมื่อ^๑ -อ^๑ เจ้า กับ เก้า^๑ ข้าย หม่า^๑ ต๊ะ^๑ = ไม่ต้อง โก^๑ = กลัว ยะ^๑ ล้า^๑ คืออาจารย์ ออกเสียงอย่างพม่า หมายถึงได้ทั้งครูหมอ และพระผู้ใหญ่ที่ใช้ เจ้า^๑ ยะ^๑ ล้า^๑ ในที่นี้ใช้ ยะ^๑ ล้า^๑ หยา^๑ = หมอ หรืออาจารย์ทางยา ก้า^๑ ว้าว^๑ = กาเหว่า ยง^๑ อ^๑ = มีอยู่ ยง^๑ = มี อ^๑ = อยู่ ข้อย^๑ ต๊ะ^๑ = ขวนเถอะ ข้อย^๑ = ขวน บางที่ใช้ เขะ^๑ เป็นคำชักชวน เช่น เขะ^๑ ก้า^๑ = ไปกันเถอะ ต๊ะ^๑ = เอะ โหม^๑ = ร่วม กน^๑ = กัน กอ^๑ ใต้^๑ เป็นคำลงท้ายประโยคแสดงการชักชวน)

ความต่อไปกล่าวว่า “ว้าย^๑ หลังนั้น ก้า^๑ ถึง^๑ ก้า^๑ ว้าว^๑ ก้า^๑ เหมือนนั้นละก้า^๑ นน^๑ หว่า^๑ ยะ^๑ ล้า^๑ เอีย^๑ ใต้^๑ กอ^๑ เก้า^๑ ม้า^๑ นน^๑ ทุก^๑ ม้า^๑ ต๊ะ^๑ โก^๑ น^๑ มน^๑ ก้า^๑ ย้า^๑ เหื่อ^๑ -อ^๑ ม้า^๑ ต๊ะ^๑ เหมือนนั้นก้า^๑ ว้าว^๑ นน^๑ หว่า^๑ สิ่ง^๑ หว่า^๑ เก้า^๑ ย้า^๑ เหื่อ^๑ -อ^๑ และ (อ่านต่อหน้า ๓๒๓)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

เก๋²จ²เก๋²ส²ตะ¹หลม⁴กะ¹ชะ¹เหม⁰
 น¹น¹ละ²ก้า²นะ²หว่า²เฮ²อ¹ง¹ล¹ม²
 ส¹ง¹หว่า²เก๋²นะ²ล¹ม²แะ²เก๋²อ¹ง¹ล¹ม²
 ละ²ก้า²นะ²อ้า¹มะ¹ค้ำ¹ก้า¹

“ ภายหลังนั้น ไปถึงท่ากาเหว่า แล้ว เมื่อนอกานันว่า อาจารย์เอ๊ย เพือนข้ากระสุนดินดุกที่รูกันมัน แล้ว รักษาให้มาเถะ เมื่อนั้น กาเหว่านั้นว่า ถ้าว่าข้ารักษาให้แล้ว บุญคุณข้า เจ้าจะลิม (เสย) ละชะ เมื่อนอกานันว่า เราไม่ลิม ถ้าว่า นกเค้าแมวนั้นลิม (เสย) แล้ว ข้า (ก็) ไม่ลิม อีกานันรับปากรับคำ ไป”

(ว้าย^๒ หล้ง - ภายหลัง ย้าย^๒ =
เขยวาร์ก้าหา เทอ-อ^๓ = ให้ ดังหว่า=
ถ้า (ภาษาพูดออกเสียง ดังหว่า)
เก๋^๒ จู^๒ - กล้วย บุญคุณ (คำพม่าได้
จากบาลี) ส้ม^๑ - ส้ม หล่ม^๑ - ส้ม
เสียงเปลี่ยนไปเมื่อใช้เป็นคำถาม
คาดคะเน หรือบางทีก็ปฏิเสธ กะ^๑
ชะ^๑ เป็นคำลงท้ายประโยคบอก
ความไม่แน่นอนอย่างคำ ละมั่ง ละมัย
ดั่ง^๑ - ไม่ (คำนี้ไม่ได้ใช้ทั่วไป คำที่
ภาษาพม่าใช้ทั่วไปใช้ พม่า) อ้า^๑
มะ^๑ ค้าน^๑ - วิญจำ อดอง (คำพม่า))

ความตอนท้ายเรื่องกล่าวว่
 “เพ่นลั่นคำว้าว^๑ น่นะหลังเก้าน่นะ
 ก้าว^๑พอเจน้ำเส^๑ มัก^๑นั้น^๑ โดน^๑ก้าว^๑
 เพ่นลั่นเก้าน่นะพว^๑หริ^๑ก้าว^๑ว้าว^๑
 อ้าว^๑ฮ้าว^๑เ็น^๑-ฮ้าว^๑พอ^๑เจน้ำเส^๑
 เก้า^๑ป๊ะ^๑ทวน^๑พ่น^๑น้ำ^๑ใน^๑ เก้า^๑ก้อ
 ต้อ^๑ฮ้าว^๑ฮะ^๑ พว^๑น้ำ^๑ใน^๑เส^๑ เก้า^๑เม้น^๑
 ป้า^๑ฮ้าว^๑ค้ำ^๑เพ่นลั่นคำว้าว^๑ น่นะ
 พว^๑หริ^๑ฮะ^๑ค้ำ^๑ฮะ^๑ค้ำ^๑ฮะ^๑เพ่น^๑-ฮะ^๑

หม่ำไก๋^๕เมื้อ-อ^๒หว่า แก้นะตะ^๑
 เหลอ-อ^๒ฮู้^๒เหอ-อ^๒ล้าบ จัง^๒ไหนน่ะ
 กะ^๑สังก้อหม่ำเหอ-อ^๒ จัง^๒ไหนจ่า
 แก้นะ เก้า^๒ฮู้^๑เก้า^๑ฮู้จ่าเมื้อ-อ^๒
 ล้าบ^๒ไหนจัง^๒ไหน สังหว้าก้า^๑ว้าว^๑
 ไค^๑ไฉ^๑ละก้า^๑หวาง^๑ แก้นะ
 ก๊^๒ฮัง^๒ละก้า^๒เส ก้าง^๒วัน^๒มัน^๒หม่ำ
 เม้น^๒นั^๒ เม้น^๒ก้าง^๒ข้าน^๒ยัย^๒นัง^๑
 ไน^๑เสป้ง^๑เหมอนัน^๑เป็นไค^๑ไว^๑เย้า”

“เมื่อนนกาหวานร้องเรียก

นกเค้าแมว^๑นั้น ไป^๒ผูก^๓แขน^๔าเสี้ย^๕
กระสุน^๖ดิน^๗หล่น^๘ไป^๙ เมื่อนั้น^{๑๐}นก
เค้าแมว^{๑๑}นั้น^{๑๒}ว่า^{๑๓}แก้^{๑๔}าเหว^{๑๕} รักษ^{๑๖}
อะไร^{๑๗}รักษ^{๑๘}าเจ^{๑๙}าผูก^{๒๐}แขน^{๒๑}าเสี้ย^{๒๒} จน^{๒๓}
ข้า^{๒๔}หน^{๒๕}ว^{๒๖} เหม^{๒๗}อน^{๒๘}อย่าง^{๒๙}น^{๓๐} ข้า^{๓๑}กร^{๓๒}แล้ว^{๓๓}
ว่า^{๓๔}ด^{๓๕}น^{๓๖}เสี้ย^{๓๗} (แล้ว)^{๓๘} นก^{๓๙}เค้า^{๔๐}แมว^{๔๑}บิน^{๔๒}
หน^{๔๓}ไป^{๔๔}แล้ว^{๔๕} เมื่อนั้น^{๔๖}นก^{๔๗}กา^{๔๘}เหว^{๔๙}านั้น^{๕๐}
ว่า^{๕๑}แก้^{๕๒}า^{๕๓} อ^{๕๔}กา^{๕๕}า^{๕๖}ไหน^{๕๗}เม^{๕๘}อก^{๕๙}เจ^{๖๐}า^{๖๑}ว่า^{๖๒}
นก^{๖๓}เค้า^{๖๔}แมว^{๖๕}นั้น^{๖๖}จะ^{๖๗}ให้^{๖๘}รางวัล^{๖๙}ให้^{๗๐}ลา^{๗๑}ก^{๗๒}
เด^{๗๓}ย^{๗๔}วน^{๗๕}อะ^{๗๖}ไร^{๗๗}ก็^{๗๘}ไม่^{๗๙}ให้^{๘๐} เด^{๘๑}ย^{๘๒}วน^{๘๓}ส^{๘๔}ำ^{๘๕}ห^{๘๖}รับ^{๘๗}→

นกเค้าแมว ขำไม่รู้ ขำรู้สำหรับเจ้า เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้ถ้ากาเหว่าไข แล้ว อากา(จะ)กก นกเค้าแมวนั้น กลัวแก้อากาเสีย กลางวันมันบินไม่ไหว บินแต่กลางคืน ดังนั้นแหละ เรื่องเมื่อก่อน (หรือนิทาน) เขาเล่าไว้”

(พุก¹ = ผูก เจ = แซ่ น้ำ = น้ำ เสี = เสีย (ใช้ แส ก็มี) ใช้ลงท้ายประโยคแสดงว่าความตอนหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว และมีความอันต่อไป โฉน¹ = หล่น ป้อ² = พอ จนกระทั่ง พัน² = พรรณ พันธุ์ (คำนี้เป็นคำไทเรามาเขียนอย่างคำบาลี สันสกฤต เช่น โกลน² ติง¹ พัน² = คนต่างพันธุ์ คือคนต่างประเทศ เข่า¹ พัน² โกล¹ พัน² = ข้าวหรือไก่สำหรับทำพันธุ์)

นั่ง¹ = นั่ง ดังหนึ่ง (คำหนึ่ง ประหนึ่ง จึงมีความหมายเท่ากับ ดัง ดังเหมือน ไม่ได้หมายความว่า นั่ง ที่เป็นจำนวนนับ) ไน¹ = ไน เม้น² = บิน บ้าย = ไน อ้า² = เป็นคำอาทาน เหนอ-อ = ไต่ ไไรไหน หม่าไก³ = เมือก ชัย² = รางวัล (คำพม่า) ล่าย = ลาก มักเป็น ลากลอย รางวัล (คำพม่า) จิง² ไไหน หรือจิง² ไไหน = เดียวกัน ละ¹ สัก = อะไร จ่า = สำหรับ แก่ ล้าย² ไน = เพราะฉะนั้น ที่จริงคำนี้เป็นคำใช้ในภาษาคำตี้ ไค¹ = ไข่ ง่า² = ง่า กก กรอบ กลุ่ม ปก ก้าง² วัน² = กลางวัน มั่น² = มั่น แน่ = แน่ หมายถึง ชนะ กับหมายถึง ไหว เช่น กัวแน² = ไปไหว ก้าง² ข่า = กลางคำ หมายถึง กลางคืน นัย² = ดาย ลำพัง

เปล่า เช่น ม้านัย² = ม้าลำพัง มาเปล่าๆ เป็น = เพื่อน หมายถึง เขา คือผู้อื่น ไค = อธิบาย บอก เล่า ไว = ไว้ เข้า = แล้ว)

นิทานข้างต้นเป็นเรื่องทำไม อากาจึงต้องกกไขให้กาเหว่า และทำไมนกเค้าแมวจึงต้องหากินแต่ตอนกลางคืนเท่านั้น ที่น่าสังเกตสำหรับบทร้อยแก้วอย่างนิทานดังกล่าว จะเห็นว่าแทบจะไม่มีคำสันธานต่อประโยคเลย มีแต่ ล้าย² ไน¹ = เพราะฉะนั้น กับ สัก = ถ้า ใช้คำเสกกับ ยะ¹ ลงท้ายประโยคต้นแทน แต่กลับมีบุรพบทมากกว่าที่เราใช้ เช่น ไก² ยัง² ละ¹ ก่า² = กลัว แก่ อากา ที่มีคล้ายกันคือ แนะ แยะ ช่วยเน้นความเช่นเดียวกับ นะ ของเรา ♣

ก้นหากลับบ้าน - ต่อจากหน้า ๙

ว่าอกหัก ไม่งั้นจะเลือกมาอยู่อำเภอเล็กๆ อย่างนี้ทำไมจริงไหมคุณแก้ว”

คุณกรแก้วยกแก้วน้าขึ้นจิบช้าๆ สักครู่ไตร่ตรอง “คุณนลเธอก็ยังใส่อยู่นะคะ”

คุณสุขดาขมขันทันที

“วันศุกร์หน้าฉันจะทำบุญเลี้ยงพระอยู่แล้ว เชิญมาทั้งสองคนให้เขาได้รู้จักกันดีกว่านะคุณแก้วนะ”

แต่... ๑๑ นาฬิกาวันศุกร์ที่วานนี้ทั้งนลทั้งละเวงไม่ได้ไปงานเลี้ยงพระที่บ้านคุณสุขดาตามที่ เพราะเหตุที่ไม่สบายถึงขนาดพบลงกับโต๊ะทำงาน ละเวงซึ่งเตรียมตัวจะไปงานเมื่อพักเที่ยงจึงต้องหวักระเป๋ามาไปกับรถของ บริษัทที่มารับตัว

หมอละเวงตรวจดูการพบวามเป็นไข้หวัดใหญ่ เธอส่งซองโอวัลตินร้อนๆ ให้เขา ๑ แก้ว ให้กินยา ๒-๓ ขนาน แล้วส่งตัวเขาขึ้นเตียงห้องพักของโรงงาน “นอนเสียเถอะ พรุ่งนี้ฉันจะมาเยี่ยมใหม่”

นลเบิกตาอันหิวปรือด้วยพิษไข้ขมมอง รู้สึกพอใจเมื่อได้ยินว่าพรุ่งนี้หล่อนจะมาเยี่ยมใหม่ เขายิ้มน้อยๆ

แล้วก็ผลื้อยหลับไป

๒ สัปดาห์ต่อมาเขากับหล่อนพบกันอย่างบังเอิญในงานแต่งงาน เขาไปเพราะธุรกิจ หล่อนไปเพราะเป็นญาติกับเจ้าสาว

“ผมขอบคุณหมอหรือยังนะที่ช่วยชีวิตผมไว้”

“ชีวิตคุณไม่ได้ตกอยู่ในอันตรายถึงขนาดนั้นหรอกค่ะ แล้วอีกอย่างหนึ่งฉันไม่ชอบให้ใครเรียกหมอเลย ฉันชื่อละเวง”

“คุณชื่ออะไร” นลถาม บอลจบสบตาหล่อน “แล้วก็กำลังนึกอธิษฐานที่อุสุเรนและพระอภัยเป็นกำลัง”

หล่อนหน้าแดง ชั่งสวย

นลมองหล่อนตรงๆ อันเป็นเอกลักษณ์ซึ่งชายรูปหล่อเท่านั้นจะพึงทำได้โดยผู้หญิงไม่ใคร่ไร

ละเวงไม่ใช่คนสวย หล่อนเป็นคนร่างเล็ก แบบบางอย่างที่ผู้เฒ่าผู้แก่จะต้องไม่ชอบใจ คำที่เป็นความเชื่อมาแต่ครั้งไหนๆ แล้วว่าหมอต้องแข็งแรง ทำทางใจดีและอ้วนพุงจมน้ำนมขยี้อะไรอย่างนั้น

ละเวงค่อนข้างขม ทำทางจะคิดๆ กับคนที่ควร

ภาษาและหนังสือ

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

บทร้อยแก้วนอกจากที่กล่าวไว้
ในเรื่องการเล่นทานดังกล่าวคราว
ที่แล้ว ก็ยังมีที่กล่าวในประเพณี
บางอย่าง ได้แก่ การทำขวัญข้าว
ถ้อยคำที่ใช้เกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ
ก็มีหลายคำที่น่าสนใจ จึงจะนำมา
กล่าวไว้บ้าง ดังนี้

คำ^๒ ห้อง^๓ ขอน^๔ เข้า^๕ = คำเรียก
ขวัญข้าว ชาวพม่าจะทำขวัญข้าว
ตอนท่นวดข้าวที่เขาเรียก เย็น^๑ เข้า^๖
(เหยียบข้าว) ไปจนกระทั่งถึงตอนที่
หัดให้ข้าวลือออกไปหมด ด้วยเจตนา
จะเชิญ น้ำ^๒ อาม^๓ คือแม่โพสพ
ของเขา (อาม^๓ เป็นคำเรียกลูกสาว
คนที่ ๓ ไม่ทราบสาเหตุใดเขาจึงนำ
มาเรียกแม่โพสพ) ให้มาสิงอยู่ใน
ข้าว มากินของที่นำมาเช่น ไห^๑
แล้วก็อย่าตกอกตกใจกลัวหนีไป
คำ^๒ ห้อง^๓ ขอน^๔ เข้า^๕ ของชาวพม่า
มีดังนี้ คือ

เจ้า^๑ เข้า^๒ เย็น^๓ อ^๔ น้ำ^๕ โหล^๖ เจิม^๗
เหม่อน้ำ^๘ ก้อ^๙ โห้ย^{๑๐} เจิม^{๑๑} เหม่อ^{๑๒} โก้ย^{๑๓}
ก้อ^{๑๔} หวี^{๑๕} เจิม^{๑๖} เหม่อน้ำ^{๑๗} หล่^{๑๘} ก้อ^{๑๙} โหล^{๒๐}
ไฟ^{๒๑} มั่ง^{๒๒} ก้อ^{๒๓} โหม^{๒๔} เจิม^{๒๕} เหม่อ^{๒๖} ปี่^{๒๗} แสง^{๒๘}

พม่า^๑ น้ำ^๒ เจิม^๓ เหม่อ^๔ หยา^๕ โห้ย^๖
ก้อ^๗ ส้อม^๘ ขอน^๙ เข้า^{๑๐} เจิม^{๑๑} เหม่อ^{๑๒} เข้า^{๑๓}
ขาว^{๑๔} เน้า^{๑๕} โหล^{๑๖} ม้า^{๑๗} เข้า^{๑๘} ส้อม^{๑๙} โหล^{๒๐} ดัน^{๒๑}
โหล^{๒๒} เหม่อ^{๒๓} อ^{๒๔} โหล^{๒๕} ม้า^{๒๖} หงษ์^{๒๗} ข้าย^{๒๘} ก้อ^{๒๙}
เหม่อ^{๓๐} อ^{๓๑} ล้อ^{๓๒} ม้า^{๓๓} หงษ์^{๓๔} เส้ง^{๓๕} ม้า^{๓๖} กั้น^{๓๗}
น้ำ^{๓๘} เต็ม^{๓๙} เต้า^{๔๐} ม้า^{๔๑} กั้น^{๔๒} เข้า^{๔๓} เต็ม^{๔๔} ก้อง^{๔๕}
ม้า^{๔๖} กั้น^{๔๗} โหล^{๔๘} โกล^{๔๙} ปี่^{๕๐} ม้า^{๕๑} กั้น^{๕๒} ขา^{๕๓} โกล^{๕๔}
ม้า^{๕๕} กั้น^{๕๖} โหล^{๕๗} เส้ง^{๕๘} ม้า^{๕๙} โกล^{๖๐} โกล^{๖๑} โกล^{๖๒} โกล^{๖๓}
ม้า^{๖๔} กั้น^{๖๕} โหล^{๖๖} เส้ง^{๖๗} ม้า^{๖๘} โกล^{๖๙} โกล^{๗๐} โกล^{๗๑} โกล^{๗๒} โกล^{๗๓}
ห้อย^{๗๔} ขอน^{๗๕} ห้อย^{๗๖} เจ้า^{๗๗} เหม่อ^{๗๘} อ^{๗๙} เจ้า^{๘๐} เข้า^{๘๑}
เย็น^{๘๒} อ^{๘๓} น้ำ^{๘๔} โหล^{๘๕} ค้ำ^{๘๖} ...

คำข้างต้นบางตอนมีลักษณะ
คล้ายกลอนเพราะมีสัมผัสจากท้าย
วรรคหนึ่งไปยังคำที่ ๓ หรือ ๔ ของ
อีกวรรคหนึ่ง เช่นวรรคที่ ๒ กับที่ ๓
กับที่ ๔ วรรคที่ ๕ กับที่ ๑๐ ที่ ๑๑
กับที่ ๑๒ นอกนั้นไม่มีสัมผัส แต่ก็
ฟังคล้ายบทกวีเพราะใช้คำซ้ำและคำ
ซ้อน ๔ คำ เช่น ส้อม^{๑๙} โหล^{๒๐} ดัน^{๒๑} โหล^{๒๒}
โหล^{๒๓} เหม่อ^{๒๔} อ^{๒๕} โหล^{๒๖} ม้า^{๒๗} หงษ์^{๒๘} ข้าย^{๒๙} ก้อ^{๓๐}
โหล^{๓๑} เหม่อ^{๓๒} อ^{๓๓} ล้อ^{๓๔} ม้า^{๓๕} หงษ์^{๓๖} เส้ง^{๓๗} ม้า^{๓๘} กั้น^{๓๙}
น้ำ^{๔๐} เต็ม^{๔๑} เต้า^{๔๒} ม้า^{๔๓} กั้น^{๔๔} เข้า^{๔๕} เต็ม^{๔๖} ก้อง^{๔๗}
ม้า^{๔๘} กั้น^{๔๙} โหล^{๕๐} โกล^{๕๑} ปี่^{๕๒} ม้า^{๕๓} กั้น^{๕๔} ขา^{๕๕} โกล^{๕๖}
ม้า^{๕๗} กั้น^{๕๘} โหล^{๕๙} เส้ง^{๖๐} ม้า^{๖๑} โกล^{๖๒} โกล^{๖๓} โกล^{๖๔} โกล^{๖๕}
ห้อย^{๖๖} ขอน^{๖๗} ห้อย^{๖๘} เจ้า^{๖๙} เหม่อ^{๗๐} อ^{๗๑} เจ้า^{๗๒} เข้า^{๗๓}
เย็น^{๗๔} อ^{๗๕} น้ำ^{๗๖} โหล^{๗๗}

ความข้างต้นหมายความว่า
“เจ้า (แห่ง) ข้าวใหญ่ น้ำหลวง
ตั้งแต่เมื่อน้ำ^๑ ก้อ (เป็น) ห้วย ตั้งแต่
เมื่อกล้วย^๒ ก้อ^๓ หวี ตั้งแต่เมื่อน้ำ^๔ นิด ๆ

เริ่มไหล ไหลวอมแวมเริ่มใหม่ ตั้งแต่
เมื่อ^๕ ปู่แสง^๖ พ้า^๗ ทำนา ตั้งแต่เมื่อ^๘ ย่ำ^๙ หวี
ข้า^{๑๐} เริ่ม^{๑๑} ดำนา ขวัญ^{๑๒} ข้าว^{๑๓} ตั้งแต่เมื่อ^{๑๔}
ข้าว^{๑๕} ขาว^{๑๖} เมฆ^{๑๗} หลวง มา^{๑๘} เข้า^{๑๙} ทาง^{๒๐} น
ให้^{๒๑} ล้น^{๒๒} เหมือน^{๒๓} ทราย^{๒๔} มาก^{๒๕} ก้อ^{๒๖} ให้^{๒๗} เท
มา^{๒๘} เหมือน^{๒๙} สาย^{๓๐} แร้ง มาก^{๓๑} กิน^{๓๒} น้ำ^{๓๓} เต็ม^{๓๔}
เต้า^{๓๕} (น้ำ) มาก^{๓๖} กิน^{๓๗} ข้าว^{๓๘} เต็ม^{๓๙} กอง มาก^{๔๐} กิน^{๔๑}
อก^{๔๒} ไก่อ^{๔๓} ว้น มาก^{๔๔} กิน^{๔๕} ข้าว^{๔๖} ไก่อ^{๔๗} มาก (มาย)
เดี่ยว^{๔๘} ว้น^{๔๙} เริ่ม^{๕๐} ไช^{๕๑} ครอบ^{๕๒} ถ้วน เรียก^{๕๓} ขวัญ^{๕๔}
เรียก^{๕๕} เจ้า^{๕๖} ทำ^{๕๗} นข้าว^{๕๘} ใหญ่^{๕๙} น้ำ^{๖๐} หลวง (มา)
ข้า^{๖๑}

(เจ้า^๑ = เจ้า เข้า^๒ = ข้าว เย็น^๓ - อ^๔
= ไหล โหล^๕ = หลวง น้ำ^๖ โหล^๗ =
น้ำ^๘ มาก เจ้า^๙ เข้า^{๑๐} เย็น^{๑๑} - อ^{๑๒} น้ำ^{๑๓} โหล^{๑๔} =
เจ้า^{๑๕} แห่ง^{๑๖} ข้าว^{๑๗} มาก^{๑๘} น้ำ^{๑๙} มาก เจิม^{๒๐} =
ตั้งแต่ น้ำ^{๒๑} จะ^{๒๒} ก้อ^{๒๓} เต็ม^{๒๔} แต่ เหม่อ^{๒๕} = เมื่อ
โห้ย^{๒๖} = ห้วย ก้อ^{๒๗} ดำ^{๒๘} นา โกล^{๒๙} = กล้วย
ก้อ^{๓๐} = ก้อ เริ่ม^{๓๑} ต้น เริ่ม^{๓๒} เป็น น้ำ^{๓๓} ก้อ^{๓๔}
โห้ย^{๓๕} = น้ำ^{๓๖} ก้อ^{๓๗} หรือ^{๓๘} เริ่ม^{๓๙} เป็น^{๔๐} ห้วย และ
โกล^{๔๑} ก้อ^{๔๒} หวี = กล้วย^{๔๓} เริ่ม^{๔๔} เป็น^{๔๕} หวี
น้ำ^{๔๖} หล่^{๔๗} = น้ำ^{๔๘} นิด ๆ ไฟ^{๔๙} = ไฟ มั่ง^{๕๐} ๆ
= วอมแวม (ทั้ง^{๕๑} คำ^{๕๒} หนด^{๕๓} ตาม^{๕๔} คำ^{๕๕}
เม้ง^{๕๖} ๆ ใน^{๕๗} ภาษา^{๕๘} ไท^{๕๙} ใหญ่^{๖๐} ที่^{๖๑} หมายถึง^{๖๒}
วอมแวม^{๖๓} อย่าง^{๖๔} ไฟ^{๖๕} หรือ^{๖๖} แสง^{๖๗} ที่^{๖๘} เห็น^{๖๙} โกล^{๗๐} ๆ
ไม่มี^{๗๑} คำ^{๗๒} มั่ง^{๗๓} หรือ^{๗๔} หล่^{๗๕} ๆ ใช้^{๗๖} ทวี^{๗๗} ไป^{๗๘} ใน^{๗๙}
ภาษา^{๘๐} พม่า^{๘๑} การ^{๘๒} ที่^{๘๓} มี^{๘๔} คำ^{๘๕} ที่^{๘๖} ใช้^{๘๗} แต่^{๘๘} ใน^{๘๙}
ภาษา^{๙๐} ไท^{๙๑} ใหญ่^{๙๒} ปรา^{๙๓} กฏ^{๙๔} อยู่^{๙๕} ใน^{๙๖} บท^{๙๗} กวี^{๙๘} ของ^{๙๙}
พม่า^{๑๐๐} เก^{๑๐๑} หลาย^{๑๐๒} ต่อ^{๑๐๓} หลาย^{๑๐๔} แห่ง^{๑๐๕} ชวน^{๑๐๖} ให้^{๑๐๗} คิด^{๑๐๘}
ว่า^{๑๐๙} ตั้งแต่^{๑๑๐} เดิม^{๑๑๑} ภาษ^{๑๑๒} ทาง^{๑๑๓} สอง^{๑๑๔} ใช้^{๑๑๕} คำ^{๑๑๖} อย่าง^{๑๑๗}
เดียวกัน แต่^{๑๑๘} เมื่อ^{๑๑๙} แยก^{๑๒๐} ย้าย^{๑๒๑} กัน^{๑๒๒} ไป^{๑๒๓} อยู่^{๑๒๔}
คน^{๑๒๕} ละ^{๑๒๖} ที่^{๑๒๗} สละ^{๑๒๘} ทาง^{๑๒๙} ต่าง^{๑๓๐} ไป^{๑๓๑} ได้^{๑๓๒} รับ^{๑๓๓} คำ^{๑๓๔}
ใหม่^{๑๓๕} จาก^{๑๓๖} ภาษา^{๑๓๗} อื่น^{๑๓๘} จึง^{๑๓๙} ทำ^{๑๔๐} ให้^{๑๔๑} มี^{๑๔๒} คำ^{๑๔๓} ใช้^{๑๔๔}
ต่าง^{๑๔๕} กัน^{๑๔๖} ไป คำ^{๑๔๗} เดิม^{๑๔๘} ที่^{๑๔๙} เคย^{๑๕๐} ใช้^{๑๕๑} อย่าง^{๑๕๒}
เดียวกัน จึง^{๑๕๓} มี^{๑๕๔} ปรา^{๑๕๕} กฏ^{๑๕๖} อยู่^{๑๕๗} แต่^{๑๕๘} ใน^{๑๕๙}
บท^{๑๖๐} กลอน^{๑๖๑} เท่านั้น^{๑๖๒}) โหม^{๑๖๓} = โหม^{๑๖๔}
หรือ^{๑๖๕} ลวก ปี่^{๑๖๖} แสง^{๑๖๗} พ้า^{๑๖๘} = ปู่^{๑๖๙} แสง^{๑๗๐} พ้า^{๑๗๑}
ที่^{๑๗๒} จริง (อ่าน^{๑๗๓} ต่อ^{๑๗๔} หน้า^{๑๗๕} ๑๒๖)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

นิชกรของเธอแสนจะดีและน่ารัก อภิภาอด
ตระหนกตกสั่นไม่ได้เมื่อคิดถึงว่าเธอหมายใจจะ 'ทำร้าย'
เขาอย่างไรก่อนหน้านั้น

คุณพระช่วย...
แล้วเธอรู้อย่างไรว่า...เรื่องจดหมายและนาม
ของกันตชัยนั้นจะสามารถ 'ทำร้าย' เขาได้ ในเมื่อมัน
ไม่มี 'อะไร' และเธอก็ไม่เคยคิดมาก่อนว่ามันจะสลัก
สำคัญถึงขนาดนั้น

นิชกรกลับไปเป็นนานแล้ว แต่อภิภาก็ยังลืมตา
คิดครุ่นอยู่คนเดียว...ถึงตระหนกถึงภักดิ์มิ ที่รู้ตัวว่าได้
ผ่านวิกฤตการณ์ชีวิตมาสดๆร้อนๆอย่างปลอดภัย

อะไรกันหนอ ที่ทำให้เธอได้ 'ประจักษ์' อย่าง
แจ่มแจ้งในคืนนี้
สาวตรีหรือ? อุบัติเหตุของคุณพรทิพย์หรือ? คำ
ตอบของเจ้าของคอลัมน์ตอบปัญหาคนนั้นหรือ?...
หรือเป็นเพราะ...สามัญฐาน์กษของเธองเอง ♣

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

น่าจะเป็นข้าแสงฟ้าดังที่ปรากฏใน
ตำนานอาหมที่เบ็นเทวีแห่งการ
เล่าเรียนอยู่บนสวรรค์ เป็นผู้จัดแจง
ให้แสงดอน (พระอินทร์) แต่งตั้ง
ขุนลงขุนโลสองพี่น้องลงมาครอง
บ้านเมืองในโลกเรานี้ ในที่นี้ก็
หมายถึงบรรพบุรุษดั้งเดิมผู้สอนให้
ชาวไทรู้จักการทำนา เรื่องนี้ก็มี
ปรากฏในตำนานอาหมเช่นเดียวกัน
ว่าบรรพบุรุษไทสอนคนให้ทำนา
ทั้งนี้ย่อมแสดงว่าคนไทดั้งเดิมคง
จะอยู่ที่ดอนไม้ถนัดทำนาในที่ลุ่ม
จึงต้องสอนกัน เฮ็ด^๑น้ำ^๒ = ทำนา
หย่า-ย่า โห^๑ = หั่ว ข่า^๑ = สุขสมบูรณ์
(คำพม่า) คำนี้ไม่แน่ใจว่าจะเป็น
ข่า^๑ = สุขสมบูรณ์ สบาย ค่อยยังชั่ว
หรือ ข่า = มีชื่อเสียง อันเป็นคำ
ที่ใช้ในภาษาไทยใหญ่ แต่ไม่มี
ใช้ทั่วไปในภาษาพม่า ก็หรือจะเป็น
คำอื่นใดอีกเพราะเมื่อมาเข้ากับ
โห = หั่ว ความหมายไม่สู้จะเข้ากัน
นัก ไม่ว่าจะเป็น ข่า^๑ หรือ ข่า ส่อม^๑
= ดำนา โดยมากใช้ ส่อม^๑น้ำ^๒ เข่า^๑
ขาวเม้า^๒ โหลง = ขาวขาวเม้าหลวง
ก่อนอื่นคำนี้ต้องพิจารณาคำ เม้า^๒
โหลง ในถิ่นของพวกไตเม้า ทาง
เหนือของรัฐชานอันเป็นดินแดน

ติดต่อกับจีน มี น้ำเม้า^๒ หรือ เซวล^๑
ตามที่พม่าเรียกกันมีคำพูดว่า เม้ง^๒
ม้อ^๑ขาวเม้า^๒ โหลง = เมืองหมอกขาว
เม้าหลวง คงจะเป็นเพราะบริเวณ
แถบนั้นมีหมอกคลุมอยู่ตลอดเวลา
โดยเฉพาะในฤดูหนาว กว่าจะได้
เห็นแสงแดดก็รวม ๑๑ น. แต่ใน
อัสสัมดินฟ้าอากาศไม่เป็นเช่นนั้น
จึงนำไปเรียกขาวเป็น ขาวขาวไปเสีย
ส่อ^๑ไหน^๑คนไหน^๑ = ทางนี้ ไหน^๑ = นี ทั้ง
ส่อ^๑ ทั้ง คน^๑ ไม่มีใช้ในภาษาพม่า
แต่มีในภาษาไทยใหญ่ทั้ง จ้อ^๑ไหน^๑
กับ คนไหน^๑ หมายถึงดังนี้ เช่น
ส่อ^๑ ในถิ่นจึงน่าจะเป็น จ้อ^๑ มากกว่า
หน่ง^๑ = ดั่ง คนไทพม่าก็ออกเสียง
เป็น หน่ง^๑ = หน่ง ข้าย^๑ = ทราย ล้อ^๑
= เท (เฉพาะน้ำ) เฮ้ง^๑ คำนี้ก็น่า
สงสัยว่าจะเป็นคำ เฮ้ง^๑ = แรง
คำ สายเฮ้ง^๑ อธิบายว่า โต้ง^๑
สายโหลง คือเชือกเส้นโต โต้ง^๑ มี
ลักษณะเป็นวงอย่าง สั่น^๑โต้ง^๑ คือ
ชั้นที่เย็บเป็นถุง เค้า^๑ คือเต้าน้ำเค้า^๑
คือ น้ำเต้า มีลักษณะคล้ายคนโท
โอง^๑ = ออก (เฉพาะสัตว์) โอง^๑ไก^๑
ออกไก^๑ ปี้^๑(พี) = อ้วน ม้า^๑ - มาก ดก
ไก^๑ = ไข่ โกบ^๑ = กรบ กู้^๑ - กู้ มักใช้
ซ้อนกันเป็น โกบกู้^๑ เป็น^๑ โกบกู้

เป็น^๑กู้^๑ = เป็นกู้^๑ แต่ที่ความหมาย
ว่าครบถ้วนมีใช้แต่ในภาษาไทยใหญ่
เจ้า^๑ = เจ้า เม้า-อ^๑เจ้า^๑ = ท่าน ใช้
เป็นคำสุภาพและยกย่องจึงมีคำเจ้า^๑
อยู่ข้างท้าย

ลงท้ายเขากล่าวเมื่อถึงตอนที
นวดข้าวเสร็จแล้ว โยนฟางไปเสีย
และเมื่อดข้าวรวมกันอยู่เป็นกอง
พวกผู้ชายเอาข้าวใส่ไถนึ่งก็กระดัง
แล้วสาดข้าวไปไกลๆ แล้วยังมีคน
เอาฟัดใหญ่ๆ วกคือ โบกไปมาเพื่อ
ให้ข้าวลึบปลิวออกไป ตอนนี้จะ
กล่าวว่า

“จ้อ^๑ไหน^๑ตะ^๑วักตะ^๑ วัก^๑ บัด^๑
เม้า-อ^๑เจ้า^๑ไป^๑ลับ^๑ วัก^๑ดิบ^๑
เม้า-อ^๑เจ้า^๑ไป^๑โก^๑ ม้า^๑ม้า^๑ม้า^๑ บัก^๑
บัก^๑ บัก^๑”

พูดแล้วคนว่าคำเรียกขวัญข้าว
ก็ดูตลกไปพร้อมกัน ความข้างต้น
หมายความว่า “เดี๋ยวนี้จะโบกจะฟัด
บัดท่านอย่าสะดุ้งตกใจ ฟัดตบหน้า
(ถูกหน้า) ท่านอย่ากลัว มา มา
มา” (ตะ^๑ = จะ วัก = โบก บัด^๑ =
ฟัด ได้ทั้งกริยาและนาม บัด = ฟาด
บัด ปะทะ ไป^๑ = ย่ำ ลับ^๑ หรือ
ป้อ^๑ลับ^๑ = สะดุ้งตกใจ ดิบ^๑ = ตบ
อย่างตบหน้า โก^๑ = กลัว บัก บัก บัก
คงเป็นเสียงดูตลก กระเดาะปาก ♣

ภาษาและหนังสือ

(๓๖)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า *พม่าโบราณ*

ประเพณีที่ต้องมีการกล่าวถ้อยคำอันน่าฟังเหมือนบทกวี ก็ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ที่เรียกโล้^๒สาว หรือโล้^๒แม่ หมายถึง เอาสาวหรือเมียลงเรือน ตอนที่จะต้องกล่าวถ้อยคำดังบทกวี ก็คือตอนสู่ขอที่เรียก ย่อน^๒ปะ^๑สาวหรือย่อน^๒สาว ท่อแม่ฝ่ายชายส่งปะ^๑เจ้อ-อ (= ผู้ใช้คือผู้ที่เขาใช้มา) คือเฒ่าแก่มาพูดจาแทนตน การสู่ขอและแต่งงานของชาวไทพม่าบางรายทำเสร็จภายในวันเดียว ถ้าการสู่ขอเป็นทอดกลางก็ได้แต่งงานกัน ถ้าไม่เป็นทอดกลางก็เป็นอันล้มเลิก เพราะฉะนั้นการเชิญแขก ซึ่งโดยมากคือพวกญาติพี่น้อง (แขกหรือที่เขาก่อเสียดแข้ง^๑นั้น หมายถึงผู้มาหามาเยี่ยม ป็น้อง จึงหมายถึงแขกสนิทที่นับกันเหมือนญาติ) จึงเชิญเพื่อให้มาเป็นแขกเข้า^๑ คือสักขีพยานและเป็น โท^๒เม้ง^๒ (คนเมือง) เพื่อพิจารณาการสู่ขอ และเงินค่าสินสอดที่เรียก ค่า (ค่า) หรือ โทค่า (หัวค่า) (ค่าโท^๒เม้ง^๒ของเขาไม่จำเป็นต้องเป็นคนทั้ง

เมืองหรือทั้งหมดในหมู่บ้านหรือในกลุ่ม เพียง๕ คน หรืออย่างมาก ๑๐ คนก็ถือเป็น โท^๒เม้ง^๒ แทนคนทั้งเมืองได้) ดังนั้นในคำกล่าวสู่ขอที่เรียก คำ^๒ย่อน^๒สาว (ดังที่เคยยกมาให้ดูคำอุปมา) ปะ^๑เจ้อ-อ จะกล่าวถึงบรรดาญาติพี่น้องฝ่ายหญิงว่า

“เจ้า^๑ น้ำ^๑โหล^๒ล้ง^๒ ต้า^๒เย้อ-อ^๑

เจ้า^๑ ปะ^๑หนึ่ง^๑โหล^๒หาง^๑ข้า^๑ เจ้า^๑ ปะ^๑หนึ่ง^๑คัง^๑ ชึง^๑คำ^๑” คือ “เจ้าเหนือ^๑น้ำ พ่อตาแม่ยาย (ล้ง^๒ต้า^๒ หมายถึง พ่อตาแม่ยาย) ผู้ใหญ่ ท่านผู้^๑นึ่ง^๑หัว^๑เสื้อ^๑ทุก (ทุก=เสื้อชนิดหนึ่ง) หาง^๑สา^๑ด (สา^๑ด=เสื้อทำด้วยไม้ไผ่ หรือหวายมักใช้ตากข้าว) ท่านผู้^๑นึ่ง^๑ตั้ง^๑ปรี^๑กษา^๑หรือ^๑กัน”

คนที่กล่าวต่างไปจากข้างต้นก็มีบ้าง ดังกล่าวว่า

“เจ้า^๑ น้ำ^๑โหล^๒ล้ง^๒ ต้า^๒เย้อ-อ^๑

เจ้า^๑ ปะ^๑หนึ่ง^๑เบ้ง^๑เห้อ-อ^๑ น^๑ย้อ^๑ เจ้า^๑ ปะ^๑หนึ่ง^๑ก้อ^๑จ้อ^๑เห่อ^๑พุก^๑ เจ้า^๑ ปะ^๑หนึ่ง^๑หน้า^๑โย^๑ก^๑เห่อ^๑ข้า^๑ เจ้า^๑ ปะ^๑ข้า^๑ด^๑สาย^๑คำ^๑ม^๑ เอ้า^๑โหน^๑...” คือ “เจ้าเหนือ^๑น้ำ พ่อตาแม่ยายญาติ

ผู้ใหญ่ ท่านผู้^๑นึ่ง^๑เครื่อง^๑ใหม่^๑น่า^๑ชม (หนึ่ง^๑=นึ่ง เขาใช้^๑ได้^๑ทั้ง^๑สวม^๑เสื้อ^๑นึ่ง^๑ผ้า) ท่านผู้^๑นึ่ง^๑เบาะ^๑รอง^๑นึ่ง^๑ (หรือพรม) เหนือ^๑เสื้อ^๑ทุก ท่านผู้^๑นึ่ง^๑หน้า^๑ยก^๑เหนือ^๑สา^๑ด ท่านผู้^๑พาด^๑สาย^๑ความ^๑เอา^๑ได้...”

ต่อจากนั้นปะ^๑เจ้อ-อ จึงกล่าวต่อไปถึงฤกษ์งามยามดีที่เลือกได้ ซึ่งก็มีตำนานต่างกันไปอีกเช่นกัน ซึ่งมีความแรกดังกล่าวไว้คร่าวๆ แล้วๆ ส่วนความหลังกล่าวว่า

“มะ^๑ไน^๑เห่อ^๑หน้า^๑วัน^๑” เล็ก^๑มา^๑ ปะ^๑หนึ่ง^๑ โหน^๑ มา^๑เนน^๑หนึ่ง^๑ โหน^๑วัน^๑หนึ่ง^๑ วัน^๑เห่อ^๑เนน^๑ก้น^๑น้ำ^๑ เสอ-อ พ้า^๑ขวาน^๑น้ำ^๑จ้าง^๑ ม้อ^๑ก^๑ขาว^๑ น้ำ^๑ว^๑ล่อน^๑ พ้า^๑กว้าง^๑คาง^๑ล้ง^๑ ญา^๑เห่อ^๑อะ^๑คัง^๑ไน^๑เย้า^๑ อะ^๑คัง^๑คัง^๑คัง^๑ค้อ^๑ก้อ^๑แหว่น^๑ แหม่น^๑สอง^๑ค้อ^๑ก้อ^๑ฮู้^๑ หน^๑สอง^๑ค้อ^๑ก้อ^๑มึง^๑ โย้ง^๑สอง^๑ค้อ^๑ก้อ^๑ฮู้^๑ ไม้^๑ตะ^๑อ้อ^๑ก^๑น้อ^๑ก้อ^๑ย้า^๑ม^๑เห่อ^๑ไน^๑ค้ำ^๑” คือ “วัน^๑น^๑เมือ^๑เห็น^๑วัน^๑ดี เลือก^๑มา^๑ป^๑หนึ่ง^๑ได้^๑มา^๑เดือน^๑หนึ่ง^๑ ได้^๑วัน^๑หนึ่ง^๑วัน^๑เมือ^๑เดือน^๑คู่^๑ดาว^๑โต^๑ พ้า^๑ขาว^๑ดาว^๑กระ^๑จ้าง^๑ หมอก^๑ขาว^๑ ดาว^๑พราว^๑ (เต็ม^๑ไป^๑หมด^๑) พ้า^๑กว้าง^๑ทาง^๑สว่าง^๑ พบ^๑เมือ^๑เวลา^๑นั้น^๑แล้ว^๑ เวลา^๑แต่น^๑สอง^๑ตัว^๑ก้อ^๑แหว่น^๑ (ไม่^๑ทราบ^๑ว่า^๑แหว่น^๑ จะ^๑หมาย^๑ถึง^๑อะไร^๑แน่) เวลา^๑เม่น^๑สอง^๑ตัว^๑ก้อ^๑รู^๑ หน^๑สอง^๑ตัว^๑ก้อ^๑รัง^๑ (เฉพาะ^๑หน^๑) รัง^๑ (เหยี่ยว^๑ชนิด^๑หนึ่ง^๑) สอง^๑ตัว^๑ก้อ^๑รัง^๑ ไม่^๑จะ^๑ออก^๑หน^๑ก็^๑ยาม^๑นั้น^๑แหละ^๑ข้า^๑”

แล้ว^๑ปะ^๑เจ้อ-อ ก็^๑ออก^๑ขอ^๑พ่อ^๑แม่^๑ฝ่าย^๑ชาย^๑ผู้^๑ส่ง^๑ตน^๑มา^๑และ^๑กล่าว^๑ต่อ^๑ไป^๑ว่า^๑
“ป้อ^๑ย้า^๑เจ้อ-อ^๑เห่อ-อ^๑ น^๑ย้อ^๑ น^๑คัง^๑คัง^๑สาว^๑สู่^๑เจ้า^๑ ต๊ะ^๑กั^๑ย้า^๑ โย^๑ไม่^๑ก้อ^๑โก^๑น้อ^๑ (อ่าน^๑ต่อ^๑หน้า^๑ ๑๐๗)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

นครอนูราชไปแล้วพระเจ้าคะ ปรากฏกลุ่มประชาชน แอ่อดกัณฑ์หน้าพระลานเบื้องล่าง ได้หอคอยสิงหะ- บัญจะระ* เพื่อบรรพชาพระบารมีของใต้ฝ่าละอองฯ คน เหล่านั้นพากันชื่นชม ในน้ำพระทัยของใต้ฝ่าละอองฯ ทวหน้าพระเจ้าคะ”

เจ้าชายกัสสประทรมทำที่โสมนัสเป็นที่ยิ่ง เสด็จ จากพระแท่นที่ประทับ พลาถหันพระองค์มายังพระมเหสี

รับสั่งขึ้นว่า “ศรีเทวี เธอจงมากับพี่เถระ บัดนี้ขัษณะ เป็นของเราอย่างสมบูรณ์แล้ว”

(อ่านต่อฉบับหน้า)

* บัอมรูปสิงห์ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ด้วยต้นพระราช- วงศ์กษัตริย์สิงหลานั้นคือพระเจ้าสิงหพาหุ ถือเป็นต้นวงศ์สิงห์ สิงหลหรือสิงหลา

แบบเสื่อเฉพาะกาล - ต่อจากหน้า ๕๑

ทำให้เป็นกังวล ต้องเป็นลูกขนาดนอนตักแม่แล้วยก ชายเสื่อแม่มั่นได้เอง

ภาพผู้หญิงอุ้มลูกอ่อนตามหน้าหนังสือ แม่มักสวม เสื่อกรวยบางเบาติดลูกไม่งามพลั่ว หน้าตาเผ่าผม สดใสเอี่ยมอ่อง คนไม่เคยมีลูกและเลี้ยงลูกอ่อนเอง ดูแล้วเลื่อมใส แต่ในความเป็นจริง น้อยคนที่แม่จะมี โอกาสได้แต่งตัวงามเหมือนความฝันอย่างในภาพ เสื่อ ฟูฟ่องมองดูสวยใสเลี้ยงลูกจริงๆไม่ได้ เด็กไม่ใช่ตุ๊กตา ลูกไม่แข็งแรงหรือเจ็บระบายนฟูฟ่องกระรุงรังชวนหน้าตา ลูก ทพจะเอาอย่างได้เห็นจะเป็นผ้าคาดผมสวยๆ กัน ผมปรกหน้ารุงรัง ชูดกระโปรงขาวเปิดซิปหลังที่เคยใช้ ต้องงดไว้ชั่วคราว

ลูกอ่อนฝรั่งเลี้ยงในเมืองหนาว ใช้ผ้าพอกพูนมิดชิด ทำประอะเปื้อนอุ้นอยู่ในกางเกง แม่เปลี่ยนชำระล้างให้ เป็นครั้งคราว อุ้มชูอยู่ได้นานไม่กลัวลูก ฝากรัก* ไม่ ต้องซักผ้าอ้อมเต็มหลายราว ลูกไทยจะเลี้ยงอย่างฝรั่ง ต้องนอนในห้องปรับอากาศ ปล่อยให้ชื้นแฉะตัวอยู่นาน

เป็นอันตราข เปลี่ยนผ้าอ้อมชั่วโมงละหลายผืน แม่ ไม่เป็นอันกินอันนอน แต่งตัวสวยสำอางไม่ไหว จะ ปลอยตัวให้ซัดเซวเหมือนปลาตัวเล็กน้ำตามธรรมดา แม่ลูกอ่อนอยู่ก็ไม่ได้ เลือกล้างสัดไส้อย่างไม่เห็นความ ประระเปื้อนถนัด แต่งหน้าทาปากให้สดชื่น มีผลแก่ใจ ของตนเอง

สมัยนี้เป็นสมัยของสารพัดใช้ รวมทั้งคน ต้องกลิ้ง ให้รอบตัว มัวแต่แนวตรงทาง ไม่ทันเพื่อน มีเสื่อ เฉพาะกาลสั้นเปลืองกว่าเสื่อสารพัดใช้ สัดเสื่อหนึ่งตัว คิดให้ใช้ได้ไม่จำกัด เสื่อสำหรับระยะนี้มีกรรมโดยเฉพาะ เลิกไปแล้ว ใครๆก็ใส่เสื่อแบบเดียวกันได้ ไม่จำกัดเพศ วัย และกิจกรรมดังเก่าก่อน เสื่อหลังคลอดก็ไม่ควรเป็น เสื่อพิเศษ การมีลูกเป็นแผนระยะยาวเหยียดสุดสายตา บางทีแผนอันต้องเรรวนยกเลิกไปหมดเพราะแผนเลี้ยง ลูก เกยแต่งตัวสวยพิถีพิถันนักหนาอาจต้องยอมเสียสละ กิดหน้ากิดหลังก่อนขอให้มากขึ้น

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

ค๊ะ¹เก๊า¹โยค็อ¹โหวายก้อ¹โก¹ปั้ง²
จั้ง²ค๊ะ¹เก๊า¹โยค๊ะ¹บัก¹โยค๊ะ¹ม๊า¹...
คือ "...ปล่อยใช้ให้มาขอลูกสาวท่าน
จะก่ายสะพานไม้ก็กลัวผู้ จะก่าย
สะพานตอกสะพานหวายก็กลัวพัง
จึงจะก่ายสะพานทองสะพานแพรมา"
พอกกล่าวตอนจบ ป๊ะ¹เจ้อ-อ๊กจะ
ขึ้นวัน¹ไค¹ (คือขามไขที่มีไขดิบ

๔ ฟอง มีฝักกลมมา ที่เรียก ไค¹
โยค๊ะ¹หรือสะพานทองสะพานแพร
นั้นเขาหมายถึง วัน¹ไค¹ที่มีฝัก
กลมมานเอง) กับ ม็อค¹หย๊า¹
(ดอกไม้) บ้านหนึ่ง (= พานหนึ่ง)
ให้ทางญาติเจ้าสาว พิธตอนนั้นจึง
เรียก ขึ้น¹วัน¹ไค¹ - ขึ้นหวานไข
(หวาน=ขาม) (ส่วน ขึ้น¹วัน¹ไค¹

= กว่าหวานไขมาภายหลัง) แล้ว
กล่าวต่อไปว่า

"สายหน่าย¹ค้ำ¹ก้อ¹สายหน่าย¹
กับ¹สาย¹โหมค้ำ¹ก้อ¹สาย¹โหมกับ¹
สเจ้า¹ค้ำ¹เหอ-อั้ง¹สาย¹โก้ง¹โป้ง¹
เหอ-อั้ง¹สาย¹ก้าง¹หย่อน¹เหอ-อั้ง¹
ป็น¹ตอก¹ท้อ¹เหอ-อั้ง¹ป็น¹
ตอง¹ไม้ง่าย¹เสาค้ำ¹ขี้¹แค้น¹เหอ-อั้ง¹→

ครนกล่าวจบแล้ว พ่อแม่ฝ่าย
หญิงจะให้ ปะ^๑เจ้อ-อ ถามพ้อง

ชายช่าวา พินองเขา เบอ-อ^๓ไหน^๓
 ใ^๑กั^๑ หมาเบอ-อ^๓ไหน^๓ใ^๑กั^๑ (อยากได้
 หรือ ไม่อยากได้หรือ) ปินองเขากัน^๒
 กัน^๒ พอมกัน^๒ ใ^๑กั^๑ (พินองเขาปรึกษา
 หารอกัน เห็นพ้องต้องกันหรือ) ปะ^๑
 เจอ-อะจะกล่าวว้า “กั^๑กัน^๒เฮาเจ^๒
 เจอ-อมา^๒” (ปรึกษารอ^๑กันแล้ว
 เห็นพ้องต้องกันแล้ว จึงใช่มา) หลัง
 จากนั้น ปะ^๑เจอ-อ^๑ไปเอาวัน^๑ไ^๑
 มอ^๑กั^๑วัน^๑ วัน^๑หนึ่งๆม^๑ใช่^๑พอง
 (ปัจจุบันนี้ไม่จำต้องใช้^๑ใช่^๑ใช่^๑มัน
 ฝรั่งหรือสง^๑อน^๑ท^๑ม^๑ลักษณะ^๑กลม^๑อย่าง
 ใ^๑กั^๑ได้) พร้อมด้วยพานดอกไม้พาน
 หนึ่ง เพื่อถาม^๑กำ^๑ (กำสินสอด)

อย่างส่งอาจถึงพันรูป อย่างตำรา
๑๐ ขัน คือ ๔๐๐ รูป (ขันหนงมี ๑๔)
ถ้าค่าสูงกว่าที่พ่อแม่ฝ่ายชายกำหนด
มา ก็ต้องกลับมาแจ้งให้พ่อแม่ฝ่าย
ชายทราบ ฝ่ายชายอาจต้องปรึกษา
คนเมืองฝ่ายตนว่า กำนันสูงเกินไป
หรือไม่ ถ้าคนเมืองเห็นสมควรก็
เป็นอันตกลง ส่วนทางฝ่ายหญิงนั้น
คนเมืองก็จะช่วยพิจารณาว่า ฝ่าย
ที่ปะเจอะ-มาสู่ขอเจ้าสาวให้หนัก
พอหรือไม่ สมควรรับเป็นเจ้าบ่าว
หรือไม่ ถ้าไม่มีผู้ใดขัดข้อง ก็เป็น
อันตกลงยอมรับ

เรียนอังกฤษจากเพลง-ต่อจากหน้า ๒๕

hand.....yesterday's news : ประโยคยาวมาก ต้องเรียงใหม่ให้เข้าใจว่า (his) hand holds yesterday's paper (which tells yesterday's news) loosely by his side. (มือของเขานั้นถือหนังสือพิมพ์วันวานซึ่งข่าวเก่าแล้ว ห้อยแกว่งอยู่ข้างตัว)

- ประโยชน์ให้ภาพคนที่ไม่มีเรี่ยวแรงหรือจิตใจจะท้อแท้ไป บัณฑิตไม่มีจุดหมาย เป็นคนของอดีต

- loosely : freely, in a not sufficiently controlled, manner, inexactly (ตามสบาย อย่างไม่มีการควบคุม ไม่เที่ยงตรง)

ex : He holds the newspaper **loosely** by his side. (เขาก็อหนังสือพิมพ์อย่างหลวมๆตามสบาย)

The trousers were **loosely** held on his waist by a long piece of rag. (กางเกงอยู่ติดเอวเบา
ได้อย่างหลวมๆ ด้วยผ้าขี้ริ้วยาวๆชิ้นหนึ่ง)

The text was **loosely** translated but it was enough to make us understand what it meant.
(บทความนั้นแปลไว้อย่างคร่าวๆ แต่ก็พอให้เราเข้าใจความหมายได้)

- say for you : say (something) about yourself. (พูดถึงตนเอง)

- (How can you) say for you that the sun don't (doesn't) shine? (พูดได้อย่างไรว่าพระอาทิตย์ไม่ได้ส่องแสงให้คุณ - หมายความว่าชีวิตของคุณมันมืดมนไม่สดใส)

- to walk the streets : นามธรรมดา to walk ใช้เป็น intransitive verb คือกริยาที่ไม่มีการกระทำ เมื่อมาใช้เป็น transitive verb

(๑) มีกรรมเป็นสถานที่ หมายความว่า to go all around that place (เดินไปมา ย่ำไปจนทั่ว)

ex : Have you seen the old girl who **walks the streets** of London? (เคยเห็นผู้หญิงคนนั้นไหม
ที่^๕จะไปตามถนนในกรุงลอนดอน - โดยเฉพาะสำนวน **walk the streets** หรือ **street - walker** นี้หมายถึงโสเภณี)

My father was a policeman who walked this district during his early years. (พ่อฉันเป็นตำรวจที่ตระเวนเดินนอกล้อมรั้วยังหนุ่ม)

๒๒๙ ๒๖๖ ๕๒ ๒๖ ๔.๑.๕๐

ภาษาและหนังสือ

(๗๙)

คำไท-ไทย ภาษาพม่า

พิธีแต่งงานที่กล่าวไว้คราวที่แล้วเป็นเพียงตอนสู่ขอที่เรียก ย่อน^๒สาว หรือ ย่อน^๒ปะ^๑สาว พ่อแม่ฝ่ายชายจะหาปะ^๑เจ้อ-อ คือเผ่าแก่มาพูดจากกล่าว ค้ำ^๒ย่อน^๒สาว ดังกล่าวแล้ว ปะ^๑เจ้อ-อจะต้องเป็นผู้สูงอายุ ว่างคำ^๓ ก้อนลาดพูด วัช^๔พูด อาจมาด้วยกันสองคนหรือสามคนก็ได้ ญาติทางฝ่ายชายบางที่พ่อผู้ชายก็มาด้วย ก่อนมาต้องแจ้งทางฝ่ายหญิงให้รู้ล่วงหน้าว่าจะมาวันใด การนัดหมายหรือเชอเชญแจกมก็ใช้วิธีส่ง ฮ้อ^๕แห่งฮ้อ^๕หย่า (ห่อเมี่ยงห่อยาสูบ) ไป ปะ^๑เจ้อ-อ บางรายต้องมาหลายครั้ง ถ้าหากพูดยากมีเรื่องต่อรองโดยเฉพาะ ย่อน^๒โหล^๑ (ขอเงินสินสอด) สูงไปจะต้องกลับไปบอกทางฝ่ายชายเสียก่อน แต่จะพูดง่ายยากอย่างไรก็ตาม ก็ต้องดำเนินไปตามลำดับขั้น ก็ต้องเริ่มต้นด้วยการนำ วัน^๑ไค^๑ (ขามไข่) ไปบ้านฝ่ายหญิง แล้วกล่าว ค้ำ^๒ย่อน^๒สาว เป็นการ ชื่น^๑วัน^๑ไค^๑ (ขามไข่) นับเป็นการทาบตามไว^๕ซัน

หนึ่งก่อน ใน วัน^๑ไค^๑ นั้นนอกจากมีไข่ ๔ ฟองหรือมันฝรั่งที่ใช้แทนไข่ ก็ยังต้องใส่เงินไปด้วย เมื่อก่อนเพียง ๓ ช้น (ช้นละ ๑๔ รูปี) ก็พอ แต่ต่อมาช้นเป็น ๕ ช้น ถือเป็นเงิน แจกพี่แจกน้อง ส่วนมันฝรั่งหรือไข่นั้นบางที่ใช้ทองห่อมา ๓ แผ่น แล้วมัดด้วยดอกลี ๓ เส้น มีผ้า^๑จี้^๒ (ผ้าคลุม) มาเรียบร้อย เมื่อชนเรือนทักทายกันแล้วจึงเปิดผ้าคลุมนั้นออก สิ่งที่น่ามาด้วยกับวัน^๑ไค^๑ อาจมี กล้วย อ้อย หัวหมู ปลาต้ม ปลาแห้ง น้ำอ้อย และผ้า ถ้าทางฝ่ายหญิงยอมรับคำสู่ขอก็จะรับของเหล่านั้นไว้ แต่ถ้าไม่เป็นที่ตกลง ปะ^๑เจ้อ-อต้องนำของเหล่านั้นกลับคืนไป

การถาม โหล^๑ (เงินสินสอด) บางรายทำรวบรัด สู่ขอวันนั้น ถามคำ หรือ โหล^๑ วันเดียวกันนั้น และอาจมอบเงินทันที แล้วนำเจ้าสาวลงเรือนพาไปบ้านเจ้าบ่าวในวันนั้น แต่บางคนจะรอเวลาหลังจากไปย่อนสาวแล้วราว ๒-๓ อาทิตย์ หรือ

๒-๓ เดือนจึงกลับไปถามโหล^๑อีก ครองหน่ง ปะ^๑เจ้อ-อจะถามว่า

“สู^๑เจ้า^๑ลูกสาวจี้^๒ใหม่^๑หว่า
เพื่อ-อ^๑เย้า^๑ จัน^๑โหล^๑คำ^๑คะ^๑
เลื่อ-อ^๑ไค^๑ตะ^๑ กั้น^๑สู^๑เจ้า^๑เหล้า^๑มา^๑คะ^๑”

หมายความว่า ลูกสาวสู^๑เจ้าหรือลูกสาวท่านเคยวนมาให้แล้ว เงินสินสอดเท่าไรจะต้องการ ท่านบอกมาเถอะ (ถ้า กั้น หมายความว่า สาบาน สบถ ไม่เข้าความนี้ ถ้าเป็น กั้น^๑ = กั้นจะเข้าความดีกว่า ความในทันทีก็ต้องการ หรือเรียกร้อง นั่นเอง)

จัน^๑โหล^๑ หรือ ต้าง^๑ก้าน^๑ ส่วนหนึ่งเป็นเงินสินสอดแท้ๆ แต่อีกสองส่วนจะแบ่งไปเป็นส่วนหนึ่งเรียก จัน^๑ป็น้อง (เงินพี่น้อง) คือเงินแจกญาติพี่น้อง ญาติผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิดและคนในครอบครัว (ไม่เกี่ยวกับกับเงินที่ไว้วัน^๑ไค^๑ มาในคราวก่อน) อีกส่วนหนึ่งเรียก จัน^๑ชุก^๑เฮ้น^๑เม^๑เฮ^๑ (เงินล้างบ้านซ่อมยัง) ชุก^๑=ล้าง (ล้างภาชนะ จึงใช้ล้าง เม^๑ หรือ เม^๑=ซ่อม) การมาถาม จัน^๑โหล^๑ ต้องนำ วัน^๑ไค^๑ มาด้วยเช่นครั้งก่อน ถ้าทางฝ่ายหญิงรับวัน^๑ไค^๑ ซึ่งแสดงว่าตกลงยอมรับการสู่ขอ ปะ^๑เจ้อ-อจะกล่าวว่า

“มา^๑ใหม่^๑วัน^๑ไค^๑ มา^๑ย่อน^๑
ลูก^๑เขื่อ-อเจื่อน^๑าง^๑” (มากกว่าขามไข
มาขอลูกสะใภ้) การใหม่^๑วัน^๑ไค^๑
หรือกว่าขามไขนั้นนับเป็นการมั่นหมายไว้แน่นอน ใครจะมาขออีกไม่ได้ ส่วน ชื่น^๑วัน^๑ไค^๑ (ขามไข) เป็นเพื่อการทาบตาม
เมื่อจำนวนเงินโหล^๑เป็นที่ตกลง

บรรจบ พันธุเมธา

กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

ปะ^๑มา^๑ (อ่านต่อหน้า ๑๑๖)

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

(ผู้บ่าว ผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงาน) หรือเจ้าบ่าวจะมาภายหลัง นำ ดอกไม้ใส่บ้าน (พาน) มา กัน^๑ คือ^๒ (ขอขมา) พ่อแม่ฝ่ายหญิง ตลอดจนคนเมือง แล้วพ่อแม่ฝ่ายหญิงกับ โท็น^๓ เฒ่า^๔ (คนเฒ่า) จะผูกมือให้ทั้งสองข้างแล้วให้พร ต่อจากนั้นกันด้วยแต่งงานที่เรียก โล้ง^๕ สาว หรือ โล้ง^๖ เฒ่า ต้องเลือก วัน^๗ ไหน^๘ วัน^๙ ลอด (วันฤกษ์ดีวันปลอด โท็น^{๑๐} = ฤกษ์ดีมีมงคล ลอด = ปลอด รอด รอดพ้น (ถ้าพม่าก็มีคำ ลอด)) ส่วนเดือนแต่งงานก็มีกำหนดด้วย คือเข้า^{๑๑} วา^{๑๒} (เข้าพรรษา) ไม่มีการแต่งงาน เน้น^{๑๓} กา^{๑๔} (เดือนกา กา แปลว่า ถือ หงถือของ เชื้อถือ กา^{๑๕} คือ ถือ) คือเดือนขยเป็นเดือนถือ ห้ามทำการมงคล ปลุกบ้านก็ไม่ได้ เดือน ๑๒ กับเดือน ๔ เป็นเดือนที่ใช้ได้

ถึงวันแต่งงาน ในตอนเช้าทางฝ่ายชายจะส่งคนนำสิ่งต่างๆ ไปบ้านเจ้าสาวเท่าจำนวนที่ทางฝ่ายหญิงกำหนดมา สิ่งเหล่านั้นเป็นอาหารดิบยังไม่ได้หุงต้ม ที่สำคัญได้แก่ ป้า^{๑๖} โส้น^{๑๗} กับ น้ำอ้อย^{๑๘} (ปลาต้มกับน้ำอ้อย) มักจะเรียกเขาป้า^{๑๙} โส้น^{๒๐} ข้าว^{๒๑} ตอก^{๒๒} (ปลาต้ม ๒๐ ตอก ๑ ตอก = ๑ เซร์ หรือ ๑/๒ ก.ก.) กับ น้ำอ้อย ข้าว^{๒๓} ตอก^{๒๔} หรือ ขิบ^{๒๕} ตอก^{๒๖} (น้ำอ้อย ๒๐ ตอก หรือ ๑๐ ตอก) ใช้เป็นของแจกป่อง (พี่น้องและแขก) นอกจากนี้อาจเป็นของสำหรับทำเลี้ยงแขก ได้แก่ หัวหมู

ปลาแห้ง (ปัจจุบันไม่ใช่ปลาแห้งแล้ว) ซึ่งจะเลี้ยงกันทั้งทางบ้านเจ้าสาวและเจ้าบ่าว ผู้หน้าป้า^{๒๗} โส้น^{๒๘} และอื่นๆ มาส่ง มักเป็นพี่น้องกับ ป๊ะ^{๒๙} เจ้อ-อ ต้องเป็นผู้หญิงที่มี วัน^{๓๐} หนัหน้า^{๓๑} (วันเห็นหน้า หมายถึง วันเกิด) หมายกัน (ถูกกัน) กับเจ้าบ่าว

ตกกลางวัน ป๊ะ^{๓๒} เจ้อ-อ จึงนำเงินทองคำใส่ใน บ้านมอ^{๓๓} ห่อ^{๓๔} (พานดอกไม้) มามอบให้พ่อแม่เจ้าสาว เมื่อรับบ้านมาแล้วจะนับเงินกันต่อหน้า ถ้าพ่อแม่ไม่มี มื่อนา (พ่อน้ำ คือ น้ำผู้ชาย) จะเป็นผู้รับแทน หลังจากนั้น ป๊ะ^{๓๕} มัว^{๓๖} คือเจ้าบ่าว กับเพื่อนและญาติผู้ชายจึงมาถึงเรือนเจ้าสาว เพื่อนฝูงพี่น้องฝ่ายหญิงจะมา ชั่ง^{๓๗} คือกันทางของเงิน (ชั่ง^{๓๘} เป็นการกันทางเฉพาะงานแต่งงานและงานบุญเช่นมีการเรียไรตามทางเป็นต้น)

พ้นมาแล้ว เขาก็จะเชิญเจ้าบ่าว กับคณะขบวนเรือน ให้เจ้าบ่าวนั่งบนสาด (เสื่อ) ที่จัดไว้ต่างหาก แล้วจึงนำเจ้าสาวออกมานั่งข้างซ้ายของเจ้าบ่าว ทั้งคู่หันหน้าไปทางตะวันตก ออก เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะนั่งคุกเข่า บางทีก็นั่งพับเพียบ วางมือทาบลงบนตัก แล้วก้มหัว ถือเป็นการ บ้าย^{๓๙} (ไหว้) คือแสดงความเคารพบรรดาคนเฒ่าและคนเมือง ทั้งที่นั่งทางด้านเหนือและด้านตะวันตก ออก แล้ว ห่า^{๔๐} เฒ่า^{๔๑} (ข้าเฒ่า) กับ ปู้^{๔๒} แก^{๔๓} (ปู่แก่) คือคนแก่คนเฒ่าที่

เชิญมาก็จะมา พุก^{๔๔} ไหม^{๔๕} ปิ่น^{๔๖} ขอน (ผูกด้วยให้ขวัญ) คือผูกมือที่ข้างขวาแล้วผูกที่ข้างซ้าย ผูกมือผู้ชายก่อนแล้วผูกมือผู้หญิง แล้วก็ ไวย^{๔๗} ละ^{๔๘} โท้ย^{๔๙} คือให้พรให้อยู่ดี อยู่ รุ่งเรือง ใช้ ให้มีลูกมาก บางแห่งจะมีดอกไม้และน้ำตาลงมือที่ผูกไหม (ผูกด้วย) นั้นด้วย บางรายจะทำพิธีห้องขน คือเรียกขวัญในวันนั้นด้วย ต่อจากนั้นเพื่อนฝูงกับญาติจะให้ ของพัก^{๕๐} (ของฝาก) คือของขวัญ สมัยก่อนให้เป็นเงิน แต่ปัจจุบันให้เป็นข้าวของเครื่องใช้ก็มี ส่วนแม่เจ้าสาวจะให้เครื่องแต่งตัว อาจเป็นเพชรทองและเครื่องใช้อื่นๆ แก่เจ้าสาว

ก่อนที่จะเอา โล้ง^{๕๑} สาว คือส่งตัวเจ้าสาวหรือนำเจ้าสาวลงเรือนไปบ้านเจ้าบ่าว ทั้งแม่และเพื่อนเจ้าสาวจะมาช่วยแต่งตัวให้เจ้าสาวตามคำบอกเล่าของเจ้าแค้นที่เป็นชาวค่ายัง กล่าวว่ามีกรร้องเพลงไว้อาลัย แม่และยายเป็นผู้ร้อง เนื้อเพลงมีว่า หญิงสาวจะต้องจากบ้านที่เคยอยู่ จากญาติพี่น้องพ่อแม่ยายที่เคยดูแลเลี้ยงดูมา จะต้องไปกับคนที่ไม่เคยคุ้นมาก่อน ไปอยู่บ้านใหม่ญาติใหม่ จำต้องเคารพนับถือเหมือนเป็นญาติ เป็นพ่อแม่ตัว จะลำบากยากแค้นเพียงใดก็ไม่รู้ ที่จริงการร้องเพลงไว้อาลัยเช่นนี้เป็นธรรมเนียมของชาวอาหม ไม่ใช่ของชนไทโดยเฉพาะพม่า

๒๑ ๗๖๔๓ ๓๐๓-๖.๒๐

ภาษาและหนังสือ

๔๐ คำไท-ไทย ภาษาพม่า

เท่าที่กล่าวเรื่องประเพณีแต่งงาน จะเห็นมีรายละเอียดหลายอย่างต่างกันไป คำบอกเล่าของเจ้าแก่น โศษ เมืองมาเซรีดา ที่เป็นชาวคำยังแต่มีภรรยาเป็นชาวไทยพม่า ก็ต่างกับของมารดาอำมมาเองที่อยู่หมู่บ้านน้ำพม่าได้ แขวงชัยบุรี กล่าวกันว่า บางที่ต่างไปเพราะไปนำธรรมเนียมของคนไทยก่อนเข้ามาปน ดังที่กล่าวไว้คราวที่แล้วว่าการที่แม่กับยายมาร้องเพลงแสดงความอาลัยตอนเจ้าสาวแต่งตัวจะลงจากเรือนไปบ้านเจ้าบ่าวนั้น เป็นธรรมเนียมของชาวอาหม ชาวไทคำยังไม่สามารถพูดภาษาของตนได้แล้ว ต้องพูดภาษาของชาวอัสสัม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมจึงโน้มโน้มไปทางชาวอาหม ดังที่ไม่มีเงินทองคำ (เงินสินสอด) และไม่เรียกเอา น้าอ้อย กับ ป้า^๒ โสม^๓ อย่างชาวไทยพม่า แต่จะเรียกร้องเอา เข่า^๔ สาน (ข้าวสาร) และ พัก^๕ เนื่อ (= เนื่อ ใช้นื้อหมูนื้อแพะ) กับ พัก^๖ ป้า^๗ (ปลาดิบๆ

ยังไม่ได้หุงต้ม) แล้วก็มี ป้าน^๘ กับ ต้า^๙ มุ่น^{๑๐} คือพลุกับหมากอย่างละ ๕ บ้าน (คือ ๕ พาน) บ้านหนึ่งสำหรับป้อน้ำ (พ่อน้ำ) คือน้ำชาย มีหมากพลูอย่างละ ๘๐ อีก ๒ บ้านสำหรับพ่อแม่เจ้าสาวใส่บ้านละ ๑๐๐ คือหมาก ๑๐๐ พลุ ๑๐๐ อีกบ้านหนึ่งสำหรับคนเมืองมีหมากพลูอย่างละ ๑๐๐ เช่นกัน ส่วนอีกบ้านหนึ่งมอบให้แก่ ปีน้องกัน^{๑๑} ปะ^{๑๒} สาว (พี่น้องฝ่ายเจ้าสาว) ได้แก่ญาติฝ่ายพ่อแม่ ป้อ^{๑๓} ลัง^{๑๔} (ลุง) กับ ป้อ^{๑๕} อ้าว^{๑๖} (อาชาย) เมื่อนำบ้านมาถึงเรือน ก็นำบ้านเหล่านี้อ้อมดอกไม้ ข้าวสารมา^{๑๗} กัน^{๑๘} ค้อ^{๑๙} (ขอขมา) ทั้ง ส^{๒๐} เส้น^{๒๑} ส^{๒๒} เย^{๒๓} (สเรือนฝั่งข้าว) กับพ่อแม่เจ้าสาว ส่วนพิธีของชาวพม่า เมื่อพ้นจากตอนที่ ป้ายเส้าหน้า^{๒๔} อันเป็นการรำลึกลับย่าตายายแล้ว เจ้าสาวก็ลงจากเรือน ซึ่งก็ต้องดูฤกษ์ดูยามตอนนั้นด้วย เจ้าสาวจะต้องมีลัก^{๒๕} ป้อย^{๒๖} (ตะกรุด คำพม่า) ห้อยคอไปด้วย บางที่ก็กลืนใจเอาเข็มกลัดไว้ที่คอเสื้อ (เคยเห็นพวกคำยังใช้

เข็มเย็บผ้ากลัดไว้ที่ปกเสื้อของเจ้าบ่าวขณะที่เจ้าบ่าวพาเจ้าสาวเดินทางกลับบ้าน ส่วนของเจ้าสาวไม่แลเห็น) เป็นการกันสิ่งไม่ดีอันจะติดตามไป (สิ่งไม่ดีนั้นเขาเรียก มะ^{๒๗} ล้อง^{๒๘} หมายถึงเจ้าผี หรือทฤษฎีโทษที่เทียบกับ evil eye แปลตามคำว่า ตาราย อาจทำให้เกิดโทษขึ้นได้)

ผู้ที่ติดตามไปส่งเจ้าสาวมักจะเป็นบ่าวและพี่น้อง พ่อแม่จะไม่ไป แต่จะผูกมือให้พรไม่ให้เจ็บไข้ บางที่ทางฝ่ายหญิงเรียกร้องกำ^{๒๙} โซ้ง^{๓๐} สาว (กำส่งสาว) ฝ่ายชายต้องเตรียมมา แต่บางที่ไม่ให้ตอนคนที่มาส่งเจ้าสาวลากลับ เจ้าแก่น โศษยกกล่าวว่า ถ้าครอบครัวทางฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงไม่เคยมีสายสัมพันธ์ทางการแต่งงานมาก่อน พ่อแม่ฝ่ายชายจะต้องให้เงิน บั้ง^{๓๑} บัน (= ครึ่งขัน คือ ๑๖ รูป) นอกเหนือไปจากเงินสินสอดและอื่นๆ เรียก กัน^{๓๒} ข้อ^{๓๓} ทะ^{๓๔} โหล^{๓๕} ตี^{๓๖} ตาง (ช้อนใบโตที่ทาง) เป็นการถางทางไมตรีที่จะได้เป็นญาติกัน มาตามทางก่อนจะพ้นหมู่บ้าน เพื่อนหญิงของเจ้าสาวจะมา ชั่ง^{๓๗} กัน^{๓๘} หนทางอีก เจ้าบ่าวต้องจ่ายเงินให้ หากไม่ให้ก็ไม่ยอมให้ไป เพื่อนชายของเจ้าบ่าวจะมารับกลางทาง เจ้าบ่าวจะรับกลับไปคอยที่เรือนก่อน (ที่กล่าวเห็นจะเป็นผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน จึงทำเช่นนั้นได้)

เมื่อถึงเรือนเจ้าบ่าว หย่า^{๓๙} เต่า^{๔๐} ทางฝ่ายชาย (หย่าเต่าในที่นี้อาจจะไม่ใช่ญาติแต่เป็นคนสูงอายุที่เชิญมา) จะจัดเครื่องเช่นเจ้าผีที่เรียก ชั่ง^{๔๑} เจื่อ^{๔๒} มะ^{๔๓} ล้อง^{๔๔} (ต่อหน้า ๑๒๑)

บรรจบ พันธุเมธา

Ph. D. นิรุกติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาราณสี
กรรมการพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

คำไท-ไทย - ต่อจากหน้า ๑๐

เตรียมไว้ก็จะทำ ผืนผ้า^๕ เหลว^๕ ผืน^๕
เป็นโตกไม้^๕ ฝอย^๕ ใช้อย่างไร^๕ ใส่อาหาร แต่^๕
ผืนผ้า^๕ เหลว^๕ จะสานหยาบๆ ใส่^๕
ดอก ๖ เส้น สานขัดกัน ให้ตรงกลาง^๕
มีตาเดียว จึงเรียกตัว^๕ เหลว^๕ (ตาเดียว)^๕
แล้วก็รวบชายของผืนที่สานไว้^๕
ส่วนหนึ่งดัดขึ้นข้างบน สำหรับใส่^๕
ของ และอีกส่วนหนึ่งดัดลงข้างล่าง^๕
สำหรับให้เป็นขารองรับจะได้วางได้^๕
ตั้งได้ ของที่ใส่ใน ผืนผ้า^๕ เหลว^๕ มี^๕
เข่า^๕ ก่อน^๕ หนึ่ง (ข้าว^๕ ก่อน^๕ หนึ่ง) กับ^๕
น้ำห้วย^๕ หนึ่ง (น้ำกระบวย^๕ หนึ่ง) และ^๕
ผัก^๕ ก่อน^๕ หนึ่ง (ผัก^๕ ก่อน^๕ หนึ่ง ผัก^๕
หรือผักของเขามาหมายว่ากับข้าว หา^๕
ใส่^๕ เพียงผักเปล่าๆ ไม้) ก่อนวางของ^๕
เอาตอง (ใบไม้ที่ใบใหญ่ๆ ไม่จำเป็น^๕
ต้องเป็นตองกล้วย) รองไว้ก่อน ก่อน^๕
เจ้าสาวจะขึ้นบันไดเรือน หย่า^๕ เก้า^๕
ก็จะโยนผืนผ้า^๕ เหลว^๕ ออกไปพื้นวัง^๕
เส้น^๕ (บริเวณบ้าน) ถือเป็นการ^๕
เจียม^๕ ล้อง^๕ (เช่นเจ้าแห่งภูตผี^๕
ปีศาจ) เพื่อกันไม่ให้สิ่งร้ายๆติดตาม^๕
เข้ามา พอเสร็จแล้ว ก็เชิญเจ้าสาว^๕
ขึ้นเรือน ตามคำบอกเล่าของ^๕
เจ้าแค้นกล่าวว่าเจ้าสาวจะต้องเอา^๕
ม้อและรวงข้าวที่เขยขึ้นได้ แล้วจึง^๕
จุ่มมือลงในน้ำ ส่วนเท้าก็เหยียบหิน^๕
ก้อนจึงก้าวขึ้นบันได ไม่ทราบว่าจะ^๕
ต่างเวลาหรือต่างกลุ่มจึงไม่ปรากฏ^๕
มีประเพณีดังกล่าวในหมู่ชาวไทย-^๕
พม่าได้ตั้งตำราด่าอ้ายมขางบอก^๕
เล่ามา บางรายมีพระสวดชัยมงคล^๕
จะเป็นพระก้องกั๊กได้ แต่โดยมาก^๕
ไม่ค่อยมี

พื้ททำตรงกันคือ เมอชนเรือน

เจ้าบ่าวแล้ว เจ้าสาวต้อง บ้าย^๕ เส้น^๕
(ไหว^๕ เส้น^๕ เรือน) และ ผืน^๕ ผ้า^๕ (ผืน^๕ ผ้า^๕
ผู้ข่าตายาย) ใส่^๕ เข่า^๕ สาน^๕ นิดหนึ่ง^๕
กับ^๕ ม้อ^๕ หย่า^๕ บ้าน^๕ หนึ่ง (ดอกไม้^๕
พานหนึ่ง) ไปวางไว้ที่หัวเสา^๕ ผืน^๕ ผ้า^๕
แล้ว เอง^๕ ถืออริษฐานหรือบนบาน^๕
ศาลกล่าวให้ผี^๕ เส้น^๕ และผี^๕ ผ้า^๕ ค้ม^๕
เกรงรักษา ต่อจากนั้นหย่า^๕ เก้า^๕
(ข่า^๕ เฒ่า) ฝ่ายชายก็นำ^๕ ปะ^๕ ม้า^๕ ปะ^๕
สาวเข้า ค่อน^๕ นอน^๕ (= ห้องนอน

คอก หมายถึงทั้งคอกสัตว์และส่วน^๕
ที่^๕ เป็นห้องเล็กๆ ไว้ในห้องใหญ่^๕
ค่อน^๕ นอน^๕ ก็คือส่วนที่^๕ เป็นห้อง^๕
นอน เป็นส่วนตัดจากห้องใหญ่)^๕
และหย่า^๕ เก้า^๕ ก็นำ^๕ บ้าน^๕ (พาน) ใส่^๕
เงิน^๕ ค่า^๕ (เงินทอง) ม้อ^๕ หย่า^๕
(ดอกไม้) หล่า^๕ จ้อ^๕ (แหวน เป็น^๕
คำพม่า) และ ไก^๕ จี^๕ (ไก่^๕ เฒ่า จี^๕ =
เฒ่าอย่างเฒ่าพริกเฒ่ากั้ง ใน^๕ ทน^๕ กง
หมายถึงไก่อ่างนั้นเองอย่าง^๕ ทง^๕ ตัว^๕ →

เอาใส่ถุงออก) รวมสองตัว ตัวผู้ตัว
หนึ่งตัวเมียตัวหนึ่งพร้อมทั้งบ้านเข้า
บ้านพัก^๑ เอมาวางไว้ตรงกลางห้อง
ให้คู่บ่าวสาวนั่งหันหน้าตรงกัน ต่าง
คนต่างเอามือจับบ้านดังกล่าวหมุน
แล้วหย่าเอา^๒ ฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง ๒
คนจะมา พกใหม่ขึ้น^๓ ขอน คือผูก
ด้วยให้ขวัญ คือผูกมือเท้าขวัญ
(สมัยก่อนมีการทำขวัญที่เรียก
ห้องขน ในพิธีแต่งงานด้วย) ที่จริง
คู่บ่าวสาวจะต้อง โหม^๔ กัน^๕ เบ้า^๖ กัน^๗
ไก่^๘ (ร่วมกินข้าวกินไก่) แล้วตัดไก่
แจกเพื่อนฝูง แต่เขามักจะอายกัน
มักไม่ค่อยได้กินทั้งเจ้าบ่าวเจ้าสาว
แต่ทางบ้านฝ่ายชายก็ได้จัดการเลี้ยง

พวกที่มาส่งเจ้าสาว เสร็จแล้วก็พา
กันกลับ บางรายเจ้าบ่าวไม่ได้ให้ไว้
ที่บ้านเจ้าสาว ก็มาให้กำไรง^๙สาว
(กำส่งสาว) ตอนนั้นดังกล่าวแล้ว
พ่อแม่พี่น้องเพื่อนฝูงของผู้ชายจะ
ให้ของขวัญในตอนนั้นด้วย

ต่อจากนั้นจะเป็นการปูที่นอน
หย่าเอา^{๑๐} ๒ คนจะ เบ้า^{๑๑} ผ้า^{๑๒} (ปูลาด
ผ้า) บนที่นอน ทั้งยังกลผ้าห่มคลุม
บนที่นอนทั้งสองฝั่ง ฝ่ายของคน
ชายเอาไว้ กะ^{๑๓} เหนอ (ข้างบน)
ส่วนของคนหญิงอยู่ กะ^{๑๔} หล่าง
(ข้างล่าง) คนปูที่นอนมักจะเป็นคน
ที่นำ ป้า^{๑๕} โส^{๑๖} มาบ้านเจ้าสาวและ
เป็นคนที่เขาต้องเลือกคนที่มัวนเกิด

หมั้นกัน (ถูกกัน) กับเจ้าบ่าว ผู้ที่
เขาเชิญมาในงานอย่างนั้นจะต้องเป็น
หญิงที่โชคดีลูกสาวอยู่ครบ ไม่มีใคร
ตาย

คนหญิงจะอยู่บ้านคนชาย ๑
วัน แล้วทั้งผู้และเมียจะพากันไป
บ้านฝ่ายหญิงเพื่อ กัน^{๑๗} ตี^{๑๘} (ขอขมา)
พ่อแม่ผู้หญิงแล้วก็กลับ การเรียก
บ่อน^{๑๙} ผัด^{๒๐} (กินกล้วยทอด) จะมี
คนทางบ้านฝ่ายชายตามไปด้วย
๒-๓ คน ทั้งหญิงทั้งชายจะพักอยู่
๒-๓ วันแล้วจึงกลับ

เรื่องประเพณียังมีอีกหลายเรื่อง
ซึ่งจะเว้นไม่กล่าวถึงในตอนนั้น จะ
กล่าวถึงเรื่องภาษาไทยถิ่นอื่นต่อไป ♣

เงากรรม - ต่อจากหน้า ๙

ไม่มีอะไรเกิดขึ้นก็เดินเลยไปห้องน้ำ

อาเสี้ยมตามองดูสาวใช้วัยรุ่นด้วยดวงตาที่เห็น
ประกาย ในใจก็คิดว่าบ่นนารีโตเป็นสาวแล้ว ควรจะได้
งานเพิ่มอีกสักอย่าง แล้วอาเสี้ยมก็เดินไปนั่งที่โต๊ะทำงาน

ใกล้ๆ โต๊ะทำงานของอาเสี้ยม จัดเป็นที่นั่งเล่นของ
ครอบครัว มีเตียงเตี้ยๆ วางอยู่ตัวหนึ่ง เก้าอี้บุนวม และ
โซฟา ตรงมุมห้องตั้งโต๊ะวางโทรทัศน์ ลูกๆ ของอาเสี้ยม
สักคนชอบดูหนังอยู่บนประเภทสัตว์ประหลาด นารีชอบ
ดูหนังตอนดึกๆ

ดังนั้น เมื่ออาบนาเสร็จแล้ว นารีก็เข้าห้องพักผ่อน
หลังจากเหน็ดเหนื่อยมาทั้งวันแล้ว จบรายการข่าวเมื่อไร
นารีจะดูหนัง

อาเสี้ยมรู้ว่าสาวใช้วัยรุ่นชอบดูหนังตอนดึก ก็นั่งวาด
แผนการในใจ

เขาเรียกนารีออกมาสั่งว่าเขาจะไปดูเสียเนี่ยที่
โรงพยาบาล อาจจะกลับมาหลังจากรายการข่าวจบแล้ว
ให้นารีคอยเปิดประตูให้ด้วย

นารีรับคำ

รายการข่าวผ่านไป เด็กๆ ถูกไล่ให้ขึ้นไปนอน เหลือ
นารีกับแม่ครัววัยกลางคนนั่งดูโทรทัศน์ ลูกจ้างผู้ชาย

สองคนนั้นถูกห้ามไม่ให้ยุ่งเกินสองทุ่ม จึงพากัน
กลับบ้านตั้งแต่เวลานั้นแล้ว ต่อมา แม่ครัวก็บอกลา
กลับบ้าน แกไม่ได้อยู่ประจำเหมือนนารี สาวใช้วัยรุ่น
จึงอยู่คนเดียว

ไม่นานอาเสี้ยมก็กลับมา นารีเปิดประตูให้อาเสี้ยม
ขับรถเลยเข้ามาในร้าน แล้วก็เลยปิดประตูจนแน่นหนา
กลับมานั่งดูโทรทัศน์ใหม่

เสี้ยมชอกด้วยเหตุผัดไทยมาฝากนารีและตัวเองคนละ
ห่อ แล้วส่งให้นารีเปิดดูเขินเอาเบียร์กระป๋องออกมาให้
เขาเปิดเบียร์แล้วนั่งจิบอยู่บนเก้าอี้บุนวมตัวหนึ่ง มี
นารีนั่งหัวเราะตัวตลกในหนังอยู่บนเตียง ผัดไทยที่เขาซอ
มาฝากหมดไปแล้ว

หนังไม่ทันจบ นารีก็รู้สึกตัวเองง่วงผิดปกติ
อาการง่วงนั้นมีมาก ร่างกายที่ผ่านการงานหนักมา
ทั้งวันนั้นก็ต้านไม่ไหว นารีผล็อยหลับบนเตียงนั่นเอง

อาเสี้ยมปิดโทรทัศน์ แล้วอุ้มร่างของสาวใช้วัยรุ่น
เข้าห้องของหล่อน จัดแจงปิดไฟทั้งในห้องและนอกห้อง
ฟกเล็กๆ ของนารีไม่พอต่อการนอนสองคน ดังนั้นอาเสี้ยม
จึงขึ้นไปนอนทับตัวของนารี

เด็กสาวรู้สึกตัวก็เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างผ่านไปแล้ว ถึง